

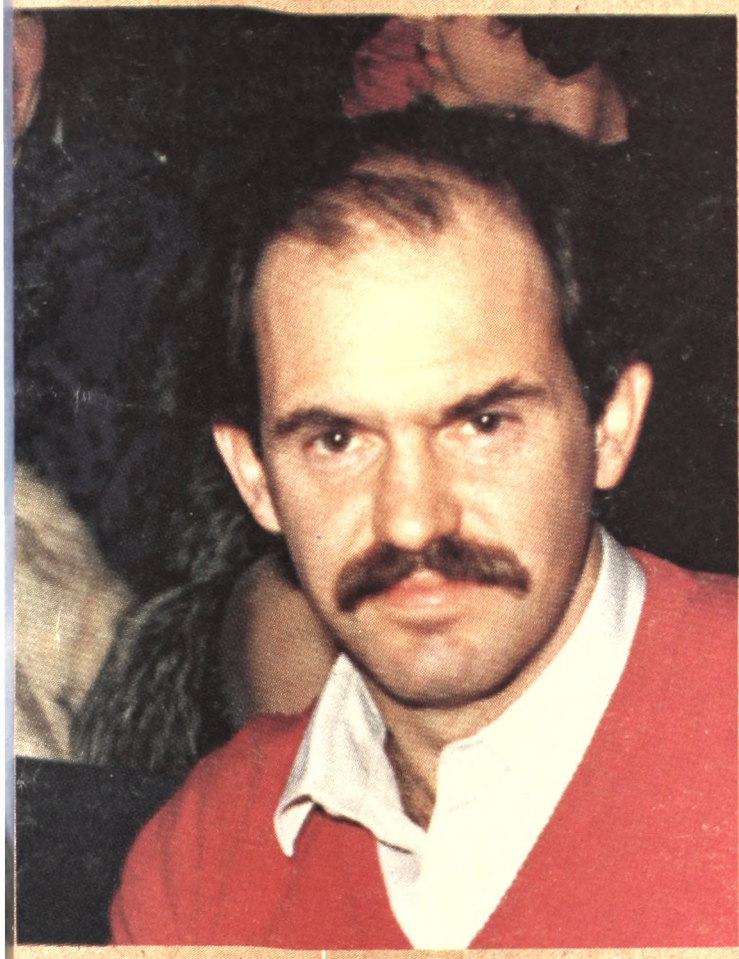
Κα. Βιβλ. (Ε)

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντί

Περίοδος Β'
Τεύχος 377
Παρασκευή
1 Ιουλίου 1988
Δρχ. 150

- ΟΙ ΠΕΙΡΑΤΕΣ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ
- Ο ΚΟΣΚΩΤΑΣ, Ο ΤΟΥΡΚΟΣ
- Ο ΓΙΩΡΓΟΣ ΤΟΥ ΑΝΤΡΕΑ
- Η ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΧΩΡΙΣ ΑΝΤΡΕΑ
- Η ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΣΕ ΠΤΩΣΗ
- ΑΛΛΑΖΕΙ ΤΟ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ;

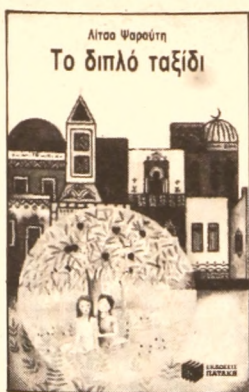

Ο ΕΛΑΙΩΝΑΣ ΝΑ ΓΙΝΕΙ ΠΗΓΗ ΖΩΗΣ

ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΓΙΑ ΝΕΟΥΣ

Ζ. Σαρή
ΤΑ ΧΕΓΙΑ

Α. Ψαραύτη
ΤΟ ΔΙΠΛΟ ΤΑΞΙΔΙ

Α. Πέτροβιτς-
Ανδρουτσοπούλου
ΣΠΙΤΙ ΓΙΑ ΠΕΝΤΕ

Α. Αγγελάκης
**ΜΙΑ ΑΛΕΠΟΥ
ΣΤΗΝ ΠΛΑΤΕΙΑ
ΒΑΘΗΣ**

Γ. Γρηγοριάδου-
Σουρέλη
**ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΧΩΡΙΣ
ΚΑΝΟΝΕΣ**

Ρ. Καρθαίου
Κατ. Μάνου-Πασσά
**ΧΑΡΟΥΜΕΝΕΣ
ΔΙΑΚΟΠΕΣ
ΓΙΑ ΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ**

Α. Μερκούρη
**ΧΑΡΟΥΜΕΝΕΣ
ΔΙΑΚΟΠΕΣ
ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ
ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ
ΗΛΙΚΙΑΣ**

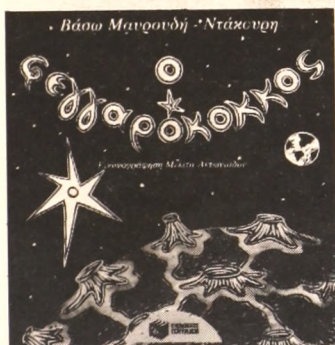
ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΑ
Αγγ. Βαρελλά
4 βιβλία για τις
τέσσερις πρώτες
τάξεις του δημοτικού

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΑ
Αγγ. Βαρελλά
4 βιβλία για τις
τέσσερις πρώτες
τάξεις του δημοτικού

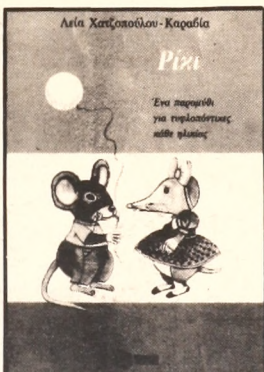
Α. Χατζοπούλου-
Καραβία
**Ο ΛΟΓΟΚΡΙΤΗΣ
Η ΓΕΙΤΟΝΙΑ ΜΑΣ**
(Νεανικό θέατρο)

Β. Ντάκουρη-
Μαυρουδή
**Ο
ΦΕΓΓΑΡΟΚΟΚΚΟΣ**

Α. Αμπατιέλου
**ΗΤΑΝ ΜΙΑ
ΧΑΡΟΥΜΕΝΗ
ΠΛΑΓΙΑ**

Α. Χατζοπούλου
Καραβία
ΡΙΚΙ

Ε. Βαλαβάνη
ΜΥΘΟΙ ΑΙΣΩΠΟΥ

**ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΛΑΪΚΑ
ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ**
υπο τη διεύθυνση
του Μ.Γ. Μερακλή

Η ΚΥΡΙΑ ΚΛΟΚΛΙ
Η Ζωρζ Σαρή διηγεί-
ται σπαρταριστές ι-
στορίες. Τα παιδιά με
αυτοκόλλητες λέξεις
συμπληρώνουν τα
κενά.

ΤΑ ΚΟΥΝΕΛΑΚΙΑ
Δώδεκα βιβλία που
δίνουν την ευκαιρία
στα μικρά παιδιά να
διασκεδάσουν και
συγχρόνως να γνωρί-
σουν το περιβάλλον.

ΜΑΘΑΙΝΩ
Έξι βιβλία καλύπτουν
την ανάγκη για μάθη-
ση που έχει το παιδί
της προσχολικής ηλι-
κίας και του δημοτι-
κού

**ΜΠΛΟΚ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ**
Βιβλία για παιδιά
προσχολικής και
πρώτης σχολικής ηλι-
κίας

**Ο ΕΞΥΠΝΟΥΛΗΣ
ΑΝΑΚΑΛΥΠΤΕΙ**
4 Βιβλία για παιδιά
προσχολικής και
σχολικής ηλικίας

**ΕΚΔΟΣΕΣ
ΠΑΤΑΚΗ**

Η ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ ΚΑΙ Η ΣΤΡΟΥΘΟΚΑΜΗΛΟΣ

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ πρωτοφανή, ούτε πρωτότυπα όσα παρακολούθησαμε τις ημέρες αυτές και χαρακτηρίστηκαν ως "διαμάχη εκδοτικών συγκροτημάτων". Δεν παραγνωρίζουμε ότι στην υπόθεση αυτή συγκρούονται και πραγματικά επιχειρηματικά συμφέροντα, όπως δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι ο Τύπος, στο βαθμό που αποτελεί μέσο επικοινωνίας και έκφρασης της Κοινής Γνώμης, προσπαθεί -ή αναγκάζεται- να μεταφέρει ιδέες, προβληματισμούς και ανησυχίες κοινωνικών ομάδων. Ό,τι προέκυψε, όμως, από την "διαμάχη" είναι η απαίτηση για πλήρη διαφάνεια: των οικονομικών πόρων και των πολιτικών διασυνδέσεων.

Ο κ. Γ. ΚΟΣΚΩΤΑΣ, πέτρα σκανδάλου της οικονομικής και πολιτικής ζωής του τόπου, μια εξαετία τώρα, παίζει "κρυφτούλι" για το "πόθεν έσχες" και προκαλεί την Κοινή Γνώμη όχι μόνο με την επιδεικτική εξαγορά παντός προθύμου να πωληθεί αλλά και με την ένοχη σιωπή του.

ΩΣΤΟΣΟ, καμία επαρκής εξήγηση δεν

υπάρχει, ικανή να δικαιολογήσει την αποσιώπηση των πηγών πλουτισμού του· για έναν άνθρωπο που, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, κυριαρχεί στην κοινωνική ζωή του τόπου. Ούτε θα μπορούσε, πλέον, να ισχύσει κάποιο "απόρρητο" για την προέλευση των χρημάτων του αλλά ούτε και για τις μεθόδους, που χρησιμοποιεί στη διαχείριση των χρημάτων της τράπεζάς του.

ΟΙ ΠΟΛΙΤΕΣ έχουν δικαίωμα να γνωρίζουν όχι μόνο τα αποτελέσματα του ΠΡΟ-ΠΟ και την πρόγνωση του καιρού· έχουν δικαίωμα και απαιτούν να μαθαίνουν επακριβώς όλα εκείνα τα στοιχεία, που καθορίζουν αποφασιστικούς τομείς της κοινωνικής ζωής.

ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ αυτό είναι ακόμα πιο επίκαιρο όταν υπάρχουν στοιχειοθετημένες αποδείξεις ότι κορυφαίοι παράγοντες της πολιτικής ζωής της χώρας συντονίζονται με τα οικονομικά συμφέροντα ενός προσώπου του οποίου η ευτέλεια τον οδήγησε να προσεταιρίζεται πανεπιστημικούς τίτλους, μηδέποτε κατακτηθέντες.

ΑΝ ΔΕΧΤΟΥΜΕ και το ένα και το άλλο -και την ανοχή της σιωπής του κ. Κοσκωτά και την ανοχή της αδιαφάνειας στη συμπεριφορά της κυβέρνησης- τότε μας αξίζει χειρότερη τύχη από τον σημερινό ευτελισμό της αξιοπρέπειας όλων μας. Και στο σημείο αυτό δεν υπάρχει "διαμάχη".

**ΠΕΡΙ
ΕΧΟ
ΜΕΝΑ**

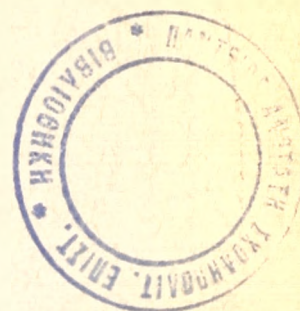
- Περίοδος Β'
- Χρόνος 15ος
- Τεύχος 377

Παρασκευή 1 Ιουλίου 1988
δρχ. 150

**ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ**
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 72.32.713 - 72.32.819

Γ. ΣΚΑΡΒΕΛΑΚΗΣ	
Αλλάζει το πολίτευμα	8
ΡΕΠΟΡΤΕΡ	
Οι πειρατές του Αιγαίου	10
Τ.Φ.	
Κοσκιωτάς ... αλά Τούρκα	13
Α. ΞΥΔΗΣ	
Τουρκικές παραβιάσεις, ελληνικές ανοχές	14
Β. ΓΙΑΛΑΜΑΣ	
Και αίφνης προέκυψεν Γεώργιος	18
Γ. ΦΩΡΟΣ	
Το "στυλ" και η παιδεία	21
Α. ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ	
Μάχες διαδοχής	22

ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ	
Εκ γυναικός έρρει	23
ΦΑΚΕΛΟΣ...ΕΛΑΙΩΝΑΣ	27-41
Β. ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΣ	
Οι Ολυμπιακοί σε ελεύθερη πτώση	42
Α. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ	
Μικρή αναφορά στο ασυνείδητο της ελληνικής γλώσσας	52
ΤΕΤΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ	
Πόσο ελεύθερη είναι η ελεύθερη ραδιοφωνία;	56
Μ. Α.	
Αυτιά νά 'χεις ν' ακούς	57
Κ. ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΣ	
Διαμορφωθείτε στα FM	58
ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ	
ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ	
ΑΝΤΩΝΩΡ	
Κάτω από την επιφάνεια του Αιγαίου	4
ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ	
Γ. ΙΩΑΝΝΟΥ	9
ΑΝΤΙΛΑΛΟΙ	24
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	
Αρχαιολογία, χορός, αρχιτεκτονική, κινηματογράφος, τηλεόραση, μουσική	46
ΔΙΑΛΟΓΟΣ	63
ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ	66

Κάτω από την επιφάνεια του Αιγαίου...

Η ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ, από την «17 Ν», του Αμερικανού πλοίαρχου Ουίλλιαμ Νορντν, μπορεί να έδωσε ολοσέλιδους τίτλους στις εφημερίδες της Τετάρτης, αλλά δεν έλυσε —και ούτε ήταν δυνατόν, βέβαια, να λύσει— κανένα πρόβλημα της ελληνικής κοινωνίας ή των ελληνοαμερικανικών σχέσεων! Το αντίθετο μόνο αρρωστημένοι εγκέφαλοι το πιστεύουν —αυτοί που, εν ονόματι μιας προωθημένης «τεχνικής» εγκλήματος, ζουν με την ψευδαισθηση ότι «παρεμβαίνουν» τάχα στις εξελίξεις της χώρας, πότε ως «τιμωροί» (ρόλο τον οποίο ουδείς τους ανέθεσε!), πότε ως «ασυμβίβαστοι επαναστάτες» και πότε ως οικονομιστές που αναλαμβάνουν —μέσω μιας αιματοβαμμένης προκήρυξης— να μας πουν τι πρέπει να γίνει για να ορθοποδήσει οικονομικά ο τόπος!

ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ φυσικά, για μια οργάνωση παρωχημένων συνωμοτών που, στον αιώνα των κομπιούτερ και της τεχνολογικής επανάστασης, διατείνονται ότι θα αλλάξουν τη «μοίρα του κόσμου», δολοφονώντας ένα ή δύο ή τρία πρόσωπα κάθε χρόνο! Και, βέβαια, ουδείς θα ασχολούνταν μαζί τους ή με τη «φιλοσοφία» τους, αν δεν τους βάραινε αυτός ο αιμάτινος κύκλος των τρομοκρατικών ενεργειών, για τον οποίο τόσο πολύ επιφέρονται! Κατά τα άλλα, το μόνο που «πέτυχαν» με τη δολοφονία του Αμερικανού πλοίαρχου είναι να προωθήσουν, ακόμα περισσότερο, τη «συνεργασία» των ελληνικών και αμερικανικών μυστικών υπηρεσιών και να θέσουν εμπόδια στη δημοκρατική ανέλιξη της χώρας, με την ενθάρρυνση των μηχανισμών καταστολής. Ήδη, όπως άφησε να νοηθεί ο αναπληρωτής υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ Τζων Γουάιτχεντ, τόσο η CIA όσο και το FBI απέστειλαν «ειδικές ομάδες» στελεχών τους στην Ελλάδα «για να ερευνήσουν τη δολοφονία του Ουίλλιαμ Νορντν» —ομάδες οι οποίες, εξυπακούεται, θα «προεκτείνουν» την έρευνα τους και σε άλλους τομείς.

ΚΑΤΑ τα άλλα, μέσα στο δεκαπενθήμερο που επισκοπούμε, έγινε και ο αναμενόμενος, από καιρό, υπ. αρ. 14 ανασχηματισμός —άσχετος, φυσικά, με οποιε-

δήποτε θεσμικές αλλαγές ή βαθύρριζες μεταλλαγές ή, έστω, με την ανάληψη, από σήμερα Παρασκευή, της προεδρίας της ΕΟΚ. Ο ανασχηματισμός έγινε για να αποκατασταθούν ορισμένες ενδοκομματικές ισορροπίες και για να υπουργοποιηθούν ορισμένοι «ημέτεροι», μεταξύ των οποίων και ο Γ.Α. Παπανδρέου.

ΩΣΤΟΣΟ, ο ανασχηματισμός όχι μόνο δεν έλυσε προβλήματα, αλλά και είχε αλυσιδωτές παρενέργειες. Πρώτη αντίδραση ήταν η παραίτηση του κυβερνητικού εκπροσώπου Γιάννη Ρουμπάτη, ο οποίος, παρά το «άχαρες» της θέσης του, διατηρούσε —χάρης στο ήθος του— σχέσεις αμοιβαίας εμπιστοσύνης με τους δημοσιογράφους. (Η παραίτηση δεν ήταν άσχετη, βέβαια, με την τοποθέτηση του Δημ. Μαρούδα στη θέση του αναπληρωτή υπουργού Προεδρίας, υπεύθυνου για τα μαζικά μέσα ενημέρωσης. Άλλωστε, η πρωθυπουργική συλλογιστική ήταν πολύ συγκεκριμένη: Καθώς η χώρα βαδίζει προς εκλογές, ο κυβερνητικός έλεγχος στην κρατική ραδιοφωνία και την κρατική τηλεόραση πρέπει να καταστεί «αποτελεσματικός». Και ο Δημ. Μαρούδας είναι ο κατάλληλος άνθρωπος για τη δουλειά αυτή!).

Η ΔΕΥΤΕΡΗ ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ είχε ως στόχο το σημερινό υπουργό Παιδείας Γιώργο Παπανδρέου. Και το μεν παρασκήνιο σε ό,τι αφορά τη μη ανάληψη του υπουργείου Προεδρίας (πρώτου τη τάξει υπουργείου) είναι γνωστό, όπως γνωστός και ο «συμβιβασμός» που τελικά επήλθε. Ναι μεν ο Γ.Α. Παπανδρέου αναλαμβάνει το υπουργείο Παιδείας (και όχι Προεδρίας), πλην θα έχει την «εποπτεία» και την «πολιτική ευθύνη» οργάνωσης των Ολυμπιακών Αγώνων. Τον «συμβιβασμό» αυτόν, όμως, δεν αποδέχθηκε η υπουργός Πολιτισμού Μελίνα Μερκούρη, πράγμα που υποχρέωσε τον (μέχρι τότε) κυβερνητικό εκπρόσωπο Γ. Ρουμπάτη να προβεί σε διορθωτική «αναδιατύπωση» των αρμοδιοτήτων του Γ.Α. Παπανδρέου, σε ό,τι αφορά την οργάνωση των Ολυμπιακών... Αντιδράσεις, όμως, κατά του «υιού Παπανδρέου» εκδηλώθηκαν και με αφορμή τη συμφωνία του με την ΟΛΜΕ, για την αναστολή της απεργίας. Με ποιο δικαίωμα —ανάφερε η καλή «Αυριανή»... ο Γ.Α. Παπανδρέου παραβιάζει την εισοδηματική πολιτική της κυβέρνησης; Και για να μην υπάρξει η παραμικρή αμφιβολία ως προς τον ευμπνευστή του δημοσιεύματος, η καλή εφημερίδα δημοσίευσε, στην ίδια σελίδα, ένα άλλο ρεπορτάζ, με τίτλο: «Στηρίζει το ΠΑΣΟΚ ο λαός της Αιγαίας - Αποθεώθηκε ο Μένιος»! (Φυσικά, δεν παραβιάστηκε καμιά εισοδηματική πολιτική, αφού το «άπαντον» που πέτυχαν οι απεργοί καθηγητές ισοδυναμεί πρακτικά με προσαύξηση 9 χιλ. δραχμών το μήνα. Ωστόσο, η μεγάλη νίκη των καθηγητών έγκειται στο ότι έδωσαν μια σκληρή μάχη επί πέντε εβδομάδες, αντιμετωπίζοντας όχι μόνο την κυβερνητική

αδιαλλαξία και χλεύη, αλλά και τους απεργοσπαστικούς μηχανισμούς της ΠΑΣΚΕ και τις πιέσεις των κομματικών ηγεσιών. Και νίκησαν γιατί κατέκτησαν το δικό τους πολιτικό λόγο, διαμορφώνοντας ένα δικό τους αυτόνομο κίνημα).

Η Εταιρεία Ανάπτυξης Αιγαίου και η Τράπεζα Κρήτης

ΚΑΠΟΥ ΣΤΙΣ παρενέργειες του ανασχηματισμού, θα πρέπει να τοποθετηθεί και ο σάλος από την περίφημη σύμπραξη της Εταιρείας Ανάπτυξης του Αιγαίου με την Τράπεζα Κρήτης του μεγαλοεπιχειρηματία Γ. Κοσκωτά, με επίκεντρο το διαβόητο νομοσχέδιο, το οποίο αφού ψηφίστηκε «κατ' αρχήν» και «κατ' άρθρον» από τη Βουλή, ξαφνικά αποσύρθηκε για να «αναμορφωθεί»! Φυσικά, καθώς οι απλοί Έλληνες ζουν «πολλές οργιές κάτω από την επιφάνεια του Αιγαίου» (πού είναι η ελληνική «γκλάσνοστ»;) ελάχιστοι είναι αυτοί που κατάλαβαν γιατί λ.χ. παραιτήθηκε ο υπουργός Αιγαίου Π. Βάλβης, γιατί —λίγο αργότερα— ο πρωθυπουργός δεν αποδέχθηκε την παραίτησή του, γιατί αποσύρθηκε, την τελευταία στιγμή, το νομοσχέδιο και γιατί η Τράπεζα Κρήτης απέσυρε, και αυτή, με τη σειρά της, το «ενδιαφέρον» της για την Εταιρεία του Αιγαίου.

ΠΑΡΑ ΤΑΥΤΑ, παρά την απουσία, δηλαδή, κυβερνητικών εξηγήσεων, διάχυτη είναι η αίσθηση ότι το «σκάνδαλο του Αιγαίου» (όπως αποκλήθηκε) δεν είναι άσχετο με τη σύγκρουση συμφερόντων μεταξύ παραγόντων εντός και εκτός του υπουργικού συμβουλίου, αλλά και με τον απηνή πόλεμο που μαίνεται, τις μέρες αυτές, μεταξύ του «μετώπου» των πέντε εκδοτών και του μεγαλοεκδότη Γ. Κοσκωτά. Ο πόλεμος εκφράζεται και με το ποιος από τους έξι εκδότες θα «προσεταιρισθεί», καλύτερα, τον πρωθυπουργό Α. Παπανδρέου, με την εκμετάλλευση πτυχών ακόμα και της ιδιωτικής του ζωής. Να είναι τυχαίος, άραγε, ο τίτλος των «24 Ωρών» της περασμένης Τρίτης: «Πολιτικός τζόγος με το διαζύγιο του πρωθυπουργού - Ο φιλοκυβερνητικός Τύπος εκθέτει και εκβιάζει τον Ανδρέα»; Και παραμένει, βέβαια, γεγονός, ότι η τοποθέτηση του Δημ. Μαρούδα στη θέση του αναπληρωτή υπουργού Προεδρίας, θεωρήθηκε, αρχικά, ως «κίνηση καλής θέλησης» προς τους «5». Από ένα σημείο και πέρα, όμως, τα πράγματα «περιεπλάκησαν», καθώς το «Έθνος» —στις νυκτερινές συσκέψεις του οποίου έπαιρνε, μέχρι τελευταία, τακτικότερα μέρος ο ίδιος ο Δημ. Μαρούδας— επί μέρες τώρα προβάλλει, σε ολοσέλιδους τίτλους, το θέμα του διαζυγίου του πρωθυπουργού! Τι γίνεται, επιτέλους; Και πού διαχωρίζεται ο φιλοκυβερνητικός από τον αντιπολιτευόμενο Τύπο;

ΠΕΡΑ από τις παρενέργειες και αντιδράσεις αυτές, οι σχέσεις μεταξύ υπουρ-

γών εξελίσσονται ικανοποιητικά. Μόνον που ο νέος υπουργός άνευ χαρτοφυλακίου Χρήστος Μαρκόπουλος (που υποτίθεται ότι θα ασχολείται και θα συντονίζει θέματα διεθνών οργανισμών, πλην ΝΑΤΟ και ΕΟΚ...) διαμαρτύρεται ότι «δεν έχει που την κεφαλήν κλίνει», ότι ουδείς, στο υπουργείο Εξωτερικών, «του προσφέρει στέγη ή, έστω, ένα τραπέζι» και ότι «αναγκάζεται να κάνει τις συνεργασίες του στο Ζόναρς»... Πότε μίλησε ο πρωθυπουργός για την ανάγκη «αλληλοσεβασμού» μεταξύ υπουργών;

Η ανάληψη της προεδρίας της ΕΟΚ και οι σχέσεις Κοινότητας - Κομεκόν

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ Ελλάδα δεν είναι, ωστόσο, η Ελλάδα της Μελούνας... Και καθώς η χώρα μας αναλαμβάνει, από σήμερα, την προεδρία της ΕΟΚ, ο πρωθυπουργός αισθάνθηκε την ανάγκη, προτού φύγει από το Αννόβερο, όπου παρακολούθησε τη διάσκεψη κορυφής των «12», να δώσει τις κατευθυντήριες γραμμές της ελληνικής προεδρίας. Στόχοι μας έτσι, σύμφωνα με τις πρωθυπουργικές ανακοινώσεις είναι: Η εσωτερική ανάπτυξη της Κοινότητας (καθώς και η ανάπτυξη των εξωτερικών οικονομικών σχέσεων), η επιτάχυνση των διαδικασιών για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς και η δημιουργία των προϋποθέσεων για την οικοδόμηση του «ενιαίου κοινωνικού χώ-

ρου». Για τον τελευταίο αυτό στόχο, ο Α. Παπανδρέου είπε ότι «πρέπει να δώσουμε ένα πολιτικό μήνυμα στους εργαζόμενους και κοινωνικούς εταίρους, με ένα πλέγμα μέτρων που θα εξασφαλίσουν τη συμμετοχή μας στη διαδικασία εγκαθίδρυσης της εσωτερικής αγοράς, αλλά και στα πλεονεκτήματα που θα προκύψουν από αυτή».

ΟΙ ΔΙΑΤΥΠΩΣΕΙΣ μπορεί να μην είναι ιδιαίτερα οικείες στον αναγνώστη που δεν παρακολουθεί τα συμβαίνοντα στον ευρωπαϊκό χώρο. Το ερώτημα είναι σε τι βαθμό θα μπορέσουμε να εξασφαλίσουμε τη συμμετοχή μας «στη διαδικασία εγκαθίδρυσης της εσωτερικής αγοράς», όταν ο Έλληνας εργαζόμενος ελάχιστα πράγματα γνωρίζει για το περιεχόμενο της αγοράς αυτής και για τις διαδικασίες προώθησης και εγκαθίδρυσής της. Πάντως, ένα σημαντικό στοιχείο των προθέσεων της ελληνικής προεδρίας —μετά τη σύναψη επισήμων σχέσεων ανάμεσα στην ΕΟΚ και την ΚΟΜΕΚΟΝ— είναι και η προώθηση «διαπραγματευτικής διαδικασίας», για τη σύναψη σειράς συμφωνιών με τις επί μέρους χώρες της Ανατολικής Ευρώπης. Πόσος καιρός να πέρασε από τότε που τα «μπλοκ» του ΠΑΣΟΚ, συντονίζοντας τον βηματισμό τους με τα «μπλοκ» του ΚΚΕ αναφώνουσαν, σε κάθε επέτειο του Πολυτεχνείου, το γνωστό: «ΕΟΚ και ΝΑΤΟ το ίδιο συνδικάτο»;

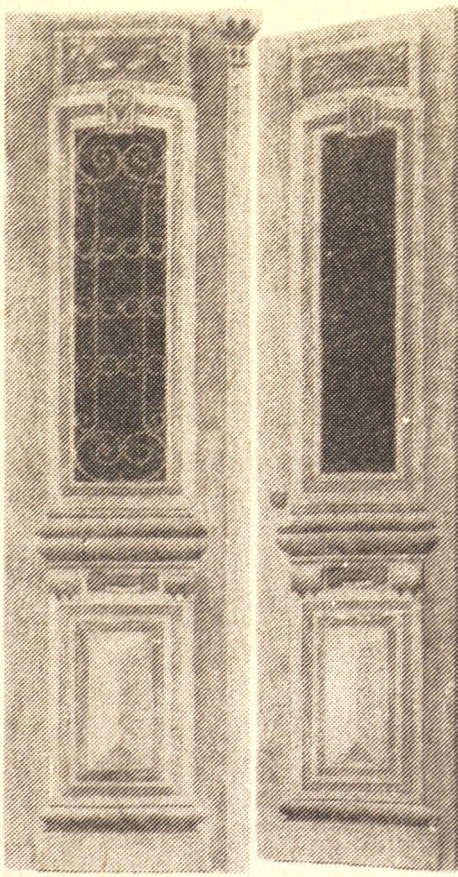
ΜΕΣΑ ΣΤΑ σημαντικά γεγονότα του δεκαπενθήμερου είναι, ασφαλώς, και η 19η συνδιάσκεψη του ΚΚΣΕ, στη Μόσχα, με τη σκληρή κριτική που άσκησε ο Μιχαήλ Γκορμπατσόφ όχι μόνο κατά του σταλινισμού και του Μπρέζνιεφ, αλλά και για λάθη που διαπράχθηκαν κατά τη σημερινή περίοδο. Ωστόσο, η προσοχή των αναλυτών επικεντρώθηκε στα μέτρα που πρότεινε ο Μ. Γκορμπατσόφ για τη μεταφορά της πραγματικής εξουσίας στα χέρια του λαού και των αντιπροσωπευτικών εκλεγμένων σωμάτων και, ειδικότερα, στην πρότασή του για τη δημιουργία ενός νέου ανώτατου οργάνου εξουσίας —του Συνεδρίου Λαϊκών Βουλευτών— που θα εκλέγει, με μυστική ψηφοφορία, το Ανώτατο Σοβιέτ, τον πρόεδρο του Ανώτατου Σοβιέτ και την Επιτροπή Συνταγματικού Ελέγχου.

ΓΙΑ ΤΗ διάσκεψη αυτή, θα έχουμε την ευκαιρία να επανέλθουμε. Μέχρι τότε, άλλωστε, θα φανεί και η δύναμη που διαθέτουν οι «γραφειοκράτες», οι «συντηρητικοί», οι «δίδοντες εντολές άνωθεν» —όλοι αυτοί που κάνουν το παν για να αλλοιώσουν το περιεχόμενο της περεστρόικα, αναπολώντας την «ομοφωνία» των απολιθωμάτων...

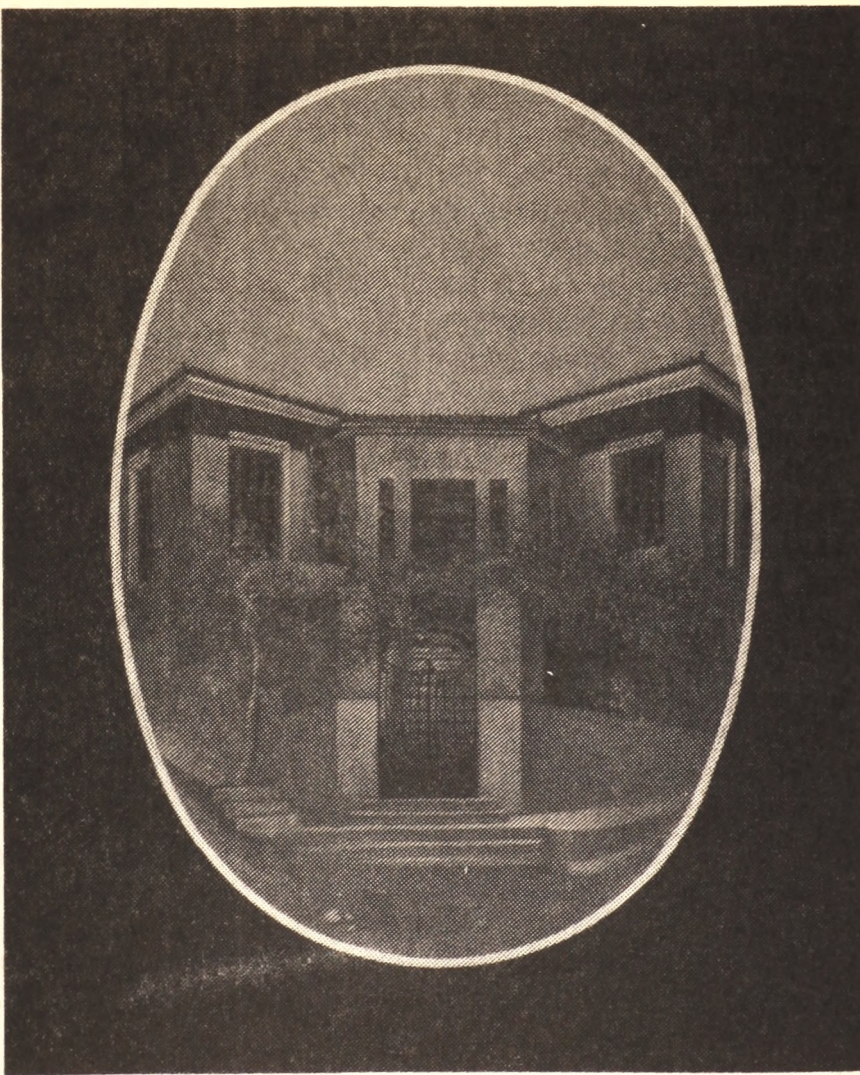
ΑΝΤΗΝΩΡ

Νίκος Καζέτας

Ο ΗΡΩΑΣ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΑΣ

ΣΤΙΓΜΗ

ΑΓΚΑΛΗ

Παιδικός σταθμός - νηπιαγωγείο

Τσάμη Καρατάσου 62 Φιλοπάππου Τηλ. 92.25.192

ΑΝΤΙ ΔΕΣΕΙΣ

Ο αντιιμπεριαλισμός των πτωμάτων

Η νέα βομβιστική επίθεση της «Ε.Ο. 17N», Τετάρτη μέσα σε διάστημα 14 μηνών, με θύμα αυτή τη φορά τον Ουίλιαμ Νόρτιν επικεφαλής της Αμερικάνικης Στρατιωτικής Αποστολής στην Αθήνα και πράκτορα της ΔΙΑ σύμφωνα με ορισμένες πληροφορίες, δεν πρόκειται να προσθέσει τίποτα στην πολιτική αποτελεσματικότητα της δράσης της. Ένα ακόμα πτώμα «αμερικάνου ιμπεριαλιστή» δεν σημαίνει λιγότερη εξάρτηση, ή χτύπημα στο πλέγμα των σχέσεων εξάρτησης από την υπερδύναμη.

Ωστόσο, το «χτύπημα» της «17N» έδειξε ότι ο αντιαμερικανισμός στην Ελλάδα δεν βρίσκεται σε ύφεση, όπως πολλοί θα το ήθελαν. Ένα στοιχείο είναι ο τρόπος που η κοινή γνώμη αντιμετώπισε την τελευταία ενέργειά της «17N», ανεξάρτητα από τη θέση καταδίκης που έχει απέναντι στην τρομοκρατία. Εκείνο βέβαια που προκαλεί και δικαιολογημένα τον αντιαμερικανισμό είναι η πολιτική που ακολούθησαν και ακολουθούν οι Αμερικανοί σε όλη τη μετεμφυλιακή περίοδο, πολιτική παρεμβάσεων και επεμβάσεων με μόνιμο στόχο την εξάρτηση.

Από την άλλη οι κυβερνήσεις, παρά την έκφραση της λαϊκής θέλησης, (και δεν αναφερόμαστε στη δικτατορία) δεν ακολούθησαν μια πολιτική που να απομακρύνει την Ελλάδα από την εξάρτηση, την οποία και οι ίδιες καταδίκασαν, άλλες περισσότερο, άλλες λιγότερο, ως αιτία δεινών για τον τόπο με κορυφαίο την τραγωδία της Κύπρου.

Επάνω στο έδαφος αυτών των αντιθέσεων και στις τραγωδίες της νεώτερης ιστορίας μας εμφανίζεται να «πατά» η «17N», εκχυδαίζοντας τον αντιιμπεριαλιστικό αγώνα, αλλά και τον αντικαπιταλιστικό με προοπτική το σοσιαλισμό σε θέμα. προβάλλοντας το όπλο, το πτώμα και το αίμα ως «συνέπεια» στην σοσιαλιστική επανάσταση και ως «χτύπημα» του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού. Ποια πολιτικά αποτελέσματα όμως είχε η μέχρι τώρα δράση της, πώς και σε τι «βοήθησε», τον «αντιιμπεριαλιστικό» της αγώνα η απαρίθμηση των «χτυπημάτων» της στις πρώτες σελίδες των εφημερίδων;

ΑΥΤΟΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΓΙΟΣ ΜΟΥ
Ο ΓΙΕΡΓΑΚΗΣ... ΠΟΛΥ ΚΑΛΟ ΠΑΙΔΙ!!

ΜΠΡΑΒΟ!
ΤΥΛΙΞΕ ΜΟΥ ΤΟΝ!

Τα νταμάρια της ΑΓΕΤ στην Πελασγία Φθιώτιδας

Ορισμένοι φαίνεται ότι επιθυμούν να καταστρέψουν ότι έχει εναπομείνει σε περιοχές που διατηρούν μια οικολογική ισορροπία. Διαφορετικά δεν εξηγείται η στάση των αρμοδίων αρχών που, παρά τις διαμαρτυρίες των κατοίκων μιας ολόκληρης περιοχής στην Ανατολική Φθιώτιδα, κωφεύουν.

Πρόκειται για την περιοχή Πελασγίας στον γραφικό όρμο Γαρδικίου. Η περιοχή απειλείται να γίνει χώρος υποδοχής λυμάτων και ρύπων αφού οι αρμόδιοι επιμένουν να εγκατασταθεί εκεί νταμάρια της τσιμεντοβιομηχανίας ΑΓΕΤ - ΗΡΑΚΛΗΣ ΑΕ στη θέση Χελώνα. Το αίτημα της εγκατάστασης είχε απορριφθεί το 1985, αλλά τώρα ανακινείται, ενώ δεν δίνεται καμιά σαφής απάντηση στους κατοίκους. Αν κερδίσουν η ΑΓΕΤ και οι σύμμαχοί της, στους οποίους όπως καταγγέλλεται συγκαταλέγεται και ο νομάρχης Φθιώτιδας Αθ. Φραγκιαδάκης, τότε κινδυνεύει όχι μόνο αυτή η περιοχή, αλλά και ο Μαλιακός κόλπος, ο οποίος επειδή είναι κλειστή θάλασσα θα επιβαρυνθεί μια ρύπαν-

ση. Ταυτόχρονα αν λειτουργήσουν νταμάρια προσβάλλεται όλο το φυσικό τοπίο της περιοχής που έχει επιπλέον και το πρόβλημα των πετρελαιοδεξαμενών στη θέση Σράλα της Πελασγίας. Οι πετρελαιοδεξαμενές εγκαταστάθηκαν το 1977, αλλά η εταιρεία EURO ΑΕ δεν έχει κατορθώσει να πάρει άδεια λειτουργίας και εμπορίας επειδή οι δεξαμενές δεν πληρούν τα όρια ασφαλείας.

Τώρα αντί να δοθεί τέλος επειδή η άδεια εγκατάστασης εκπνέει γίνονται προσπάθειες να δοθεί άδεια λειτουργίας και χρήσης με αρνητικά φυσικά αποτελέσματα αφού τα όρια ασφαλείας δεν πληρούνται.

Οι διαμαρτυρίες των κατοίκων πριν ένα μήνα χαρακτηρίστηκαν από το νομάρχη ως «διαμαρτυρία όχλου» και «λαϊκός φασισμός». Είναι ίσως μια «νέα» τακτική. Να χαρακτηρίζονται ως «όχλος» όσοι πολίτες αντιδρούν — αυτοί δεν γνωρίζουν, δηλαδή, το «καλό» τους, είναι «ανίδεοι» σε θέματα ανάπτυξης και περιβάλλοντος — για να συζητείται μετά το «καλό» και η «ανάπτυξη» από τους επαίοντες στην προκειμένη περίπτωση δηλαδή την ΑΓΕΤ ή την EURO.

Και οι δυο βέβαια θα έχουν κέρδη (νταμάρια - δεξαμενές). Οι κάτοικοι ποιο καθαρό κέρδος θα έχουν; Το πενιχρό μεροκάματο, έναντι της σκόνης, της υποβάθμισης της περιοχής και της απειλής της υγείας τους;

Την Κυριακή στον Ελαιώνα

Ελάτε στον Ελαιώνα.

Ανοιχτή συνάντηση - συζήτηση θα γίνει σε μια αλάνα στο χώρο πρακτορείων επί της οδού Αγίας Άννης 43 με θέμα τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η περιοχή του «Ελαιώνας». Στη συνάντηση θα πάρουν μέρος ο υπουργός ΠΕ-ΧΩΔΕ κ. Ευάγγελος Κουλουμπής ο αναπληρωτής υπουργός Τουρισμού κ. Νίκος Σκουλάς και οι δήμαρχοι:

Αθηναίων κ. Μιλτιάδης Έβερτ, Ταύρου κ. Π. Βακαλόπουλος, Μοσχάτου κ. Ταξ. Παπαντώνης, Αγίου Ιωάννη Ρέντη κ. Γ. Γρύλλης, Περιστερίου κ. Δ. Φωλό-

πουλος και Αιγάλεω κ. Γ. Μυστακόπουλος. Στους δήμους αυτούς ανήκουν τμήματα της περιοχής. Έχουν κληθεί επίσης βουλευτές της Αθήνας, το ΤΕΕ, ο ΣΑΔΑΣ και σύλλογοι της περιοχής.

Για να διευκολύνουμε όσους αναγνώστες επιθυμούν να παρακολουθήσουν τη συζήτηση την Κυριακή στις 7 μ.μ. δημοσιεύουμε σχεδιάγραμμα του χώρου στον οποίο θα γίνει η συνάντηση.

Θυσιάστε ένα κυριακάτικο μπάνιο ή έναν απογευματινό περίπατο και ελάτε και σεις, εκεί στην καρδιά του Ελαιώνα για να συμμετάσχετε σε μια συνάντηση που μπορεί να βοηθήσει για να γίνει ανεκτή η ζωή στην Αθήνα.

ΡΙΟ: Μήπως γίνεται «χοντρό» λάθος;

Πριν από λίγες μέρες μας δείξανε στην τηλεόραση κάτι ζωγραφίες από τις μακέτες με τις γέφυρες που θα διαλεχτούν για το Ρίο - Αντίριο. Οι γέφυρες, που μας δείχτηκαν, ήταν σύγχρονου τύπου, που χρησιμοποιεί δυο (ή περισσότερους) ψηλούς πύργους σαν «κατάρτια» από τους οποίους κρατιέται η γέφυρα με χοντρά καλώδια σαν «ξάρτια», σε αντίθεση με τις παραδοσιακές κρεμαστές γέφυρες στις οποίες τα καλώδια κρεμιόνται σαν τα σχοινιά που απλώνουμε την μπουγάδα και απ' αυτά κρεμιέται η γέφυρα με λεπτές κατακόρυφες ράβδους.

Οι γέφυρες με «ξάρτια» (αγγλικά: cable stayed bridges) έχουν ιστορία μόλις 20 ετών. Ξεκινήσανε από τη Γερμανία και ήδη υπάρχουν 200 τέτοιες γέφυρες σε όλο τον κόσμο. Η γέφυρα με ξάρτια, εθεωρείτο (και θεωρείται) η γέφυρα του μέλλοντος.

Όμως δεν είναι βέβαιο, όχι μόνο εάν είναι η γέφυρα του μέλλοντος, αλλά εάν θα μείνουν όρθιες και οι υπάρχουσες γέφυρες αυτού του τύπου.

Οι γέφυρες είναι προβληματικές!

Το πρόβλημα: Τα χαλύβδινα καλώδια που αποτελούν τα «ξάρτια», σκουριάζουν με αναπάντεχα γρήγορο ρυθμό, γιατί η συμπεριφορά τους πάνω στη γέφυρα είναι τέτοια (δονήσεις, συχνές αυξομειώσεις του μήκους των, κόπωση κλπ.), ώστε να μην μπορούν να σταθούν τα διάφορα «πασαλειψατέρ» με τα οποία προσπαθούν -μάταια- οι μηχανικοί να τα προστατέψουν από τη σκουριά (δηλαδή το νερό, τον αέρα, κλπ.).

Αποτέλεσμα: σε πολλές από τις ήδη υπάρχουσες γέφυρες με ξάρτια, έχει αρχίσει η αντικατάσταση των σκουριασμένων ξαρτιών. Πράγμα δύσκολο κι επικίνδυνο, εάν δεν έχει προβλεφθεί από την αρχική μελέτη, η δυνατότητα αντικατάστασης των ξαρτιών. Έτσι, για παράδειγμα, σε μια γέφυρα στο Αμ-

βούργο τα ξάρτια αντικαταστάθηκαν μόλις 3 χρόνια μετά την κατασκευή της γέφυρας, στη Βενεζουέλα στην περίφημη γέφυρα του Μαρακαϊμπο τα ξάρτια αντικαταστάθηκαν για δεύτερη φορά, στη Γαλλία στην γέφυρα του Σαιν Ναζαίρ η σκουριά στα ξάρτια έχει προχωρήσει τόσο πολύ, ώστε εάν κανείς τα χτυπήσει με ένα σφυρί σηκώνεται σύννεφο η σκουριά και πάει λέγοντας...

Το πρόβλημα υπήρχε από πολλά χρόνια, αλλά κανείς (ή σχεδόν κανείς) δεν έδινε σημασία (ή τουλάχιστον δεν συζητάγε το πρόβλημα δημόσια). Μόλις πριν περίπου δυο μήνες (!), τον Απρίλιο του '88, καταγγέλθηκε το πρόβλημα παγκοσμίως από δυο Αμερικανούς τον Στούαρτ Γουάτσον και τον Ντέιβιντ Στάφορντ μέσα από ένα άρθρο στο "CIVIL ENGINEERING" (που είναι έκδοση του Συλλόγου Πολιτικών Μηχανικών της Αμερικής).

Το περίεργο (ή όχι και τόσο περίεργο) είναι ότι οι Γουάτσον και Στάφορντ δεν είναι μηχανικοί (!), αλλά ανήκουν στη διοίκηση μεγάλων κατασκευαστικών και βιομηχανικών εταιρειών, που κατασκευάζουν γέφυρες. Πάντως ομολογούν ότι το δρόμο για την έρευνα, που έκαναν πάνω στις γέφυρες με ξάρτια τους τον έδειξε ο πρωτοπόρος Γερμανός μηχανικός (τώρα συνταξιούχος) ο Ούλριχ Φίνστερβαλντερ, που έφτιαξε την πρώτη γέφυρα με ξάρτια στη Γερμανία.

Όπως συνήθως γίνεται οι μηχανικοί έχουν διχασθεί. Μερικοί λένε ότι δεν υπάρχει πρόβλημα (δηλαδή, είναι δυνατό να στεγανοποιηθούν τα καλώδια). Άλλοι έχουν αρχίσει να ανησυχούν πάρα πολύ. Ο Γουάτσον λέει ότι, «υπάρχει ένας καρκίνος μέσα σ' αυτές τις γέφυρες» και ακόμα ότι «μετά από παρατήρηση 100 τέτοιων γεφυρών έχουμε τρομάξει μέχρι θανάτου». Περίπου τα ίδια λέει και ο Φίνστερβαλντερ.

Το γιατί οι μηχανικοί σε όλο τον κόσμο έχουν κατατρομάξει είναι αρκετά προφανές. Γιατί εάν κοπεί ένα ξάρτι, σε μια τέτοια γέφυρα, τότε σπάνε και τα υπόλοιπα αλυσιδωτά (το ένα μετά το άλ-

λο) και η γέφυρα καταρρέει σχεδόν ακαριαία.

Έτσι για την γέφυρα του Ρίου μπαίνουν τα εξής ερωτήματα (πέρα από άλλα γενικότερα):

- Οι άνθρωποι του ελληνικού υπουργείου Δημοσίων Έργων έχουν επίγνωση του παραπάνω προβλήματος;

- Εάν ξέρουν το πρόβλημα, θα υιοθετήσουν γέφυρα με ξάρτια, εάν τέτοια γέφυρα έρθει πρώτη στο διαγωνισμό;

Κλείνοντας πρέπει να κάνουμε και τις εξής παρατηρήσεις:

- Οι ισχυρισμός ότι μπορεί να γίνει σωστή σφράγιση - στεγανοποίηση των ξαρτιών με φύλλα χαλκού έχει μέσα της ένα σημαντικό αρνητικό στοιχείο: μόλις γίνει η σφράγιση με το χαλκό κανείς πια δεν θα μπορεί να ξέρει μετά από χρόνια εάν τα ξάρτια κάτω από το χαλκό είναι σκουριασμένα ή όχι. Για να το μάθει θα πρέπει κάθε τόσο να ξηλώνει την επένδυση του χαλκού!

- Ο ισχυρισμός ότι θα προβλεφθεί στη μελέτη να γίνεται χωρίς κίνδυνο η αντικατάσταση των σκουριασμένων ξαρτιών έχει μέσα του το «ράβε ξήλωνε δουλειά να μη σου λείπει».

Επίσης έστω και εάν υπάρχει αρχική οικονομία στην κατασκευή γέφυρας με ξάρτια, που πάει το κόστος με το «ράβε ξήλωνε» κάθε τρία χρόνια;

- Οι συνθήκες διάβρωσης στο Ρίο δεν είναι οι συνθήκες στον «ήρεμο» Ρήνο ή Λουάρ, κλπ., όπου ήδη έχει γίνει το κακό. Στο Ρίο οι συνθήκες είναι άγριες.

Το πρόβλημα είναι τόσο συνταρακτικό, ώστε ήδη πέρασε από τα έντυπα των μηχανικών στον κοινό (μη τεχνικό) Τύπο.

Η απόφαση για ένα τέτοιο θέμα δεν μπορεί να παρθεί από ένα άτομο ή μια ομάδα ατόμων (ακόμη και ειδικών). Η απόφαση πρέπει να βγει συλλογικά!

N. P.

ΠΗΓΕΣ:

1. Stewart C. Watson, David Stafford, "Cables in Trouble", CIVIL ENGINEERING, April 1988, σελ. 38-41
2. James Cleick, "Cable Design of Bridges Under Fire", International Herald Tribune, May 12, 1988, σελ. 8

ΑΛΛΑΖΕΙ ΤΟ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ;

του Γιώργου Σκαρβελάκη

Πρόκειται για «σχέδιο» η επεξεργασία του οποίου βρίσκεται στα σπάργανα. Σε περίπτωση που αποφασισθεί η τελειοποίησή του και δοθεί το «πράσινο φως» για τη διαδικασία υλοποίησής του, θα αποτελέσει το μεγάλο «μπουμ» με το οποίο η κυβερνητική παράταξη θα παίξει το «χαρτί» της επόμενης εκλογικής αναμέτρησης.

Με το σχέδιο αυτό, κατ' αρχήν, προβλέπεται:

- Αλλαγή της μορφής του πολιτεύματος της χώρας από Προεδρευόμενη Κοινοβουλευτική Δημοκρατία, σε Προεδρική Δημοκρατία.

- Ένα νέο Σύνταγμα, όχι κατόπιν αναθεώρησης του υπάρχοντος, η οποία δεν μπορεί να γίνει αφού δεν έχει παρέλθει πενταετία από την τελευταία αναθεώρηση του 1985, (ούτως ή άλλως δεν μπορεί να γίνει, βάσει του ισχύοντος Συντάγματος, αναθεώρηση των θεμελιωδών του διατάξεων, δηλαδή των άρθρων που καθορίζουν τη μορφή του πολιτεύματος), αλλά ενός καινούριου καταστατικού χάρτη της χώρας που θα συνταχθεί από Συντακτική Εθνοσυνέλευση.

- Προκήρυξη για το σκοπό αυτό εκλογών για Συντακτική Εθνοσυνέλευση. (Στο σημείο αυτό βεβαίως παρουσιάζονται και τα περισσότερα προβλήματα).

- Άμεση εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας από το λαό, έτσι ώστε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας θα ασκεί την εκτελεστική εξουσία και θα είναι ουσιαστικά ο κυβερνήτης της χώρας, κατά τα γαλλικά πρότυπα.

Ένας τέτοιος ρόλος «δένει» απόλυτα με την ιδιοσυγκρασία του σημερινού πρωθυπουργού, διατείνονται οι εμπνευστές του σχεδίου, ο οποίος ασφαλώς προορίζεται να γίνει ο πρώτος εκλεγμένος, απ' ευθείας από το λαό, Πρόεδρος Δημοκρατίας.

Η τελευταία ασθένεια του Κ. Καραμανλή ίσως διευκολύνει περισσότερο εκείνους που εξυφαίνουν τα σχέδια αυτά. Το σχέδιο «παίζει» και στην περίπτωση μιας ενδεχομένης αναμέτρησης Παπανδρέου - Καραμανλή (για το προεδρικό αξίωμα), αφού όπως πιστεύουν οι «αρχιτέκτονες» αυτού του σεναρίου, δεν είναι δυνατόν σήμερα η συντηρητική παράταξη να ξεπεράσει το 50% του ελληνικού λαού, προκειμένου να εκλέξει Πρόεδρο. Εάν αντίπαλος του Παπανδρέου για το Προεδρικό αξίωμα, δεν είναι ο Κ. Καραμανλής, τα πράγματα διευκολύνονται ακόμη περισσότερο.

* * *

Ανώτερα κυβερνητικά στελέχη, που ρωτήθηκαν σχετικά, διέψευσαν ένα τέτοιο ενδεχόμενο, χωρίς, ορισμένα, τουλάχιστον να το αποκλείσουν οριστικά.

Παρ' όλα αυτά κυβερνητικά και κομμα-

«Σκέψεις και ιδέες» για «ριζική αλλαγή του πολιτικού σκηνικού της χώρας», η υλοποίηση των οποίων δεν είναι δυνατόν να προεξοφληθεί, αλλά ενδεχόμενη δρομολόγησή τους, θα προκαλέσει «εκρηκτικές καταστάσεις» και «αλυσιδωτές αντιδράσεις», συζητιούνται ήδη σε πολύ υψηλά και εντελώς απόκρυφα κλιμάκια της κυβερνητικής παράταξης.

τικά στελέχη του ΠΑΣΟΚ εκφράζουν την πεποίθησή τους ότι ο κ. Παπανδρέου, υπό τις σημερινές συνθήκες, δεν πρόκειται να περάσει στο προεδρικό αξίωμα, μετά τη λήξη της θητείας του κ. Χρ. Σαρτζετάκη.

«Ο πρωθυπουργός, τονίζουν, είναι άνθρωπος της ενεργού πολιτικής δράσης, την οποία δεν πρόκειται να εγκαταλείψει για να περάσει στο «διακοσμητικό» ρόλο του Προέδρου της Δημοκρατίας».

Άνθρωποι του στενού πρωθυπουργικού περιβάλλοντος, μιλώντας για το ίδιο θέμα υπενθυμίζουν την απάντηση που έδινε ο Ελευθέριος Βενιζέλος στους συνεργάτες του που τον προέτρεπαν να περάσει στο προεδρικό αξίωμα: «*Η εγώ θα πλαντάξω, ή ο θεσμός*». Για να μην «πλαντάξει», λοιπόν, ούτε ο νέος Βενιζέλος ούτε ο θεσμός της προεδρίας, με τη σημερινή του μορφή, θα πρέπει να αλλάξει η μορφή του πολιτεύματος, ούτως ώστε ο πρωθυπουργός, ως πρόεδρος να ασκεί την εξουσία, μέσω της κυβέρνησης που θα διορίζει και πάντως θα έχει τον έλεγχο της εξωτερικής πολιτικής και της Εθνικής Άμυνας που είναι και τα πλέον προσφιλή ενδιαφέροντα του κ. Παπανδρέου.

Οι ενδείξεις που σύμφωνα με τις εκτιμήσεις ειδικών, αλλά και τις απόψεις που εκφράζει πρώην ανώτατος κυβερνητικός παράγων, οι οποίες οδηγούν σε αυτό το συμπέρασμα, συνοψίζονται στα εξής:

- Οι μεθοδευμένες και κατά τακτά χρονικά διαστήματα επιλεγμένες «ρήξεις» της κυβέρνησης με τον πρόεδρο της Δημοκρατίας. Έτσι ώστε να διαφανεί η ανάγκη της αλλαγής του πολιτεύματος, κι όχι μόνο του προσώπου.

- Η αναφορά του πρωθυπουργού, σε κάθε περίπτωση που ομιλεί για τις αρμοδιότητες του Προέδρου της Δημοκρατίας και στη διαζευκτική περίπτωση του «*εάν ο πρόεδρος της Δημοκρατίας εκλεγόταν από το λαό*».

Αυτό συνέβη και στην τελευταία κρίση στις σχέσεις πρόεδρου - κυβέρνησης αλ-

λά με περισσότερη έμφαση στην πρόσφατη ομιλία του κ. Παπανδρέου στην «συνάντηση των γενεών». Η αναφορά του οποίου προξένησε εντύπωση στους περισσότερους των συνδαιτημόνων του.

- Η επίκληση, επίσης, του «πολιτικού μέλλοντος» του κ. Αλευρά, που έγινε από τον πρωθυπουργό στη Βουλή, έχει να κάνει, υποστηρίζουν στελέχη του κυβερνώντος κόμματος, όχι με την ανάδειξη του κ. Αλευρά στο προεδρικό αξίωμα, όπως προεξοφλήθηκε, αλλά με την «πρωθυπουργοποίηση» του προέδρου της Βουλής.

- Οι στενές σχέσεις που διατηρούν οι άνθρωποι του πρωθυπουργού, αλλά και ο ίδιος ο κ. Παπανδρέου, με καθηγητές του συνταγματικού Δικαίου και οι πληροφορίες που διαρρέουν ότι σε κατ' ιδίαν συναντήσεις συζητούνται και «συνταγματικά ζητήματα».

- Η ευφορία που επικρατεί σε κυβερνητικούς κύκλους για τη μεγάλη νίκη Μιττεράν στις προεδρικές εκλογές της Γαλλίας (δικαιολογημένη ούτως ή άλλως), αλλά και οι ύμνοι που εξακοντίζονται από κυβερνητικά χείλη για το γαλλικό πολιτικό σύστημα. (Το οποίο θα αποτελέσει πυξίδα;).

- Οι παλιές γνωστές θέσεις του ΠΑΣΟΚ, από την περίοδο του 1974, για την ανάγκη Συντακτικής Εθνοσυνέλευσης, η οποία θα ψηφίσει νέο Σύνταγμα, θέση η οποία αν και είχε εγκαταληφθεί, λόγω των συνθηκών που επικράτησαν, πολλοί θεωρούν ότι θα πρέπει να βγει στην επιφάνεια, «*τώρα στην τρίτη 4ετία διακυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ*».

* * *

Όλα αυτά βεβαίως θεωρητικά είναι συζητήσιμα. Το μέγα πρόβλημα που προκύπτει είναι η προκήρυξη εκλογών για Συντακτική Εθνοσυνέλευση, η οποία ουσιαστικά δεν προβλέπεται από το Σύνταγμα. Αλλά και αν θα μπορούσε να βρεθεί μια κάποια λύση, έστω αλχημιστική, το ζητούμενο είναι «*πώς περνάει στο λαό*».

Πιστεύεται ότι τα κόμματα της Αριστεράς δεν θα αντιδράσουν σοβαρά. Θα πάρουν εξάλλου, υπό τύπου ανταλλάγματος την απλή αναλογική, ως προεκλογική υπόσχεση και άμεση μετεκλογική υλοποίηση. Η αναλογική είναι εξάλλου απαραίτητη προκειμένου να λειτουργήσει ο νέος αυτός τύπος πολιτεύματος όπου ο πρόεδρος ασκεί ευκολότερα το ρόλο του όταν συνυπάρχουν περισσότερες πολιτικές δυνάμεις. Το ενδιαφέρον, λοιπόν εστιάζεται στις αντιδράσεις της συντηρητικής παράταξης. Οι οποίες ασφαλώς εξετάζονται και αναλύονται. Το εγχείρημα είναι πρώτα από όλα επικίνδυνο και δύσκολο να περιβληθεί με μανδύα νομιμότητας και συνταγματικότητας. Η ύπαρξη όμως του σχεδίου είναι ενδεικτική των νοοτροπιών που υπάρχουν και καλλιεργούνται σήμερα στο ΠΑΣΟΚ. ■

ΕΤΑΘΕΙΤΕ
ΚΥΡΙΕ ΠΡΟΕΔΡΕ...
ΛΑΘΟΣ ΜΑΣ ΤΑ ΕΙΠΑΝ....
Ο ΒΑΛΒΗΣ ΠΑΡΑΙΤΗΘΗΚΕ
ΟΧΙ Ο ΚΟΣΚΟΤΑΣ!!

FRANK

27.6.88

ΙΩΑΝΝΟΥ

του Γιάννη Ιωάννου

Φαινόμενο Κοσκωτά: Η ουσία των πραγμάτων

ΟΙ ΠΕΙΡΑΤΕΣ

Όταν γράφονταν αυτές οι γραμμές έντονες φήμες ήθελαν τον κ. Γιώργο Κοσκωτά και τον αδελφό του «Στηβ» να ετοιμάζονται να εγκαταλείψουν την Ελλάδα. Τελικά οι δυο αδελφοί δεν έφυγαν, εκείνη την ημέρα τουλάχιστον, αλλά στην προσπάθειά μας να επιβεβαιώσουμε τη φυγή πέσαμε σε μian άλλη πολύ σημαντική πληροφορία:

Την Τρίτη το απόγευμα, ο πρωταγωνιστής του σκανδάλου του Αιγαίου συναντήθηκε με τον πρωταγωνιστή του σκανδάλου της «αγοράς του αιώνα». Οι κ. **Κοσκωτάς** και **Λούβαρης** τα είπαν για αρκετή ώρα και αυτή δεν ήταν η μοναδική συνάντησή τους.

Δεν μάθαμε το ακριβές περιεχόμενο της συζήτησης των δυο επιχειρηματιών που οφείλουν σχεδόν τα πάντα στις σχέσεις τους με το Καστρί. Όμως, μια άλλη πληροφορία που προστέθηκε αποτελεί ένα ακόμα βήμα προς την αλήθεια.

Ο στρατηγός **Δημήτρης Ματαφιάς**, πρώην γενικός γραμματέας του υπουργείου Αιγαίου, που παραιτήθηκε τον περασμένο Δεκέμβριο για λόγους ευθιξίας, μας δήλωσε ότι την πρωτοβουλία για την ίδρυση της διαβόητης πλέον «Εταιρείας Ανάπτυξης Αιγαίου ΑΕ» την είχε ο κ. Κοσκωτάς. Οι σχετικές συζητήσεις του κ. Κοσκωτά με το υπουργείο και πιο συγκεκριμένα με τον διευθυντή του πολιτικού γραφείου του κ. Βάλβη, κ. **Φραγκίσκο Προβελέγγιο** άρχισαν στο τέλος του περασμένου καλοκαιριού, πολύ, δηλαδή πριν ξεσπάσει ο θόρυβος από τη σύλληψη του κ. Κοσκωτά στην Αμερική.

Ο θόρυβος, όμως, από τη σύλληψη του «δρος» πανικόβαλε όσους από το υπουργείο Αιγαίου είχαν αναμιχθεί και όπως μας δήλωσε ο κ. Ματαφιάς *αποφασίστηκε να ενημερωθεί αμέσως ο πρωθυπουργός*. Ο κ. Ματαφιάς δεν γνωρίζει αν τελικά έγινε η ενημέρωση.

Το γεγονός όμως ότι ο κ. Παπανδρέου κάλυψε απόλυτα τον κ. **Βάλβη** αποδεικνύει ότι είχε ενημερωθεί εδώ και πολλούς μήνες για την εταιρεία. Εξάλλου, είναι προφανές ότι ούτε ο κ. Βάλβης ούτε ο κ. Προβελέγγιος θα τολμούσαν να αναμιχθούν χωρίς να έχουν έγκριση από ψηλά.

Να λοιπόν που τα κομμάτια του «παζλ» αρχίζουν και παίρνουν τη θέση τους. Ο κ. Λούβαρης, που παρά τη γενική κατακραυγή συνεχίζει και συνεργάζεται στενά με το Καστρί, συνεργάζεται και μάλιστα σε στιγμή κρίσης και με τον κ. Κοσκωτά. Και ο κ. Α. Παπανδρέου που συνδέεται και με τους δυο, αποδεικνύεται ότι γνώριζε από την αρχή, πολύ πριν ξε-

σπάσει, τη σκανδαλώδη υπόθεση της Εταιρείας Αιγαίου.

Τις σχέσεις του κ. Κοσκωτά με την πρωθυπουργική κατοικία μπορεί να τις διαφωτίσει περισσότερο και η απάντηση σε ένα άλλο ερώτημα:

● Γιατί άραγε ο κ. Κοσκωτάς πήρε την πρωτοβουλία να επενδύσει στο Αιγαίο αρκετούς μήνες πριν από το Νταβός και λίγους μόνο μετά την «κρίση» του Μαρτίου, όταν δηλαδή οι σχέσεις Ελλάδας - Τουρκίας ήταν ακόμα τεταμένες και κανείς δεν γνώριζε τη στροφή του κ. Α. Παπανδρέου; Τι είδους επιχειρηματίας είναι αυτός που επενδύει σε μια αμφισβητούμενη και προβληματική περιοχή, ή μήπως είχε τις «σωστές» πληροφορίες, όπως και σε άλλες περιπτώσεις αγοράς προβληματικών επιχειρήσεων;

Πολιτική βούληση καθ' υπόδειξιν

Για μια ακόμα φορά αποδείχθηκε ότι ο κ. Κοσκωτάς δρα με συγκεκριμένη πολιτική βούληση, όπως στην περίπτωση της «Καθημερινής», της «Βραδυνής» και του Ολυμπιακού. Τριών δηλαδή επιχειρήσεων που εκτός από τα χρέη τους έχουν και ένα άλλο κοινό σημείο: αποτελούν πολιτική δύναμη.

Στα χέρια του εφοπλιστή κ. **Νταϊφά** και των άλλων εφοπλιστών φίλων του, ο Ολυμπιακός δεν αποτελούσε πολιτική δύναμη. Οι άνθρωποι τον ήθελαν και πληρωναν εκατομμύρια για το «κέφι» τους. Ένα κέφι όμως που άρχισε να γίνεται πολύ ακριβό, ιδιαίτερα εκείνη τη μοιραία Τρίτη που ο κ. Νταϊφάς χρειαζόταν κάπου 90 εκατομμύρια για μεταγραφές.

Τότε —στην κατάλληλη πάντα στιγμή— παρουσιάστηκε ο κ. Κοσκωτάς και με τη μεσολάβηση δυο παραγόντων του Ολυμπιακού, των κ. **Καρέλα** και **Κανάρη** που κατά σύμπτωση πρόσκεινται στο ΠΑΣΟΚ ζήτησε και αγόρασε τον Ολυμπιακό. Ασφαλώς πρόκειται πάλι για σύμπτωση ότι ο κ. Α. Παπανδρέου γνώριζε τη νέα κίνηση του «δόκτορα», αν όχι εκ των προτέρων, τουλάχιστον μετά το τηλεφώνημα που του έκανε ο κ. **Μαρούδας** υποκινημένος από τον κ. **Μπόμπολα** που έμαθε καθυστερημένα τι γινόταν.

Οι συμπτώσεις είναι πλέον και αρκετές και σοβαρές. Με αποτέλεσμα να προκύπτει το εξής, μεταξύ άλλων, ερώτημα: Τι αξία έχουν, άραγε, οι εκκλήσεις των εκδοτών προς τον κ. Α. Παπανδρέου —τον «μόνο στην κυβέρνηση» που σύμφωνα με το «**Βήμα**» διαθέτει «το ηθικό ανάστημα και το κύρος»— για να επέμβει και να ξεκαθαρίσει την υπόθεση, όταν ό-

λοι γνωρίζουν ότι το Καστρί είναι αναμειγμένο στις υποθέσεις Κοσκωτά;

Ο κ. Κοσκωτάς οφείλει τη γνωριμία του με τον κ. Α. Παπανδρέου στη σύζυγο του τελευταίου Μαργαρίτα. Αργότερα, όταν ο κ. Κοσκωτάς απέκτησε μεγάλη δύναμη, η κ. Μαργαρίτα Παπανδρέου αντιλήφθηκε ότι έκανε ένα ακόμα λάθος και κάποιες φήμες τοποθετούν στο περιβάλλον της τις πηγές που διοχέτευσαν στο παρελθόν κάποιες κρίσιμες πληροφορίες για τον «δρα».

Είναι πάντως γεγονός ότι ο κ. Κοσκωτάς συνδέθηκε έκτοτε με ονόματα που έχουν αναμιχθεί στα σημαντικότερα αποκαλυφθέντα και μη σκάνδαλα της κυβέρνησης ΠΑΣΟΚ: Γ. Λούβαρης, Γιάννης Παπανικολάου κ.ά. Οι επιχειρήσεις του διευθύνονται επίσης από ανθρώπους του ΠΑΣΟΚ, όπως οι κ. **Π. Βακάλης** (α' αντιπρόεδρος της Τράπεζας Κρήτης), Γ. **Μαντζουράνης**, Θ. **Καλούδης**, κ.ά.

Οι εφημερίδες του στελεχώνονται από ανθρώπους του ΠΑΣΟΚ και αυτές τις ημέρες κυκλοφόρησε η πληροφορία ότι και ο πρώην κυβερνητικός εκπρόσωπος κ. Γ. **Ρουμπάτης** θα πιάσει δουλειά στη «Γραμμή ΑΕ», αν προλάβει βέβαια. Ο κ. Ρουμπάτης μας *διέψευσε κατηγορηματικά* την πληροφορία. Δεν μπορεί όμως να διαψεύσει και την πληροφορία ότι «αυτός εξόπλισε τα έντυπα του κ. Κοσκωτά με δημοσιογράφους» και ότι αυτός ήταν που πρότεινε σε δημοσιογράφους του συγκροτήματος να αναλάβουν υπηρεσία στις «24 ΩΡΕΣ» με αποτέλεσμα να πει ο κ. Λαμπράκης: «*Πολύ απρεπές αυτό εκ μέρους του κυρίου Ρουμπάτη*».

Προκλητική συμμετοχή

● Αλλά το ανενδοίαστο της συνεργίας Κυβέρνησης - Κοσκωτά φαίνεται από μian άλλη «λεπτομέρεια». Το καταστατικό της «Εταιρείας Ανάπτυξης Αιγαίου Α.Ε.» αναγράφει τα μέλη του προσωρινού Δ.Σ. που διόρισε ο κ. **Βάλβης**, *υπουργός που καλύπτεται από την εμπιστοσύνη του πρωθυπουργού*. Πρόκειται για τους:

Φρ. Προβελέγγιο, αρχιτέκτονα
Ελευθ. Πιταούλη, οικονομικό ΑΣΔΕ (δήμαρχος Σύρου)
Πάνο Βακάλη, οικονομολόγος
Νίκο Χρήστου, νομικό
Νίκο Μανουράκη, οικονομολόγο.

Για τους δυο πρώτους και το ρόλο που διαδραμάτισαν στην υπόθεση της «Εταιρείας Αιγαίου» και πώς ενεργούσαν ως *κοινοί* πληρεξούσιοι και του κ. Βάλβη και του κ. Κοσκωτά, γράφτηκαν πολλά στον Τύπο. Ο κ. Ν. Χρήστου είναι Γ. Γραμ. του

ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

του Ρεπόρτερ

υπουργείου Αιγαίου. Τουρλού τουρλού, όλοι μαζί. Ο τελευταίος είναι «αγνώστων λοιπών στοιχείων» μέχρις στιγμής.

Αλλά ο κ. **Π. Βακάλης** — γνωστό κάποτε στέλεχος του ΠΑΣΟΚ και της κυβέρνησης — είναι ο Α' αντιπρόεδρος της Τράπεζας Κρήτης. Δηλαδή, έχουμε τώρα πια μια χειροπιαστή απόδειξη ότι Βάλβης (ενεργών εν γνώσει του πρωθυπουργού) και Βακάλης (για λογαριασμό του «δρα») έστησαν την «Εταιρεία Αιγαίου» από κοινού και «έδεσαν τη δουλειά» με άμεση συμμετοχή τους εξ αρχής.

Ε, καλά! Μετά πήγαν και στη Βουλή για να πάρουν την ευλογία. Η δουλειά «χάλασε» στο τέλος αλλά ο πρωθυπουργός κάλυψε τον κ. Βάλβη με την ...εμπιστοσύνη του.

Τον κ. πρωθυπουργό όμως, ποιος θα τον καλύψει;

Υπάρχουν λοιπόν το κίνητρο, οι ενδείξεις και το σώμα του εγκλήματος. Δεν υπάρχουν ακόμα όλες οι αποδείξεις. Αυ-

τές όμως να μπορούν να βρεθούν μόνο με μια έρευνα στο ταμείο και τα βιβλία της Τράπεζας Κρήτης. Λέγεται, για παράδειγμα, ότι μεταξύ των ελεγχόμενων από την κυβέρνηση ιδρυμάτων και οργανισμών που κατέθεσαν τα χρήματά τους στην Τράπεζα είναι το ΙΚΑ και ο ΟΑΕΔ δυο οργανισμοί δηλαδή από τους οποίους πέρασε το μέλος της οικογένειας Παπανδρέου κ. **Θ. Κατσανέβας**. Λέγεται ότι τα ποσά που κατέθεσαν οι δυο οργανισμοί στην Τράπεζα Κρήτης φτάνουν τα 18.5 δισεκατομμύρια δραχμές. Ο κ. Κοσκωτάς πληρώνει για να τα «φυλάει» τόκο 14%. Τα δανείζει όμως με 22% και κερδίζει έτσι ένα 8%. Για την υπόθεση αυτή είχε γίνει παλιότερα αναφορά στον ημερήσιο Τύπο, ο κ. Κατσανέβας έκανε μήνυση και ελλείπει αποδεικτικών στοιχείων, κέρδισε τη δίκη.

Λέγεται, εξάλλου, πως υπάρχουν 20 εκατομμύρια ομόλογα του Δημοσίου, καταθέσεις διαφόρων Μετοχικών Ταμείων κ.ά. Όλα αυτά για να διευκρινιστούν

πρέπει να γίνουν το αντικείμενο επίσημης και αδιάβλητης έρευνας.

Αν λοιπόν αρχίσει η έρευνα προτείνουμε να ερευνηθούν και οι προσωπικοί λογαριασμοί των κ. Γιώργου Κοσκωτά, «Στηβ» Κοσκωτά και **Δ. Κουνελάκη** για να διαπιστωθεί για την τύχη κάποιων επιταγών.

Εκδοτικοί ελιγμοί

Στο μέτωπο που έχουν συμπήξει οι άλλοι εκδότες εναντίον του κ. Κοσκωτά λέγεται πως έχει προσχωρήσει πρόσφατα και ο κ. **Βαρδινόγιάννης**. Αιχμή του δόρατος του μετώπου είναι οι κ. **Κουρής** και **Τεγόπουλος** και μάλιστα ο πρώτος όχι μόνο επισκέπτεται την Χρ. Λαδά για να συναντήσει τον κ. Λαμπράκη, αλλά υπερφανεύεται ότι «εγώ έχω τις σωστές πληροφορίες, εγώ έβγαλα την υπόθεση Αιγαίου». Οι κ. Κουρής και **Κουτσόγιωργας** άργησαν πολύ να καταλάβουν ότι ο κ. Κοσκωτάς απειλεί και τους ίδιους.

Κατανοώντας καθυστερημένα ότι η μικρή κυκλοφορία των εντύπων του κ. Κοσκωτά θα του δημιουργούσε σοβαρά προβλήματα με τους άλλους εκδότες, ο κ. Α. Παπανδρέου έσπευσε να τοποθετήσει τον κ. Μαρούδα αρμόδιο για τις σχέσεις με τον Τύπο. Λίγο μετά τον ανασχηματισμό όμως ξέσπασε το σκάνδαλο της εταιρείας του Αιγαίου και οι εκδότες κατάλαβαν επιτέλους ότι «ο Ανδρέας το παίζει με τον Κοσκωτά για να μπορέσει να εξισορροπήσει τις σχέσεις μαζί τους». Τώρα οι κ. Λαμπράκης, Μπόμπολας και Τεγόπουλος τον απειλούν ότι «θα πάει στις εκλογές χωρίς εφημερίδες». Το ίδιο πάντα έργο, αλλά με διαφορετικούς κάθε φορά πρωταγωνιστές: Πριν τέσσερα χρόνια στη θέση του κ. Κοσκωτά ήταν ο κ. **Πόπωτας**.

Τι θα κάνει ο κ. Παπανδρέου; Δεν θα θελήσει, φυσικά να πάει στις εκλογές μόνο με τις φθίνουσες και παραπαιούσες εφημερίδες του κ. Κοσκωτά. Έτσι έχει αρχίσει η αντίστροφη μέτρηση για το «δρα» και ενδεικτικές στο σημείο αυτό είναι οι πληροφορίες που θέλουν τους κ. Μαντζουράνη και Καλούδη να εγκαταλείπουν το συγκρότημα Κοσκωτά.

Χαρακτηριστική του «δουλέματος» που έκανε ο κ. Παπανδρέου στους άλλους εκδότες είναι και η τεχνητή δημιουργία θέματος για την άρση του απορρήτου των καταθέσεων προκειμένου να γίνει δυνατός ο έλεγχος στην Τράπεζα Κρήτης. Για το θέμα αποφάσισε το Νομικό Συμβούλιο της Τράπεζας της Ελλάδος, το οποίο δεν υπήρχε περίπτωση να ψηφίσει υπέρ της άρσης. Από τα πέντε μέλη του (**Παυλόπουλος, Μπένης, Καλιμόπουλος, Γεωργακόπουλος, Κασσιμάτης**) ψήφισαν κατά της άρσης οι τρεις τελευταίοι. Σημειώνουμε μόνο ότι ο μεν κ. Κασσιμάτης είναι ο νομικός σύμβουλος του πρωθυπουργού, ο δε κ. Καλιμόπουλος συνδέεται με τον κ. Γ. Μαντζουράνη,

ΝΕΟΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΑ

● Από τον κοινοβουλευτικό εκπρόσωπο της «ΝΔ» κ. Αθ. Κ. Τσαλδάρη πήραμε την ακόλουθη επιστολή:

Κυρίες Διευθυντά,

Στο τελευταίο τεύχος του ΑΝΤΙ σε ρεπορτάζ ο ΚΟΣΚΩΤΑΣ ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ, του ΡΕΠΟΡΤΕΡ, αναφέρεται επί λέξει «... αλλά και οι θετικές εισηγήσεις του μητσοτακικού Αθαν. Τσαλδάρη για προσέγγιση με κ. Γ. Κοσκωτά».

Προφανώς ο συντάκτης σας έπεσε θύμα περιέργων πληροφοριοδοτών, θα μπορούσε με ένα τηλεφώνημά του σε μένα να εξακριβώσει την πληροφορία του και έτσι και την εγκυρότητα του περιοδικού σας να διαφυλάξει και το όνομά μου να μην αναμειχτεί.

Λυπούμαι ειλικρινώς κ. Διευθυντά, για το ανακριβές δημοσίευμα, εις ό,τι αφορά το άτομό μου, και σας παρακαλώ να δημοσιεύσετε τη διάψευσή μου αυτή.

Με τιμή
Αθανάσιος Κ. Τσαλδάρης

● Σ.Σ. Ζητούμε συγγνώμη για την παράλειψη επιβεβαίωσης της πληροφορίας που έγινε να αναμιχθεί το όνομα του κ. Αθ. Τσαλδάρη με τον Κοσκωτά — κάτι που, αν τουλάχιστον καταλάβαμε καλά, ο ίδιος δεν το επιθυμεί και τόσο πολύ...

● Αλλά είχαμε άλλη μια διευκρίνιση από το χώρο της «ΝΔ» σχετικά πάντα με το δημοσίευμα του προηγούμενου τεύχους. Μόνον που αυτή είχε άλλες «αποχρώσεις». Ο κ. Παλαιοκρασάς μας είπε ότι συνάντησε τον κ. Κοσκωτά αμέσως μετά την αγορά της Τράπεζας Κρήτης και κατόπιν συστάσεως του κ. Γούναρη. Ο κ. Γούναρης, για όσους δεν το γνωρίζουν είναι μέλος του Δ.Σ. της Τράπεζας Κρήτης και διευθυντής στη Θεσσαλονίκη. Είναι συγχρόνως υπεύθυνος της ΝΔ στη Βόρειο Ελλάδα. Ο κ. Παλαιοκρασάς μας διευκρίνισε ακόμα ότι ο κ. Κοσκωτάς είναι συνδαιτημόνας του και ότι ο ίδιος τον παρουσίασε στον τότε πρόεδρο της Δημοκρατίας κ. Κ. Καραμανλή σε μια από τις δεξιώσεις του πριν λίγες ημέρες.

πρώην συνεργάτη του κ. Κασσιμάτη, πρώην γραμματέα του υπουργικού συμβουλίου και νυν κορυφαίο συνεργάτη του κ. Κοσκωτά. Ο κ. Καλιμόπουλος έγινε γνωστός και με την υπόθεση «πλαστογραφία Ζώρα».

Είναι δηλαδή να απορεί κανείς πως με τόσα λεφτά, τόσες διασυνδέσεις και τόσους λαμπρούς νέους στο πλευρό του ο κ. Κοσκωτάς αποκαλύφθηκε τόσο νωρίς και μάλλον «χάνει». Φαίνεται ότι δεν μοιάζει στον κ. Πόπωτα μόνο στην εμφάνιση.

Άσχετα, πάντως, με το τι θα γίνει στο τέλος με τον ίδιο τον κ. Κοσκωτά οι πολιτικές ευθύνες που προκύπτουν από την αντιμετώπιση της περίπτωσης του και συγκεκριμένες και προσωποποιημένες είναι. Εκτός του κ. Ανδρέα Παπανδρέου, που πρέπει μετά το σημερινό δημοσίευμα του ΑΝΤΙ, ή να αναγκάσει σε παραίτηση τον κ. Βάλβη επειδή δεν τον ενημέρωσε, όπως αποφασίστηκε πριν από πολλούς μήνες στο υπουργείο Αιγαίου, ή να εξηγήσει ο ίδιος τι απάντησε και γιατί όταν ο κ. Βάλβης τον ενημέρωσε για το θέμα. Αλλά επίσης πρέπει να γίνει απολογία και για το διορισμό του κ. Π. Βακάλη στην εταιρεία Αιγαίου.

Ευθύνες όμως έχουν και οι κ. Μένιος Κουτσόγιωργας και Κάρολος Παπούλιας. Ο αντιπρόεδρος της κυβέρνησης και υπουργός Δικαιοσύνης και ο υπουργός των Εξωτερικών ευθύνονται συγκεκριμένα επειδή δεν ζήτησαν από τις υφιστάμενες αρχές να διώξουν, ως όφειλαν, ποινικά τον κ. Κοσκωτά επειδή δήλωσε ψευδώς σε ελληνικό προξενείο των ΗΠΑ ότι «είχε χάσει το διαβατήριό του», ενώ, όπως είναι γνωστό, του το είχε κατασχέσει το FBI.

Το αδίκημα της ψευδορκίας που διέπραξε αποδεδειγμένα ο κ. Κοσκωτάς διώκεται με ποινή φυλάκισης ενάμιση χρόνο —και περιμένουμε από τους κ. Κουτσόγιωργα και Παπούλια να μας εξηγήσουν γιατί δεν ζήτησαν ακόμα τη δίωξη του δόκτορα. Μήπως επειδή, όπως και ο κ. Βάλβης, είχαν διαφορετικές άνωθεν εντολές; Σημειώνουμε ότι στο υπουργείο του κ. Παπούλια υπάρχει σχετικό πόρισμα ένορκης εξέτασης, το οποίο ο λαίστατος σε άλλες περιπτώσεις υπουργός δεν φρόντισε μέχρι σήμερα να αποκαλύψει. Το ΑΝΤΙ έχει θέσει το ερώτημα πριν πολλούς μήνες.

Η άνοδος και η πτώση ενός μύθου

Πριν από λίγο καιρό, όταν κάποιοι φίλοι του περιοδικού άρχισαν να μιλούν για «Κοσκωτιστάν», θέλοντας να αναφερθούν επιγραμματικά, αλλά και συμπερασματικά, στα όσα κωμικοτραγικά συμβαίνουν στη χώρα μας, γελούσαμε. Δεν μπορούμε να πούμε το ίδιο και σήμερα. Παρ' όλο που όπως όλα δείχνουν η αστεία φιγούρα του κ. Κοσκωτά θα είναι ίσως σε λίγο καιρό μόνο μια ανάμνηση και

μια ακόμα αφορμή για τη συγγραφή θεατρικών επιθεωρήσεων, δεν μπορούμε να πούμε ότι μας διασκεδάζουν όλα αυτά που διαδραματίζονται μπροστά στα μάτια μας.

Στην απίθανη ιστορία του κ. Κοσκωτά δεν υπάρχει ο «αστείος» —εκτός ίσως κάποιου συνονόματου του ο οποίος υποδύεται ρόλους που γράφτηκαν για άλλους— ούτε ο «κακός» και ο «καλός» —πώς θα μπορούσε άραγε να είναι ο «καλός» ο κ. Κουρής;— αλλά επειδή —και κυρίως αυτό— ο ψευτοντόκτορας που μας ήρθε από την Αμερική μας απέδειξε πόσο αφελείς είμαστε —ως λαός.

Η ουσία των πραγμάτων στην υπόθεση Κοσκωτά δεν βρίσκεται τόσο στο αν ο κύριος αυτός «χρησιμοποιεί», ή «ξεπλένει» λεφτά της Μαφίας —δεν θα ήταν ο πρώτος ούτε ο τελευταίος— ούτε στο ότι πιθανώς κέρδισε με «βρώμικο τρόπο» τα λεφτά του —πόσοι άραγε από τους σύγχρονους «μαικήνες» τα κέρδισαν με τίμιο τρόπο και πώς για να τα μάθουμε όλα αυτά τελικά;

Η ουσία των πραγμάτων βρίσκεται στο ότι ο κ. Κοσκωτάς ήρθε στην Ελλάδα με τα όποια λεφτά «του» και, πολύ γρήγορα, συνδέθηκε με τον κόσμο του ΠΑΣΟΚ —και κυρίως αυτόν— τον οποίο και αξιοποίησε για να αναπτύξει τις επιχειρήσεις του. Στην πραγματικότητα, ο κ. Κοσκωτάς δεν χρειαζόταν να έχει μεγάλες ικανότητες για να κάνει όσα έκανε. Του έφτανε —όπως και του έφτασε— να κουνήσει μερικές δεσμίδες με χιλιάρικά σε κάποιους του ΠΑΣΟΚ πρόθυμους να εξαργυρώσουν τα μέσα και τις επαφές τους, φτάνει να είχαν την απαραίτητη «ιδεολογική κάλυψη».

Η κάλυψη αυτή τους προσεφέρθη όταν ο κ. Κοσκωτάς διεμήνυσε στο Καστρί ότι θα έθετε στη διάθεσή του ένα ολόκληρο συγκρότημα Τύπου. Ήταν ό,τι ήθελε το Καστρί, που ζει πάντα με το φόβο του κ. Λαμπράκη και των άλλων εκδοτών «που ανεβοκατεβάζουν κυβερνήσεις». Τα υπόλοιπα ήρθαν σιγά - σιγά και εύκολα μέσα στη γενική απάθεια.

Βέβαια, δεν είναι η πρώτη φορά που ζούμε ένα σκάνδαλο αυτά τα τελευταία πέντε χρόνια. Όπως δεν είναι η πρώτη φορά που κάποιοι —πολλοί ή λίγοι— του ΠΑΣΟΚ και της κυβέρνησης σπεύδουν να ωφεληθούν προσωπικά από τα χρήματα κάποιου μεγαλόσχημου από την Αμερική, είτε λέγεται Σπάνος είτε Κοσκωτάς. Ούτε μας εκπλήσσει η εξαργύρωση των πάντων από ανθρώπους που άλλωστε ποτέ δεν υποσχέθηκαν πολλά, ακόμα και όταν φώναζαν από την ταρατσα της Νομικής, ή συζητούσαν περί Δικαίου στο γραφείο του κ. Κασσιμάτη στη Νομική. Γνωρίζομαστε πολύ καλά μεταξύ μας «στο μικρό αλωνάκι» για να έχουμε αυτά-πάτες.

ΚΟΣΚΩΤΑΣ... ΑΛΛΑ ΤΟΥΡΚΑ

διοκτήτης μιας μεσαίας Τράπεζας, ο Asil Nadir έχει μπει στον Τύπο αγοράζοντας μια εφημερίδα («Γκιουναϊντίν») με μεσαία κυκλοφορία, αλλά τις καλύτερες τυπογραφικές εγκαταστάσεις, ενώ διαπραγματεύεται την αγορά άλλων δυο εφημερίδων.

Ξεκίνησε ως μπακάλης στην Αγγλία. Δεν τον πιάσανε όμως σαν παραχαράκτη όπως το δικό μας «δρα», αλλά του έδωσαν ...βραβείο. «Έπαιζε» και αυτός στο Χρηματιστήριο: του Λονδίνου όμως και όχι της Ν. Υόρκης. Σήμερα έχει 50 επιχειρήσεις σε όλο τον κόσμο. Σε αυτό, αλλά πιθανόν και σε πολλά άλλα να διαφέρει από τον «δρα» Κοσκωτά.

Η περίπτωση του έχει ενδιαφέρον. Μόνο και μόνο για ορισμένες ομοιότητες που εντοπίζονται κυρίως στην Τράπεζα και τον Τύπο. Μέσα στις διαφορές τους είναι και το γεγονός ότι ενώ ο Τούρκος Κοσκωτάς παίζει άριστα βιολί, ο «δρ» «παίζει» με την ΠΑΕ Ολυμπιακός ποδόσφαιρο.

Τα στοιχεία για τις δραστηριότητες του A. Nadir προέρχονται από το περιοδικό «ΕΚΟΝΟΜΙΚ ΠΑΝΟΡΑΜΑ» (τχ. 9 Ιουνίου 1988), που εκδίδεται στην Κωνσταντινούπολη. Το περιοδικό έχει εκτενές αφιέρωμα — με φωτογραφία στο εξώφυλλό του — στις δραστηριότητες του Τούρκου Κροίσου με τίτλο «Ο τελευταίος αυτοκράτορας».

Ο γιος του παντοπώλη μεταναστεύει

Ο Asil Nadir, γόνος μιας μικροαστικής οικογένειας, γεννήθηκε στην Κύπρο το 1941. Το 1963 η πολιτική κατάσταση της χώρας ώθησε την οικογένειά του να μεταναστεύσει στην Αγγλία. Ο πατέρας του Nadir, κάτοχος ενός παντοπωλείου στην Κύπρο, συνεχίζει την εμπορική του δραστηριότητα φτιάχνοντας ένα ατελιέ ραπτικής στο Λονδίνο. Ο Nadir, αφού τελειώσει τις σπουδές του στο Πανεπιστήμιο της Κωνσταντινούπολης μεταναστεύει στην Αγγλία για να εργαστεί δίπλα στον πατέρα του. Σε λίγα χρόνια μετατρέπεται το μικρό ατελιέ της οικογένειάς του σε εργοστάσιο μπλου-τζηνς. Η επιχείρηση Wear Well με την επιτυχημένη πορεία της και την επέκτασή της στη διεθνή αγορά καταφέρνει να αποσπάσει το βραβείο «εξαγωγών» της Αγγλίας.

Η αγορά των μετοχών της προβληματικής Αγγλικής Εταιρείας Polly Peck θεωρείται η καθοριστική στιγμή στην εισβολή του Nadir στο διεθνή επιχειρηματικό χώρο. Μετά την αλλαγή κατόχου, οι μετοχές της εταιρείας ανέρχονται θεα-

Δεν έχει μόνο η Ελλάδα Κοσκωτά. Αντίστοιχα φαινόμενα με διεισδύσεις στον Τύπο, τράπεζες κλπ. έχει και η φίλη και σύμμαχος μετά Νταβός Τουρκία... Τούρκος Κοσκωτάς θεωρείται εκεί, τηρουμένων πάντα των αναλογιών, ο Asil Nadir που όπως θα διαβάσετε έχει αρκετές ομοιότητες και κυρίως κοινά «χόμπυ» (Τράπεζα -Τύπος) με τον «δρα» της Παλλήνης.

Ο Nadir εξωφύλλο

ματικά στο χρηματιστήριο του Λονδίνου. Η δραστηριότητα της Polly Peck επεκτείνεται σε πολυποικίλους τομείς όπως εξαγωγή φρούτων, συσκευασία προϊόντων, ηλεκτρονική και τέλος ο Τύπος.

Μόνο κέρδη...

Η γραμμή των κερδών της επιχείρησης σημειώνει ανοδική πορεία —30 εκ. στερλίνες το 1983, 50.6 το 1984, 61.1 το 1985, 70.4 το 1986, 86.2 το 1987.

Μεσανατολικές χώρες όπως η Συρία, η Ιορδανία, ο Λίβανος, η Τουρκία, η Κύ-

προς (μετά την εισβολή) καθώς και οι Η.Π.Α., Ευρώπη και η Άπω Ανατολή γίνονται οι καλύτεροι αγοραστές των προϊόντων της γιγάντιας πλέον επιχείρησης Polly Peck. Το 1987 το μεγαλύτερο μέρος των πωλήσεών της είναι γεωργικά προϊόντα και τρόφιμα (227 εκ. στερλίνες), ηλεκτρονικά είδη (91 εκ. στερλίνες) και προϊόντα υφαντουργίας (420.000 εκ. στερλίνες). Το σύνολο των πωλήσεών της ανέρχεται σε 381 εκ. στερλίνες.

Η επιχειρηματική δραστηριότητα του Nadir επεκτείνεται σε πολλαπλούς τομείς παραγωγής και σε διάφορες χώρες: Στον τομέα της ηλεκτρονικής η επιχείρηση Vestel στην Τουρκία και Carpetronic Group Ltd. στην Άπω Ανατολή, στον τομέα των καταναλωτικών αγαθών η Russel Hobbs Tower στην Αγγλία, στον τομέα της υφαντουργίας η επιχείρηση Impact Textiles Group στην Άπω Ανατολή και οι Palmon και Agoli στην Πορτογαλία, στον τομέα των καλλυντικών στην Τουρκία η Poliko A.E. και Prestige και στον τομέα του τουρισμού οι χαρτοπαικτικές λέσχες των μεγάλων ξενοδοχειακών επιχειρήσεων της Τουρκίας.

Τραπεζίτης και εκδότης

Η επιχειρηματική ταυτότητα του Nadir ολοκληρώνεται με τη διείσδυσή του στον τραπεζικό τομέα της Τουρκίας καθώς και τις επενδύσεις του στον τουρκικό Τύπο που σύμφωνα με εκτιμήσεις ενισχύονται και από την ευνοϊκή στάση του Οζάλ. Αγόρασε την Τράπεζα «Tiribank», η οποία συγκαταλέγεται στις μεσαίες τράπεζες της Τουρκίας. Πρόσφατα αγοράζει την εφημερίδα Günyaydin για την αγορά της οποίας πλήρωσε 8 δισ. δρχ. (σ.σ: η «Γκιουναϊντίν» έχει μέση κυκλοφορία περίπου 250.000 φύλλα. Η «Χουριέτ» πουλάει 600.000 περίπου, ενώ η «Τζουμχουριέτ» 120.000 φύλλα).

Τώρα προβλέπεται ότι θα αγοράσει τις εφημερίδες Günes και Tercüman. (σ.σ: η «Γκιουνές» πουλάει περίπου 200.000 φύλλα και η «Τερτζουμάν» 110.000. Η πρώτη είναι κεντρώα και η δεύτερη ακροδεξιά. Η «Γκιουνές» ακολουθεί συμβιβαστική πολιτική απέναντι στον Οζάλ, ενώ η «Τερτζουμάν» υποστηρίζει τον Ντεμιρέλ).

Η Sunday Times συγκαταλέγει τον Asil Nadir στους 11 Κροίσους του κόσμου ενώ ο διάσημος δημοσιογράφος Jeffrey Robinson στο βιβλίο του «Risk Takers» τον θεωρεί έναν από τους πιο ικανούς σύγχρονους επιχειρηματίες.

Ποιος είπε ότι οι φάρσες δεν επαναλαμβάνονται;

ΠΡΩΘΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟ:

Το κείμενο που ακολουθεί είναι ο κορμός της εισήγησής μου στο διήμερο που οργάνωσε η «Επιτροπή Πολιτών για τα Εθνικά Θέματα» στην Πάντειο Παρασκευή 10 - Σάββατο 11 Ιουνίου 1988.

Προσθέτω: φωτοτυπία NOTAM των Τούρκων προς την ελληνική Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας για την άσκηση «Ντενίζ Κουρντου» (Θαλάσσιος Λύκος) του Φεβρουαρίου 1974 όπου η παράγραφος 3B αποτελεί ρητή εντολή «*κανένα αεροσκάφος να μην πλησιάσει το ελληνικό έδαφος κοντύτερα από τα 10 ναυτικά μίλια*», και η παράγραφος 2A εντολή «*όλα τα αεροσκάφη υποχρεούνται να υποβάλλουν σχέδια πτήσεως σύμφωνα με το παράρτημα ICAO αρ. 2 παρ. 3*». Ός το Φεβρουάριο 1974 δηλαδή οι Τούρκοι αναγνώριζαν το διεθνές καθεστώς του FIR Αθηνών, όπως επίσης και τα 10 μίλια του ελληνικού εναέριου χώρου με σχολαστικότητα. Η εισβολή στην Κύπρο εσήμανε αλλαγή τακτικής και στο Αιγαίο και αναζωπύρωση του τουρκικού επεκτατισμού σε όλο το μήκος των συνόρων προς την Ελλάδα από τον Έβρο ως το Καστελλόριζο.

Ο κ. Οζάλ εδήλωσε προχτές δίχως συστολή, με το «έτσι θέλω» ότι η Τουρκία αναγνωρίζει μόνο τα 6 μίλια στον αέρα. Η ελληνική πλευρά όπως μας βεβαίωσε ο κ. Παπανδρέου επέμενε ορθά στα 10 μίλια τα καθιερωμένα από το 1931 και αναγνωρισμένα από όλες τις χώρες ως σήμερα, και από την Τουρκία ως το 1974.

Πλην του πολέμου υπάρχουν τρεις λύσεις «ειρηνικές» στη διαφορά:

1. Να επεκτείνει η Ελλάδα τα χωρικά της ύδατα στα 10 μίλια, όπως ήταν ως το 1936, με το πρακτικό αποτέλεσμα να συμπίπτουν απολύτως και κατακόρυφα τα όρια υδάτινου και εναέριου χώρου.
2. Να παραμείνει το σημερινό καθεστώς: έξι μίλια στη θάλασσα, 10 αέρα.
3. Να δεχθεί η Ελλάδα τα 6 μίλια και στον αέρα μειώνοντας έτσι κατά 4 μίλια τον εναέριο χώρο της.

Φυσικά η **πρώτη λύση** συμφέρει την Ελλάδα περισσότερο, είναι απολύτως μέσα στα κυριαρχικά της δικαιώματα δεν αλλάζει τη «μέση γραμμή» ανάμεσα στα ελληνικά νησιά και τα τουρκικά παράλια. Θα τη διάλεγε οποιαδήποτε μαχητική διπλωματία με πιθανότητες επιτυχίας, και με εναλλακτική τη δεύτερη λύση.

Η **δεύτερη λύση** είναι εκείνη που ακόμα και οι Τούρκοι δέχονταν ως το 1974, όπως όλες οι χώρες ως σήμερα. Θα ήταν πολύ εύκολο στην Τουρκία να επανέλθει στο καθεστώς αυτό, αν εμπορούνταν από πραγματική διάθεση «καλής γειτονίας». Αλλά είναι κι εδώ επεκτατική. Ο κ. Οζάλ εδήλωσε ευθέως ότι «*αν δεν υπήρχαν ελληνικά νησιά δεν θα υπήρχε πρόβλημα*» εννοώντας βέβαια όχι να καταποντισθούν αλλά να έπαυαν να είναι ελληνικά.

Η **τρίτη λύση** φυσικά αποκλείεται. Ισοδυναμεί με ουσιαστική παραχώρηση ελληνικού κυριαρχικού εδάφους στους Τούρκους. Προς εκείνην όμως μοιάζουμε να συρόμαστε με τη σιωπηρή παραδοχή των τουρκικών παραβιάσεων «εκτός τουριστικής σαιζόν».

Ο κ. Οζάλ ισχυρίστηκε μέσα στ' άλλα ότι και άλλες χώρες δεν αναγνωρίζουν τα 10 μίλια. Εμείς γνωρίζουμε μόνο τις ΗΠΑ που τα παραβιάζουν κι αυτές όταν κάνουν κοινές ασκήσεις με τους Τούρκους —προφανώς για να τους στηρίξουν στην παράνομη και αντισυνταγματική αμφισβήτηση του τμήματος του ελληνικού εναέριου χώρου. Άραγε η κυβέρνηση διαμαρτύρεται γι' αυτό στους Αμερικάνους; Είναι φανερό ότι η καλή πίστη, η εμμονή, στην τήρηση των διεθνών συνθηκών και στη συμμόρφωση προς τα διεθνή νόμιμα χαρακτηρίζει όλη τη στάση της Ελλάδας, ενώ της Τουρκίας διακρίνεται από τη συνεπή, εμπρόθετη και προγραμματισμένη περιφρόνηση και παραβίαση των ίδιων συνθηκών και διεθνών νομίμων που διέπουν τις σχέσεις μεταξύ δύο γειτονικών κρατών. Ως τότε η Ελλάδα θα στρέφει την άλλη παρειά;

ΤΟΥΡΚΙΚΕΣ

Με το νόμο 230/1936 το πλάτος της ελληνικής αιγιαλιτίδας ζώνης, τα χωρικά ύδατα όπως αλλιώς λέγονται, ορίστηκε σε 6 ναυτικά μίλια.

Λόγω της εγγύτητας των νησιών του Αιγαίου —είναι όλα ελληνικά πλην Ίμβρου και Τενέδου— με τις τουρκικές ηπειρωτικές ακτές, η «μέση γραμμή», το θαλάσσιο σύνορο μεταξύ των δύο χωρών, ορίζει τα χωρικά ύδατα σε αρκετά σημεία σε πλάτος στενότερο από τα 6 μίλια. Το ίδιο φυσικά συμβαίνει από την τουρκική πλευρά. Και οι Τούρκοι, τουλάχιστον από τα 1964, δέχονταν με νόμο τα 6 μίλια και τον κανόνα της μέσης γραμμής που αντιπροσώπευε έτσι μέχρι του 1982 το στάτους κβο στο Αιγαίο. Το 1982 η Τουρκία, ίσως γιατί δεν κατάφερε να περάσει τις θέσεις της στη Διάσκεψη για το Δίκαιο της θάλασσας όρισε με νεότερο νόμο ότι η οριοθέτηση των χωρικών της υδάτων θα γινόταν με εφαρμογή της *equité* = ευθυδικίας όπως τη λένε ελληνικά. Από το 1982 η Τουρκία επιχειρεί να διαταράξει μονομερώς και στα χωρικά ύδατα το ισχύον διεθνώς καθεστώς της «ίσης αποστάσεως» (μέσης γραμμής).

Η Ελλάδα έχει ανάμεσα στα κυριαρχικά δικαιώματά της ένα που δεν το έχει ασκήσει ως τώρα. Το δικαίωμα να επεκτείνει την αιγιαλιτίδα ζώνη της ως τα 12 μίλια. Θα μπορούσε να το κάνει στο Ιόνιο Πέλαγος ή στο Λιβυκό χωρίς να ενοχλήσει κανένα γείτονα. Οι Τούρκοι έχουν 12 μίλια στη Μεσόγειο και στη Μαύρη Θάλασσα. Είναι φανερό ότι σε μια θάλασσα όπως το Αιγαίο μια επέκταση άστω κατά δύο ή τρία μίλια θα γεννούσε προβλήματα όχι μόνο για την Τουρκία αλλά και για τη διεθνή ναυσιπλοΐα. Θα ήταν επωφελής για την Ελλάδα από πολλές απόψεις. Θα μετέτρεπε π.χ. σημαντικές εκτάσεις της υφαλοκρηπίδας σε ελληνικά χωρικά ύδατα, θα ενίσχυε τη στρατηγική σημασία του ελλαδικού χώρου, και βέβαια θ' αποτελούσε ισχυρό φραγμό στις τουρκικές επεκτατικές βλέψεις.

Μετά το 1974 σε μια ή δυο περιπτώσεις είδαν το φως στον Τύπο, άγνωστο αν από επίσημη πηγή πληροφορίες, ότι η ελληνική κυβέρνηση εξέταζε το ενδεχόμενο να επεκτείνει τα ελληνικά χωρικά ύδατα κατά κάποιον απροσδιόριστο αριθμό μιλίων, όπως είχε το κυριαρχικό δικαίωμα. Οι Τούρκοι αντέδρασαν αμέσως και επίσημα δηλώνοντας ότι μια τέτοια ενέργεια θ' αποτελούσε «κάζους μπέλι» = αιτία πολέμου. Αυτή η υπεραντίδραση των Τούρκων είναι χαρακτηριστική της

ΑΡΑΒΙΑΣΕΙΣ-ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΑΝΟΧΕΣ

του Αλέξανδρου Ξύδη

ωμής αποφασιστικότητας με την οποία προασπίζουν επιθετικά τα εθνικά τους συμφέροντα, μη διστάζοντας να χρησιμοποιούν απειλές και εκβιασμούς: «Αν επεκτείνεις τα ύδατά σου θα σου κάνουμε πόλεμο». Μια ακόμα περίπτωση όπου οι Τούρκοι θυμούνται τους παλιούς οθωμανικούς αυταρχισμούς. Παραμερίζουν τα διεθνή νόμιμα, τις διατάξεις του χάρτη των ΗΕ για ειρηνική επίλυση των διαφορών, και επιδεικνύουν την παθολογική ευαισθησία τους για κάθε τι που αφορά τις σχέσεις τους με την Ελλάδα. Οι ίδιες δημοσιογραφικές πληροφορίες, ίσως βαλτές, προκάλεσαν και αντιδράσεις κυρίως σε δυτικοευρωπαϊκά μέλη του ΝΑΤΟ, που δεν έχουν αξιόλογη εμπορική ναυσιπλοΐα μέσα στο Αιγαίο, έχουν όμως πυκνή κίνηση πολεμικών σκαφών και γι' αυτό δεν επιθυμούν να ενισχυθεί η στρατηγική θέση της Ελλάδας και να διπλασιασθούν τα προσκόμματα στο Αιγαίο.

Η αντίδραση της Σοβιετικής Ένωσης δε διαπιστώθηκε ποτέ με βεβαιότητα, για τον απλό λόγο ότι ουδέποτε οι ελληνικές κυβερνήσεις έθεσαν στους Σοβιετικούς το θέμα. Άλλωστε, δε φαίνεται να το έθεσαν επίσημα σε καμιά περίπτωση ούτε προς Δυσμάρ ούτε προς Ανατολάς, ώστε η υπεραντίδραση των Τούρκων υπήρξε απλώς μια ακόμα εκδήλωση του παροξυσμένου σοβινισμού τους, και της πρόθεσης να διατηρήσουν πάντα ανοι-

χτές τις επεκτατικές δυνατότητές τους στο Αιγαίο όπως τόσο χαρακτηριστικά δήλωνε ο πρωθυπουργός της Τουρκίας Ντεμιρέλ στις 23.8.1976: «Τα νησιά του Αιγαίου έμειναν στα χέρια των Οθωμανών πάνω από 600 χρόνια. Κανείς δε θα ήθελε εγώ Τούρκος, και μάλιστα πρωθυπουργός της Τουρκικής Δημοκρατίας ν' αποκαλούνται τα νησιά του Αιγαίου ελληνικά νησιά...». Σχολιάζοντας τη δήλωση αυτή ή κάποια παρόμοια για τα Δωδεκάνησα ο δημοσιογράφος Αμπντί Ιπεκσί έγραφε τότε: «Τα λόγια αυτά αποδεικνύουν ότι ο πρωθυπουργός δε θεωρεί τα νησιά αυτά ελληνικά. Πολλά συμπεράσματα απορρέουν από τέτοια διαβεβαίωση που δεν αποκλείει την υπόθεση ότι η Τουρκία ετοιμάζεται να καταλάβει τα Δωδεκάνησα... Μια φήμη μισό-σοβαρή, μισό-αστεία κυκλοφορεί τελευταία κατά την οποία αν μπόρεσε ο Ετσέβιτ να καταλάβει το μισό ενός νησιού, ο Ντεμιρέλ θα πάρει δωδεκάδα ολόκληρη... Μετά από όσα είπε ο Ντεμιρέλ το αστείο γίνεται πολύ σοβαρό. Μήπως ο κ. Ντεμιρέλ φιλοδοξεί να γίνει ο κατακτητής της Δωδεκανήσου;»

★ ★ ★

Ερχόμαστε τώρα στον ελληνικό εναέριο χώρο. Τα σύνορά του καθορίστηκαν με νόμο του 1931, που ξαναβεβαίωνε τα χωρικά ύδατα στα 10 μίλια και εθέςπιζε τα ίδια δέκα μίλια για τον εναέριο χώρο (Προεδρικό Διάταγμα 18.9.1931 «περί καθορισμού πλάτους χωρικών υδάτων όσον αφορά τα ζητήματα της αεροπορίας και αστυνομίας αυτής»).

Ο νόμος 230 του 1936 που καθορίζει 6 μίλια στη θάλασσα έχει μια ειδική διάταξη που ορίζει ότι τα 10 μίλια εξακολουθούν να ισχύουν για όλες τις άλλες περιπτώσεις, δηλαδή και στον αέρα. Η Ελλάδα του 1936 εστένεψε τα καθ' αυτό χωρικά της ύδατα σε 6 μίλια ως μεγάλη ναυτική δύναμη που δεν ήθελε να παρεμβάλλονται περιττά εμπόδια στη ναυσιπλοΐα. Η κραταιά Μεγάλη Βρετανία είχε την εποχή εκείνη 3 μίλια αιγιαλιτίδα ζώνη. Η Ελλάδα όμως κράτησε, όπως είχε δικαίωμα, μεγαλύτερο πλάτος στον αέρα. Έτσι τα 10 μίλια του εναέριου χώρου της είναι δεκτά διεθνώς χωρίς αμφισβητήσεις, ούτε και από την Τουρκία, και αποτελούν το στάτους κβο στο Αιγαίο από πενήντα επτά ολόκληρα χρόνια.

Μετά την εισβολή της στην Κύπρο η Τουρκία αλλάζει στάση και αρχίζει να τον αμφισβητεί συστηματικά όχι με δι-

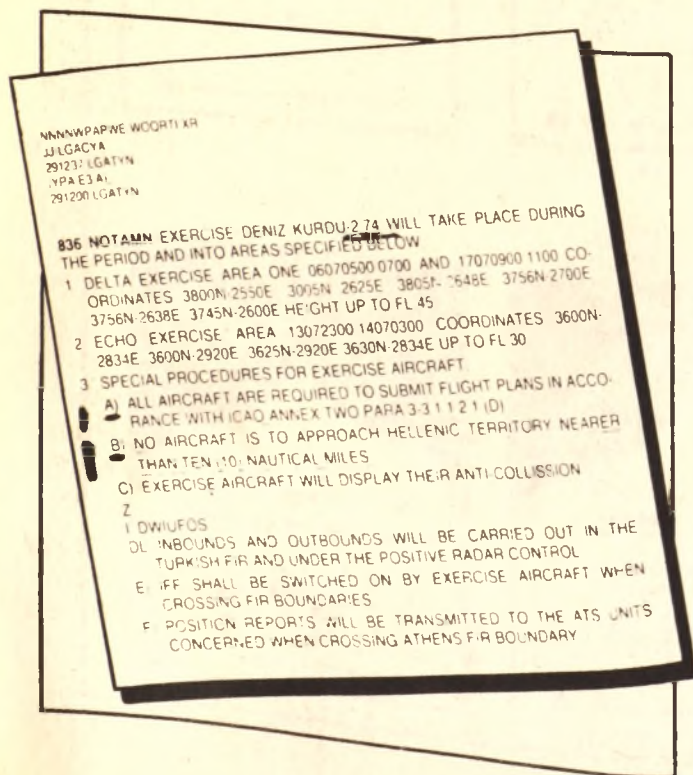
πλωματικά διαβήματα αλλά έμπρακτα, με ενέργειες των πολεμικών αεροσκαφών της που η κάθεμιά τους μπορεί να οδηγήσει σε πολεμική σύγκρουση. Οι παραβιάσεις του ελληνικού εναέριου χώρου πυκνώνουν, ιδίως κάθε φορά που γίνονται τουρκικές ή νατοϊκές ασκήσεις στο Αιγαίο. Είναι προσφιλής τουρκική τακτική να πληθαίνουν οι προκλήσεις και ν' αυξάνει η πίεση κάθε φορά που εκδηλώνεται ένταση στις σχέσεις με την Ελλάδα, ή επίκειται δύσκολη διαπραγματευση μαζί της. Με εμπρησμούς και βόμβες στη Βόρεια Ελλάδα άλλοτε, σήμερα με πιο σύγχρονα μέσα, με πυκνές παραβιάσεις του εναέριου χώρου μας τις οποίες μάλιστα μόνοι από τους συμμάχους του ΝΑΤΟ υποστηρίζουν οι Αμερικανοί, αφού κι αυτών τα αεροσκάφη, στις ίδιες ασκήσεις του ΝΑΤΟ, κάνουν κι αυτοί τις ίδιες παραβιάσεις. Όλες, είναι σαφές τώρα πια, έχουν τον ίδιο σκοπό, να αμφισβητηθεί έμπρακτα και επιθετικά ο κυρίαρχος ελληνικός εναέριος χώρος ανάμεσα στα 10 μίλια και στα 6 της αιγιαλίδας ζώνης. Πάντα διαλέγουν οι Τούρκοι τη βία εκεί που θα μπορούσαν να ζητήσουν διαπραγματεύσεις για ειρηνική επίλυση των διαφορών τους. Οι παραβιάσεις στον αέρα έχουν γίνει συνεχείς και μερικές φορές θρασύτατες, φτάνοντας πολύ πιο μέσα και από τα 6 μίλια.

Από το Νταβός (29.1.88) ως τις 2.6.88 οι παραβιάσεις του εθνικού εναέριου χώρου έφτασαν τις 166 και οι παραβιάσεις του Κώδικα Εναέριας Κυκλοφορίας (ΦΙΡ) τις 192, 358 μέσα σε 126 μέρες (3 περίπου την ημέρα) μερικές μάλιστα πάνω από τη Χίο, τη Σάμο, τα Ψαρά.

Στο κεφάλαιο του εναέριου χώρου εντάσσεται και το ΦΙΡ Αθηνών (FIR = Flight Information Region). Δεν αποτελεί περιοχή εθνικής κυριαρχίας, αλλά περιοχή άσκησης αποκλειστικής δικαιοδοσίας σε θέματα ελέγχου, αστυνόμευσης και ασφάλειας της εναέριας κυκλοφορίας των πολιτικών αεροπλάνων από ένα κράτος συμβαλλόμενο στη Σύμβαση του Σικάγου (1944) για τη Διεθνή Πολιτική Αεροπορία, πάνω σε τμήματα διεθνούς εναέριου χώρου ή ακόμα ενδεχόμενα και σε τμήμα εναέριου χώρου άλλου συμβαλλόμενου κράτους.

Τα όρια των ΦΙΡ στις μείζονες περιοχές του κόσμου ορίζονται από τις διασκέψεις του ICAO (Διεθνούς Οργανισμού Πολιτικής Αεροπορίας). Στην περίπτωση Ελλάδας και Τουρκίας τα όρια μεταξύ ΦΙΡ Αθηνών και ΦΙΡ Κωνσταντινουπόλε-

Τουρκική NOTAM προς την ελληνική ΥΠΑ με ημερομηνία Φεβρουάριος 1974.

ως καθορίστηκαν από την διάσκεψη Ευρώπης το 1952 και παραμένουν πάντα σε ισχύ. Τα ανατολικά όρια του ΦΙΡ Αθηνών έχουν μάλιστα καθοριστεί με τρόπο που αν συμπίπτουν κατά βάση με τα όρια των χωρικών υδάτων και του εθνικού εναέριου χώρου των πιο ανατολικών ελληνικών νησιών του Αιγαίου.

Τελειώνοντας θα προσθέσω ότι το καθεστώς του Αιγαίου προσδιορίζεται «αρνητικά» για την Τουρκία με το άρθρο 16 της Συνθήκης της Λωζάνης (1923) με το οποίο η Τουρκία «*παραίτεται παντός και οιαδήποτε διακιώματος ή τίτλου*» έξω από τα σύνορα που της καθορίζει η ίδια η Συνθήκη. Τα σύνορα αυτά για την Ελλάδα περιγράφονται στο άρθρο 2 παρ. 2 και στην τελευταία παρ. του άρθρου 12 της Συνθήκης, και παραμένουν έκτοτε αμετάβλητα. Όλες αυτές τις διατάξεις τις έχει αποδεχθεί η Τουρκία με *επίσημες έγγραφες δηλώσεις*, και ως πολύ πρόσφατα δεν αποτέλεσαν αντικείμενο αμφισβήτησεων εκ μέρους της. Ούτε φυσικά από άλλους συμβαλλόμενους. Αυτό δεν εμπόδισε την Τουρκία το 1941 να ζητήσει από τους Άγγλους να καταλάβουν νησιά του Ανατολικού Αιγαίου για να μην πέσουν στα χέρια των Ναζί, να ζητήσει αργότερα από του Γερμανούς να της δώσουν μερικά από τα νησιά «προς φύλαξη» για να μην απασχολούνται εκεί γερμανικά στρατεύματα, και τέλος, παρόλο που δεν ήταν συμβαλλόμενη στη Συνθήκη Ειρήνης με την Ιταλία να επιδιώξει το 1946 όσο διαπραγματευόταν στο Παρίσι η Συνθήκη, να πάρει από τους Άγγλους μερικά απ' τα Δωδεκάνησα.

Αν τα τελευταία χρόνια, και μάλιστα μετά την εισβολή στην Κύπρο άρχισαν οι έμπρακτες και επιθετικές αμφισβητήσεις της Τουρκίας, αυτό οφείλεται πιστεύω στο ότι είχε ξυπνήσει στην Τουρκία ο παλιός επεκτατισμός. Όποια και να είναι η εξήγηση, και είναι πολλές, τα γεγονότα παραμένουν. Δεν καθιστούν έδαφος για εποικοδομητικό διάλογο. Θα δούμε μάλιστα ότι το πνεύμα ή το κλίμα του Νταβός δεν οδήγησε σε βελτίωση των συνθηκών του διαλόγου, μάλλον στη χειροτέρευσή τους.

Η Τουρκία επιθετική και άπληστη ανταμείβεται τέλος πριν λίγες μέρες με το μνημόνιο της «Βουλιαγμένης» (27 Μαΐου) όταν υπογράφουν και τη δήλωση οι υπουργοί Εξωτερικών Ελλάδας και Τουρκίας ότι «τα δύο μέρη αναγνωρίζουν την υποχρέωση σεβασμού της κυριαρχίας και της εδαφικής ακεραιότητας αμφοτέρων...» σα να μην τη σέβεται απαρέγκλιτα τόσα χρόνια η Ελλάδα και «να καταβάλουν κάθε προσπάθεια να αποφεύγουν την παρακώλυση της ομαλής ναυσιπλοΐας και εναέριας κυκλοφορίας...» σαν να τις παρακώλυσε ποτέ η Ελλάδα.

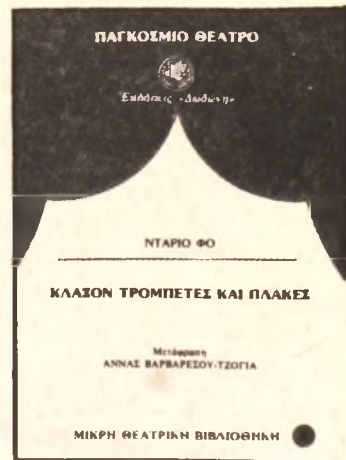
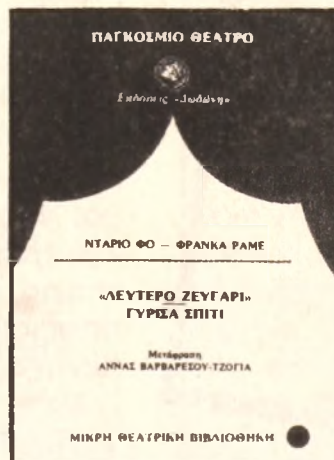
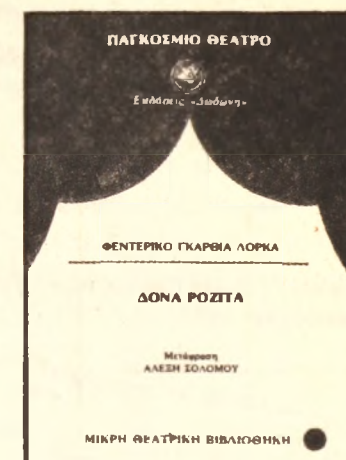
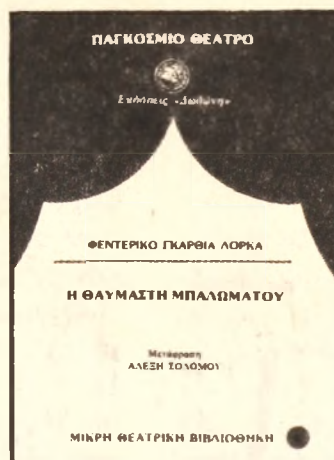
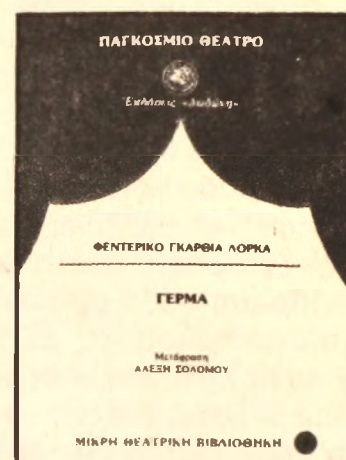
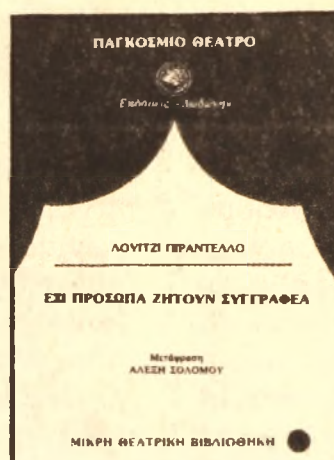
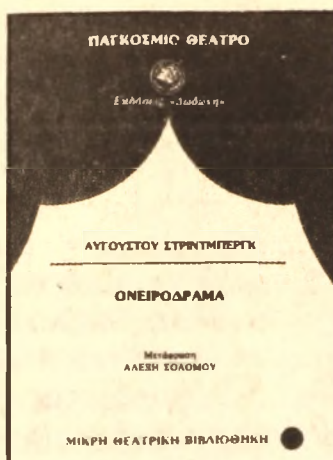
Οι εκδόσεις «ΔΩΔΩΝΗ» συνεχίζοντας την παράδοση στο χώρο των θεατρικών έργων, παράλληλα με τη σειρά «Παγκόσμιο Θέατρο» που περιλαμβάνει 122 έργα και κυκλοφορούν ήδη οι πρώτοι 100 τόμοι, όπως και η σειρά «Ελληνικό Θέατρο» που περιλαμβάνει 57 έργα και κυκλοφορούν ήδη 41 τόμοι, εγκαινίασαν τώρα μια νέα σειρά, τη «Μικρή Θεατρική Βιβλιοθήκη» και κυκλοφορούν τους 10 πρώτους τόμους της που περιλαμβάνουν 11 θεατρικά έργα.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ - ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΔΩΔΩΝΗ

Αθήνα, Ασκληπιοῦ 3, ☎ 3613029, 3637973
Γιάννινα, Βλαχλείδη 8, ☎ 35026

Η ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ ΜΕ ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΚΡΗΤΗ-600

— ΕΠΕΝΔΥΕΙ 50 δις δραχμές
ώστε να εξασφαλίζεται πλήρως η
απαραίτητη ηλεκτρική ενέργεια για τις
ανάγκες της Νήσου, διασυνδέοντας
την ΚΡΗΤΗ με το Εθνικό Δίκτυο,
μέσω δύο υποβρυχίων καλωδίων
συνεχούς ρεύματος Υψηλής Τάσεως
και έτσι

— ΣΥΜΒΑΛΛΕΙ αποφασιστικά
στην ανάπτυξη και πρόοδο της
Μεγαλονήσου.

ΚΡΗΤΗ
 600

ΚΑΙ ΑΙΦΝΗΣ ΠΡΟΕΚΥ

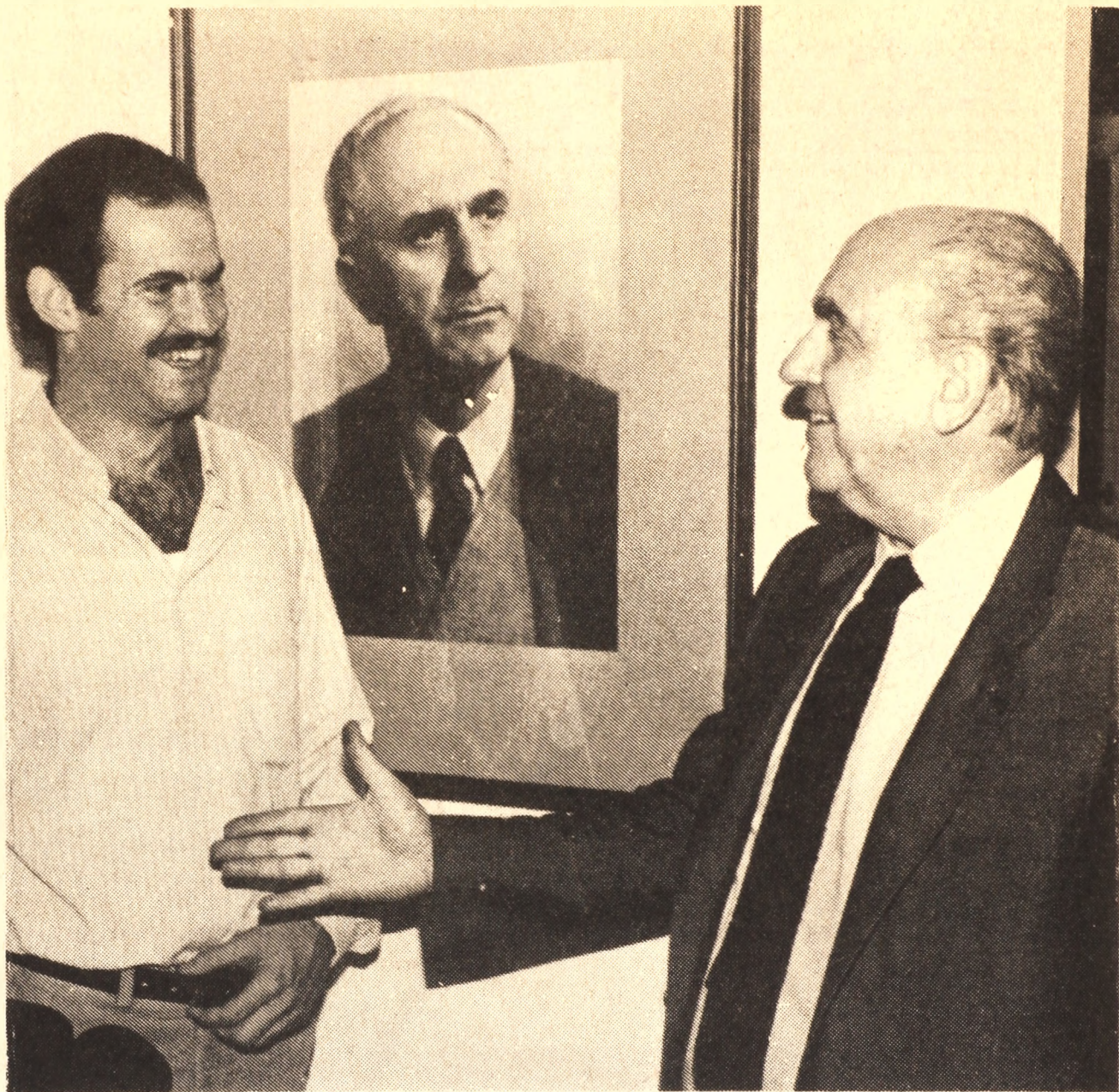
«Θ υμάστε πώς τον αποκαλούσαν όταν ξεκίνησε την πολιτική του καριέρα; "Το παιντί" (αντικυβερνητικός Τύπος). Μετά έγινε ο "Γιωργάκης", τώρα είναι "Γιώργος". Για να δούμε, θα γίνει και Γεώργιος Παπανδρέου... που διακαώς επιθυμεί;» (από την «Ελευθεροτυπία» της 26.6.88).

Να λοιπόν ποια είναι η είδηση. Ο κ. Γεώργιος Α. Παπανδρέου φιλοδοξεί να φύγει το «Α.» από το ονοματεπώνυμό του και να μείνει σκέτος Γεώργιος Παπανδρέου. Θέλει δηλαδή να μην είναι πλέον γιός του κ. Ανδρέα Παπανδρέου, που γεννήθηκε στη Μινεσότα των ΗΠΑ, έζησε τα παιδικά του χρόνια στο Καστρί και στο Ψυχικό (κλεισμένος πάντα σε ένα προστατευτικό θερμοκήπιο - ούτε για εφημερίδα στο περίπτερο δεν πήγαινε μόνος του, λένε παιδικοί του φίλοι), σπούδασε στη Στοκχόλμη και στο Χάρβαρντ (κλεισμένος πάντα στο ίδιο θερμοκήπιο, λένε τώρα οι φίλοι του στο πανεπιστήμιο).

Ο κ. Γ.Α. Παπανδρέου θα ήθελε να ήταν ένα κανονικό παιδί και ένας συνηθισμένος εκπρόσωπος της γενιάς των 30άρηδων. Θα ήθελε να βρισκόταν στο «Πολυτεχνείο», να είχε φυλακισθεί, να μην είχε σπουδάσει στο Χάρβαρντ. Θα ήθελε, τέλος, να γνωρίζει προσωπικά τον περιπτερά της γειτονιάς του.

Το τελευταίο είναι και το πιο δύσκολο. Δεν ξέρουμε καν αν ο περιπτεράς υπάρχει. Τα άλλα, η προσωπική αγωνιστική ιστορία, οι προσωπικές απόψεις, το κύρος, κατασκευάζονται εύκολα. Διαβάζουμε λοιπόν στις εφημερίδες ότι «στα 15 του βρέθηκε αντιμέτωπος με τη χούντα» (είπε δηλαδή «δεν ξέρω» στους χωροφύλακες που πήγαν να συλλάβουν τον πατέρα του), στα 20 γοητεύτηκε από τον Πάλμε και απέκτησε σοσιαλδημοκρατική συνείδηση (μοναδικός στην Ελλάδα σήμερα), στα 30 βγήκε βουλευτής Αχαΐας με 21.700 ψήφους (όλοι δικόι του) και στα 36 του είναι ο πέμπτος υπουργός Παιδείας του ΠΑΣΟΚ.

Στα ίδια δημοσιεύματα του φιλοκυβερνητικού Τύπου δεν αναφέρεται βέβαια πουθενά ότι ο κ. Ανδρέας Παπανδρέου διόρισε τον Γεώργιο Α. Παπανδρέου βουλευτή Αχαΐας, παραμερίζοντας παλιούς κοινοβουλευτικούς όπως ο Βγενόπουλος και ο Φωτήλας, τον έκανε υφυπουργό Νέας Γενιάς, μέλος του Εκτελεστικού Γραφείου του ΠΑΣΟΚ, υποψήφιο για το υπουργείο Προεδρίας πριν από λίγες ημέρες και υπουργό Παιδείας τώρα. Ο κ. Γ.Α. Παπανδρέου θέλει, όχι μόνο να τα ξεχάσει ο ίδιος όλα αυτά, αλλά να τα ξεχάσουν και οι υπόλοιποι των Ελλήνων.

Ο γιος του πρωθυπουργού, ο Γ.Α. Παπανδρέου, εξετινάχθη πρόσφατα για άλλη μια φορά στο πολιτικό στερέωμα και στο πρόσωπό του αποτυπώθηκε η ουσία του τελευταίου ανασχηματισμού.

Ο Γ.Α. Παπανδρέου είναι ένας νέος ήπιου χαρακτήρα και με φυσική απλότητα. Βαρυνόμενος όμως με το ιστορικό όνομα και προωθούμενος από μια μητέρα υπερβολικά φιλόδοξη και από έναν πατέρα με το σύμπλεγμα της απιστίας και της προδοσίας που δεν μπορεί να εμπιστευθεί κανέναν πέραν της οικογενείας, ο πρωθυπουργικός γιος έχει κληθεί να παίξει ένα ρόλο που ενδεχομένως δεν αντέχει.

Η φυσική αφέλεια και αγαθότητα του επέτρεψε σε πολλούς φιλόδοξους νέους να τον περιστοιχίσουν και στον ίδιο να συνδέσει το όνομά του με τον περίφημο «δρα» της Παλλήνης, τον Γ. Κοσκωτά.

Οι πρωτοβουλίες και οι ενέργειες του Γ.Α. Παπανδρέου δεν μετρούν τόσο και εν πάση περιπτώσει καλύπτονται από τον πατέρα του και έχουν την ευνοϊκή και συμπαθητική μεταχείριση των μέσων ενημέρωσης.

Το πρόβλημα είναι ίσως αλλού: Ο πρωθυπουργός παραμερίζει κάθε διαδικασία στην πολιτική, προκειμένου να αναδείξει το γιο του σε πολιτικό άνδρα πρώτου διαμετρήματος, ενώ ο τελευταίος αποδέχεται πατρική εύνοια και φιλική ανοχή θεωρώντας ότι δικαιούται το ρόλο του από την προσωπική του παρουσία και ιστορία.

Πράγματα προσβλητικά και για τον κ. Γ.Α. Παπανδρέου αλλά και για τους άλλους Έλληνες πολίτες...

ΤΕΝ ΗΜΙΝ ΓΕΩΡΓΙΟΣ...

του Β. Γιαλαμά

Το έργο της αιογραφίας του —με δημοσιεύματα όπως αυτό που προαναφέρθηκε— ανέλαβε μια ομάδα δημοσιογράφων που ανήκουν στην ίδια γενιά με αυτόν. Ηλικίας όλοι κάτω των 38 ετών και με ένα πλούσιο ενεργητικό παρελθόν, οι δημοσιογράφοι αυτοί συγκεντρώνονται μια Πέμπτη κάθε μήνα στο σπίτι του κ. Γ.Α. Παπανδρέου, στην οδό Γκύζη, στο Ψυχικό. «Στο σπίτι που ξεκίνησε και ο πατέρας μου για πρωθυπουργός», όπως λέει και ο διάδοχός του. Οργανωτής και συγκεντρωσιάρχης είναι ο Γιώργος Σεφερτζής, νέος ικανός και φιλόδοξος, που κατέχει σήμερα το πόστο της γεν. γραμματείας Νέας Γενιάς.

Στην ομάδα ανήκουν βέβαια δημοσιογράφοι από όλο σχεδόν το φάσμα των μέσων ενημέρωσης. Ένας κάποιος αντιφεμινισμός διακρίνεται στη σύνθεση της ομάδας, επειδή οι γυναίκες μέλη της είναι μόνο δύο. Συνυπάρχουν αρμονικά πάντως και οι εκπρόσωποι του δεξιού Τύπου, αλλά ίσως και να μην χρειάζονται. Η «Ακρόπολις», η «Βραδυνή» και η «Καθημερινή» είναι πλέον «έντυπα που στηρίζουν το Γιώργο». Άλλωστε ανήκουν και στον κ. Κοσκωτά· δουλειά εύκολη λοιπόν και «του χεριού μας».

Η τελετουργία των συγκεντρώσεων της Πέμπτης είναι πάντα η ίδια. Αφού δειπνήσουν οι νεαροί δημοσιογράφοι θα συγκεντρωθούν γύρω από τον «υπουργό» ο οποίος θα αρχίσει να τους αναπτύσσει τα πολιτικά του οράματα. «Πρέπει να διώξουμε το κατεστημένο του ΠΑΣΟΚ, να προχωρήσουμε σε συναινετικές διαδικασίες (παράδειγμα τα πρόσφατα ανοίγματα προς τη Νέα Δημοκρατία), να... να...».

Το κατεστημένο του ΠΑΣΟΚ είναι φυσικά ο κ. Μένιος Κουτσόγιωργας, ο οποίος παρ' όλα αυτά εξακολουθεί και υποστηρίζει τον κ. Γ.Α. Παπανδρέου, ίσως επειδή ελπίζει σε μια θέση προσωρινού «αντιβασιλέα», αφού αποχωρήσει ο κ. Α.Γ. Παπανδρέου. Ένας άλλος στόχος στον αγώνα κατά του «κατεστημένου του ΠΑΣΟΚ» είναι και ο κ. Αντώνης Λιβάνης.

Σύμμαχοι στον αγώνα για ανανέωση του ΠΑΣΟΚ είναι οι κ. Τζουμάκας, Τσούρας και Βάσω Παπανδρέου, ενώ η στάση της ομάδας απέναντι στον κ. Κ. Λαλιώτη δεν έχει ξακαθαριστεί ακόμα. Βλέπετε ο κ. Λαλιώτης υπήρξε κι αυτός «παιδί», έστω και πνευματικό, του κ. Α. Παπανδρέου. Στο αντίπαλο στρατόπεδο, αυτός της Νέας Δημοκρατίας, η δύναμη που επιλέχθηκε ως «αντίπαλη» είναι ο δήμαρχος του Πειραιά κ. Α. Ανδριανόπουλος και όχι ο κ. Μιλτιάδης Έβερετ.

Παρά τις ικανότητες της ομάδας —τόση πείρα στις διαδικαστικές λειτουργίες έχουν τα παιδιά— ο κ. Γ.Α. Παπανδρέου ηττήθηκε πρόσφατα στην μάχη που έδωσε για να πάρει το υπουργείο Προεδρίας. Ενώ —όπως έγραψε το ΑΝΤΙ στο περασμένο του τεύχος— όλα είχαν αποφασισθεί και ο κ. Γ.Α. Παπανδρέου είχε κιόλας μοιραστεί τις ηγετικές θέσεις στα μέσα μαζικής ενημέρωσης, στις οποίες θα επήγαιναν οι εκλεκτοί του, το κατεστημένο του ΠΑΣΟΚ αντεπιτέθηκε και έμειναν με το Παιδείας.

Πάλη γενεών

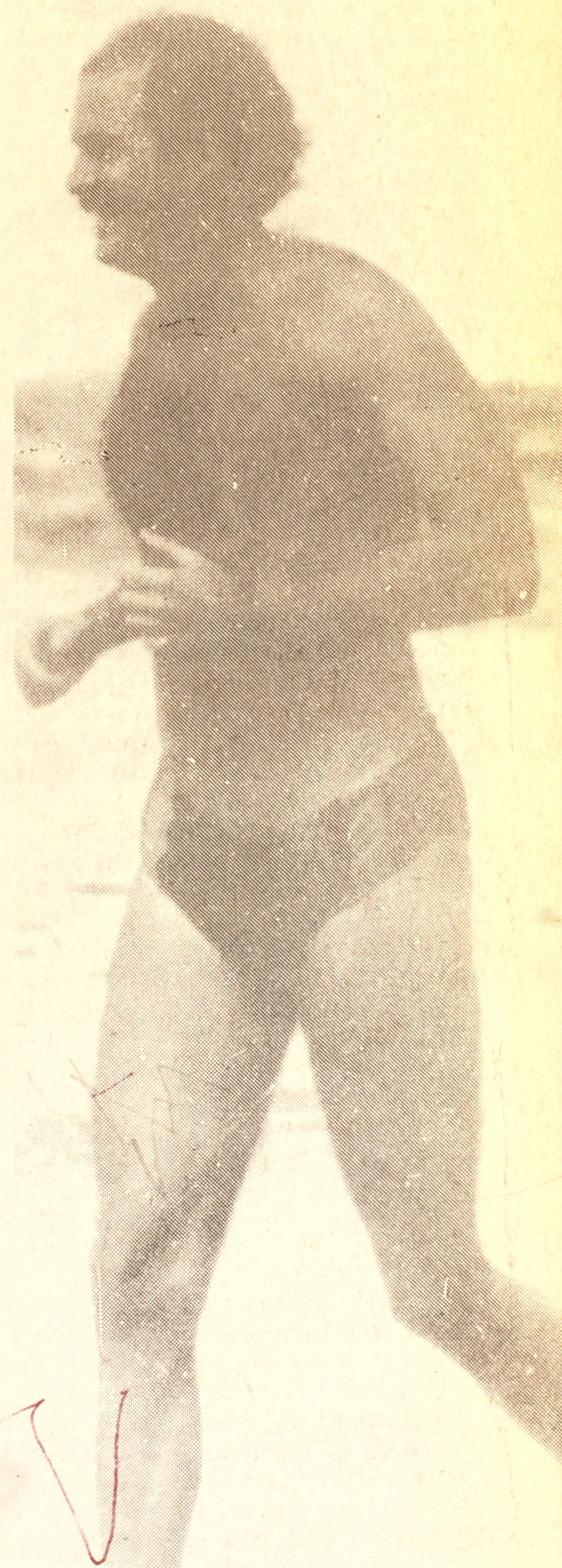
Σύμμαχος του κατεστημένου του ΠΑΣΟΚ ήταν αυτή τη φορά και η γενιά των «μεγαλοδημοσιογράφων», οι οποίοι διαμαρτύρονται επειδή ο κ. Γ.Α. Παπανδρέου προωθεί τους δικούς του και τους δίνει επιπλέον και αποκλειστικές πληροφορίες. Ενδεικτικό της σύγκρουσης είναι και το εξής περιστατικό: Πριν από την επίσκεψη του κ. Οζάλ το τμήμα Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης του ΠΑΣΟΚ —επικεφαλής του οποίου είναι ο κ. Καφίρης— με την ευθύνη του κ. Γ.Α. Παπανδρέου οργάνωσε μια ενημέρωση των δημοσιογράφων, για τα εθνικά θέματα, την οποία έφερε εις πέρας ο κ. Καψής. Όταν όμως ο κ. Καψής πήγε για την ενημέρωση διαπίστωσε ότι το ακροατήριό του ήταν «κάτι πιτσιρικάδες» «τα τσικό της δημοσιογραφίας» και διαμαρτυρήθηκε.

Βέβαια το μεγάλο ατού του κ. Γ.Α. Παπανδρέου στον χώρο του Τύπου είναι ο κ. Κοσκωτάς. Και το γεγονός ότι το συγκρότημα Κοσκωτά δρα με συγκεκριμένη πολιτική βούληση και ο ισολογισμός του θυμίζει κρατικό προϋπολογισμό.

Ο κ. Γ.Α. Παπανδρέου άλλωστε ήταν αυτός που συνέβαλε στην ανάδειξη του κ. Κοσκωτά από αφανές μέλος της «Κίνησης Νέων Επιχειρηματιών» σε συνομιλητή του κ. Α.Γ. Παπανδρέου και επιφανή επιχειρηματία. Τότε ο κ. Γ.Α. Παπανδρέου χρειάστηκε τη βοήθεια της μητέρας του για να φέρει σε επαφή τον κ. Κοσκωτά με το Καστρί. Τώρα, όμως, αυτονομήθηκε και μεταβιβάζει ο ίδιος τις εντολές του Καστριού που αφορούσαν τον κ. Κοσκωτά, όπως τότε που είπε στον κυβερνητικό επίτροπο της Τράπεζας Κεντρικής Ελλάδας κ. Γ. Παπακωνσταντίνου ότι η «επιθυμία του πατρός του ήταν η τράπεζα να πάει στον κ. Κοσκωτά».

Η ουσία των πραγμάτων

Στόχος της επιχείρησης «Νέοι Επιχειρηματίες» ήταν η δημιουργία των περιφημων «νέων τζακιών», της γενιάς δηλα-

δή των νέων επιχειρηματιών που θα έπαιρναν τα ηνία από τα χέρια των «Μποδοσάκηδων» και των «Κατσάμπηδων» και θα εκσυγχρόνιζαν, επιτέλους, τον εγχώριο καπιταλισμό. Έτσι θα μπορούσε να υλοποιηθεί και η ρήση του κ. Γιώργου Γεννηματά, σύμφωνα με την οποία το ΠΑΣΟΚ έπρεπε πρώτα να αναπτύξει στην Ελλάδα τον καπιταλισμό. Βέβαια ο σοσιαλισμός έμεινε στο ράφι, όπως όλοι γνωρίζουμε, η επιχείρηση «εστέφθη με απόλυτη επιτυχία». Σήμερα τα παλιά μεγαθήρια του ελληνικού κατεστημένου έχουν ξεδοντιαστεί και ξεπέσει ούτως ή άλλως, ενώ ακούγεται μόνο το όνομα Κοσκωτάς, ο οποίος ξεκίνησε και αυτός από τους «Νέους Επιχειρηματίες» και μάλιστα ως επιρροή.

(Σ.Σ. Το γεγονός ότι στην επιχείρηση «Νέοι Επιχειρηματίες» σημειώθηκαν και μερικά «ατυχήματα» για τον κ. Γ.Α. Πα-

πανδρέου, όπως η περίπτωση του κ. Μαργέλλου (συμμαθητής του στο Κολλέγιο Αθηνών) ο οποίος πρωταγωνίστησε στο γνωστό σκάνδαλο του σταριού ή η υπόθεση της ΑΓΡΕΞ και του προσωπικού του φίλου κ. Σακελλάρη και τα σκάνδαλα Καραχάλιου και Μαυράκη, οι οποίοι, όπως και ο προηγούμενος, ήταν «άνθρωποι του Γιώργου», μόνον στην απειρία του υιού του κ. Α. Παπανδρέου μπορεί να αποδοθεί).

Μια «καλή επιλογή» από μεριάς επιτελών του Καστριού, απεδείχθη πάντως και ο κ. Γιάννης Παπανικολάου —από τους ένθερμους υποστηρικτές κι αυτός του Κοσκωτά— νέος, δραστήριος και με μάτια ανοιχτά προς κάθε επιχειρηματική πρωτοβουλία που χρειάζεται και κυβερνητική συνδρομή.

Εκτός των σχέσεων με τον κ. Κοσκωτά, ο κ. Γ.Α. Παπανδρέου συνδέεται μέ-

σω της κ. Βασώς Παπανδρέου και με ένα άλλο δυναμικό κλάδο της οικονομίας, στον οποίο ηγείται ένας επίσης γνωστός επιχειρηματίας, ο κ. Κόκκαλης. Ο κ. Κόκκαλης έχει γίνει γνωστός από τις προμήθειες τηλεπικοινωνιακού υλικού και τις σχέσεις του με τον κ. Φάνη Τόμπρα και, όπως γράφαμε στο προηγούμενο τεύχος, μαζί με τους Ολυμπιακούς ο κ. Γ.Α. Παπανδρέου θα έπαιρνε παραλίγο και τον ΟΤΕ, αλλά ο πολύς συγκεντρωτισμός βλάπτει τελικά.

Ο κ. Γ.Α. Παπανδρέου συνδέθηκε στενά με τον κ. Κόκκαλη μέσω του κουμπάρου του (και φίλου του κ. Κατσάνεβα) Ελευθερίου Κόντου, επικεφαλής της ΕΛΙΝΤΑ, όπως ονομάζεται σήμερα η παλιά ΙΖΟΛΑ. Πόσο στενά και αποδοτικά συνεργάζονται τα πρόσωπα αυτά αποδεικνύεται από την υπόθεση των ταμειακών μηχανών: Όταν η κ. Βάσω Παπανδρέου ήταν στο υπουργείο Βιομηχανίας εξέδωσε μέσω ΕΟΜΜΕΧ τις προδιαγραφές των περιφημων ταμειακών μηχανών. Όπως αποδείχθηκε αργότερα, μετά το σχετικό θόρυβο για «σκάνδαλο», από τις προδιαγραφές αυτές ευνοούνταν αποκλειστικά οι εταιρείες ΙΝΤΡΑΚΟΜ του κ. Κόκκαλη και ΑΓΙΝΤ που ανήκει στην ΕΛΙΝΤΑ.

Με την οικογένεια Παπαδρέου, ο κ. Κόκκαλης συνδέθηκε στενά μέσω του κ. Αθ. Νάνου που είναι παιδικός φίλος του κ. Νίκου Παπανδρέου και παιδί της πιάτσας. Πανέξυπνος αλλά και με έντονα ψυχολογικά προβλήματα ο κ. Νάνος δούλεψε στο υπουργείο Εθνικής Οικονομίας κοντά στον κ. Γερ. Αρσένη. Όταν όμως ο «τσάρος» της οικονομίας έγινε κι αυτός ένας απλός βουλευτής ο κ. Νάνος είδε τα ιδανικά του να συντρίβονται και αποφάσισε να ασχοληθεί μόνο με τις επιχειρήσεις. Στις ημέρες μας η χαμένη αθωότης εξαργυρώνεται πάντα πολύ καλά, εφόσον υπάρχουν πάντα επιχειρηματίες όπως οι κ. Κοσκωτάς και Κόκκαλης, πρόθυμοι να αξιοποιήσουν την πείρα και τις επαφές όσων κατάλαβαν από πολύ νωρίς ότι η «Αλλαγή δεν έχει μέλλον».

Θα τα καταφέρει τελικά ο κ. Γ.Α. Παπανδρέου; Αν ζούσαμε στην Αγγλία ή στις Ηνωμένες Πολιτείες θα λέγαμε με βεβαιότητα «όχι». Εκεί οι γιοι των πρωθυπουργών και των αρχηγών κρατών πετυχαίνουν στο ρόλο του «ραλίστα» ή του καλλιτέχνη.

Εδώ, στον καθυστερημένο Νότο, οι παραδόσεις είναι ακόμα κυρίαρχες. Κάθε πατέρας πρέπει να φροντίζει το μέλλον του γιου του και αν ο τελευταίος δεν τα πάει καλά με τα άλλα επαγγέλματα πρέπει να του μάθει τουλάχιστον το πατρογονικό επάγγελμα. Είναι και πολύ αποδοτικό. Πάντως η πείρα του Νότου έχει δώσει παραδείγματα για εγγονούς πρωθυπουργών. Ένας από αυτούς είναι και ο κ. Νικήτας Βενιζέλος.

ΣΙΓΟΥΡΗ, ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΚΑΙ ΔΥΝΑΜΙΚΗ

Πραγματικά μοναδική! Γιατί, σε ελάχιστο χρονικό διάστημα η Αγροτική Ασφαλιστική καταφέρει να ξεχωρίσει και να φτάσει πολύ ψηλά διατηρώντας πάντα τον άνθρωπο χαϊκήλα της, υπηρετώντας ενтуπωτικά

αποτελέσματα και ενισχύει ακόμα περισσότερο την εικόνα της σιγουρής και δυναμικής εταιρίας. Αυτή είναι η Αγροτική Ασφαλιστική σήμερα.

**ΑΓΡΟΤΙΚΗ
ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ**
ΚΟΝΤΑ ΣΑΣ ΟΤΙ ΚΙ ΑΝ ΤΥΧΕΙ

ΤΟ «ΣΤΥΛ» ΚΑΙ Η ΠΑΙΔΕΙΑ

του Γ. Φλώρου

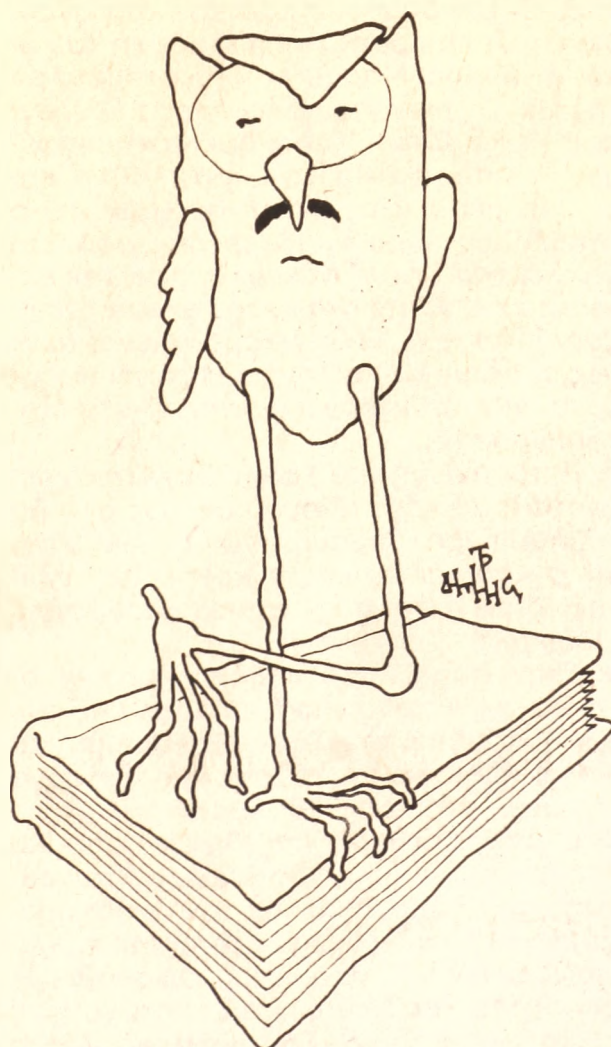
Η λύση της απεργίας των καθηγητών με τη συμφωνία του νέου υπουργού Παιδείας Γ. Παπανδρέου και της διοίκησης της ΟΛΜΕ, μπορεί να έδωσε χρονική αναστολή σε μία έκφραση της κρίσης στην Παιδεία, δεν έλυσε όμως τα προβλήματα. Τα τελευταία μένουν και μετά την άρση της απεργίας των καθηγητών. Η κρίση του εκπαιδευτικού συστήματος βρίσκεται μάλλον στην αρχή της έκφρασής της παρά στο τέλος. Μάρτυρες προς το παρόν γι' αυτό δεν είναι μόνο οι καθηγητές ή οι μαθητές. Είναι και η κατάσταση στα ΑΕΙ, στα ΤΕΙ, στην εκπαιδευτική διαδικασία όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης και τα αδιέξοδα που έχουν συσσωρευθεί —τα οποία συγκροτούν την κρίση των εκπαιδευτικών μηχανισμών, έκφραση της οποίας ήταν η για ένα μήνα απεργία των καθηγητών.

Η απεργία

Οι καθηγητές, χωρίς να έχουν ουσιαστικά συμμάχους στην απεργία τους μέσα στους άλλους εκπαιδευτικούς χώρους, πέραν της συμπάραστασης, έδωσαν μια μάχη από την οποία κέρδισαν διπλά. Από τη μια δημιούργησαν ρωγμές στο συνδικαλιστικό κίνημα προς μια αυτόνομη κατεύθυνση και από την άλλη αναδεικνύοντας εκπαιδευτικά προβλήματα έθεσαν το θέμα της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης. Το αν αυτά αξιοποιηθούν θετικά και πόσο, εξαρτάται και από τους υπόλοιπους εκπαιδευτικούς φορείς, αλλά και από εκείνες τις πολιτικές δυνάμεις της Αριστεράς, που έχουν στο πρόγραμμά τους το στόχο της μεταρρύθμισης του εκπαιδευτικού συστήματος.

Ταυτόχρονα, η κινητοποίηση των καθηγητών είχε και ένα άλλο θετικό αποτέλεσμα με την ικανοποίηση οικονομικών αιτημάτων του κλάδου. Και αυτό, όχι σε σχέση με τα μεγάλα «κέρδη» που αποκόμισαν, αλλά κυρίως γιατί εκφράσθηκε η αμφισβήτηση της εισοδηματικής πολιτικής και των αδιεξόδων του Ενιαίου Μισθολογίου. Αυτά τα δύο θέματα, ίσως, να αποτελέσουν κέντρο προβληματισμού στο κίνημα των εργαζομένων και κυρίως το δεύτερο για το τι αποτελέσματα έχει στο πραγματικό εισόδημα των εργαζομένων και το κατά πόσον αποτελεί μια πολιτική εξίσωσης προς τα κάτω το περίφημο ενιαίο μισθολόγιο.

Τελικά ο Γ. Α. Παπανδρέου πήρε ως «προίκα» το Υπουργείο Παιδείας και «πανωπροίκι» τη «Χρυσή Ολυμπιάδα», από τον πρωθυπουργό και πατέρα του Α. Γ. Παπανδρέου. Η διαδικασία κατασκευής ενός πολιτικού ηγέτη —υπάρχουν και άλλοι— ξεδιπλώνεται αργά και σταθερά. Μηνύματα καιρών και «νέων εποχών»... Ο νέος υπουργός Παιδείας πέτυχε ήδη την αναστολή της απεργίας των καθηγητών. Εξισορροπεί έτσι προσωρινά αντιθέσεις στη Μέση Παιδεία με νέο «στυλ», αλλά δεν λύνει προβλήματα ούτε καταργεί τις αντιθέσεις.

Βέβαια η κρίση της παιδείας αναδεικνύεται ως το μείζον θέμα ανεξάρτητα από την όλη πορεία της απεργίας των καθηγητών και από το γιατί στη διάρκεια των κινητοποιήσεών τους προβλήθηκαν περισσότερο τα οικονομικά αιτήματα των καθηγητών και λιγότερο τα αδιέξοδα του εκπαιδευτικού συστήματος. Τα αδιέξοδα υπάρχουν όμως και μετά την άρση της απεργίας. Μπορεί η συμφωνία Γ. Παπανδρέου - ΟΛΜΕ να προσέθεσε ένα συν στον μόλις υπουργοποιηθέντα γιο του πρωθυπουργού, αλλά δεν διαμόρφωσε κανένα νέο πλαίσιο πολιτικής για την Παιδεία.

Δικομματική «συναίνεση»

Αντίθετα, ο διάλογος του Γ. Παπανδρέου, με το μαραθώνιο των συσκέψεων, στηρίχθηκε περισσότερο στην αποδοχή και συναίνεση που είχε, εκ των προτέρων και στη διάρκειά του, από τη ΝΔ, παρά στην ουσία μιας πολιτικής διαλόγου που διαμορφώνεται συνήθως με άλλες προϋποθέσεις και άλλες προτεραιότητες και δεν στηρίζεται στην επίσκεψη καλής θέλησης στα γραφεία της ΟΛΜΕ ή στο ξενύχτι ενός υπουργού. Όλα αυτά βέβαια είναι στοιχεία του «στυλ» που διαμορφώνει ο Γ. Παπανδρέου για τον εαυτό του ως πολιτικός και στην πρώτη πρακτική εφαρμογή τους πέτυχαν. Όμως, άλλο διάλογος και άλλο «στυλ» διαλόγου, άλλο πολιτική για την Παιδεία και άλλο άρση ενός συγκυριακού αδιεξόδου με την «υψηλή» μάλιστα διαιτησία του δικομματισμού.

Ο Γ. Παπανδρέου μπορεί να «κέρδισε» με τη συμφωνία και την άρση της απεργίας αυτός και όχι ο προκάτοχός του το πολιτικό όφελος από το ότι «η απεργία λύθηκε και οι εξετάσεις θα γίνουν». Άλλωστε η υπουργοποίησή του έπρεπε να συνοδευθεί και από μια πρακτική που θα «ταίριαζε» και στο «στυλ» που έχει διαμορφώσει, για τη λύση προβλημάτων με ανοικτό διάλογο. Το «δώρο» ή η «προίκα», όπως καταγράφηκε, για την υπουργοποίηση, ήταν η μερική διαφοροποίηση από την εισοδηματική πολιτική.

Όμως η κρίση στην Παιδεία δεν είναι τώρα ίδια με εκείνη της εποχής που ο παππούς του σημερινού υπουργού γινόταν υπουργός Παιδείας στην κυβέρνηση Βενιζέλου, ούτε αντίστοιχη με την κατάσταση στην Παιδεία το 1964.

ΜΑΧΕΣ ΔΙΑΔΟΧΗΣ

του Α. Αθανασίου

Την αφετηρία της «μάχης για την διαδοχή» σηματοδότησε ο τελευταίος —14ος εντός επτά χρόνων— ανασχηματισμός.

Η εντυπωσιακή, αλλά και προκλητική για το ΠΑΣΟΚ προώθηση του γιού του πρωθυπουργού στο υπουργείο Παιδείας, με ευρείες αρμοδιότητες στο χώρο της νέας γενιάς και τον αθλητισμό καθώς και την προαποφασισμένη ικανοποίηση των αιτημάτων των εκπαιδευτικών, έδωσε, το σύνθημα συγκρότησης των «ισχυρών συνασπισμών», μέσα κυρίως στο κόμμα και κατά δεύτερο λόγο στην κυβέρνηση.

Δύο, πλέον, αναδεικνύονται οι πόλοι των συσπειρώσεων: ο πρώτος με κέντρο τον **Γιώργο Παπανδρέου** και ο δεύτερος με άξονα τον υπουργό Εργασίας **Γιώργο Γεννηματά**.

Στη «μάχη της διαδοχής» ο γιός του πρωθυπουργού, ενισχύεται από την πατρική εύνοια και διαθέτει την υποστήριξη κεντρογενών δυνάμεων του ΠΑΣΟΚ.

Ο κ. Αλευράς —«έχει πολιτικό μέλλον» πρόβλεψε ο πρωθυπουργός— επενδύει στην υποστήριξη του Γιώργου Παπανδρέου και τη δική του εξέλιξη είτε στην Προεδρία της Δημοκρατίας, είτε στην πρωθυπουργία.

Η προώθηση της υποψηφιότητας **Α. Αλευρά** για την προεδρία της Δημοκρατίας, αν στις προσεχείς εκλογές δεν συγκεντρώνεται η αναγκαία πλειοψηφία στη Βουλή για την απρόσκοπη μεταπήδηση του κ. Παπανδρέου στο μέγαρο Μαξίμου, θα αποτελέσει τον «κρίο κρούσης» του προέδρου του ΠΑΣΟΚ εναντίον της κομματικής συνοχής της «Νέας Δημοκρατίας», ενώ η απονομή της πρωθυπουργίας στο σημερινό πρόεδρο της Βουλής, στην περίπτωση βέβαια εξασφάλισης της ανέτου μεταπήδησης του σημερινού πρωθυπουργού στην Προεδρία, διασφαλίζει την ομαλή διαδοχή του Ανδρέα από το γιο του στο κόμμα, στην πρώτη φάση και στην κυβέρνηση, ενδεχόμενα, στη συνέχεια.

Αντίθετα ο **Γ. Γεννηματάς**, αν και διαθέτει την «έξωθεν καλή μαρτυρία» —υψηλό ποσοστό δημοτικότητας— οι συσχετισμοί των ισορροπιών μέσα στο κίνημα και την κυβέρνηση, δεν του επιτρέπουν να ευελπιστεί «σε καλύτερες μέρες». Ακόμη και ο πρότινος συστοιχιζόμενος μαζί του **Θανάσης Τσούρας**, άλλαξε στρατόπεδο, μολονότι ο Γιώργος Παπανδρέου απέτυχε να του εξασφαλίσει υπουργικό ή υφυπουργικό χαρτοφυλάκιο.

Είναι χαρακτηριστικό των διαθέσεων του Καστριού απέναντι στον Γ. Γεννηματά, η πληροφορία, που διοχετεύτηκε από τους ηγετικούς κύκλους, την επομένη του ανασχηματισμού, ότι ο κ. Παπανδρέου κλήρεσε στη «Γαλήνη» τα ηγετικά στελέχη του Κινήματος Α. Τσοχατζόπουλο και Γ. Γεννηματά και συνεργάστηκε μαζί

Η εντυπωσιακή προώθηση του Γ.Α. Παπανδρέου σηματοδοτεί την αφετηρία συγκρότησης «ισχυρών συνασπισμών» μέσα στο ΠΑΣΟΚ και την κυβέρνηση για τον «αγώνα διαδοχής».

τους για τις προοπτικές του νέου κυβερνητικού σχήματος. Είναι απολύτως βέβαιο ότι η σχετική πρόσκληση είχε αποδέκτη μόνο τον υπουργό Εσωτερικών, ενώ το ίδιο ισχύει και για το αίτημα του κ. Γεννηματά να πλαισιωθεί το υπουργείο του και με υφυπουργό ενόψει και της ελληνικής προεδρίας στην ΕΟΚ. Το αίτημα έμεινε αναπάντητο από την πλευρά του κ. Παπανδρέου και ο κ. **Πέτρος Μόραλης** εξακολουθεί να παραμένει γενικός γραμματέας στο υπουργείο της οδού Πειραιώς.

Ποιος, προώθησε ποιον...

Την ανακατανομή των ισορροπιών, σύμφωνα με έγκυρους κύκλους του ΠΑΣΟΚ, επιδίωξε ο κ. Παπανδρέου με τον ανασχηματισμό. Ισορροπιών ανάμεσα στα κομματικά κέντρα επιρροής και τους αντίστοιχους πόλους εξουσίας, οικονομικούς και δημοσιογραφικούς.

- Ο **Γιάννης Ρουμπάτης** διήνυσε στο ακέραιο το προοριζόμενο για την μια πλευρά του δημοσιογραφικού τριγώνου, διάστημα επιρροής και η διαδοχή του από τη δαμάδα Μαρούδα - Κωστόπουλου έρχεται να ικανοποιήσει άλλες πλευρές.

- Η **Βάσω Παπανδρέου** επαναφέρει το προσκήνιο την «ΙΝΤΡΑΚΟΜ» και πάλι μέσα στο ΠΑΣΟΚ ομιλούν ότι ο «πρόεδρος τώρα προτιμά την ασφάλεια στο κότερο του κ. Κόκκαλη, από την έλλειψη εχεμύθιας στο κατάστρωμα του κ. Κασιδόκωστα». Είναι αναμενόμενο, πάντως, η Βάσω και πάλι να εκφράσει παράπονα για «συντροφικά πισώπλατα μαχαιρώματα»...

- Η προαγωγή του **Τάσου Σεχιώτη**, χρεώνεται από τους ίδιους κύκλους στο δίδυμο Αλευρά - Λιβάνη, ενώ την ίδια στιγμή ο «σοσιαλιστικός οικονομικός άξονας» διακινείται στην ευθεία «Λούβαρης - Κόκκαλη - Τσάτσοι».

- Στην παράλληλο «άξονα κρατική ασφάλεια», η προσωπική επιλογή από τον πρωθυπουργό του **Σήφη Βαλυράκη**, καθιστά ομοιογενές το σχετικό τρίγωνο «Τσίμας - Τόμπρας - Βαλυράκης».

- Ο αντιπρόεδρος της κυβέρνησης και υπουργός Δικαιοσύνης **Μένιος Κουτσόγιωργας** «χτυπήθηκε» με τον ανασχηματισμό και το μόνο που κατόρθωσε να περισώσει είναι ο υπουργός Οικονομικών **Δημήτρης Τσοβόλας**, ενώ απέτυχε στις περιπτώσεις του **Β. Σαραντίτη** και **Γ. Κα-**

τσιμπάρδη. Ο ίδιος έμεινε ικανοποιημένος από τον περιορισμό του κ. **Α. Κακλαμάνη** σε «υπουργό της ΑΔΕΔΥ» και ανησυχεί έντονα από την έκδηλη, πλέον, αντίθεση της «συσπείρωσης Γ. Παπανδρέου» και μετά την αποκάλυψη του πρωθυπουργού για τις πολιτικές προοπτικές του κ. Αλευρά, ο Μένιος συνειδητοποιεί ότι δεν «έχει πολιτικό μέλλον». Ενόψει μάλιστα των δυσαρρεσκειών, που δημιουργήθηκαν από την κυβερνητική αναδόμηση προσπάθησε να επωφεληθεί της ευκαιρίας και να πλήξει την «τάση Γεννηματά».

Σε σατιρικό εβδομαδιαίο φύλλο διοχετεύσε πληροφορίες ότι «*αρχιτέκτων του ανασχηματισμού υπήρξε ο υπουργός Εργασίας*». Είναι χαρακτηριστικό ότι ο εκδότης του εντύπου αυτού αποκατέστησε πρόσφατα επικοινωνία με τους κύκλους της «Γαλήνης» και πρόβαλε τις «πληροφορίες Μένιου», διότι πέραν των άλλων εξυπηρετούσαν στη συγκεκριμένη στιγμή τη «συσπείρωση Γ. Παπανδρέου», η οποία αναπτύσσεται σε αντι-Γεννηματική βάση. «Πονηρός Αχαιός» ο Μένιος επιδίωξε να πετύχει «μ' ένα σμπάρο δύο τρυγόνια»: και τον Γεννηματά να πλήξει και αρεστός να φανεί στη «συσπείρωση Γ. Παπανδρέου».

Τα δύσκολα της ΕΡΤ...

Η εσπευμένη κίνηση του αναπληρωτή υπουργού Προεδρίας **Δ. Μαρούδα**, δια στόματος **Σ. Κωστόπουλου** («ο κ. Μαρούδας μελετά τα θέματα των ΕΡΤ...») αποσκοπούσε να φέρει προ τετελεσμένων γεγονότων τον υπουργό Παιδείας και «ισχυρό άνδρα στο Κίνημα και την Κυβέρνηση» Γ. Παπανδρέου, «άνθρωποι» του οποίου είναι οι **Νίκος Σηφουνάκης**, διευθυντής της ΕΤ 1 και ο **Κ. Παλαιοθόδωρος**, διευθυντής της ΕΤ 2.

Βέβαια, είναι θέμα ημερών η απομάκρυνση του **Ανδρέα Χριστοδουλίδη**, αλλά για το διάδοχό του γίνεται μάχη μεταξύ του αναπληρωτή υπουργού Προεδρίας και του Αντώνη Λιβάνη. Ο τελευταίος προωθεί για τη θέση του προέδρου του Ενιαίου Φορέα τον πρώην γενικό γραμματέα Τύπου και Πληροφοριών **Αντώνη Κούρτη**. Ο θεσσαλονικιός δημοσιογράφος έχει, ήδη από καιρό «ρίξει γέφυρες» και προς τον Γ. Παπανδρέου, γεγονός που ενισχύει τις πιθανότητες να διαδεχθεί στην «ηλεκτρική καρέκλα» τον Χριστοδουλίδη.

Τα προβλήματα δεν τελείωσαν...

Αυτή τη στιγμή αποκλείονται οι σκέψεις να επανέλθουν στο Ε.Γ. οι «προεστοί του Κινήματος». Κάτι ανάλογο θα δημιουργούσε ένα ισχυρό αντίβαρο και για την προσωπική θέση του προέδρου του Κινήματος και ειδικότερα θα αντιστρατευόταν τους στόχους του τελευταίου ανασχηματισμού, που επικεντρώνονται στην άνευ εμποδίων προώθηση του Γ. Παπανδρέου.

Σ' αυτό βέβαια, διευκολύνεται ο **Ανδρέας Παπανδρέου** και από την «αδιαμφισβήτητη νομιμοφροσύνη όλων των στελεχών του ΠΑΣΟΚ προσωπικά προς τον ίδιο». Πόσο όμως, αυτή η επιδειχθείσα μέχρι τώρα νομιμοφροσύνη «είναι αγαθό επιδεκτικό γονικής κληρονομιάς»;

ΕΚ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΕΡΡΕΙ...

του Ανδρέα Μαργαρίτη

Δεν προσωποποιούνται μόνο οι πολιτικές διαφορές αλλά και πολιτικοποιούνται οι προσωπικές διαφορές. Ο λόγος για τη νέα βαθειά διάσταση σχέσεων ανάμεσα στον πρωθυπουργό κ. Ανδρέα Παπανδρέου και τη σύζυγό του Μαργαρίτα, που δεν θα μας ενδιέφερε εάν δεν υπήρχε πράγματι και κάποια πολιτική διάσταση.

Και αυτή είναι η από καιρό σχεδιαζόμενη πρωτοβουλία ενός ομίλου γυναικών, πρώην στελεχών του ΠΑΣΟΚ, γύρω από την κ. Μαργαρίτα Παπανδρέου, για τη δημιουργία πολιτικής κίνησης (όχι κόμματος σε πρώτη φάση) κατά το πρότυπο του φεμινιστικού κινήματος στην Ισλανδία.

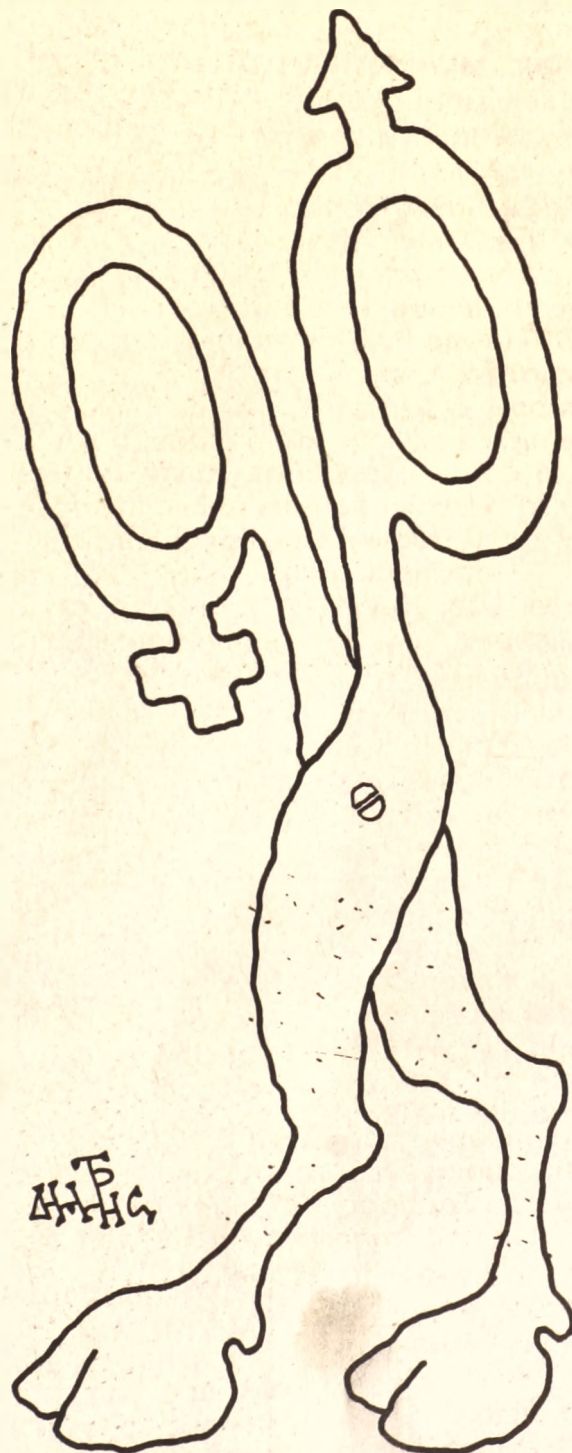
Τη δημιουργία της κίνησης αυτής —ανεξάρτητα από την εκμετάλλευσή της από έντυπα της δεξιάς— έχει συζητήσει και αποφασίσει κατ' αρχάς η σύζυγος του πρωθυπουργού τους τελευταίους μήνες με στενές συνεργάτριές της. Πρόκειται για όμιλο γυναικών, που βρίσκεται σε αντιπαλότητα όχι μόνο με το πρωθυπουργικό κέντρο στο Καστρί, αλλά και με όλα σχεδόν τα γυναικεία στελέχη της κυβέρνησης και του ΠΑΣΟΚ, όπως οι κ. **Μελίνα Μερκούρη, Ρένα Λαμπράκη, Βάσω Παπανδρέου, Σύλβα Ακριτά** και με εξαίρεση την πιστή κ. **Μαρία Περράκη** και **Καλλιόπη Μπουρδάρα**.

Κεντρική πεποίθηση της ομάδας αυτής γύρω από την κ. Μαργαρίτα Παπανδρέου είναι η διεκδίκηση «αυτόνομης πολιτικής παρουσίας και αυτόνομου γυναικείου λόγου» στη σημερινή Ελλάδα σε μια προσπάθεια να ενισχυθεί προεκλογικά το ΠΑΣΟΚ αλλά και ταυτόχρονα να αισθανθεί τη δύναμη της νέας κίνησης.

Ακριβώς στα πλαίσια αυτού του φιλόδοξου στόχου η κ. Μαργαρίτα Παπανδρέου ανασυγκρότησε, με απόλυτα πιστές τις «συντρόφισσες», το Διοικητικό Συμβούλιο της Ένωσης Γυναικών Ελλάδας τον τελευταίο καιρό.

Τις θέσεις κλειδιά κατέλαβαν οκτώ νέα πρόσωπα έναντι έξι (αλλά από τις δοκιμασμένες πιστές) σε παλιότερη θητεία στο προεδρείο. Ανάμεσά τους η μοναδική βουλευτής κ. **Καλλιόπη Μπουρδάρα**, και οι **Άννα Παναγοπούλου, Ντιντή Γιαννοπούλου** (σύζυγος του υπουργού Ναυτιλίας, που αποστασιοποιείται πάντως τον τελευταίο καιρό) **Σοφία Χαριτίδου, Γιάννα Χαραλάμπους**, ενώ στον περίγυρο επιρροής υπάρχουν η κ. **Άννη Ηλιοπούλου, Αλέκα Φέξη, Άσπα Παπαδάτου** και **Μαίρη Μαζαράκη**, και αμφιλεγόμενη

Τις ημέρες αυτές, ανακυκλώθηκε και πάλι η φιλολογία για τα «λαβ-στόρυ» του πρωθυπουργού μας και τις διαμάχες με τη σύζυγό του μετά την αιφνίδια προβολή του θέματος από το «Έθνος της Κυριακής» 26/6. Το γαϊτανάκι πέρασε και στον υπόλοιπο Τύπο και όλος αυτός ο θόρυβος δεν είναι άσχετος με άλλες σκοπιμότητες και εν πάση περιπτώσει τεχνητός και παρακινούμενος άμεσα από τον ίδιο τον πρωθυπουργό.

στάση θεωρείται ότι τηρεί η κ. **Σου Λαίου - Αντωνίου**.

Μετά, τις προσωπικές και άλλες δοκιμασίες της κ. Μαργαρίτας Παπανδρέου τα τελευταία δυο χρόνια ο κύκλος επιρροής της θεωρείται ότι βρίσκεται σε διωγμό (πεποίθηση στην οποία αναμειγνύονται προσωπικές φιλοδοξίες και η υποβάθμιση του ρόλου των γυναικών στο ΠΑΣΟΚ) και διαμόρφωσε ανάλογη επιθετική πολιτική.

Διεύρυνε τις σχέσεις της με «κοσμικές κυρίες» του Κινήματος, όπως η κ. **Αλίκη Κουτσόγιωργα**, η κ. **Άγα Χαραλαμποπούλου** και η κ. **Χριστίνα Αλευρά** και σταδιακά εξοβέλισε μια σειρά από απειθαρχα γυναικεία στελέχη, που συμμετείχαν παλαιότερα στη διοίκηση της ΕΓΕ, όπως οι **Αικ. Λάζαρη, Χαρ. Μόραλη, Κάκια Γεννηματά, Ιωαν. Πιτσιώρη, Βούλα Γείτονα** κ.ά. Απέμειναν οι καθαρόαιμες «μαργαριτικές» οι οποίες άρχισαν να δρουν ανταγωνιστικά προς τις διεθνείς ειρηνιστικές πρωτοβουλίες του πρωθυπουργού είτε φανερά με τις επισκέψεις της Μαργαρίτας είτε στα κρυφά με διάφορες μετακλήσεις και φιλοξενίες στο κομματικό φέουδο —ξενώνα της Κοργιαλενείου Σχολής στις Σπέτσες.

Εάν οι άνετες οικονομικές δυνατότητες (ομαδικά ταξίδια, ομαδικές φιλοξενίες κλπ.) των γυναικών της Μαργαρίτας δεν ενοχλούσαν τον πρωθυπουργό και σύζυγό της, τον ενόχλησε έντονα ότι ο παραγοντισμός αυτός ήταν παρόμοιος με το δικό του σε διεθνές επίπεδο και κακέκτυπό του. Έτσι, σταδιακά οι πρωτοβουλίες της κ. Μαργαρίτας Παπανδρέου στα πλαίσια των «Έξι», της συνάντησης γυναικών για τη συνάντηση Ρήγκαν - Γκορμπατσόφ πέρσι και φέτος για τη συνεργασία με την οργάνωση «Μαργαρίτα» της κ. Οζάλ έκαναν να ξεχειλίζει το ποτήρι. Πολύ περισσότερο μάλιστα όταν ο πρωθυπουργός πληροφορήθηκε τον τελευταίο καιρό ότι η σύζυγός του είχε αρχίσει να δραστηριοποιείται —έξω από τα πλαίσια της οργάνωσης και της πολιτικής του ΠΑΣΟΚ— με περιοδείες στην επαρχία. Οι «αυτόνομες» αυτές περιοδείες ακριβώς είχαν σκοπό να προετοιμάσουν τη δημιουργία της πολιτικής κίνησης, η οποία μετά τις διαστάσεις της ρήξης, είναι άγνωστο εάν θα επιταχυνθούν ή θα φρενάρουν, με την κατευθυντική παρέμβαση του πολυπειρου σε ανάλογες συνδιαλλαγές κ. Μένιου Κουτσόγιωργα.

ΑΝΤΙ ΛΟΓΟΙ

■ **ΧΡΕΗ.** Εκτός από την προώθηση του γιού του ο κ. Α. Παπανδρέου φρόντισε στον τελευταίο ανασχηματισμό να εξοφλήσει και μερικές συναλλαγματικές που είχε υπογράψει το περασμένο φθινόπωρο. Τη μια συναλλαγματική την είχε στην τσέπη του ο κ. **Τάσος Σεχιώτης**, ο άνθρωπος που ως υφυπουργός Άμυνας πήρε την εντολή να προσθέσει το όνομα «Λούβαρης» στην «αγορά του αιώνα». Όταν ξέσπασε το «σκάνδαλο Λούβαρη» ο κ. Α. Παπανδρέου πανικοβλήθηκε από τη χαλαρή στάση που κράτησε ο δυσανεστήμενος τότε —λόγω της αποπομπής του από την κυβέρνηση— κ. Σεχιώτης στις πιέσεις των δημοσιογράφων και τον κάλεσε επειγόντως στο Καστρί. Απορία: Καλά, τόσο μαζοχιστής είναι ο κ. Σεχιώτης και ζήτησε ως αντάλλαγμα υπουργείο;

■ **ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΧΡΕΗ.** Η δεύτερη συναλλαγματική που πλήρωσε ο κ. Α. Παπανδρέου ήταν αυτή του κ. **Θ. Στάθη** επίσης πρώην υφυπουργού Άμυνας. (Φαίνεται ότι οι πολιτικές θέσεις στο υπουργείο Άμυνας είναι οι πλέον σίγουρες. Δεν χάνεις ποτέ). Ο κ. Στάθης είχε επιχειρήσει να χαλάσει την πιάτσα των προμηθειών στις Ένοπλες Δυνάμεις αλλά «έχασε» όταν οι κ. **Χαραλαμπίδης** και **Κουρής** διαμαρτυρήθηκαν στον πρωθυπουργό. Όταν η ΕΞΠΡΕΣ και το ΑΝΤΙ αποκάλυψαν την παρασκηνιακή σύγκρουση και απειλήθηκαν αποκαλύψεις ο κ. Στάθης πήρε κι αυτός μια πρόσκληση για το Καστρί. Τώρα μάθαμε τι συζητήσε με τον κ. Α. Παπανδρέου.

■ **ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ.** Είναι γνωστό ότι αυτός που επηρεάζει αποφασιστικά τον κ. Α. Παπανδρέου είναι ο τελευταίος που θα συνομιλήσει μαζί του. Αυτή τη φορά ο τελευταίος συνομιλητής του για τον ανασχηματισμό ήταν η σύζυγός του κ. **Μάργκαρετ**. «Άκου να σου πω Αντρέα, πρέπει να κάνουμε ένα "ντηλ". Μπορείς να κάνεις ό,τι θέλεις με Αυ-

τήν, δεν θα εμφανίζεσαι όμως μαζί της δημοσίως. Δεύτερον πρέπει να συμφωνήσουμε για μερικούς ανθρώπους, όπως ο Στάθης». Ο σύζυγος της Μάργκαρετ συμφώνησε σε όλα δεν άντεξε όμως στο τέλος, στη συζήτηση για τις ΕΓΕς που θα έμπαιναν στη λίστα. Το ΠΑΣΟΚ προσβύει μια συγκεκριμένη αισθητική αντίληψη προς την οποία δεν ανταποκρίνονται με κανένα τρόπο ορισμένες φίλες της πρωθυπουργικής συζύγου. Γι' αυτό και η κ. Μάργκαρετ έβαλε τον κ. Στάθη στο υπουργείο Πολιτισμού.

■ **ΕΟΚ 1.** Τώρα που αναλάβανε την Προεδρία της Κοινότητας πρέπει να θυμίσουμε ότι στην επιτροπή που διάλεξε το σημάκι είχε περιληφθεί και το όνομα ενός περιωνύμου Έλληνα: του κ. **Ι. Βορρέ** που είναι ελάχιστα γνωστός με το πραγματικό του επάγγελμα: έμπορος όπλων με περιέργες συναλλαγές με τη Ν. Αφρική. Υπόθεση ΕΛΒΙΕΜΕΚ κλπ. Γέφυρα της ΕΟΚ με τον Τρίτο Κόσμο ο αξιότιμος κ. Ι. Βορρές γι' αυτό και μεις τον ανταμοιβούμε με τιμές.

■ **ΕΟΚ 2.** Σιγά τα αυγά και με αυτήν την ΕΟΚ... Μας έχουν ζαλίσει ότι θα κολυμπάμε στα βαθιά νερά, ότι πρέπει να εκσυγχρονιστούμε, ότι είμαστε Βαλκάνιοι και τριτοκοσμικοί και ότι εκεί στη Φραγγιά και

PEU43284 3
IPBRIE
GR 1

ΑΝΤΙ
C/O PAGALON, MR.

60 DIMOCHAROUS
11521 ATHINA
GREECE

στη Δύση όλα λειτουργούν ρολόι. Και όμως να ένα παράδειγμα ότι είναι απληροφόρητοι εκεί μέσα στα άνδρα της ΕΟΚ. Όπως γνωρίζουν οι αναγνώστες μας ο υπουργός αναπληρωτής Εξωτερικών κ. **Θ. Πάγκαλος** αριθμόδιος για θέματα ΕΟΚ, υπήρξε συνεργάτης του περιοδικού μας επί σειρά ετών. Επειδή από τότε είχε ενδιαφέρον περί τα κοινοτικά είχε παραγγείλει και έφταναν στο περιοδικό τα σχετικά ενημερωτικά δελτία της ΕΟΚ και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Ε, λοιπόν! εξακολουθούν να φτάνουν ακόμα μέχρι σήμερα, όπως αποδεικνύει και η σχετική ετικέτα που δημοσιεύουμε. Ακόμα δεν έμαθαν εκεί στην Ευρώπη ότι ο κ. **Θ. Πάγκαλος** έχει διεύθυνση στο υπουργείο Εξωτερικών. Και μερικοί ψυχρίζονται ότι θα μας εκσυγχρονίσουν.

■ **ΜΠΑΚΑΛΙΚΑ.** Η κ. **Βάσω Παπανδρέου** δεν ήθελε να πάει στην ΕΟΚ, ο κ. Παπανδρέου όμως προαναγγείλε ότι το 1989 θα πάρει τη θέση του κ. Βάρφη. Ο λόγος έχει να κάνει για μια ακόμα μεγαλοφυή τακτική κίνηση του πρωθυπουργού. Το κατεστημένο της ΕΟΚ θέλει για την ίδια θέση τον κ. Κ. Σημίτη και ο κ. Παπανδρέου περίμενε ότι ο κ. Ζακ Ντελόρ θα θέσει το θέμα όταν θα τον συναντούσε στην Αθήνα. Έσπυσε λοιπόν να δημιουργήσει τετελεσμένα ανακοινώνοντας ότι η κ. Β. Παπανδρέου θα πάει στην ΕΟΚ. Τουλάχιστον στις συναντήσεις του με τον κ. Οζάλ διδάχθηκε κάποια πράγματα για τα τετελεσμένα.

■ **ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΕΣ.** Είναι νέα και αρκετά ωραία, αν και ...εμπιστευτικής εμφανίσεως. Κάποτε ήταν στο Πολυτεχνείο, αργότερα στην ΚΝΕ και μετά στις «άλλες προοδευτικές δυνάμεις». Έκτοτε εξελίχθηκε και άλλο και τώρα ανήκει μόνο στις αντιδεξιές δυνάμεις του κ. Κουτσόγιωργα, τον οποίο θεωρεί τον πιο χαλκέντερο πολιτικό του ΠΑΣΟΚ. Όσα ακούγονται για κάποιες συμβάσεις του νόμου 12/62 είναι φυσικά συκοφαντίες.

■ **ΑΝΤΙ 1.** Το ΑΝΤΙ οφείλει να εξηγήσει στους αναγνώστες του γιατί ο ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ απουσιάζει απ' το σημερινό τεύχος.

Σύμφωνα λοιπόν με πληροφορίες από τον ανταποκριτή μας στη Φραγκφούρτη ο ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ και η Α.Β. ΠΑΝΤΡΕΥΤΗΚΑΝ στο κτίριο της Γερμανικής Δασικής Υπηρεσίας που βρίσκεται κοντά στο ξενοδοχείο όπου κατέλυσε πριν λίγες μέρες και ο Έλληνας πρωθυπουργός.

Δεν έγινε γνωστό αν οι νεόνυμφοι χρησιμοποίησαν το ίδιο κρεβάτι με «στρώμα νερού» στο οποίο κοιμήθηκε και ο κ. Παπανδρέου.

Πληροφορηθήκαμε όμως ότι στα «πλαίσια του ξεκινήματος μιας νέας εποχής σχέσεων ανάμεσα στην Ελλάδα και την ΕΣΣΔ» παραχωρήθηκε στο νιόπαντρο ζευγάρι κατοικία για μόνιμη διαμονή στο νησί «Νόβαγια Ζεμλιά» 350 μίλια βόρεια του Αρχαγκέλσκ.

Οι πληροφορίες αναφέρουν ότι την υπόθεση του νοικοκυριού του ζεύγους εισηγήθηκε η Ραΐσα Γκορμπατσόφ ύστερα από παράκληση της κ. Μαργαρίτας Παπανδρέου που ανησυχεί μονίμως για τον φλύαρο Ημεροδότη και τις πληροφορίες που αυτός θα απεκόμιζε από το γνωστό ξε-

νοδοχείο της Φραγκφούρτης. Ας είναι...

Εμείς ευχόμαστε βίον ανθόσπαρτον στο ζεύγος και είμαστε σίγουροι πως ο ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ θα ζήσει στο σωστό γεωγραφικό πλάτος (-50°C) ώστε να αντέξει όσο γίνεται τις υψηλές θερμοκρασίες της Α. Β.

■ **ΑΝΤΙ 2.** Ο συνεργάτης μας Αλέκος Ξύδης στο σημερινό τεύχος προτίμησε να ασχοληθεί με τα διπλωματικά και να μεταθέσει για το επόμενο τεύχος την περί την τέχνη ενασχόληση.

■ **ΟΛΥΜΠΙΟΝΙΚΕΣ.** Ένα ακόμη σενάριο πολιτικής φαντασίας βγαίνει στον αέρα με την ευκαιρία της εδώ παρουσίας του Ισπανού προέδρου της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής (Δ.Ο.Ε.) κ. Χουάν Αντόνιο **Σάμαρανκ**.

Το όλο σενάριο που θεωρείται από κυβερνητικούς ιθύνοντες ως υπαρκτό έχει ως εξής:

Η διεκδίκηση των Ολυμπιακών του 1996 από την Ελλάδα, θεωρήθηκε σαν μια καλή ευκαιρία, για τους εφοπλιστικούς κύκλους του Λονδίνου (και όχι μόνο αυτούς) που εργάζονται για την παλινόρθωση της βασιλείας, να εργασθούν προς την κατεύθυνση αυτή με επίκεντρο την Ολυμπιάδα.

Έτσι κινούνται ενεργά να μην αναλάβει ο Παπανδρέου την τέλεση της Ολυμπιάδας. Κάτι τέτοιο θα μπορούσε να διεκδικήσει και να αναλάβει τελικά ο Μητσοτάκης, κερδίζοντας τις επόμενες εκλογές, με τη βοήθεια του Γκλύξμπουργκ.

Κύκλοι του τέως βασιλιά προσπαθούν να επηρεάσουν αρνητικά την ανάθεση της Ολυμπιάδας στη σημερινή κυβέρνηση. Οι προσπάθειες αυτές κατευθύνονται και προς τον πρόεδρο της ΔΟΕ κ. Σάμαρανκ, ο οποίος, όπως λένε, ομνύει στο όνομα του συνώνυμου του βασιλιά της Ισπανίας Χουάν Κάρλος, που είναι, ως γνωστό, γαμπρός του Κωνσταντίνου.

Εάν με τη συμπαράστασή τους κερδίσει τις εκλογές ο Μητσοτάκης, θα μπορούσαν να λειτουργήσουν θετικά για την ανάληψη της Ολυμπιάδας από μια κυβέρνηση της Ν.Δ., η οποία θα αναθέσει τη διοργάνωση της Ολυμπιάδας στο «μάντζερ» Κων/νο Γλύξμπουργκ, που ως παλιός Ολυμπιονίκης και με τις διενθεις του διασυνδέσεις θα μπορούσε να φέρει σε αίσιο πέρας το τεράστιο αυτό έργο.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Ρικάρντο Μπακέλι

Ο ΔΙΑΒΟΛΟΣ ΣΤΟ ΠΟΝΤΕΛΟΥΝΓΚΟ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΙΤΙΚΗ

Το μυθιστόρημα μιας αποτυχημένης εξέγερσης
Αντόνιο Γκράμσι: «Το μυθιστόρημα του Μπακέλι είναι η
μοναδική αντικειμενική παρουσίαση της περιπέτειας του
Μπακούνιν στην Ιταλία».

Χέρμαν Μπούζ

ΓΣΕΡΑΙΝΙ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΙΤΙΚΗ

Μια απ' τις πιο όμορφες ερωτικές
διηγήσεις της σύγχρονης λογοτε-
χνίας

Ανταλμπερτ Στίφτερ

Ανταλμπερτ Στίφτερ

Η ΦΟΒΕΡΗ ΤΡΟΠΗ
ΤΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΙΤΙΚΗ

Ένας από τους πιο μεγάλους Αυ-
στριακούς συγγραφείς, για πρώτη
φορά στην Ελληνική γλώσσα.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

Εκδόσεις Κριτική Α.Ε.

Πατούσα 3 Αθήνα 106 77

Τηλ. 36.39.434

ΔΕΛΤΙΟ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑΣ

Παρακαλώ να μου στείλετε με το ταχυδρομείο ☐, πρακτορείο ☐, τα βιβλία που σημειώνω με ☐. Θα πληρώσω το αντίτιμο μόλις παραλάβω το πακέτο με τα βιβλία που έχω σημειώσει. Για παραγγελίες άνω των 10 βιβλίων δε θα πληρώσω ταχυδρομικά έξοδα.

ΝΕΑΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Επιλεγμένα βιβλία για παιδιά και νέους

για παιδιά από 8 ετών και άνω

Ζωρζ Σαντ Ιστορία ενός αγαθούλη	400
Φώντας Λάδης ΑΛΚΗΣ Ο ΨΕΥΤΗΣ Ο γάιδαρος που νίκησε το σκυλόψαρο και άλλες ιστορίες	400
Όσκαρ Ουάιλντ Ο ευτυχισμένος πρίγκιπας	500
Μάνος Κοντολέων Ο Εέ από τ' άστρα	500
Αθηνά Παπαδάκη Παλιές ιστορίες του κόσμου (Ευρώπη)	500
Αθηνά Παπαδάκη Παλιές ιστορίες του κόσμου (Ασία)	500
Μαρία Μιχαήλ-Δέδε Ινδιάνικοι θρύλοι	400
Αλέξανδρος Δουμάς Ιστορία ενός καρυσθραύστη	500
Αλφόνς Ντωντέ Ο Ταρταρέν της Ταρασκόν	500
Ιφιγένεια Αλμπανοπούλου Χόπιτι-Χοπ	300
Μαρία Μιχαήλ-Δέδε Θρύλοι των ιθαγενών της Αυστραλίας	500
Έλλη Αλεξίου Μύθοι του Αισώπου	500
Ντίνος Δημόπουλος Ο μαστρο-Πολύξενος κι η παλιοπαρέα του	500
Ι. Δ. Ιωαννίδης Τα τρία παιδιά	500

Ι. Δ. Ιωαννίδης Ένα καράβι στη βιτρίνα	500
Ότφριντ Πρόισλερ Ο Νερουλίνος, το πνεύμα της λίμνης	400
Ελένη Σαραντίτη-Παναγιώτου Ο κήπος με τ' αγάλματα	400
Χάρης Σακελλαρίου Ο Σπιθοβολάκης	400
Ντίνος Δημόπουλος Αν όλα τα πιτσιρικά του κόσμου	600
Όσκαρ Ουάιλντ Ο εγωιστής γίγαντας	500
Νίνα Θεοχαρίδου Ασημένιος ελέφαντας	400
Λάμπρος Πετσίνης Ρωσικά λαϊκά παραμύθια	700
Φιλίσα Χατζηχάννα Η Ντιντόν, ο Παβελάκης μου κι εγώ	700
Α. Α. Μιλν Το σπίτι στη γωνιά του Πουφ	500
Γιάννης Καλατζόπουλος Τα ρούχα του βασιλιά	400
Αδελφοί Γκριμ Διαλεχτά παραμύθια	500
Χανς Κρίστιαν Άντερσεν Διαλεχτά παραμύθια	500
Σοφία Μιχαλοπούλου Ο Μήτσος και η Μίση	500

για παιδιά από 10 ετών και άνω

Έλλη Αλεξίου Ρωτώ και μαθαίνω	800
Τζων Στάινμπεκ Το κόκκινο αλογάκι	500
Ε. Σαραντίτη-Παναγιώτου Ιόλη, ή Τη νύχτα που ξεχείλισε το ποτάμι	500
Σοφία Μαυροειδή-Παπαδάκη Ο μικρός περιηγητής Τόμος Α'	600
Σοφία Μαυροειδή-Παπαδάκη Ο μικρός περιηγητής Τόμος Β'	600
Σοφία Μαυροειδή-Παπαδάκη Ο μικρός περιηγητής Τόμος Γ'	700
Νίτσα Τζώρτζογλου Ο χρυσός δαρεϊκός	500
Ράντγιαρντ Κίπλινγκ Απίθανες ιστορίες	500
Νικολάι Βορόνοβ Το κυνήγι των περιστερών	500
Νίτσα Τζώρτζογλου Το τσίρκο της Ίρμας	500
Ρόμπερτ Λούις Στήβενσον Το νησί των θησαυρών	800
Αλέξανδρος Δουμάς Η μαύρη τουλίπα	800
Σοφία Μαυροειδή-Παπαδάκη Μύθοι και θρύλοι της Ρώμης	600
Κάρολος Ντίκενς Χριστουγεννιάτικη ιστορία	500
Ι. Δ. Ιωαννίδης Το άσπρο αλόγο	500
Ι. Δ. Ιωαννίδης Η ιστορία με το γαλάζιο μολύβι	500
Κιτσκοπούλου Μαίρη Ιστορίες των δερβισάδων	500
Αντον Τσέχωφ Αστειές ιστορίες	500

Ειρήνη Μάρρα Μια ιστορία για δυο	500
Σοφία Φιλντίση Ορέστης	500
Χάρης Σακελλαρίου Διηγήματα των Χριστουγέννων	800
Ευγενία Παλαιολόγου-Πετρώνα Στη χώρα των Φαραώ	500
Σοφία Φιλντίση Το Ρηγάκι και άλλα διηγήματα	400
Νίτσα Τζώρτζογλου Περπατώντας στους αιώνες	700
Μαρία Πυλιώτου Τα δέντρα που τρέχουν	500
Σώτη Χριστογιάννη Μύθοι και θρύλοι της Νορβηγίας	500
Ανν Τουέιτ Επιχείρηση «Κόκκινη Άμμος»	600
Πέτερ Χέρτλινγκ Ο Μπεν αγαπάει την Άννα	400
Ντοντάρ Ντουμπάντζε Εγώ, η γιαγιά, ο Ιλίκος και ο Ιλαρίων	700
Λούκας Χάρτμαν Άννα-αννΑ'	700
Ι. Δ. Ιωαννίδης Καβάλα στο Χρονοδιαβήτη	500
Λεονάρ ντε Βρις Το βιβλίο των πειραμάτων	600
Λεονάρ ντε Βρις Το δεύτερο βιβλίο των πειραμάτων	600
Λεονάρ ντε Βρις Το τρίτο βιβλίο των πειραμάτων	600
Μ. Ε. Σαλτικόβ — Στσέντριν Πατέρας και γιος	500
Ιούλιος Βερν Οι πειρατές του Αιγαίου	*

για παιδιά από 12 ετών και άνω

Βίκτωρ Ουγκώ Απ' όσα έχω δει	600
Χέντρικ Βαν Λουν Η ιστορία της ανθρωπότητας	900
Όσκαρ Ουάιλντ Το φάντασμα του Κάντερβιλ	500
Τζακ Λόντον Αγάπη για τη ζωή	500
Τζακ Λόντον Πειρατικές ιστορίες	500
Κατερίνα Γλυκοφρύδη Μελίσσιπος	700
Λίτσα Ψαραύτη Στα βήματα του Σαμοθήριου	500
Άννα Γκρέτα Βίνμπεργκ Μια Πέμπτη του Οκτώβρη	550
Νικολάι Βορόνοβ Μάσα, ένα σύγχρονο κορίτσι	500
Χάρης Σακελλαρίου Η φωτιά που δε σβήνει	500
Ράντγιαρντ Κίπλινγκ Το ωραιότερο διήγημα του κόσμου	500
Ανατόλι Αλέξιν Η τρελή Ευδοκία	500
Νίτσα Τζώρτζογλου ΣΟΣ — Κίνδυνος	500
Ανατόλι Αλέξιν Τηλεφωνήστε κι ελάτε	500
Ράντγιαρντ Κίπλινγκ Η εταιρεία Σταλκι & Σια	800
Έρνεστ Χεμινγκουέι Ο γέρος και η θάλασσα	400
Τζ. Μιντ Φόκνερ Μουνφλιτ (Το μυστήριο του θρυλικού διαμαντιού)	700
Τζακ Λόντον Ο Ασπροδόντης	*

Κίρα Σίνου — Ελένη Χουκ-Αποστολοπούλου Το χέρι στο βυθό	500
Άλμπερτ Λιχάνοφ Η έκλειψη του ήλιου	500
Ιβάν Τουργένιεφ Οι αφηγήσεις ενός κυνηγού	500
Μαρκ Τουέιν Οι περιπέτειες του Χακ Φιν	950
Αιμέ Σόμερφελτ Το χαμένο όνειρο	500
Μανόλης Κορνήλιος Πολύ ωραίο τ' όνομά σου, Ελευθερία!	500
Γιώτα Φωτιάδου-Μπαλαφούτη Ποτέ ξανά	400
Λέων Τολστόι Ιστορίες	700
Γκούντρουν Μεμπες Το παιδί της Κυριακής	400
Ράντγιαρντ Κίπλινγκ Δαιμονες των κυμάτων	700
Τζακ Σέφερ Σέιν, ο άνθρωπος της χαμένης κοιλάδας	600
Μαρκ Τουέιν Οι περιπέτειες του Τομ Σόγιερ	950
Κίρα Σίνου Συνάντηση στους Δελφούς	500
Βίκτωρ Ουγκώ Οι Άθλιοι Α' Τόμος	950
Βίκτωρ Ουγκώ Οι Άθλιοι Β' Τόμος	950
Βίκτωρ Ουγκώ Οι Άθλιοι Γ' Τόμος	950
Βίκτωρ Ουγκώ Οι Άθλιοι Δ' Τόμος	950
Βίκτωρ Ουγκώ Οι Άθλιοι Ε' Τόμος	950

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Η σύγχρονη εκδοτική παρουσία στα ελληνικά γράμματα

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ

ΚΩΔΙΚΑΣ

ΠΟΛΗ

ΤΗΛΕΦΩΝΟ

ΕΞΩΡΑΙΣΤΙΚΟΣ &
ΠΡΟΔΕΥΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ
"Ο ΑΓΙΟΣ ΣΑΒΒΑΣ"
ΒΟΤΑΝΙΚΟΥ.

Ο ΕΛΑΙΩΝΑΣ
ΝΑ ΓΙΝΕΙ
ΑΝΑΣΑ ΖΩΗΣ

ΦΑΚΕΛΟΣ: Ο ΕΛΑΙΩΝΑΣ

Ο ΕΛΑΙΩΝΑΣ

Η έρευνα που ακολουθεί στις σελίδες αυτές για την περιοχή του Ελαιώνα της Αθήνας και η συνάντηση που θα πραγματοποιηθεί μεθαύριο Κυριακή 3 Ιουλίου στις 7 μ.μ. στο κέντρο αυτής της περιοχής, φιλοδοξούν να αποτελέσουν την πρόκληση σύνθεσης μιας πρότασης για αναβάθμιση της ζωής στην Αθήνα, με δημιουργία ζώνης πρασίνου.

Η πρωτοβουλία αυτή του ΑΝΤΙ θέτει ένα από τα προβλήματα της ρύπανσης στην πόλη και διερευνά μια λύση εφικτή και ρεαλιστική.

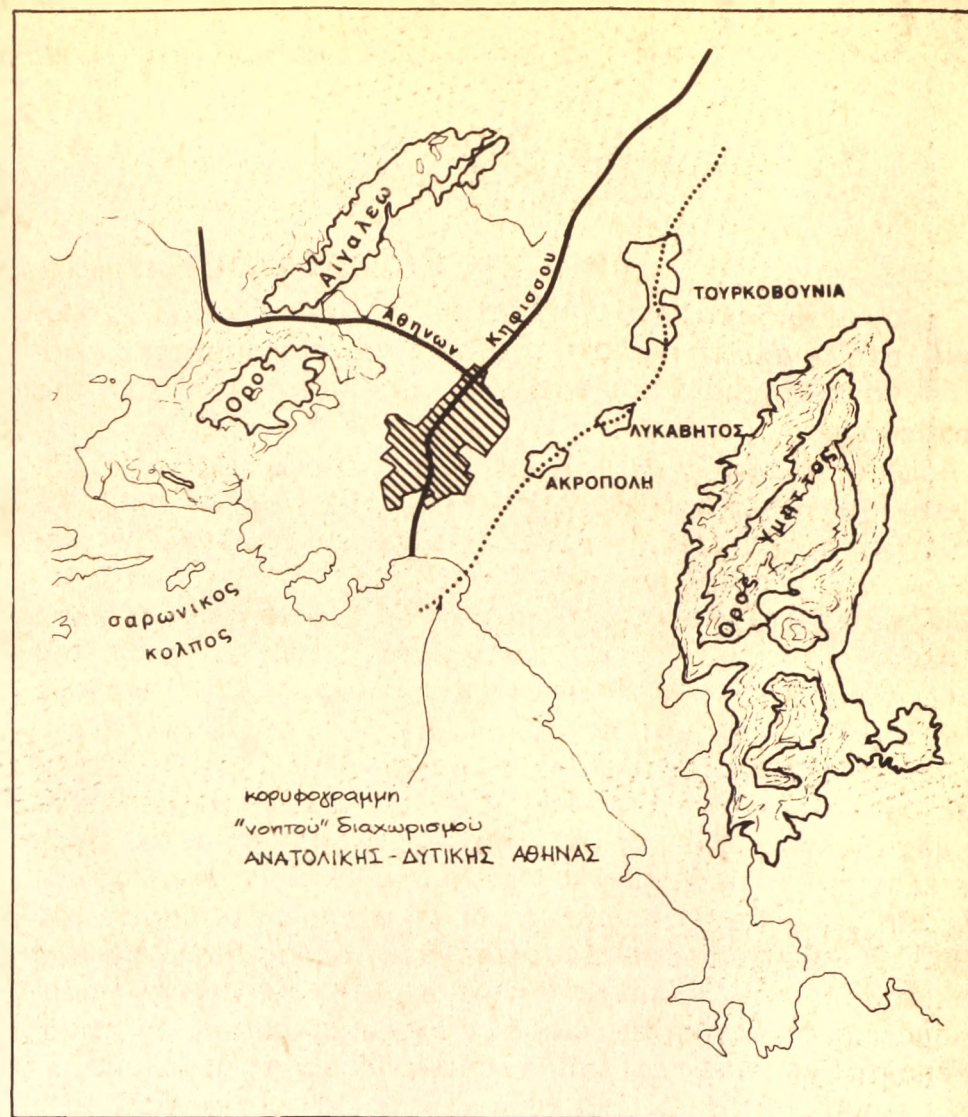
Η κατάσταση που έχει εγκαθιδρυθεί στην περιοχή του Ελαιώνα έχει το όμοιό της μόνο στις χώρες του Τρίτου Κόσμου και είναι αποτέλεσμα της στρεβλής και άναρχης ανάπτυξης. Είναι τόσο πολύπλοκα τα προβλήματα που έχουν αναπτυχθεί ώστε καμιά κυβέρνηση δεν τόλμησε μέχρι στιγμής να τα αντιμετωπίσει.

Αλλά ο κόμπος έφτασε στο χτένι: το νέφος που δηλητηριάζει κάθε μέρα τη ζωή των κατοίκων του Λεκανοπεδίου πρέπει να εκλείψει. Όπως αποδείχθηκε οι περιορισμοί κυκλοφορίας ελάχιστα ευεργετική επίδραση είχαν στην αντιμετώπιση του προβλήματος. Ουσιαστική θεραπεία θα υπάρξει όταν πραγματοποιηθεί η ολοκληρωτική απομάκρυνση των ρυπογόνων εγκαταστάσεων που οι περισσότερες έχουν συγκεντρωθεί εδώ, και μετατραπεί ο Ελαιώνας σε μια μεγάλη ζώνη πρασίνου. Έτσι από εστία μόλυνσης και θανατηφόρων ρύπων, ο Ελαιώνας θα γίνει ανάσα και πηγή ζωής. Η πρόταση, είναι εφικτή αλλά και άμεσης προτεραιότητας. Και η προτεραιότητα αυτή προκύπτει γιατί πρέπει οι κάτοικοι του Λεκανοπεδίου να επιβιώσουν αποφεύγοντας από τα τόσα δεινά του βίου εκείνα τουλάχιστον που είναι προβλέψιμα.

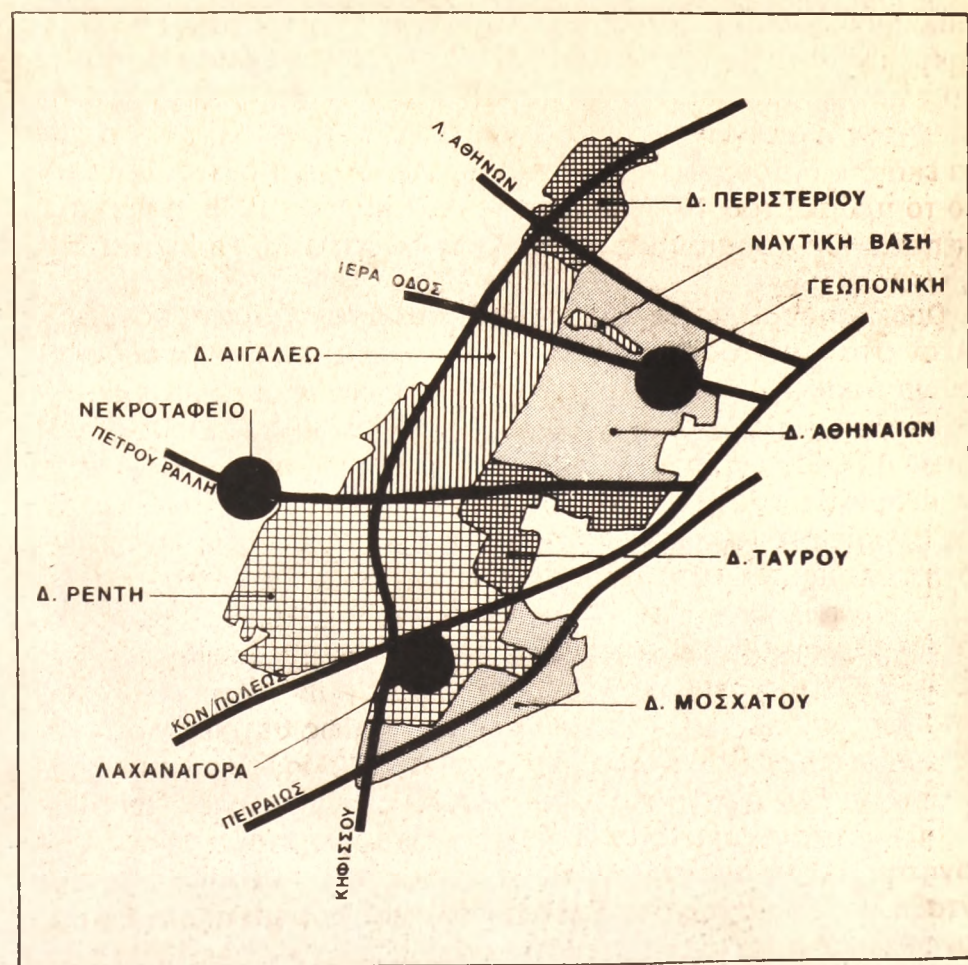
Ελπίζουμε ότι ο «φάκελος Ελαιώνα» θα εκληφθεί σαν άμεση συμμετοχή του ΑΝΤΙ στον πανηγυρισμό για την ανάληψη της Προεδρίας στην ΕΟΚ. Είναι εξάλλου αφιερωμένο εξαιρετικά σε όλους εκείνους που οραματίζονται εν πλήρη διανοία τις νέες τεχνολογίες, το 1992, το 2.000 και άλλες παρόμοιες ηχηρές χρονολογίες που σηματοδοτούν το μελλοντικό όνειρο των νεοελλήνων.

Την έρευνα επιμελήθηκε η Ράνια Κλουτσινιώτη.

Φωτογραφίες: Χρήστος Βλάχος και Λευτέρης Μισούλης

Η «τρύπα» στη δυτική Αθήνα, που περιβάλλεται από συνεκτικό ιστό κατοικίας, ο λεγόμενος Ελαιώνας, αποτελείται από τα εκτός Σχεδίου τμήματα των Δήμων Αθηναίων, Αη-Γιάννη Ρέντη, Αιγάλεω, Περιστερίου και Ταύρου, καθώς και από τη βιομηχανική ζώνη του Μοσχάτου.

Όρια:

Οριοθετείται διοικητικά καθώς και από τους σημαντικούς οικούς άξονες, που την περιβάλλουν ή τη διασχίζουν.

ΤΟ ΠΡΟΤΥΠΟ ΤΗΣ ΥΠΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

της Ράνιας Κλουτσινιώτη

Η ονομασία «μαλακό υπογάστριο της Αθήνας», που δόθηκε στη λεγόμενη περιοχή του Ελαιώνα, υπαινίσσεται εύστοχα τη σημασία που έχει ο χώρος αυτός για τη ζωή της πρωτεύουσας.

Εδώ πραγματοποιούνται εμφανώς και αφανώς σημαντικά ποσοστά από το συνολικό επίσημο Ακάθαρτο Εθνικό Προϊόν και από την επισημοποιημένη παραοικονομία. Εδώ είναι συγκεντρωμένες πηγές της ρύπανσης, της μόλυνσης και του νέφους. Εδώ εργάζονται και γύρω της κατοικούν οι φτωχοί της Αθήνας.

Αυτός ο σκουπιδοτόπος των χρήσεων υπήρξε αποδέκτης —και εξακολουθεί να είναι— όλων εκείνων των λειτουργιών που το ελληνικό πρότυπο ανάπτυξης, ο ελληνικός καπιταλισμός, δεν τολμά να εναποθέσει πουθενά αλλού. Καταμεσής στο δυτικό λεκανοπέδιο η περιοχή δεν εντάχθηκε ποτέ στο Σχέδιο Πόλεως, ενώ περιβάλλεται ασφυκτικά από αυτό. Όταν σε εξαιρετικές περιπτώσεις τον διασχίζουμε, χρησιμοποιώντας κατ' ανάγκην τις μεγάλες οδικές αρτηρίες οι οποίες τον διαπερνούν, αλλάζουμε ταχύτητα ή φροντίζουμε να κλείνουμε τα μάτια ή μεταθέτουμε τις συζητήσεις στη δυστυχώς (!) προβληματική, αισθητική των εισόδων των μεγαλουπόλεων, παραβλέποντας επιμελώς ότι ειδικά εδώ αγγίζουμε το πεδίο όπου έχει εγκαθιδρυθεί η μιζέρια και έχουν τα πάντα εγκαταλειφθεί στην τύχη.

Σε επόμενες σελίδες επιχειρείται μια σύντομη αναφορά στο διαχρονικό ρόλο της περιοχής. Στη διαδρομή αιώνων παρέμεινε μια μεγάλη έκταση γεωργικής εκμετάλλευσης που μετατράπηκε σιγά σιγά, μετά την ίδρυση του νεοελληνικού κράτους και ως τις ημέρες μας, σε αστική γη.

Στη μεταπολεμική εικόνα της, προστέθηκε για τα καλά μια επιπλέον διάσταση, αυτή της καταστροφής. Όταν όμως αποκτήθηκε συνείδηση για τον πολλαπλό ρόλο που ο Ελαιώνας παίζει στην κοινωνική, οικονομική και περιβαλλοντική δομή της Αθήνας, ήταν πλέον πολύ αργά. Τόσο αργά που η Πολιτεία άρχισε να εκδίδει διαδοχικά δεσμευτικά πολεοδομικά διατάγματα. Από το πρώτο, του 1979, έως το τελευταίο, του 1986, η περιοχή διέπεται κατ' ουσίαν υπό καθεστώς αναστολής των οικοδομικών εντολών.

Όμως σήμερα, το 1988, τέτοιου είδους τεχνάσματα έφτασαν πλέον στα όριά τους. Η ισχύς τους φαίνεται ότι δεν είναι δυνατόν να παραταθεί άλλο. Ιδιοκτήτες γης και υπεύθυνοι των εγκατεστημένων εδώ βιομηχανικών και βιοτεχνικών δραστηριοτήτων πιέζουν· και όχι μόνον αυτοί. Οι Δήμοι, οι κάτοικοι και οι εργαζόμενοι απαιτούν άλλου είδους μεταχείριση, από αυτήν της παραίτησης από οποιαδήποτε δράση. Διότι ήταν αυτονόητο για όλους, ότι κατά το διάστημα της δεκαετούς ισχύος των, κατ' ανάγκην μεταβατικών ανασταλτικών μέτρων, θα λαμβάνονταν και κάποια ουσιαστικά μέτρα, που θα βελτίωναν σταδιακά την ποιότητα του περιβάλλοντος και επομένως τις συνθήκες κατοικίας και εργασίας στην περιοχή. Όμως θετικές προσπάθειες δεν έγιναν και καμιά υγιής πρωτοβουλία, απ' όσες εξαγγέλθηκαν, δεν πραγματοποιείται. Αντ' αυτών προωθείται αθόρυβα η κατάργηση ακόμη και αυτής, είναι αλήθεια, της ανατιολόγητης πλέον αναστολής των οικοδομικών εργασιών, με την ένταξη της περιοχής στο Σχέδιο Πόλεως! Νόμιμα πλέον θα οργανωθούν βιομηχανικά και βιοτεχνικά πάρκα —δηλαδή θα επεκτείνονται, θα ιδρύονται, θα εγκαθίστανται, θα ανανεώνονται, κτλ., βιομηχανικές και βιοτεχνικές μονάδες αθόρυβα. Ως εάν να επρόκειτο για ένταξη σε σχέδιο τυχαίου θύλακα αυθαιρέ-

των κατοικιών στις παρυφές μιας επαρχιακής κωμόπολης. Και όλα αυτά συντελούνται αθόρυβα.

Το πρόβλημα πλέον αποκτά διαστάσεις που ξεπερνούν τις συνήθεις αποκλίσεις ανάμεσα στις εξαγγελίες και την πραγματοποίησή τους. Όταν σημαντικά ποσά διατίθενται και έργα μεγαλειώδη αναγγέλλονται, φαίνεται πως στους κρατικούς προϋπολογισμούς ούτε δραχμή δεν περισσεύει για τον Ελαιώνα. Μόνη η αναφορά στους αριθμούς και η σχετική σύγκριση είναι συντριπτική:

ΕΡΓΑ ΠΟΥ ΕΚΤΕΛΟΥΝΤΑΙ Ή ΠΟΥ ΕΞΑΓΓΕΛΛΟΝΤΑΙ

- *Οδικά έργα εσωτερικού δακτυλίου της Αθήνας,*

Πρόγραμμα 1982-1986: Διατέθηκαν 35 δις για περαιτέρω διευκόλυνση της κυκλοφορίας των ΙΧ·

- *αεροδρόμιο Σπάτων,*

κόστος έργων πρώτης φάσης 70 δις, έχουν ήδη ξοδευτεί 30 δις, για δημιουργία δεύτερου αεροδρομίου στην Αθήνα·

- *εκτροπή Αχελώου,*

συνολικό προβλεπόμενο κόστος 300 δις. Τα τρία πρώτα έργα που εκτελούνται έχουν προϋπολογισμό 27 δις, για την κατασκευή ενός έργου με ανυπολόγιστες περιβαλλοντικές συνέπειες, όταν μάλιστα δεν έχει εκπονηθεί στοιχειώδης μελέτη επιπτώσεων·

- *Ολυμπιακές εγκαταστάσεις,*

συνολικό προβλεπόμενο κόστος 130 δις. Κίνηση μεγαλοϊδεατικού χαρακτήρα, με επενδύσεις σε έργα αμφισβητούμενης χρησιμότητας για τη ζωή της πόλης·

- *Μετρό της Αθήνας,*

συνολικό προβλεπόμενο κόστος 180 δις. Η μόνη επένδυση που, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, θα αναβάθμιζε περιβαλλοντικά την Αθήνα.

ΔΕΝ ΕΚΤΕΛΕΙΤΑΙ, ΟΥΤΕ ΕΞΑΓΓΕΛΛΕΤΑΙ

- *Πάρκο του Ελαιώνα.*

συνολικό προβλεπόμενο κόστος 20 δις. Κόστος έργων πρώτης φάσης 11 δις, για την απόκτηση 1.000 στρεμμάτων γης και τη διαμόρφωση και φύτευσή τους. Σε δεύτερη φάση διάνοιξη και κατασκευή δευτερεύοντος οδικού δικτύου στο σύνολο των 9.000 στρεμμάτων, της περιοχής Ελαιώνα, κόστους 9 δις, με αποτέλεσμα τη δραστική μείωση των δηλητηριωδών οξειδίων, τα οποία παράγονται από τις ατελείς καύσεις των κινητήρων όλων των φορτηγών και ΙΧ που διακινούνται στην περιοχή.

Η παραπάνω πρόταση είναι συμβολική. Θα αποτελούσε, εάν είχε πραγματοποιηθεί, μικρή χειρονομία και ένδειξη ενδιαφέροντος από την Πολιτεία. Είναι και ρεαλιστική, γιατί αυτή η γη —τα 1.000 στρέμματα, 6 φορές η έκταση του Εθνικού Κήπου— διατίθεται άμεσα. Το πώς και το πού ακριβώς δεν θα το σημειώσουμε, έχουμε κάθε λόγο να μην εμπιστευόμαστε τους κερδοσκόπους γης. Φυσικά η μετατροπή τέτοιας έκτασης σε πάρκο —πράσινο και όχι βιομηχανικό— δεν αρκεί κατά κανέναν τρόπο.

Το περιβάλλον της υπό κατάρρευση Αθήνας η υγεία των κατοίκων της δεν αντιμετωπίζονται με διορθωτικές παρεμβάσεις μικρής κλίμακας. Χρειάζεται τόλμη και —τι άλλο;— πολιτική βούληση. Εμείς ανασύρουμε στην επιφάνεια την «οικογενειακή» φωτογραφία, όπου όλα είναι σε όλους μας γνωστά και εθελοτυφλούμε, παραδομένοι στην καθημερινή αδράνεια.

Ποια τελικά θα είναι η τύχη του Ελαιώνα; Στόχος δικός μας είναι να ανοίξουμε το θέμα. Η πρωτοβουλία ας παροτρύνει και άλλους να συνεχίσουν. ■

Η ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Απασχόληση:

Το 1981 είχε 70.000 περίπου θέσεις απασχόλησης, εκ των οποίων οι 56.000 ανήκαν στους κλάδους της βιοτεχνίας - βιομηχανίας.

Κατοικία:

Την ίδια χρονική περίοδο είχε περίπου 5.500 κατοίκους, οι οποίοι κατά συντριπτική πλειοψηφία κατοικούν σε «θύλακες» λαϊκών πολυκατοικιών, με ολιγάριθμους θύλακες αυθαιρέτων κι ακόμη λιγότερους διάσπαρτους μοναχικούς κατοίκους.

Εκμετάλλευση χρήσεων:

Παρόλο που η περιοχή βρίσκεται στην καρδιά της δυτικής Αθήνας, η εκμετάλλευσή της χρήσης της —εάν συγκριθεί με τις γειτονικές περιοχές της πρωτεύουσας— είναι πολύ χαμηλή: Η μέση πυκνότητα κατοίκησης και απασχόλησης είναι επτά άτομα ανά στρέμμα. Αντίστοιχα στις περιοχές κατοικίας του Μοσχάτου, του Ταύρου, και της Κυψέλης - Παγκράτι είναι 30, 40 και 150 άτομα ανά στρέμμα.

Καθεστώς ιδιοκτησίας:

Σήμερα το 70% των εγκαταστάσεων, που φιλοξενούν παντός είδους δραστηριότητες, λειτουργούν σε ενοικιαζόμενα οικοπέδα και μόνον το 30% σε ιδιότητα. Το 80% της συνολικής επιφάνειας της περιοχής ανήκει σε ιδιοκτησίες μεγαλύτερες των 2,0 στρεμμάτων, οι οποίες αντιστοιχούν στο 25% του συνόλου των ιδιοκτησιών. Δηλαδή η γη σχετικά δεν είναι τόσο πολύ κατακερματισμένη.

Τιμές γης:

Οι τιμές γης είναι υψηλότερες κατά μήκος των μεγάλων οδικών αρτηριών (π.χ. 18.000.000,0 δρχ./στρ. στην οδό Θηβών) και μικρότερες στο «ψαχνό» της περιοχής (κυμαίνονται από 6 έως 12.000.000,0 δρχ./στρ.). Αν συγκριθεί με τις γειτονικές περιοχές η γη είναι ακόμα σχετικά φτηνή.

Βιομηχανία - βιοτεχνία:

Στο σύνολο της περιοχής λειτουργούν περίπου 1850 μονάδες με βιομηχανικές και

βιοτεχνικές δραστηριότητες. Οι 13.000 θέσεις απασχόλησης (από τις 56.000) συγκεντρώνονται σε 20 με 25 περίπου μονάδες, ενώ οι υπόλοιπες 42.000 βρίσκονται σε μονάδες με μέσο μέγεθος 16 απασχολούμενους / ανά εγκατάσταση.

Μεγάλες συγκεντρώσεις:

Στον κλάδο των μεταφορών είναι η Λαχαναγορά (με 2.500 περίπου θέσεις απασχόλησης), στον κλάδο των Υπηρεσιών είναι η Ανωτάτη Γεωπονική και στον κλάδο της Ενέργειας είναι η εγκατάσταση της ΔΕΗ.

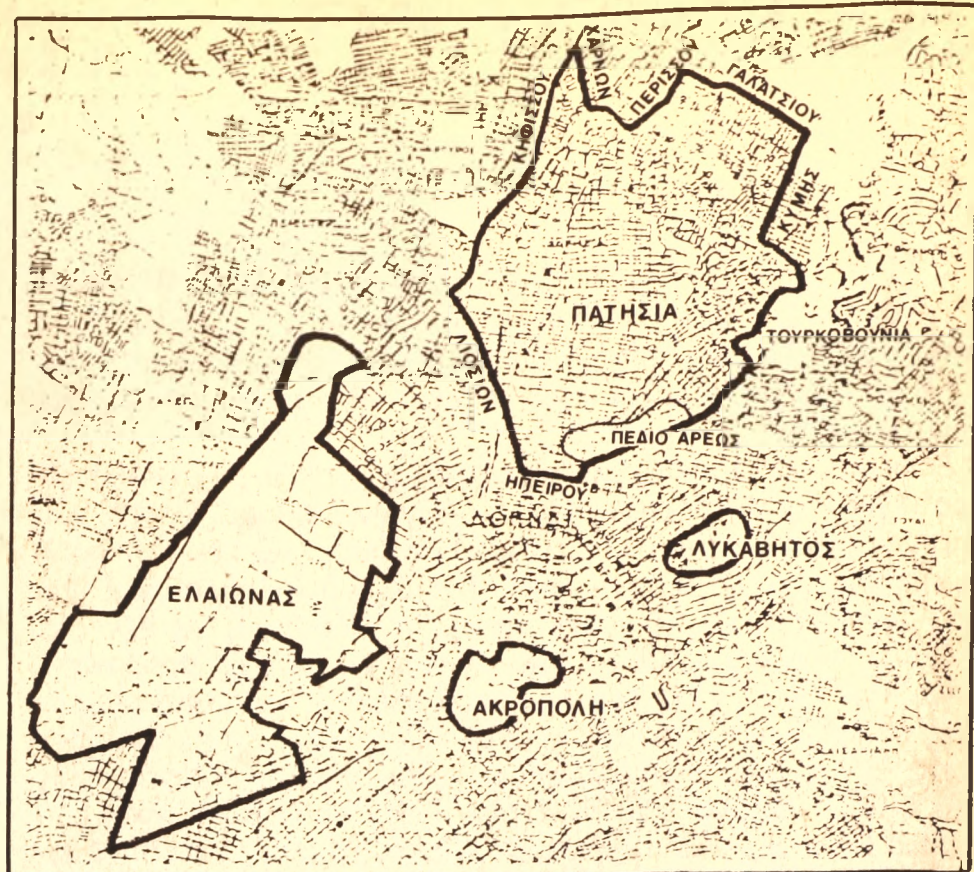
Μεγάλες βιομηχανικές μονάδες:

(Σε παρένθεση προσεγγιστικά ο αριθμός των θέσεων απασχόλησης, που η κάθε μια περιλαμβάνει): AMSTEL (750), ΚΛΩΣΤΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ (900), ΑΣΤΥ (600), ΕΒΓΑ (700), ΕΤΜΑ (1800), SOFTEX (2500), ROL και ΟΜΟ (800), ΕΛΣΑ (900), ΠΙΤΣΟΣ (700), ΔΕΛΤΑ (600), ΒΙΕΜ (250), ΠΕΤΖΕΤΑΚΙΣ (200), ΜΠΙΣΚΟΤΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ (350).

Παραγωγή:

Στην καρδιά ενός τεράστιου αστικού σχηματισμού, ο οποίος αποτελεί συγχρόνως και το κύριο καταναλωτικό κέντρο της χώρας:

- το 6% του συνολικού αριθμού των βιομηχανικών και βιοτεχνικών μονάδων παράγει προϊόντα που ανήκουν στους κλάδους: «τρόφιμα», «ποτά», «καπνός» (κλάδοι διατροφής)
- το 35% αντιστοίχως παράγει προϊόντα των κλάδων: «υφαντικά», «είδη ένδυσης και υπόδησης», «προϊόντα ξύλου και φελλού», «έπιπλα και είδη επίπλωσης», «είδη χάρτου», «είδη εκτυπώσεων», «κατεργασία δέρματος», κλπ. (κλάδοι καταναλωτικών ειδών)
- το 18% αντιστοίχως παράγει προϊόντα των κλάδων: «ελαστικά», «χημικές βιομηχανίες», «βιομηχανίες παραγωγών πετρελαίου και άνθρακα», και «κατεργασία προϊόντων από μη μεταλλικά ορυκτά» και
- το 41% παράγει προϊόντα των κλάδων «προϊόντα μετάλλου», «μηχανολογικά», «συ-

Ἑκταση:

9.000 στρέμματα περίπου, όσο δηλαδή οι συνοικίες Κυψέλη, Πατήσια, Αχαρνών και Σεπόλια.

σκευές», «ηλεκτρικές μηχανές», «κατασκευή και επισκευή μεταφορικών μέσων», κλπ. (κλάδοι μηχανολογικών ειδών).

Ρύπανση:

Σε ποια κτιριακή και εν γένει υποδομή παράγεται το οτιδήποτε:

— οι αποδέκτες των υγρών αποβλήτων είναι τα ανοιχτά ρέματα της περιοχής και στη συνέχεια ο Σαρωνικός

— ο αποδέκτης των αερίων αποβλήτων είναι κατευθείαν ο Αττικός ουρανός, δίχως τεχνολογία αντιρύπανσης

● το ποσοστό του οδικού δικτύου επί του συνόλου της έκτασης της περιοχής ανέρχεται σε 4,3% (!), ενώ στις γειτονικές συνοικίες κατοικίας ανέρχεται στο 21,7%. Τη στιγμή που είναι γνωστό ότι εδώ διακινούνται προϊόντα με μεγάλα οχήματα που συνδέονται με ολόκληρη τη χώρα και το εξωτερικό.

● το ανάλογο ύψος ποσοστό «τ.μ. πρασίνου ανά κάτοικο» είναι εδώ (σε τοπική κλίμακα) 0,2 τ.μ., στη γειτονική περιοχή κατοικίας του Δήμου Ταύρου 1,3 τ.μ. και θα έπρεπε για «κανονική» περιοχή κατοικίας, δίχως δηλαδή ειδικά προβλήματα επιβάρυνσης του περιβάλλοντος από ρυπανση, να είναι 11,0 τ.μ.

● στο 15,3% της συνολικής έκτασης της περιοχής είναι εγκατεστημένες ιδιωτικές δραστηριότητες δίχως να δια-

θέτουν καθόλου, ή πολυ χα-
λαρό, κτιριακό πλούτο, ενώ
στο 6,2% είναι εγκατεστημέ-
νες δραστηριότητες του δη-
μοσίου που η σημερινή τους
χρήση δε φαίνεται να αιτιολο-
γεί την παραμονή τους εδώ
(στρατόπεδα, αποθήκες υλι-
κών, χώροι σταθμεύσεως λε-
ωφορείων κλπ.).

Και άλλα αξιομνημόνευτα:

Ενδεικτικός κατάλογος με
περιεργες και μοναδικές για
την Αθήνα λειτουργίες, που
είναι εγκατεστημένες στην
περιοχή:

Δημόσιο Λυσιατρείο,
Δημόσιο Απολυμαντήριο,
Ναυτική (!) Βάση Βοτανικού,
ζωοπανήγυρις, βυρσοδεψεία,
χυτήρια, επιμεταλωτήρια,
νεκροταφεία αυτοκινήτων,
χώροι εκτελωνισμού
αυτοκινήτων, νεοκλασικά
σπίτια, εγκαταστάσεις
επισκευής αυτοκινήτων του
υπουργείου Εσωτερικών και
του ΕΑΣ, κατάστημα ελέγχου
υγείας εκδιδομένων
γυναικών, Βοτανικός Κήπος
Γεωπονικής, μονίμως μη
λειτουργών σταθμός του
ΠΕΡΠΑ, σκυλάδικα,
κεραμοποιεία, χωματερές,
εγκαταστάσεις παραγωγής
έτοιμου σκυροδέματος,
εγκατελιημμένες βίλες του
μεσοπολέμου, βυζαντινά
εκκλησιάκια, χώροι
στάθμευσης λεωφορείων
εγκαταστάσεις της ΔΕΗ,
στρατόπεδο κατάταξης
νεοσυλλέκτων κτλ., κτλ.

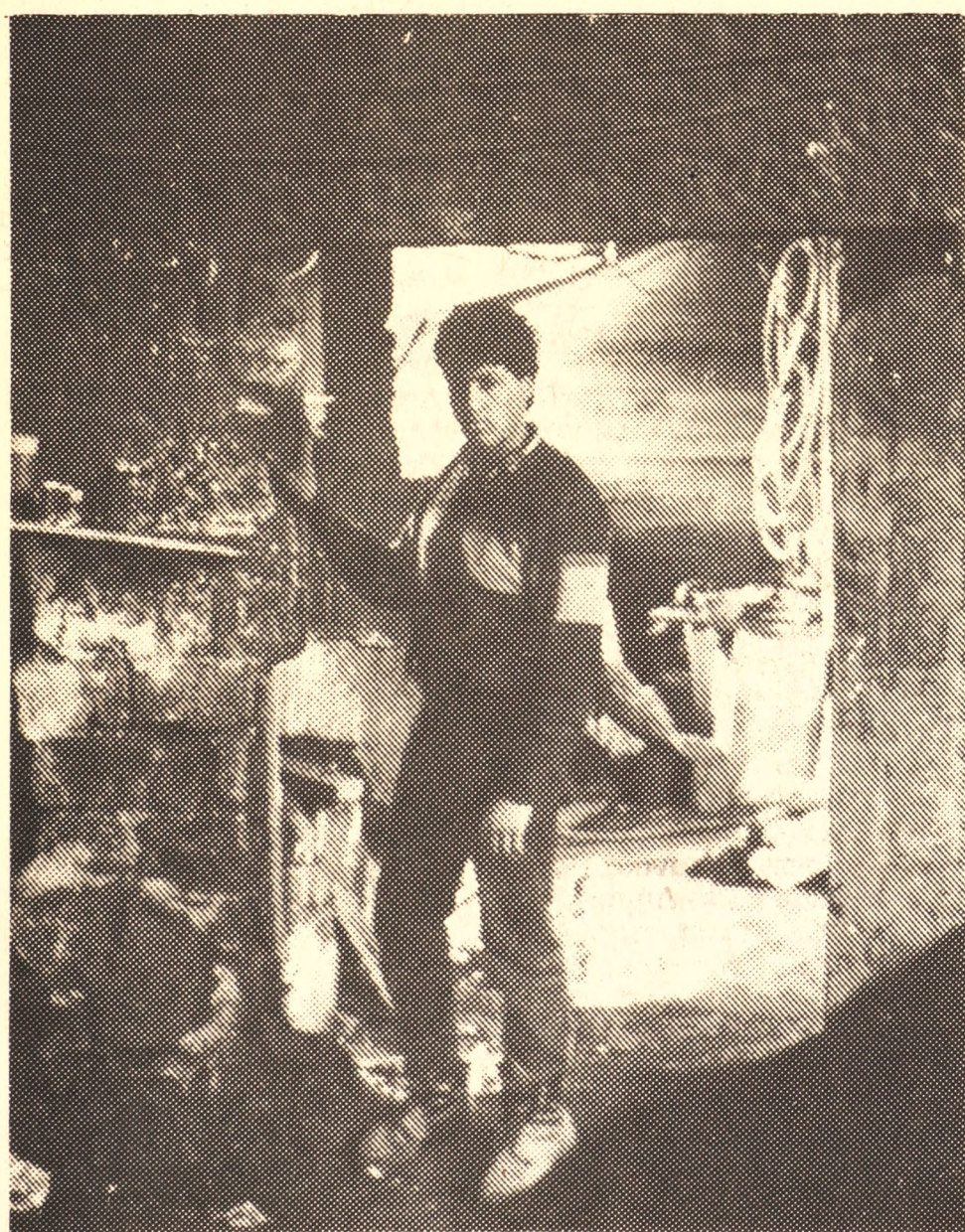
«Ο δρόμος περνούσε μέσα από δάσος αιωνοβίων ελαιών, που σήμερα σαν βάρβαροι καταστρέψαμε. Εξαιρεση παραμένει μια και μόνη: η Ιερά ελαία η καλουμένη του Πλάτωνα. Και όμως ο Σοφοκλής στον «Οιδίποδα επί Κολωνώ» γι' αυτήν ακριβώς την περιοχή έλεγε:

Εδώ αυξάνει η ελαία, μεγαλοπρεπές δένδρον, όπερ και αυτοί οι εχθροί απέφυγαν να βλάψουν, φοβούμενοι την οργήν της Αθηνάς».

1. Γειτονιά «Μαρκόνι 20».

2. Στο χώρο δουλειάς.

3. Νεκροταφείο ελαστικών

ΦΑΚΕΛΟΣ: Ο ΕΛΑΙΩΝΑΣ

ΜΙΑ ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΗ ΣΤΟ ΧΑΟΣ

Ιερά Οδός. Μόλις περάσεις κάτω από τη γέφυρα του Κηφισού ανεβαίνοντας προς το κέντρο, μια πινακίδα δεξιά σε καθοδηγεί πώς να πας προς την Κηφισιά: ένας χωματόδρομος με το όνομα οδός Πλούτωνος. Όπως προχωρείς, θα διασταυρώσεις σε λίγο την οδό Ορφέως. Όλα αυτά τα χθόνια ονόματα έχουν σημασία αμφίσημη εδώ. Γιατί η ζωή σφύζει στην περιοχή. Και την ίδια στιγμή έχεις την εντύπωση ενός πεδίου που έχει νεκρωθεί: βρίσκεσαι στον τόπο όπου η πόλη μεταφέρει κάθε απόβλητο στοιχείο, ό,τι άχρηστο και ανεπιθύμητο. Εκεί δεξιά, μόλις μπεις στην οδό Πλούτωνος, μια μάντρα με τρακαρισμένα αυτοκίνητα και παλιοσίδερα. Ένας νέος με τρίκυκλο ξεμπερδεύει και αδειάζει ένα - ένα μερικά σκουριασμένα παλιοσίδερα ακόμη: σωλήνες από υδραυλικές εγκαταστάσεις, καλώδια, βάσεις για γλάστρες, μια κεραία τηλεόρασης και άλλα αγνώστου προελεύσεως. Τα μαζέψα από κάθε γωνιά της πόλης και τα κουβάλησε ως εδώ. Μέσα στη μάντρα, δύο γερανοί με τις ατσάλινες δαγκάνες τους σηκώνουν ψηλά και φορτώνουν σε ένα αυτοκίνητο τα βαριά κομμάτια από το σκραπ.

Η περιοχή δεν έχει πολλές εισόδους: μια από αυτές είναι από την οδό Αγίας Άννης, που είναι ο κύριος άξονας που τη διασχίζει. Και όταν τύχει και μπεις είναι δύσκολο να δραπετεύσεις: χάνεσαι σε στενούς χωματόδρομους που κάποτε έχουν σηματοδοτηθεί σαν μονόδρομοι. Άχρηστη πρόνοια. Για να κινηθείς πρέπει να κάνεις κάθε είκοσι μέτρα μια παράνομη παράκαμψη ή ένα επικίνδυνο προσπέρασμα δίπλα στα τεράστια ψυγεία και τα φορτηγά που συγκεντρώνονται εδώ κάθε πρωί από όλες τις γωνιές της Ελλάδας. Όσοι γκρινιάζουν για το μποτιλιάρισμα στο κέντρο της πόλης τις ώρες αιχμής, τους συνιστούμε να βρεθούν κάποια ώρα από τις 5 το πρωί ως τις 4 απόγευμα κατά μήκος της οδού Αγίας Άννης ή της οδού Ορφέως: είτε θα αποθεραπευθούν οριστικά από την γκρίνια τους αναλογιζόμενοι ότι υπάρχουν και χειρότερα είτε θα σπάσουν τα νεύρα τους οριστικά.

Εξατμίσεις, κορναρίσματα, μποτιλιάρισμα, αποπνικτική ατμόσφαιρα από τις αναθυμιάσεις των γύρω εργοστασίων, λάσπη το χειμώνα, σύννεφο η σκόνη τώρα το καλοκαίρι.

Αυτά ως το απομεσήμερο. Γιατί το απογευματάκι —ή τα Σαββατοκύριακα— όταν τα αυτοκίνητα θα έχουν απομακρυνθεί ή θα έχουν παρκάρει προκειμένου να ανάψουν τις μηχανές τους και πάλι το άλλο πρωινό, έχουν απομείνει μόνο σκόνη ή λα-

σπουριά —αναλόγως εποχής— και η ασφυκτική απόπνοια από τις καμινάδες των εργοστασίων.

Ο Ελαιώνας είναι η πιο υποβαθμισμένη και ρυπογόνος περιοχή του Λεκανοπεδίου. Οι έξι δήμοι που την περιβάλλουν έχουν στρέψει τα νώτα τους και έχουν απορρίψει εδώ όλες τις ανεπιθύμητες λειτουργίες. Η περιοχή έχει χαρακτηριστεί ως ο σκουπιδοτοπος της Αθήνας, καρδιά της παραοικονομίας, η ρυπογόνος εστία της πόλης, το μαλακό υπογάστριο της Αθήνας —είναι no man's land. Η έρημη χώρα. Είναι ζήτημα αν ο ένας στους εκατό κατοίκους του Λεκανοπεδίου γνωρίζει την ύπαρξή της και ποια εικόνα παρουσιάζει πίσω από το ούτως η άλλως άθλιο σκηνικό που εμφανίζεται κατά μήκος των μεγάλων αρτηριών —Πέτρου Ράλλη, Ιερά Οδός, Κηφισού— που διασχίζουν, όταν πρόκειται να εκδράμουν τα Σαββατοκύριακα στην ύπαιθρο.

Αλλά βέβαια το πρόβλημα δεν είναι μόνον (ή τόσο) η αισθητική του χώρου: Το κύριο πρόβλημα είναι ότι οι λειτουργίες που έχουν με τα χρόνια συγκεντρωθεί εδώ και άσχετες οι περισσότερες είναι με τη ζωή της Αθήνας και, το κυριότερο, είναι από τις βασικότερες πηγές μόλυνσης και ρύπων.

Ο Ελαιώνας εικονογραφεί στην πιο ακραία συνέπεια τον παραλογισμό της σύγχρονης Ελλάδας. Δίπλα στους λαχανόκηπους που καλλιεργούνται και σήμερα με τρακτέρ ή αλογάκια και όσα μεταβυζαντινά εκκλησάκια περισώθηκαν, είναι τυχαία και άναρχα διασκορπισμένα νεκροταφεία αυτοκινήτων και παλιοσίδερων, χημικές βιομηχανίες και βιοτεχνίες χυτηρίων, σταθμοί φορτηγών και λεωφορείων, το λυσσισατρείο και η επιθεώρηση υγιεινής για τις ιέρειες του έρωτα, τα αρχεία της Αγροτικής Τράπεζας και χωματερές, βάσεις του Ναυτικού και βυρσοδεψεία. Αλλά δεν υπάρχει αποχετευτικό δίκτυο, δεν υπάρχουν γραμμές λεωφορείων για τους κατοίκους και τους εργαζόμενους στο γκέτο. Υπάρχει όμως μονοθέσιο δημοτικό, παπάς χωρίς περίπου ενορία και το γήπεδο προπόνησης του Ολυμπιακού.

Ο Ελαιώνας είναι η πιο αδρή απεικόνιση της νεοελληνικής παράνοιας...

Στις περιπλανήσεις μας στο χαωτικό αυτό χώρο, καταγράψαμε πολλά περιστατικά από τις συναντήσεις με ανθρώπους που ζουν και εργάζονται εδώ. Μικρό δείγμα, στο ρεπορτάζ που ακολουθεί.

1. ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΝΑ ΧΥΤΗΡΙΟ

Σε καθημερινή βάση έχει πέντε εργαζόμενους, που συμπληρώνονται με 3 έως 4 βοηθητικά άτομα τις μέρες λειτουργίας του καμινιού.

Είναι εγκατεστημένο εκεί 25 ολόκληρα χρόνια, πάντοτε στα χέρια του ίδιου επιχειρηματία, ο οποίος νοικιάζει το χώρο εργασίας του. Δε βελτιώνει καθόλου τις συνθήκες παραμονής και εργασίας για το λόγο ότι βρίσκεται σε νοικιασμένο οικόπεδο και γιατί το δημόσιο, καμιά δεκαριά χρόνια τώρα, προτίθεται (;) να μεταστεγάσει όλες τις επιχειρήσεις των χυτηρίων σε ειδικό βιοτεχνικό πάρκο, που λέει πως θα δημιουργήσει στο Σχιστό.

Συζήτηση με τους εργαζόμενους

- Μένετε εδώ κοντά;
- Ναι, εμείς εδώ μένουμε στο Αιγάλεω, στο Περιστερί, στην Αγία Βαρβάρα και στον Πειραιά.
- Θα πηγαίνατε να δουλέψετε στο Σχιστό;
- Ναι, αμέ.
- Πλημμυρίζει εδώ ο τόπος;
- Όχι, είναι ψηλά. Τα νερά μαζεύονται στη λίμνη.
- Ποια λίμνη, μας δουλεύεις;
- Να εδώ πιο κάτω προς τον Κηφισσό. Μαζεύονται όλα τα νερά όταν βρέχει, 20 με 30 πόντους, γίνεται χαμός, κατεβαίνει το νερό ποτάμι. Δε μου λες σε παρακαλώ: εκείνα τα δέντρα, εδώ Αγίας Άννης και Πολυκάρπου, που περιμένει ο ένας να περάσει ο άλλος —έχουν σκοτωθεί και άνθρωποι εκεί— δεν μπορεί να γίνει κάποια ενέργεια, να γίνει κάτι; Αυτός ο διάολος (δείχνει την ΕΤΜΑ) που αμολάει σύννεφο και δεν μπορείς να καταπιείς, να πάρεις ανάσα, δεν μπορεί να γίνει κάτι;
- (Ένας περαστικός εργαζόμενος στην περιοχή): Αυτά σε μαράνανε;
- (Στρέφεται προς εμάς): Στο παζάρι, στη ζωοπανήγυρι στο Ρέντη, πήγατε;
- Πού, πού γίνεται το παζάρι;
- Αγίας Άννης και Κηφισσού. Φέρνουν τα ζώα από παντού εδώ γύρω, κι από τα Μέγαρα και κότες. Είναι καλό παζάρι, έχει και μπετονιέρες γύρω-γύρω. Εδώ μέσα ένας δρόμος δεν υπάρχει. Είμαι από 12 χρονών εδώ. Τα βλέπεις, χιλιάδες φορτηγά. Όσα φορτηγά έχει η Ελλάδα είναι εδώ μέσα, δεν μπορείς να βγεις έξω αλλά ούτε και να μπεις.

Συζήτηση με την κόρη του ιδιοκτήτη

- Σε ποιες τιμές κυμαίνονται τα νοίκια στην περιοχή;
- Εξαρτάται από τη σύμβαση που έχεις κάνει. Εγώ δεν ξέρω καθόλου. Είναι ο πατέρας μου τόσα χρόνια εδώ πέρα κι είναι από παλιά το νοίκι. Τώρα δε βρίσκεις πια τίποτε να νοικιάσεις. Κάτι χώροι που υπήρχαν παλιότερα νοικιάστηκαν κι αυτοί για μάντρες αυτοκινήτων. Όχι για καινούρια, για νεκροταφεία αυτοκινήτων.
- Έχει εστιατόριο, καφεενία η περιοχή;
- Όχι, μόνο καντίνες, που κλείνουν μετά το μεσημέρι.

2. ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ: ΕΝΑΣ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΟΣ ΚΥΡΙΟΣ

- Το σπίτι του μοναχικό, ανάμεσα σε διάσπαρτες ποικίλες άλλες χρήσεις. Σε μια αποθήκη δίπλα, όπου τον βρήκαμε, έπαιρνε κρασί από ένα βαρέλι.
- Είναι καλό το κρασί;
- Μπα, δεν κάνει τίποτα, αλλά να έτσι.
- Έτσι διαφημίζεις το κρασί σου;
- Δεν το έχω για πούλημα, είναι για οικογενειακή κατανάλωση. (Το δοκιμάζουμε).
- Είστε καιρό εδώ;
- Μπα, από τότε που γεννήθηκα.
- Μπορείτε να μας πείτε για την περιοχή παλιά: πώς ήταν; τι θυμάστε εσείς, τι έκαναν εδώ οι άνθρωποι, τι δουλειές είχαν;
- Περβόλια είχαν. Περβόλια.
- Πότε άρχισαν να κάνουν εδώ εργοστάσια;
- Α! πού να ξέρω εγώ τώρα. Έγινα 82 χρονών. Δε θυμάμαι, να ρωτήσεις πιο νέους. Η περιοχή ήταν χωράφια. Όταν ήρθα εγώ βρήκα χωράφια, αμπέλια κι ελιές.
- Τι δουλειές έκανες εσύ εδώ; Ήσουν αγρότης;
- Εγώ ήμουν υπάλληλος για τις γελάδες. Κοιμόμουν μαζί με τις γελάδες. Από κάτω αυτές και από πάνω είχε ένα πατάρι που κοιμόμουν.
- Από πού ήρθες;
- Από την Άνδρο. Το 1920, ήμουν 14 χρονών, το (190)6 γεννηθείς. Δούλεψα κι εννιά χρόνια στο εργοστάσιο, αλλά όταν σχόλαγα πήγαινα στο περβόλι να ποτίσω. Έχει πολλά πηγάδια εδώ.

— Στην Άνδρο πάτε καθόλου;
— Μπα! Είμαστε 11 παιδιά, φύγαμε όλοι. Έχω δυο παιδιά κι εγγόνια. Πάντρεψα και την εγγόνα μου τώρα. Περιμένω δισέγγονα. Είμαστε όλοι εδώ, στην Αθήνα. Μου φαίνεται πως άμα πάω στην Άνδρο δε θα την αναγνωρίσω. Γίναν από τότε λιμάνια, γίναν δρόμοι...

3. ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ: ΜΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑ ΜΕΣΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ

Το σπίτι της μοναχικό, κι αυτό ανάμεσα σε διάσπαρτες ποικίλες χρήσεις και δραστηριότητες. Γεμάτο λουλούδια στο ισόγειο και στο μεγάλο μπαλκόνι. Είπαμε: νησιώτισσα θα είναι κι αυτή.

— Καλημέρα, από πού είσαστε;

— Από δω πιο κάτω. Γέννημα - θρέμμα. Γεννήθηκα το '38. Στο σπίτι αυτό παντρεύτηκα. Είναι του άντρα μου. Όλη αυτή η περιοχή που βλέπετε είναι του πεθερού μου, αλλά τη μοίρασε στα παιδιά του. Ήταν όλο περβόλια. Μόνο η ΕΤΜΑ υπήρχε εδώ. Καμιά άλλη βιοτεχνία, ούτε μάντρες.

— Μέχρι τότε ήταν περβόλια;

— Μέχρι το '46 - '48. Τα άλλα αδέρφια του άντρα μου τα νοικιάζουνε στις βιοτεχνίες. Εγώ δε φεύγω από δω. Δεν έχω αλλού να πάω. Άμα είχα θα έφευγα κι εγώ.

— Πού θα θέλατε να μένατε;

— Στα Άνω Λιόσια. Έχω ένα μικρό κτηματάκι, εκτός Σχεδίου. Τώρα όμως θα μπει στο Σχέδιο. Δεν το δίνω όμως, γιατί με τα λεφτά που θα πάρω δε χτίζω σπίτι. Άμα κερδίσω το ΠΡΟ-ΠΟ, τότε ναι. Άλλες ελπίδες δεν έχω. Παίρνει ο άντρας μου καμιά 30αριά χιλιάδες από νοίκια και 60 χιλιάδες σύνταξη και τα βολεύουμε.

— Μένετε εδώ με παιδιά; Δεν έχει μόλυνση, από την ΕΤΜΑ, όπως λένε;

— Έχω ένα παιδάκι, 14 χρονών. Πάει στο Γυμνάσιο. Η ΕΤΜΑ είναι εδώ από το '22, πριν γεννηθεί ακόμα ο μεγάλος αδελφός μου. Δεν ξέρω τίποτα για μόλυνση από την ΕΤΜΑ. Περισσότερο μας ενοχλεί η φασαρία από τα φορτηγά.

— Δουλεύει κανένας δικός σας εκεί;

— Όχι τώρα. Ο άντρας μου δούλευε.

— Από συγκοινωνία πώς εξυπηρετείστε;

— Μήπως είμαστε πολλοί; 5-6 οικογένειες όλοι κι όλοι. Εγώ ψωνίζω στο πρατήριο της ΕΤΜΑ για τους εργάτες. Είναι SUPER-MARKET, φτηνό. Οι άλλοι έχουν αυτοκίνητα δικά τους. Πάνε στην Αθήνα, στο Αιγάλεω για ψώνια. Να σας πω: το πιο ωραίο προάστιο των Αθηνών αχρηστεύτηκε. Γέμισε με αυτά εδώ (δείχνει βιοτεχνίες, βιομηχανίες, μάντρες, κλπ.).

— Καλά ο γιός σας, με ποιους κάνει παρέα;

— Έχει απασχόληση, δεν αδειάζει. Πάει σχολείο, πάει μουσική στο Αιγάλεω, και πάει φροντιστήριο Ελληνικά. Ένα Σαββατοκύριακο μένει, να δούμε και την οικογένεια.

— Τη νύχτα που αδειάζει η περιοχή δεν φοβάστε;

— Έχω ανάγκη εγώ από κλέφτες και από αυτούς; Όμως τη νύχτα ούτε κολώνες φωτισμού ανάβουνε, ούτε τίποτε. Έχω συνήθεια όταν χτυπάνε το κουδούνι να μην ανοίγω πριν δω από το παραθυράκι ποιος είναι. Ακόμη και στον άντρα μου.

4. ΣΤΟΝ ΤΟΠΟ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ: ΣΤΗ ΓΕΙΤΟΝΙΑ «ΜΑΡΚΟΝΙ 20»

Ένας θύλακας αυθαιρέτων, όπου ζουν περίπου 45 οικογένειες (350 άτομα) πίσω από το Ναυτική Βάση του Βοτανικού. Εντάχθηκε πρόσφατα στο Σχέδιο Πόλης του Δήμου Αθηναίων. Η κατοίκηση στην περιοχή είναι σχετικά πρόσφατη, πάντως μετά το 1950.

Συζήτηση στο δρόμο

— Από ποιες επαρχίες της Ελλάδας, προέρχεστε;

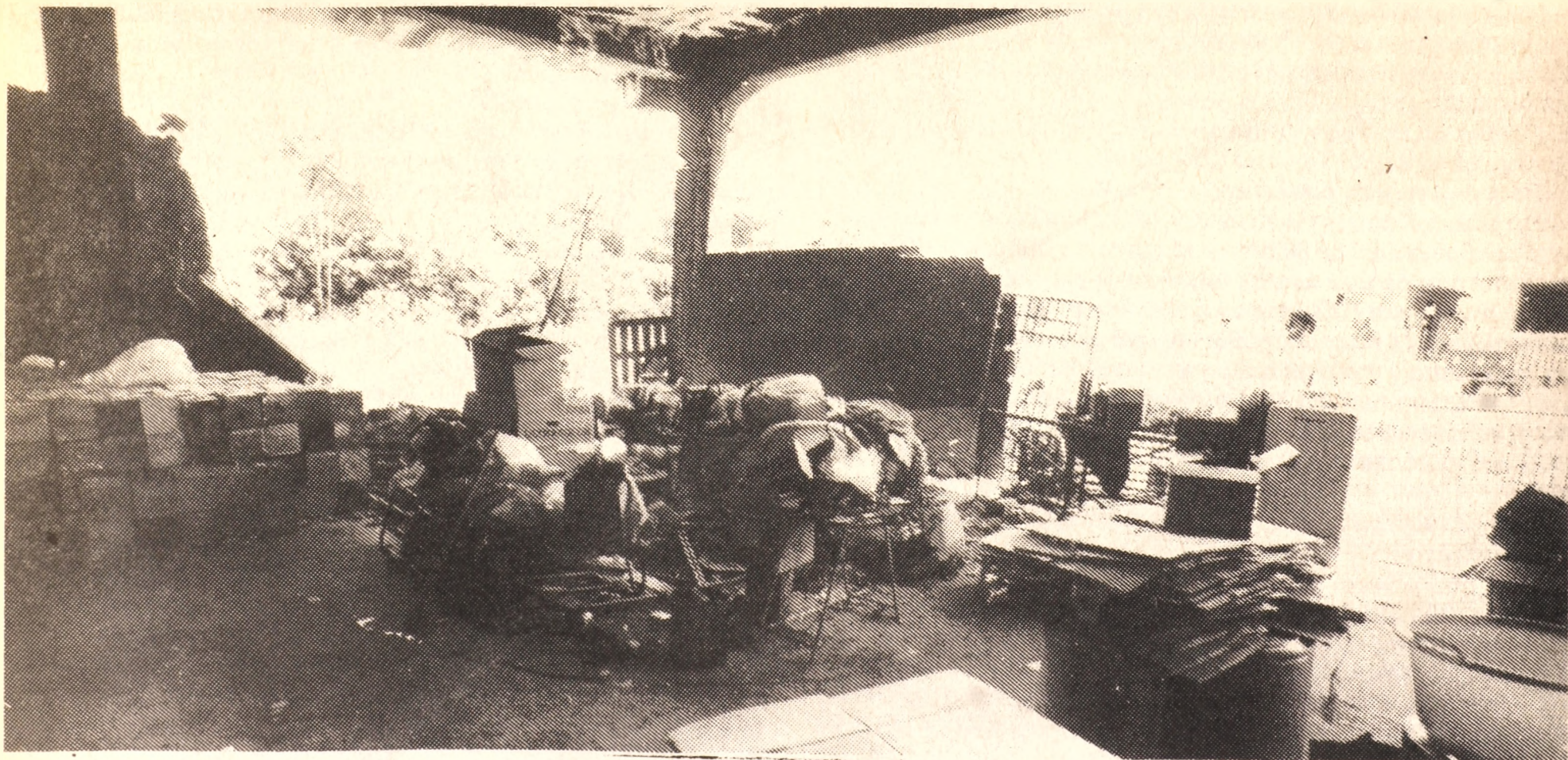
— Από παντού. Μακεδονία, Κρήτη, Πελοπόννησο. Εσείς από ποια εφημερίδα είσαστε;

— Από το περιοδικό ΑΝΤΙ. Το γνωρίζετε;

— Ναι, το παίρνει ο γιός μου.

— Εντάξει. Είμαστε λοιπόν φίλοι. Τι ειδικά προβλήματα αντιμετωπίζετε;

— Το φλέγον ζήτημα είναι ότι πρέπει κάποτε να μας δείτε, να μας ακούσετε, να καταλάβει η Πολιτεία την κατάστασή μας. Η γειτονιά είναι γεμάτη λάσπη, οι δρόμοι είναι σε κακή κατάσταση, δεν έχουμε απασχόληση, μόλις βρέξει τα νερά λιμνάζουν στο μισό μέτρο.

— Συγκοινωνία έχετε;
— Όχι. Βάλαμε με ενέργειες του εξωραϊστικού συλλόγου. Αλλά εμείς οι ίδιοι οι κάτοικοι δεν τη στηρίξαμε, κατεβαίνουν στη λεωφόρο (εννοεί: την Ιερά Οδό) κι έτσι καταργήθηκε. Πέρναγε κάθε μια ώρα. Έχουμε κι ένα δημοτικό σχολείο που είναι μονοθέσιο. Βλέπετε εμείς δεν είμαστε Έλληνες.

Συναντήσαμε τον κ. Κώστα Κοτοπούλη, πρόεδρο του εκπαιδευτικού συλλόγου «Άγιος Σάββας» που ιδρύθηκε πριν από 35 χρόνια περίπου. Αποχαιρετώντας τον ζητήσαμε τη διεύθυνση του σπιτιού του:

— *Μαρκόνι 20*, μας απαντά.
— *Και τα γραφεία του συλλόγου;*
— *Μαρκόνι 20*, επαναλαμβάνει. Και συμπληρώνει για να απαντήσει στην απορία μας:
— Όλα εδώ τα σπίτια, αυτή τη διεύθυνση έχουν: «*Μαρκόνι 20*».

Πραγματικά, μια ολόκληρη γειτονιά από 60 σπίτια περίπου έχει μια και μοναδική διεύθυνση: «*Μαρκόνι 20*». Οι ταμπέλες στα σοκάκια γράφουν: «*Μαρκόνι 20 - Πάροδος 1η*», «*Μαρκόνι 20 - Πάροδος 2η*», «*Μαρκόνι 20 - Πάροδος 3η*» κ.ο.κ.

— *Πού εργάζεστε; Εδώ κοντά; Σε τι επαγγέλματα;*
— Το βιοτικό επίπεδο των ανθρώπων που μένουν εδώ είναι χαμηλό. Οι περισσότεροι είναι εργάτες βιομηχανίας. Προσωπικά εγώ θέλω να φύγω από δω από χρόνια. Ο εξαεριστήρας του κυρίου απέναντι στη γωνία, που βάφει έπιπλα, δημιουργεί μια ανυπόφορη ατμόσφαιρα, δεν ξέρω τι είναι. Ο κύριος από κάτω έχει παπούτσια, πάτους, τι ακριβώς παράγει δεν ξέρω. Έχει τον αεροσυμπιεστή που ενοχλεί πολύ. Αυτές οι άδειες δεν ελέγχονται; Τι δηλαδή, μας ωθούν να βιαιοπραγήσουμε; Καλούμε συνέχεια το 100, από το αστυνομικό τμήμα του Βοτανικού. Δεν βγαίνει τίποτα. Έχουν τους ανθρώπους τους, τα κυκλώματά τους, δεν ξέρω. Αλλά το θέμα είναι: Υπάρχει Κράτος, υπάρχει Πολιτεία;

— *Πότε εντάχθηκε η περιοχή στο Σχέδιο;*
— Εδώ και τρία χρόνια. Αλλά δεν εφαρμόζουν τίποτα. Δηλαδή μας εγκαταλείψαν χειρότερα τώρα που μας βάλαν στο Σχέδιο, από ό,τι πριν.
— Συγγνώμη, ο Μπέης, παρόλο που δεν είχε το δικαίωμα ο άνθρωπος, μας νοιάστηκε. Τα δρομάκια μας τα έφτιαξε, το νερό

μας έβαλε. Τώρα ούτε μας δέχονται, ούτε να μας δούνε δε θέλουν.

— *Μπακάλικο έχει εδώ; Καφενείο;*

— Έχει, αλλά μόνο έτοιμα προϊόντα μπορείς να πάρεις. Δώστε κάποια έμφαση, άμα γράψετε, στα προβλήματά μας.

— *Εντάξει εμείς θα γράψουμε. Αλλά δεν είμαστε εξουσία.*

— *Αν είσασταν εξουσία, δεν θαρχόσατε εδώ!*

5. ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΜΑΘΗΣΗΣ:

ΕΝΑ ΜΟΝΟΘΕΣΙΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ

Ένα χιλιόμετρο πιο πέρα από την Ομόνοια, υπάρχει ένα μονοθέσιο δημοτικό: κάτι που συμβαίνει —και θεωρείται φυσικό— στους πιο απομακρυσμένους και ξεχασμένους ορεινούς οικισμούς της χώρας.

Το 68ο Δημοτικό Σχολείο είχε φέτος όλους κι όλους 20 μαθητές και στις 6 τάξεις με την ακόλουθη κατανομή: Πρώτη: 2 μαθητές - Δεύτερη: 4 μαθητές - Τρίτη: 2 μαθητές - Τέταρτη: 4 μαθητές - Πέμπτη: 5 μαθητές και Έκτη: 3 μαθητές.

Το κτίριο είναι εντελώς ακατάλληλο: πρόκειται για μια παλιά αποθήκη χωρίς παράθυρα: υπάρχουν φεγγίτες ψηλά και μια βαριά γκαραζόπορτα 3 x 4 μέτρα κλείνει την αίθουσα απ' το δρόμο. Ηλεκτρική εγκατάσταση στοιχειώδης: διακόπτες δεν υπάρχουν και τα φώτα ανάβουν με το γενικό. Προαύλιο δεν υπάρχει: μια αλάνα που χρησιμοποιούνταν για τα διαλείμματα, αποκλείστηκε από τον ιδιοκτήτη της με φράκτη.

Η μόνη ένδειξη πως πρόκειται για σχολείο είναι η επιγραφή πάνω στην γκαραζόπορτα. Γενικώς η περιοχή δεν πάσχει από επιγραφές. Και για το σύλλογο υπήρξε κάποτε πρόνοια και του παραχωρήθηκε μια ταμπέλα που τώρα έχει πέσει απ' τα κοντάρια που τη στηρίζαν.

Αναρωτηθήκαμε μήπως η καλύτερη λύση για τους μαθητές είναι να βρεθεί ένα πούλμαν που θα τους μεταφέρει στο πιο κοντινό πολυθέσιο δημοτικό σχολείο. Και οι μαθητές θα μάθουν πιο σωστά γράμματα και ο δάσκαλος θα απαλασσόταν από το πλήθος των προβλημάτων που αντιμετωπίζει (από ζητήματα διδασκαλίας έως κτηριακά) και τέλος θα υπήρχε κάποια οικονομία. Ίσως το τελευταίο να είναι το πειστικότερο επιχείρημα για τους διοικούντες το υπουργείο Παιδείας.

ΕΝΑΣ ΜΥΘΟΣ ΚΑΤΑΣΤΡΕΦΕΤΑΙ ΕΝΑ ΤΟΠΙΟ ΔΙΑΛΥΕΤΑΙ

«... και φυτόν ἐστὶν ἐλαίας, δεύτερον τοῦτο λεγόμενον φανῆναι.» ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ Ι, 30, 4.

Υπάρχει εκεί και ένα ελαιόδεντρο¹ που λένε πως είναι το δεύτερο που παρουσιάστηκε.

1. Φημισμένος ελαιώνας υπήρχε μεταξύ Ακαδημίας, Ιεράς οδού και Κηφισσού ως τα χρόνια της τουρκοκρατίας με μερικά ελαιόδεντρα μεγάλης ηλικίας. Σωζόταν πριν λίγα χρόνια ακόμη, 800 περίπου μέτρα νοτιοδυτικά της Ακαδημίας, στο νότιο κράσπεδο της σημερινής Ιεράς οδού, και είχε περιβληθεί με κιγκλιδώμα. Καταστράφηκε όταν ένα φορτηγό έπεσε πάνω του.

Η αναδρομή που ακολουθεί στις επόμενες σελίδες, για το διαχρονικό ρόλο της περιοχής του Ελαιώνα, δεν παρουσιάζεται για λόγους συναισθηματικούς, με στόχο να αγγίξει τις ευαίσθητες χορδές των παρεπιδημούντων στο κεντρικό τετράγωνο της πόλης. Στο κάτω κάτω, το σύνολο του «φυσικού» χώρου, που κατά καιρούς καταλαμβάνεται από ανθρώπινες δραστηριότητες, από την κοινωνία, κάποτε ήταν δάσος ή και ελαιώνας. Η ιστορική αναφορά γίνεται για να καταδειχθεί η διαρκής και έντονη παρουσία της περιοχής στη ζωή αυτής της πόλης, μιας περιοχής η οποία πάντοτε έθρεφε τους κατοίκους της και φαίνεται πως εν πολλοίς εξακολουθεί να τους τρέφει. Όμως με ποιο τίμημα;

ΤΟΝ ΚΑΙΡΟ ΤΟΥ ΠΑΥΣΑΝΙΑ...

• Από το βιβλίο «Παυσανίου Ελλάδος Περιήγησις, Αττικά» που επιμελήθηκε ο Νικ. Δ. Παπαχατζής (Εκδοτική Αθηνών, 1974), μεταφέρουμε εδώ μερικά χαρακτηριστικά στοιχεία που περιγράφουν την ευρύτερη περιοχή στα χρόνια της αρχαιότητας:

«... Σ' όλη την αρχαιότητα η κύρια είσοδος στην πόλη ήταν από τα δυτικά: ο Παυσανίας την περιγράφει διεξοδικά, ενώ για τη νότια είσοδο αρκέστηκε να σημειώσει πως ήταν κοντά στο μνημείο της αμαζόνας. Δεν υπάρχει πώς και όταν το λιμάνι ήταν στο Φάληρο (και επομένως για όσους έρχονταν από τη θάλασσα η Αθήνα ήταν προσιτή από τα νότια), και τότε η είσοδος από τα δυτικά ήταν σημαντικότερη, γιατί εκεί οδηγούσε ο δρόμος από την Πελοπόννησο, από τα Μέγαρα, από την Ελευσίνα και από τη Θήβα (διαμέσου των Ερυθρών και των Ελευθερών). Γι' αυτό ήδη η Θεμιστόκλεια οχύρωση στα δυτικά προέβλεψε την κυριότερη πύλη και πολύ παλαιότερα (από τα υπομυκηναϊκά χρόνια) στα δυτικά διαμορφώθηκε το μεγαλύτερο νεκροταφείο της Αθήνας. Στα κλασικά χρόνια αυτού ήταν το "κάλλιστον προάστειον" με τους "δημόσιους τάφους" ή το "δημόσιον σήμα" (για τους νεκρούς των πολέμων, Θουκ. 2, 34). Ο παλαιότερος οχυρωτικός περίβολος είχε στη θέση αυτή μια διπλή πύλη, σαν τον "αστικό πυλώνα" του Πειραιά: η διπλή αυτή πύλη ήταν η κατόπιν "Ιερά" ή "Ελευσινάδε", από την οποία άρχιζε η Ιερά Οδός. Στον 4ο αιώνα έγινε δεύτερος πυλώνας, επιβλητικότερος, χωρίς να καταργηθεί ο παλιός. Ο δεύτερος επικράτησε

Αριστερά, η ελιά της Ιεράς Οδού που προστατεύονταν περιφραγμένη και κατά παράδοση ήταν η Ελιά του Πλάτωνος. Την γκρέμισε πριν λίγα χρόνια ένα φορτηγό που έπεσε πάνω της. Στο κέντρο άποψη των Αθηνών από το λόφο των Νυμφών το

να ονομάζεται Δίπυλο».

«Διαβᾶσι δέ τόν Κηφισόν... Ὀκοδόμηται δέ κατὰ τήν ὁδόν ναός οὐ μέγας καλούμενος Κυαμίτου· σαφές δέ οὐδέν ἔχω λέγειν εἴτε πρῶτος κυάμους ἔσπειρεν οὗτος εἴτε τινά ἐπεφήμισαν ἥρωα, ὅτι τῶν κυάμων ἀνενεγκεῖς οὐκ ἔστι σφίσιν ἐς Δήμητρα τήν εὕρεσιν.» ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ Ι, 37, 4.

«Όταν κανείς περάσει τον Κηφισσό... Στο δρόμο είναι χτισμένος και ένας ναός, όχι μεγάλος, που λέγεται του Κυαμίτου² δεν είμαι σε θέση να πω με βεβαιότητα, αν αυτός είναι που έσπειρε πρώτος κουκιά ή αν ονόμασαν έτσι κάποιον ήρωα, γιατί την εύρεση των κουκιών δεν ήταν δυνατόν να την αναγάγουν στη Δήμητρα». (Μετάφραση Ν. Δ. Παπαχατζή).

2. Ο ναῖσκος του Κυαμίτου υποτίθεται πως βρίσκονταν αμέσως μετά τη σημερινή γέφυρα της νέας κοίτης του Κηφισσού, η οποία σημειώνει τη δυτική παρυφή του άλλοτε εκτεταμένου ελαιώνα. Φαίνεται πως και στην αρχαιότητα αυτού τελείωναν τα πυκνά ελαιοπερίβολα και μπορούσαν στην περιοχή να καλλιεργούνται οι κύαμοι και τα άλλα κηπευτικά, προς τα οποία οι νεώτεροι ερευνητές σκέτισαν τον ήρωα Κυαμίτη.

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

● Στη μακρά περίοδο από τους ελληνιστικούς χρόνους μέχρι την Τουρκοκρατία, το τοπίο δεν άλλαξε ριζικά. Παρέμεινε κυρίως ο χαρακτήρας του αγροτικού στοιχείου, αναλλοίωτος. Στα βυζαντινά και τα μεταβυζαντινά χρόνια, χτίστηκαν μικροί ναοί και μοναστήρια πάνω και δίπλα στα λατρευτικά κέντρα της αρχαιότητας. Μερικές από τις εκκλησιές και τα καθολικά των μοναστηριών, σώζονται, μέχρι σήμερα στην περιοχή.

Από το βιβλίο του Κώστα Η. Μπίρη «Αι Αθήναι από τον 19ο έως τον 20ο αιώνα», έκδοση του «Καθιδρύματος Πολεοδομίας και Ιστορίας των Αθηνών», 1966, μεταφέρουμε μερικά αποσπάσματα που καταγράφουν την έναρξη της οικολογικής καταστροφής:

«... Όπως φαίνεται από χαλκογραφίας των πρώτων μετά την απελευθέρωσιν χρόνων και από την καταγραφήν των ακινήτων της περί την Ακρόπολιν ανασκαπτέας περιοχής του 1833... Αλλά και εις τον πελώριον Ελαιώνα — 150.000 ελαιόδενδρα, από

αυτά τα λαχανικά που έτρωγον οι Αθηναίοι. Ο τύφος και τα εντερικά, γενικώς, νοσήματα ήσαν ενδημικά εις τας Αθήνας.

Από άλλης πλευράς, η έλλειψις υπονόμων, είχε ως αποτέλεσμα, εις κάθε βροχήν, να μεταβάλλωνται οι κατωφερείς δρόμοι εις χειμάρρους, οι οποίοι τους ανέσκαπτον και εκάλυπτον τα χαμηλότερα μέρη της πόλεως με αμμοχάλικα και ιλύν. Κατά μίαν μεγάλην νεροποντήν, τον Νοέμβριον του 1896, την ημέραν του Αγίου Φιλίππου, τα νερά που έφερον ο Ιλισσός και ο Κηφισσός, μη έχοντα ακόμη απορροήν προς την θάλασσαν, παρά μόνον δια της επιφανείας του εδάφους, από του Ταύρου και πέραν, κατεπλημμύρισαν τας εκτάσεις Μοσχάτου και Ρέντη. Εκτός δε των υλικών ζημιών, τας οποίας επέφερεν η πλημμύρα εκείνη εις καταρρεύσεις σπιτιών, καταστροφήν φυτειών και πνιγμόν ζώων, είχε και 17 ανθρώπινα θύματα. Απεφασίσθη τότε και επραγματοποιήθη κατά τα δύο επόμενα έτη, επί τη βάσει αντιστοιχών κτιστών τάφρων, δια την παροχέτευσιν των δύο χειμάρρων εις την Φαληρικήν ακτήν του Σαρωνικού».

ΤΑ ΣΦΑΓΕΙΑ

«Η σφαγή των ζώων επιτράπετο ανέκαθεν να γίνεται εις τα πε-

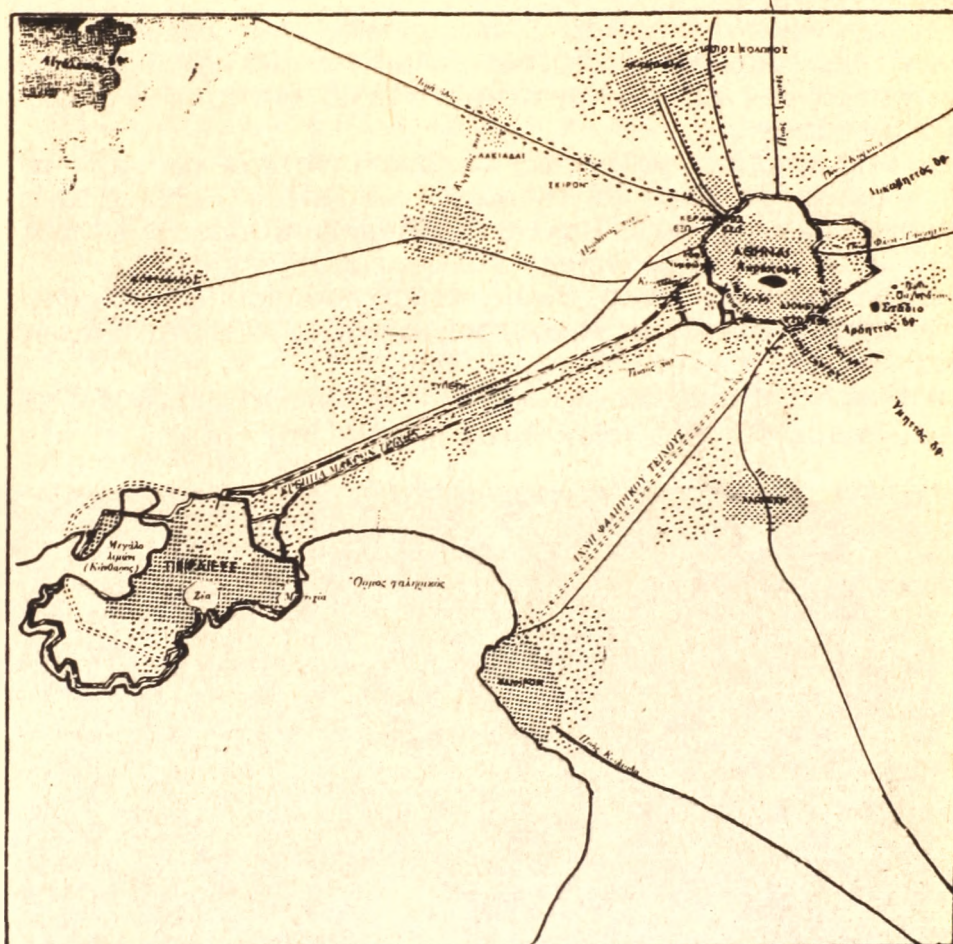

1835. Στο άκρο αριστερά, η περιοχή πάνω από σπίτια, είναι ο Ελαιώνας. Χαρακτικό του Stademan. Δεξιά, στο χάρτη η περιοχή της Αθήνας και του Πειραιά τον καιρό του Πουσανία. Δίπλα στα Μακρά Τείχη, ο Ελαιώνας.

το Μενίδι ως το Μοσχάτο — ένας μεγάλος αριθμός από τα δένδρα, που είχαν πυρπολήσει οι Τούρκοι, δεν ενεκρώθησαν και είχαν αρχίσει να θάλουν, μαζί με όσα εξ αρχής είχαν διασωθή».

ΟΙ ΥΠΟΝΟΜΟΙ

«Μόνιμον αιτίαν μολύνσεων του δικτύου υδρεύσεως και των πηγαδιών — από τα οποία κυρίως, δια την λάτραν του σπιτιού των υδρεύοντο οι κάτοικοι — αποτελούν οι απορροφητικοί βόθροι, εις τους οποίους εγίνετο η αποχέτευσις. Διότι κατά το πλείστον μέρος της η πόλις δεν είχε υπονόμους. Κατά το έτος 1893 υπελογίζετο ότι, ενώ υπήρχεν ανάγκη υπονόμων συνολικού μήκους 84.500 μ. κατ' ελάχιστον όριον, αι υπάρχουσαι εις την πραγματικότητα συνεποσούντο εις 11.500 μ. μόνον, ήτοι περίπου εις το εν όγδοον του απαιτουμένου. Ο δε κεντρικός αγωγός των, κατασκευασθείς το 1882, με πλάτος 3,10 και ύψος 2,45 υπό την οδόν Μάρνη, εις το ρέμα της Βάθειας — τον αρχαίον Κυκλοβόρον — απλώς απεμάκρυνε τα λύματα εις τα κράσπεδα της πόλεως, παρά τον Προφήτην Δανιήλ, όπου και εχύνοντο εις το ύπαιθρον. Από εκεί δε, οι λαχανοκηπουροί τα παρωχέτευον με χάνδακας εις τα κτήματά των, δια να ποτίζουν με

ζοδρόμια των κρεοπωλείων ή όπου αλλού ήθελον οι κρεοπώλαι. Το υποτυώδες σφαγείον, το οποίον είχε κτίσει ο Δήμος το 1856 παρά την κοιτήν του Ιλισσού, νοτίως του λόφου του Φιλοπάππου, εξηκολούθει να λειτουργή χωρίς ύδρευσιν και χωρίς αποχέτευσιν, «ρυπαρόν, στυγερόν, άνυδρον, απαίσιον, μόνην αποστολήν έχον να δηλητηριάξη την ατμόσφαιραν δια της δυσωδίας των αναθυμιάσεών του, την οποίαν εκπέμπει μέχρι μακρυνής αποστάσεως», όπως έγγραφε το 1908 μία εφημερίς των Αθηνών...

Η έλλειψις συστηματικών σφαγείων με τας οικτράς συνεπειάς των κατοίκων της, απησχόλησεν ως οξύ πρόβλημα την δημοτικήν αρχήν, καθ' όλην την μακράν διάρκειαν της δημαρχίας Μερκούρη. Και εθεραπεύθη, επιτέλους, αύτη κατά την επακολουθήσασαν σύντομον περίοδον της δημαρχίας Εμμ. Μπενάκη των ετών 1914 ως 1916. Εις την περιοχήν του Ταύρου παρά την οδόν Πειραιώς και εις την θέσιν απέχουσαν περί τα δύο χιλιόμετρα από το τότε τέρμα του σχεδίου της πόλεως, εκτίσθησαν τα «Νέα Σφαγεία», επί σχεδίων του αρχιμηχανικού του δήμου Κλέωνος Ζάννου, κατά τρόπον απλούν μεν, αλλά εξασφαλίζοντα καθαριότητα και άνετον λειτουργίαν».

ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΛΑΧΑΝΙΔΑΣ

● Ο Νικόλαος Ι. Κανάσης, προϊστάμενος της Γεωργικής Υπηρεσίας Αττικής, στο βιβλίο του «Οι λαχανόκηποι Αττικής και η σημασία των ιδία κατά την πολεμικήν περίοδον», που εξεδόθη στην Αθήνα το 1944, παραθέτει πολύ ενδιαφέροντα στοιχεία για την περιοχή του Ελαιώνα:

● στις περιοχές των Δήμων Αθηναίων, Περιστερίου και Καλλιθέας, καθώς και στις των κοινοτήτων Μοσχάτου, Αγ. Ιωάννου Ρέντη, Ταύρου και Αιγάλεω καλλιεργούνται (το 1943) 11.330 στρέμματα, που αρδεύονται κυρίως από 385 περίπου φρέατα. Για την περιοχή της Κολοκυνθούς καθώς και για τις παρακηφίσιες ζώνες, χρησιμοποιούνται επικουρικά τα ύδατα των υπονόμων των Αθηνών, που δημιουργούν κινδύνους για τη Δημόσια Υγεία.

● οι λαχανοκηπουροί είναι οργανωμένοι σε συνεταιρισμούς, που για την περιοχή του Ελαιώνα είναι οι παρακάτω, όπως αναλυτικά τους καταγράφει ο Ν. Ι. Κανάσης:

Συνεταιρισμοί:

«1) Γεωργοκτηνοτροφικός Συνεταιρισμός (Αγ. Σάββας Αθηνών), περιλαμβάνει μεταξύ των μελών του 200 κηπουρούς εκ των πέριξ των Αθηνών Κοινοτήτων καλλιεργητάς 6.800 στρεμμάτων κήπων.

2) Συνεταιρισμός πωλήσεως Γεωργοκτηνοτροφικών προϊόντων αγελαδοτρόφων και κηπουρών Καλλιθέας. Περιλαμβάνει κυρίως 80 κηπουρούς Καλλιθέας, Βουρλοποτάμου καί τινες Μοσχάτου, καλλιεργούντας 1.200 στρέμματα κήπων.

3) Συνεταιρισμός Αγίας Άννης, περιοχής Αγίου Ιωάννου Ρέντη, με 120 συνεταίρους κηπουρούς κατόχους 3000 στρεμμάτων κήπων».

● Οι καλλιεργούμενες με λαχανικά παραγωγικές εκτάσεις και τα μέσα μεγέθη εκμεταλλεύσεων είναι τα παρακάτω:

	στρ.	μέσο μέγεθ. στρ.
1) Περιοχή Δ. Αθηναίων	1180	28
Βοτανικός, Ρουφ, Αγ. Σάββας	1370	26
Κολοκυνθού	1370	26
Σεπόλια	160	20
Πατήσια	320	10
2) Περιοχή Δ. Περιστερίου	1970	22
3) Περιοχή Δ. Καλλιθέας	540	20
4) Περιοχή Δ. Μοσχάτου	900	16
5) Περιοχή Κοινότη. Αγ. Ιωάν. Ρέντη	2900	26
6) Περιοχή Δ. Ταύρου	1410	30
7) Περιοχή Δ. Αιγάλεω	580	58
ο τεμαχισμός και η εκμετάλλευσή της γης:	11.330	24
δηλαδή 460 περίπου αγροτική εκμετάλλευση.		

Τεμαχισμός και εκμετάλλευση της γης:

«Η γη κατά ποσοστόν 70-80% καλλιεργείται υπό των ιδιοκτητών αυτής, του υπολοίπου 20-30%, εκμεταλλευομένου υπό ενοικιαστών. Ούτω διακρίνομεν υφ' όλης αυτών τας μορφάς και την άμεσον και την έμμεσον εκμετάλλευσιν...».

«Η γη, κληρονομικώς, μεταβιβαζόμενη από γενεάς εις γενεάς, αφενός τεμαχίζεται αναλόγως του αριθμού των κληρονόμων, αφετέρου η εκμετάλλευσίς της εκφεύγει των χειρών του ιδιοκτήτου περιερχομένη εις χείρας του ενοικιαστού ή του αγοραστή. Διότι, η μικρά χωρητικότης του θεσμού της αστοχωρικής οικογένειας, εξέλιξις της οποίας είναι η σήμερον απαντημένη μορφή, αναγκάζει τα μέλη της να τραπούν προς αστικά επαγγέλματα δια την εξασφάλισιν πόρων ζωής. Τα ούτως απομακρυνθέντα της γης μέλη, αποξενούμενα της καλλιεργείας της κατ' ανάγκην την ενοικιάζουν ή την πωλούν, όταν περιέλθη κληρονομικώς εις την κατοχήν των. Άλλωστε, το κεφάλαιον,

Τρακτέρ εν δράσει σε χωράφια του Ελαιώνα· Ιούνιος 1988.

το εν τη πόλει ταχέως μεγεθυνόμενον πάντοτε караδοκεί.

Μεταξύ των ενοικιαστών, επικρατούν εις αριθμόν οι εξ 'Ανδρου καταγόμενοι. Ούτοι, είναι ικανότατοι κηπουροί και εργατικοτάτοι».

Η παραγωγή:

«Όσον αφορά δε την συμβολήν των κήπων δια την διατροφήν του κοινού και την αποδιδομένην ευκόλως μορφήν εις τους κηπουρούς, ότι εθησαύρισαν εις βάρος του κοινωνικού συνόλου μεταφέρομεν ομοίως ενταύθα κατωτέρω αυτούσια δύο άρθρα μας δημοσιευθέντα εις την «Καθημερινήν» υπό τον τίτλον «Η Παραγωγή των Κήπων και η Διατροφή του Λαού» το πρώτον την 8.8.42 και το δεύτερον την 18.8.42, των οποίων το περιεχόμενον εξακολουθεί ωσαύτως να αποδίδη την πραγματικότητα:

«Η παραγωγή των λαχανοκήπων προαστείων Αθηνών αποτελεί την βάση διατροφής του Αστικού Πληθυσμού της Πρωτεύουσας και του Πειραιώς και ιδία των μέσων και των λαϊκών τάξεων.

Τα τεσσαράκοντα χιλιάδες ποτιστικά στρέμματα των Κήπων της Αττικής, κατά κοινήν ομολογίαν και αδιάσειστον αλήθειαν διέθρεψαν τους κατοίκους και ούτως αποτέλεσαν την μοναδικήν επισιτιστικήν όασιν επί εν ήδη και πλέον έτος της Πρωτεύουσας, λόγω των δυσχερειών της συγκοινωνίας, της μαύρης αγοράς κλπ..... Με τους μετριώτερους υπολογισμούς μας από τους λαχανοκήπους τούτους παρήχθη ποσότης πλέον των 100.000.000 οκάδων λαχανοκομικών προϊόντων, από του Μαΐου παρελθόντος έτους έως σήμερον, καταναλωθείσα άπασα επί τόπου. Μέσα εις την ατέρμονον και αχαλιναγώγητον κερδοσκοπίαν της εποχής μας, εις την μεγάλην ταύτην αγοράν αγοραστών και πωλητών αξιών γενικώς μη παραγωγικών, ιδού μία, ίσως, η μόνη κολοσσιαία τω όντι δημιουργική εργασία, η παραγωγή των λαχανοκήπων, από την οποίαν, τω όντι, προήλθε και προέρχεται πλούτος παραγωγικός, τροφή, ως αντίδοτον και αντίρροπον της όλης επικρατούσης κυβείας (σπεκουλασιόν).

Εντεύθεν ακριβώς καταφαίνεται η πρωταρχική εις οκάδας σημασία των λαχανοκήπων δια τον επισιτισμόν των κατοίκων, μη συγκρινομένης βεβαίως της παραγωγής ελαίου και σταφυ-

λών (ως και οίνου) δι' ην δεν γίνεται ουδεις συσχετικός λογος ενταύθα, καθ' α μη προερχομένην από ετήσια φυτά».

Τα κέρδη των ιδιοκτητών γης και οι συνέπειές τους:

«Συνεπεία των εκ της πολεμικής περιόδου δημιουργηθεισών συνθηκών και αναγκών επεβλήθησαν υπό της πολιτείας διάφοροι περιορισμοί επί της ιδιοκτησίας, τόσον της αστικής, όσον και της αγροτικής, ο σπουδαιότερος των οποίων είναι το ενοικιστάσιον...

Εις τον νεαρόν Ν.Δ. 1519 «περί ρυθμίσεως μισθωμάτων ακινήτων» περιλαμβάνεται διάταξις καθ' ην οι μισθωταί κτημάτων αγροτικών πέραν της δεκαετίας υποχρεούνται να καταβάλωσι μίσθωμα εις τους ιδιοκτήτας το εν τρίτον εις είδος των συγκομιζομένων προϊόντων, επί ποινή εξώσεως.

Βεβαίως η μέριμνα του νομοθέτου να διασφαλίσει προϊόντα γεωργικά δια τας ανάγκας των εκμισθωτών, παραγωγής των κτημάτων των, έναντι ενοικίου, υπό τας κρατούσας επισιτιστικάς συνθήκας, είναι ευφυής και επιδοκιμάσιμος.

Από του σημείου όμως τούτου μέχρι του σημείου να αναγνωρίζεται επί του ακαθαρίστου εισοδήματος πάσης μορφής καλλιεργείας —εντατικής ή εκτατικής ενιαίως— ποσοστόν 1/3 υπέρ των ιδιοκτητών, υπάρχει μεγίστη διαφορά και περιθώριον, δια να κριθή το άδίκον εις βάρος των μισθωτών - καλλιεργητών του Νόμου, και έτι περισσότερο, εις βάρος της παραγωγής, ήτις μοιραίως θα μειωθή επί ζημία του κοινωνικού συνόλου...

Συνεπώς η καθιέρωσις ως ενοικίου υπό του νομοθέτου του 1/3 του ακαθορίστου εισοδήματος και επί καλλιεργητών εντατικών, ως οι λαχανοκήποι, είναι απαράδεκτος...

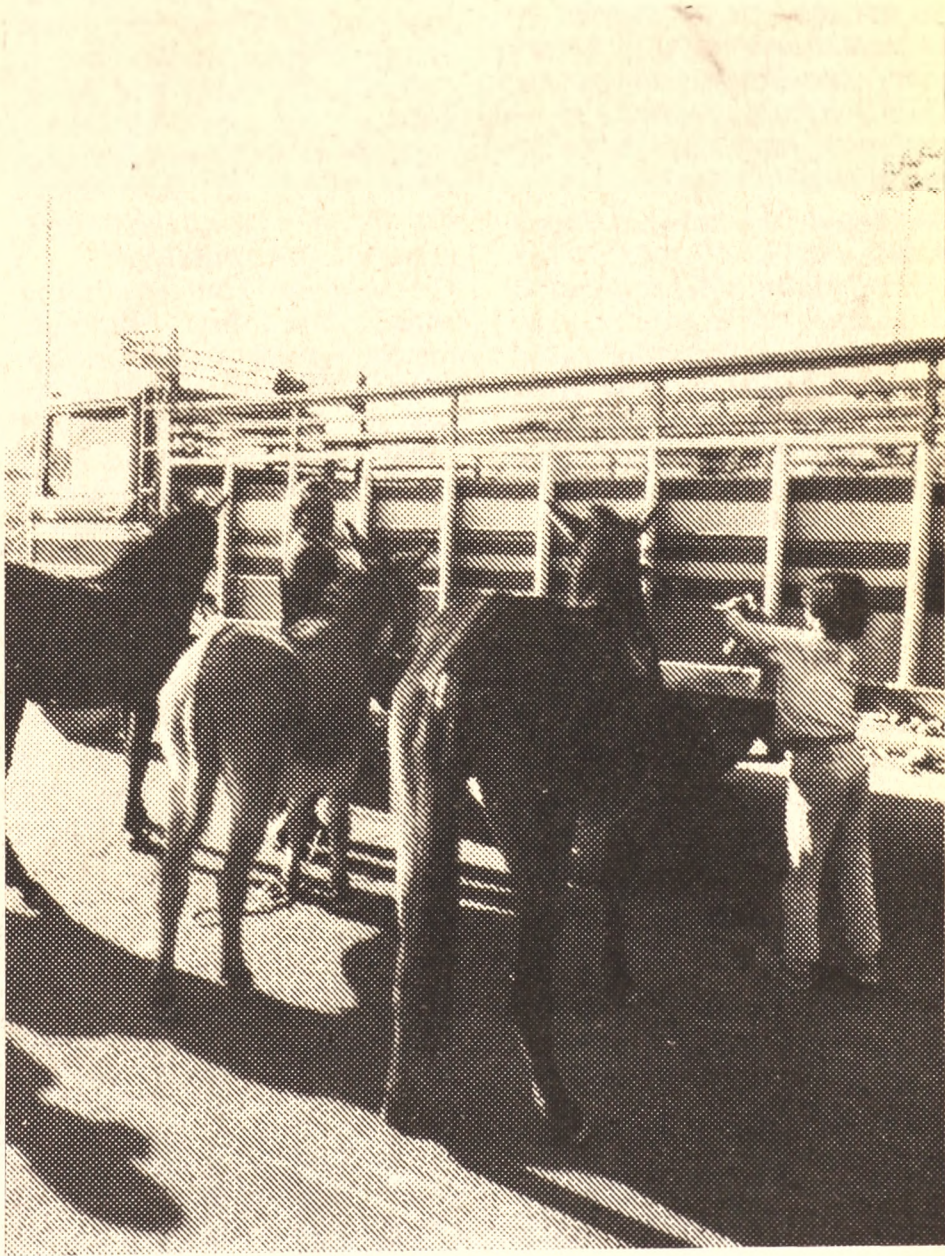
...ως εξανεμίζουσα υπέρ του εκμισθωτού και μέγα μέρος της εργασίας και του κεφαλαίου, ως και της επαγγελματικής πείρας του μισθωτού...

....θα έχη ολέθριον αντίκτυπον δια το καταναλωτικόν κοινόν.

Καθ' όσον γνωρίζομεν, περί το 1/5 των μεγάλων λαχανοκήπων προαστείων Αθηνών εκ πολλών χιλιάδων στρεμμάτων εμπίπτουν εις την ανωτέρω διάταξιν και κινδυνεύουν αφεύκτως να μεταπέσουν εις εκτατικήν εκμετάλλευσιν, αν μη εν μέρει να εγκαταλειφθούν».

Σκηνές από την κυριακάτικη ζωοπανήγυρη· 1988.

Αποψη των Αθηνών του 1910 από τον Λυκαβητό. Δεξιά επάνω το γκάζι κι ο ελαιώνας.

ΑΠΟ ΙΕΡΑ ΣΕ ΜΙΑΡΑ ΟΔΟ

ΟΡΙΣΜΕΝΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΠΩΝΥΜΙΑ, ΠΟΥ ΣΥΝΑΝΤΩΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΕΛΑΙΩΝΑ

Βρωμοπήγαδο (Α-18). Παλαιά τοπωνυμία παρά το Μοσχάτο, προκύψασα προφανώς από μολυσμένο πηγάδι. Απαντάται και ως Βρωμοφρεάκι, με δεύτερον συνθετικόν το υποκοριστικόν της λέξεως φρέα(ρ).

Ακαδημία Πλάτωνος ή Παλιά Ακαδημία (Ε, Ζ-9, 10). Η αρχαία ονομασία διατηρηθείσα δια μέσου των αιώνων εις την αυτήν θέσιν, ως εβεβαιώθη τοπογραφικώς διά των αυτόθι γενομένων ανασκαφών υπό του Αριστόφρονος. Εις έγγραφα του τέλους της Τουρκοκρατίας απαντάται ως Ακαθήμεια (τα). Κατά τους νεωτέρους χρόνους, ηκούετο και εγράφετο ως Ακαθήμια και Καθήμια (ή και τα).

Βούθουλας ή Μπύθουλας ή Βουθούλοι (Περί το Δ-10, δυτικώς της Ακαδημίας Πλάτωνος). Αναφέρεται επίσης ως τοπωνυμία και εις τα κατάντη του παρά την Αγίαν Φωτεινήν καταρράκτου του Ιλισσοῦ. Παλαιά τοπωνυμία, σημαίνουσα βυθουλόν, δηλαδή χαμηλόν και λασπώδες έδαφος. Ίσως ο παρά την Ακαδημίαν Βύθουλας, είναι ο αρχαίος Βόθυνος, τον οποίον αναφέρει ο Αρποκρατίων. Κατά την τελευταίαν περίοδον της Τουρκοκρατίας επεκράτει ο τύπος Βουθούλοι.

Διασορίτη και Διασπορίτη. Επώνυμον μικράς μονοκλίτου βασιλικής του Αγίου Γεωργίου εις τον Ελαιώνα, βορείως της Ιεράς Οδοῦ, και τοπωνυμία της περί αυτήν περιοχής.

Ελαιοτριβεία (Γ-10 και Ε-11). Παλαιά τοπωνυμία από σειράν ελαιοτριβείων, τα οποία υπήρχον εκατέρωθεν της οδοῦ Καβάλας και της προεκτάσεως της εις τον Ελαιώνα, εις εποχήν καθ' ην ήκμαζεν ακόμη οὔτος. Εκ του λόγου τούτου και η ειρημένη οδός ελέγετο Ελαιοτριβείων.

Κατοικάδικα. Τοπωνυμία της μεταξύ της οδοῦ Πειραιώς και της γραμμής του σιδηροδρόμου Πειραιώς περιοχής, περί τον ναόν της Αγ. Αικατερίνης, ισχύσασα περί το 1900, εκ της εκεί εγκαταστάσεως αιγοβοσκών, οι οποίοι συνοδεύοντες ένα μικρό κοπάδι από κατσίκες περιήρχοντο τους δρόμους της πόλεως και επώλουν το γάλα των, αρμέγοντες αυτάς ενώπιον του πελάτου των. Αφ' ότου, περί το 1920, απηγορεύθη η συνήθεια εκείνη, επεκράτησε δια την αυτήν περιοχήν η τοπωνυμία Κάτω Πετράλωνα.

Μοσχάτο (Α-17, 18). Παλαιά ονομασία, προελθούσα ίσως από μοναδικόν αμπέλι του ομωνύμου είδους.

Παράγκες (Α-17). Τοπωνυμία περιοχής της οδοῦ Πειραιώς, παρά τον σταθμόν Μοσχάτου του Ηλεκτρικού Σιδηροδρόμου, προκύψασα από ξυλόπηκτον φυλάκιον φορολογικού σταθμού και από άλλα παρα-

πήγματα που υπήρχον εκεί κατά τους χρόνους του Όθωνος και μέχρι του τέλους του 19ου αιώνας, εξυπηρετούντα τους επιβάτας και τα υποζύγια των αμαξών και των κάρρων, με τα οποία εγίνοντο αι μεταφοραί μεταξύ Αθηνών και Πειραιώς.

Ρέντης. Επώνυμον μεσαιωνικής εκκλησίας του Αγίου Ιωάννου και τοπωνυμία ευρείας περί αυτήν περιοχής, προελθούσα πιθανώς από κτήματα του Δημητρίου Ρέντη, εξ εκείνων τα οποία έλαβεν οὔτος από τους καταλαβόντας το δουκάτον των Αθηνών Καταλανούς, διά τας υπηρεσίας τας οποίας τους προσέφερεν.

Ρουφ (Περί το σημείον Γ, Δ-13, 14). Τοπωνυμία της προς Ν. της οδοῦ Πέτρου Ράλλη και προς Δ. των σιδηροδρομικών γραμμών περιοχής, προελθούσα από επώνυμον Βαυαρού επιχειρηματίου αρτεσιανών φρεάτων, ο οποίος, εγκατασταθείς κατά την εποχήν του Όθωνος εις τας Αθήνας με το πρόγραμμα μιας μεγάλης αγροτικής επιχειρήσεως, ίδρυσεν εις αυτήν την θέσιν αγρόκτημα με βουστάσια και έκτισε μέσα ένα μικρόν εξοχικόν πύργον, ο οποίος σώζεται ακόμη και είναι γνωστός ως Πυργάκι της Αμαλίας, διότι κατά τους περιπάτους των εις τον Ελαιώνα ο Όθων και η Αμαλία εστάθμευον συχνά εκεί.

Σαπουντζήδικα (Εκατέρωθεν του ορίου Ζ-13, 14). Παλαιά τοπωνυμία, προκύψασα από τα εργαστήρια των Αθηναίων σαπωνοποιών, εγκατεστημένων εκεί, ότε ήκμαζεν ο ελαιών, η παραγωγή λαδιού

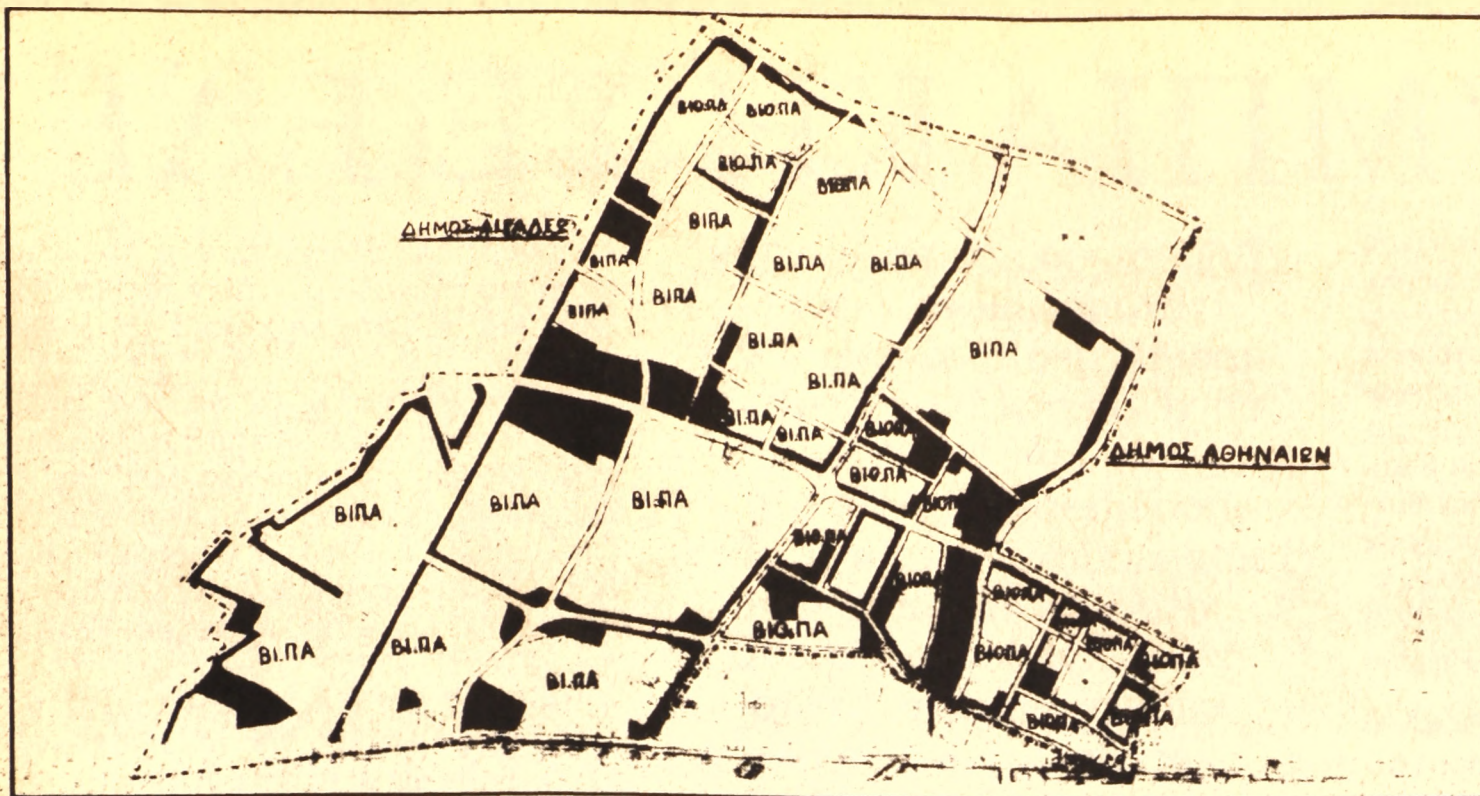
και η βιομηχανία σαπουνιού εις τας Αθήνας.

Χασεκή (περί το Δ, Ε-11, 12). Παλαιά τοπωνυμία, προκύψασα από τα εκατέρωθεν της Ιεράς οδοῦ κτήματα του Χατζή Αλή Χασεκή, ο οποίος κατά διαστήματα, από του 1775 μέχρι του 1790, ήτο βοεβόδας των Αθηνών, κατατυραννήσας σκληρότατα τους Αθηναίους. Ιδιαιτέρως έγινε γνωστόν το περιμανδρωμένον μέρος της περιοχής ταύτης, το οποίον περιελάμβανε το κονάκι και τον κήπον του βοεβόδα, και η μαρμαρίνη βρύση που υπήρχεν εις τον μανδρότοιχον παρά το κράσπεδον της Ιεράς οδοῦ. Μετά την απελευθέρωσιν, ολόκληρον το κτήμα του Χασεκή περιήλθεν εις το ελληνικόν δημόσιον, η περιοχή δε του κονακιού απέτελεσε τον Βοτανικόν κήπον της πρωτευούσης μέχρι της τρίτης δεκαετίας του αιώνας μας, ότε ήρχισεν η εγκαταστάσις εν αυτή διαφόρων ιδρυμάτων, και τελικώς της Ανωτάτης Γεωπονικής Σχολής.

Και ακόμη ένα χαρακτηριστικό τοπωνύμιο, που όμως φαίνεται ότι δεν κατακυρώθηκε επισήμως

Σήμερα στην ίδια ακριβώς περιοχή οι εκατέρωθεν της οδοῦ ρυπαντικές βιομηχανίες δημιουργούν μια άθλια και εξοργιστική κατάσταση. Η οδός γεμάτη δυσωδία και ρύπον, μεταβάλλεται στις πρώτες βροχές σε βρώμικο βάλτο, ώστε να δικαιολογείται η τόσο προσφυής μετονομασία της από ιερά οδό σε μιαρά οδό».

Από ομιλία του Σόλωνα Π. Κυδωνιάτη

Αυτά δεν είναι βιομηχανικά πάρκα

Η προμελέτη που έγινε για λογαριασμό του ΥΠΕΧΩΔΕ και που αφορά στο τμήμα του Ελαιώνα στα όρια του Δήμου της Αθήνας. Με σκούρο χρώμα διακρίνονται οι ελάχιστοι ελεύθεροι χώροι. Αναδημοσιεύει από την εφημερίδα Ριζοσπάστης.

Η αδράνεια και το κλείσιμο των ματιών σε προβλήματα όπως αυτό του Ελαιώνας, δίνουν κάθε φορά άλλοθι και πίστωση χρόνου στην εξουσία, με αποτέλεσμα να αφαιρούνται μέρα με την ημέρα και από ένα νεύρο, μια ικμάδα ζωής σε όσους κατοικούν και εργάζονται στην πόλη αυτή.

Το ενδιαφέρον των αρμοδίων αποδειχνεται υποκριτικό και τομείς αποφασιστικοί για την καθημερινή ζωή τους αφήνουν αδιάφορους. Απέναντι σ' αυτήν την αδιαφορία ή τις φανφαρόνικες υποσχέσεις οφείλουμε όχι μόνο να διαμαρτυρηθούμε, αλλά να αντισταθούμε έμπρακτα ανιχνεύοντας δρόμους που μπορούν να οδηγήσουν σε κάποια διέξοδο.

Η αδράνεια περιπλέκει τα προβλήματα ακόμη περισσότερο τόσο που τελικά αποπροσανατολίζονται όλοι και φτάνουν να σηκώσουν τα χέρια ψηλά.

Χαρακτηριστικό του πως έχουν περιπλακεί τα προβλήματα και πόσο οι μόνιμοι κάτοικοι της περιοχής και οι εργαζόμενοι έχουν πνιγεί από τα αδιέξοδα είναι το σχόλιο που ήδη αναφέρθηκε στο ρεπορτάζ που προηγήθηκε: «μια λύση είναι να κοπούν μερικά δέντρα για να κυκλοφορούν τα φορτηγά». Φαύλος κύκλος.

Οι ιδιοκτήτες των εταιρειών μεταφορών δυσανασχετούν και ζητούν να τους παραχωρηθεί άλλος χώρος — στον Ασπρόπυργο ή στην Κηφισιάς — για να εγκατασταθούν. Δυσανασχετούν για την έλλειψη παντελούς πρόνοιας για καθαριότητα του χώρου (εδώ αποθηκεύονται τρόφιμα) και αναφέρονται στο περίεργο καθεστώς των ενοικίων: «Κάποιος έχει τη γη, κάποιος εργολάβος χτίζει αποθήκες στη γη αυτή, τις νοικιάζει και ο ενοικιαστής τις επινοικιάζει εν συνεχεία στις μεταφορικές εταιρείες...»

Όλοι κάνουν υπομνήματα. Σε δημάρχους υπουργούς και υπηρεσίες. Και οι αρμόδιοι κωφεύουν.

Αντιγράφουμε εδώ δειγματοληπτικά, αποσπάσματα από υπομνήματα της «Συντονιστικής Επιτροπής Αγώνα των Συλλόγων και των κατοίκων των περιοχών Βοτανικού - Ρουφ - Κεραμεικού - Προφήτη Δανιήλ - Γκαζοχωρίου και Μαρκόνη» που απήχυναν πριν λίγο καιρό σε αρμόδιο υπουργό:

«Η περιοχή μας κατά γενική ομολογία όλων των αρμοδίων και μη υπηρεσιών, είναι η πιο υποβαθμισμένη περιοχή των Αθηνών. Πολλοί την χαρακτηρίζουν σαν το σκουπιδότοπο της Αθήνας. Κοντά στη βιομηχανία και τη βιοτεχνία (Χαρτοποιία, ΕΤΜΑ κλπ.) η περιοχή φορτώθηκε με τις εξατμίσεις 1.200 λεωφορείων και χιλιάδων φορτηγών αφού εδώ εγκαταστάθηκαν όλα τα πρακτορεία της Αττικής.

Η συγκέντρωση όλων αυτών των ρυπογόνων παραγόντων έ- να μόλις χιλιόμετρο από την Ακρόπολη και δυο χιλιόμετρα α-

πό την Ομόνοια και το Σύνταγμα, είναι η βασική πηγή που δημιουργεί το νέφος της Αθήνας. Κάθε πρωί 1.200 εξατμίσεις της ΕΑΣ από τις 4 μέχρι τις 6, συναγωνίζονται ομαδικά ποιά θα μολύνει πιο πολύ την ατμόσφαιρα. Η περιοχή, μεταξύ Κηφισού και Υμηττού σκεπάζεται με ένα πυκνό σύννεφο καπνού και άλλων ρύπων. Κι αυτό επαναλαμβάνεται τρεις και τέσσερις φορές το εικοσιτετράωρο.

Αλλά εκτός από το νέφος, τα 1.200 λεωφορεία της ΕΑΣ και τα χιλιάδες φορτηγά που κινούνται στο κέντρο της Αθήνας, είναι και η κύρια αιτία της κυκλοφοριακής συμφόρησης».

Στη συνέχεια, οι Σύλλογοι της περιοχής σας προτείνουν τις πιο κάτω άμεσες λύσεις:

1. Να φύγουν τα λεωφορεία της ΕΑΣ από την Αγίου Πολυκάριου και την Π. Ράλλη και να διαμοιραστούν στους Δήμους που εξυπηρετούν. Να διανυκτερεύουν τα λεωφορεία στις αφετηρίες, μακριά από το Κέντρο της Αθήνας. Με τον τρόπο αυτό θα «αποκεντρωθεί» η πρωινή μόλυνση της ατμόσφαιρας από τις εξατμίσεις των 1.200 λεωφορείων και θα διαλυεται πιο εύκολα, ενώ θα γλυτώσει και η κυκλοφορία από την συμφόρηση. Παράλληλα θα υπάρξει και εξοικονόμηση καυσίμων, αφού δεν θα κινούνται άδεια λεωφορεία.

2. Να παραχωρηθούν οι χώροι για τη δημιουργία πράσινου και αθλητικών χώρων που τόσο ανάγκη έχει η περιοχή.

Και ένα δεύτερο υπόμνημα, παρατηρεί:

2. Η λύση που μας προτείνετε (σ.σ. για το σταθμό του ΕΑΣ) δεν είναι η ιδανική, γιατί μετατοπίζεται το πρόβλημα δυο χιλιόμετρα παρακάτω και ούτε αποκέντρωση πρόκειται να γίνει ούτε λύση δίνεται στην μόλυνση του περιβάλλοντος και την συμφόρηση της κυκλοφορίας.

3. Οι κάτοικοι της περιοχής Περιστερίου όταν έμαθαν τα σχέδιά σας ξεσηκώθηκαν και με πρώτο τον Δήμαρχό τους πραγματοποίησαν συγκέντρωση διαμαρτυρίας.

4. Η λύση που προτείνεται από το υπουργείο σας αναφέρεται μόνο στο μισό από τα δυο αιτήματα που σας υποβάλλουμε. Ξεχνά τον Σταθμό της Π. Ράλλη και τη μεγάλη μάζιγα της περιοχής: ΤΑ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΦΟΡΤΗΓΩΝ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ.

Είναι περιττό νομίζουμε, κύριε υπουργέ, να αναφερθούμε στα προβλήματα που δημιουργούνται από την κυκλοφορία χιλιάδων μικρών και μεγάλων φορτηγών στο τετράγωνο από Λ. Αθηνών - Κωνσταντινουπόλεως - Π. Ράλλη - Κηφισού - Λ. Αθηνών από τις 5.30 π.μ. μέχρι τις 7μμ.

Τα ελάχιστα από τα προβλήματα, είναι μήπως όσα διεκτραγουδούνται στα υπομνήματα αυτά;

Όπως και να είναι, όσα προσπαθήσαμε να εκθέσουμε στις σελίδες αυτές και όσα θα προκύψουν από τη συνάντηση της ερχόμενης Κυριακής 3 Ιουλίου, στην ανοιχτή αλάνα επί της Αγίας Άννας 43, ας σταθούν ένα ερέθισμα για όλους μας και μια αφετηρία για νέες πρωτοβουλίες.

Η ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΣΕ ΕΛΕΥΘ

Ελπίζουμε ότι ο κ. Νίκος Σκουλάς, ο άνθρωπος που με το νέο ανασχηματισμό πήρε τα ηνία του εθνικού αερομεταφορέα, θα μελετήσει τα στοιχεία που δημοσιεύουμε σήμερα πριν προχωρήσει στην εξυγίανση της Ο.Α. Διαφορετικά, αν δηλαδή οι αποφάσεις του βασιστούν μόνο στις εκτιμήσεις του διευθυντικού κατεστημένου της ΟΑ θα ανοίξουν οι δρόμοι για την ιδιωτικοποίηση της εταιρείας. Εκτός βέβαια αν αυτή είναι η πολιτική βούληση της νέας κυβέρνησης και του υπουργού.

Πάντως ο κ. Σκουλάς είναι αποφασισμένος να προχωρήσει στην αγορά των τριών νέων αεροσκαφών, παράλληλα με την ίδρυση εταιρείας «τσάρτερ», για την οποία ενδιαφέρονται —και ετοιμάζονται— οι κ. Κοσκωτάς και Βαρδινογιάννης.

Από τα στατιστικά στοιχεία της Ολυμπιακής Αεροπορίας (Πίνακας 1) γίνεται φανερό ότι ενώ τα επιχειρησιακά μεγέθη της εταιρείας (μεταφερθέντες χιλιομετρικοί επιβάτες, μεταφερθέν χιλιομετρικό φορτίο κλπ.) παρουσίαζαν αυξήσεις της τάξης του 20% ετησίως μέχρι και το 1985, αντίθετα στο 1986 παρατηρείται μια ασυνήθιστα μεγάλη πτώση της τάξης του 15%. Επομένως η κίνηση το 1986 ήταν περίπου 35% χαμηλότερη από αυτή που αναμενόταν κανονικά.

Η μεγάλη αυτή μείωση μεταφερθέντων επιβατών και φορτίου κατά το 1986, όπως αναφέρθηκε σύντομα σε προηγούμενο τεύχος του «ΑΝΤΙ», οφείλεται σε τέσσερις κυρίως λόγους:

- στη μακρά απεργία του προσωπικού της Ο.Α. ακριβώς στην αιχμή της τουριστικής περιόδου (Ιούνιος '86), που είχε ως πρόσθετη συνέπεια ακυρώσεις και στους επόμενους μήνες·
- στην «ταξιδιωτική οδηγία» Ρήγκαν, που προκάλεσε σημαντική μείωση του τουριστικού ρεύματος, κυρίως —αλλά όχι μόνο— από τις ΗΠΑ·
- στο πυρηνικό ατύχημα του Τσερνομπίλ, που προκάλεσε ακόμα μεγαλύτερη μείωση της τουριστικής κίνησης·
- στη μείωση της εσωτερικής επιβατικής κίνησης λόγω αύξησης του κομίστρου.

Ο αντίστοιχος δείκτης συνολικής κάλυψης της Ο.Α. (Load Factor) που συνήθως κυμαίνεται στο 53% (έναντι 60-70% των άλλων ευρωπαϊκών εταιρειών), το 1986 έπεσε στο 47,5% (45% κατά ΑΕΑ).

Όπως φαίνεται από τα στατιστικά στοιχεία της ΑΕΑ (Association of European Airlines - Πίνακας 2), οι άλλες ευρωπαϊκές εταιρείες εμφάνισαν και το 1986 μικρές αυξήσεις, ενώ η Ο.Α. είχε μείωση. Ο μέσος όρος των υπόλοιπων ευρωπαϊ-

Δημοσιεύουμε σήμερα την τεκμηριωμένη, για τα πραγματικά οικονομικά και επιχειρησιακά, μελέτη της Ολυμπιακής Αεροπορίας, που υποσχεθήκαμε στο προπερασμένο τεύχος. Τα στοιχεία της μελέτης αποδεικνύουν, πέρα από κάθε αμφιβολία, ότι το περίφημο «οικονομικό θαύμα» που συνετελέσθη στην Ο.Α. επί Ακριβάκη δεν ήταν παρά μια καλοστημένη επιχείρηση αποπληροφόρησης.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑ Σύγκριση 1985 και 1987

1985

Πιλότοι.....	320
Ιπτάμ. μηχανικοί.....	102
Αεροσκάφοι.....	34
Ώρες πτήσεων	85000

1987

Πιλότοι.....	510
Ιπτάμ. μηχανικοί.....	140
Αεροσκάφη.....	35
Ώρες πτήσεων	78000

ΖΗΜΙΕΣ - ΚΕΡΔΗ στις βασικές γραμμές

Αυστραλία.....	-2,15 δις
Β. Ατλαντ. (Νέα Υόρκη).....	-1,15 δις
Καναδάς.....	-0,95 δις
Ν. Αφρική.....	-0,75 δις
Ευρώπη.....	+ 1,40 δις

κών εταιρειών είχε και στο 1986 δείκτες κατά 10 έως 35% υψηλότερους σε σχέση με την Ο.Α.

Είναι χαρακτηριστικό ότι οι ώρες πτήσης της Ο.Α. στα υπερατλαντικά και τα άλλα δρομολόγια μακρών αποστάσεων (με α/φ Β 747), μειώθηκαν κατά 35% σε σχέση με το 1985.

Σύμφωνα με τα παραπάνω στοιχεία το 1986 δεν προσφέρεται για συγκρίσεις με το 1987, αφού δεν αποτελεί τυπικό έτος για την Ολυμπιακή Αεροπορία. Προξενεί λοιπόν εντύπωση, πως η Διοίκηση της Ο.Α. στις συνεχείς διαφημιστικές καμπάνιες της χρησιμοποιεί συγκρίσεις του 1987 με το 1986, θριαμβολογώντας για εντυπωσιακή τάχα αύξηση των δεικτών

απόδοσης της εταιρείας, ενώ πρόκειται απλά για επάνοδο στα πριν το 1986 επίπεδα και μάλιστα κάτω από τα μεγέθη του 1985.

Τα στοιχεία της ΑΕΑ (Πίνακας 2) επιβεβαιώνουν και όσα υποστηρίξαμε για υποαπασχόληση των αεροσκαφών της Ολυμπιακής, σε σχέση με το μέσο όρο των υπόλοιπων ευρωπαϊκών εταιρειών (μόνη εξαίρεση τα αεροσκάφη μακρών αποστάσεων Β 747 και Β 727, που έχουν καλή απασχόληση).

— Τα Α 300 της Ο.Α. απασχολούνται περίπου 15% λιγότερο από τα α/φ άλλων εταιρειών σε ώρες πτήσης ή 30% σε διανυθέντα χιλιόμετρα.

— Τα Β 707 της Ο.Α. υστερούν κατά 30% σε ώρες πτήσης ή 70% σε διανυθέντα χιλιόμετρα.

— Τα Β 737 της Ο.Α. υστερούν κατά 4% σε ώρες πτήσης ή 40% σε διανυθέντα χιλιόμετρα.

Αυτό όμως που δημιουργεί μεγάλα ερωτηματικά, είναι η παταγώδης αποτυχία της Διοίκησης της Ο.Α. στη μεταφορά εμπορευμάτων - Cargo με α/φ Β 707 F, όπου τα πολύ μικρά μεγέθη του 1985 (236 ώρες Ο.Α. έναντι 1576 των άλλων εταιρειών), στο 1986 ουσιαστικά μηδενίστηκαν (36 έναντι 1283!).

Παραστατική εικόνα για όσα περιγράφονται πιο πάνω, δίνουν και τα γραφήματα που συνοδεύουν τους Πίνακες 1-2.

Τα πραγματικά οικονομικά μεγέθη

Αφήνοντας όμως τα επιχειρησιακά μεγέθη, ας δούμε ποια είναι η αντίστοιχη εικόνα των οικονομικών μεγεθών της Ολυμπιακής.

Από στατιστικά στοιχεία της Ο.Α. τα οποία αντλήσαμε από ετήσιες εκθέσεις και ισολογισμούς της, (υποθέτοντας ότι είναι σωστά), προκύπτει ότι:

- Οι ετήσιες δαπάνες υπερβαίνουν σταθερά τα αντίστοιχα έσοδα σε όλη την περίοδο 1981-1987 (μόνη εξαίρεση το 1983), με αποτέλεσμα συνεχείς ετήσιες ζημιές πολλών δισεκατομμυρίων. Οι αθροιστικές ζημιές της Ο.Α. από 8,5 δις. δρχ. το 1981 έφθασαν τα 72 δις. δρχ. το 1987. (Το ότι οι ζημιές τινάζονται στα ύψη στις περιόδους εκλογικών αναμετρήσεων ελπίζουμε να είναι φυσικά καθαρή σύμπτωση).

• Ανάλογη είναι η εξέλιξη των μακροπρόθεσμων και των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων της εταιρείας. Έτσι το σύνολο των υποχρεώσεων της Ο.Α. από 35 δις. δρχ. το 1981 έφθασε αισίως στα 165 δις. δρχ. το 1987.

- Η αρνητική καθαρή θέση της Ο.Α. από

ΕΡΗ ΠΤΩΣΗ

του Β. Ολυμπιακού

4 δισ. δρχ. το 1981 έφθασε στα 66 δισ. δρχ. το 1987.

● Οι δαπάνες προσωπικού επηρεάστηκαν σημαντικά από τις μαζικές προσλήψεις του '84-'85, ενώ οι δαπάνες καυσίμων, λόγω της διεθνούς μείωσης των τιμών πετρελαίου, παρουσίασαν σημαντική μείωση στη διετία '86-'87. Χαρακτηριστικά οι δαπάνες καυσίμων από 18,6% του συνόλου των δαπανών το 1985 έπεσαν στο 11,4% το 1987.

Βέβαια, τόσο ο κ. Ακριβάκης στον Τύπο, όσο και ο κ. Κουτσόγιαννος της ΟΣΠΑ στο περιοδικό «Αιθέρες», παρουσιάζουν ως «οικονομικό θαύμα» την αριθμητική αύξηση των εσόδων για το α' τρίμηνο του 1988, αποκρύπτοντας συστηματικά τα υπόλοιπα στοιχεία. Ήδη τα αποτελέσματα για το α' εξάμηνο του 1988 προσγειώνουν στην πραγματικότητα και δεν αφήνουν περιθώρια παρερμηνείας.

(Τα γραφήματα που συνοδεύουν τον Πίνακα 3 δείχνουν παραστατικά την πιο πάνω ανάλυση).

Εκτός από τα παραπάνω γενικά συμπεράσματα, που «κρούουν τον κώδωνα του κινδύνου» για όσους επιθυμούν πραγματικά την επιβίωση του εθνικού αερομεταφορέα, αν συγκρίνουμε π.χ. τα στοιχεία των ετών 1985 και 1987 (αντί της πλαστής σύγκρισης 1986 - 1987), προκύπτει:

● Η ζημιά της Ο.Α. αυξήθηκε κατά 27 δισ. δρχ.

● Οι ετήσιες ζημιές παρουσιάζουν μια θετική ανάκαμψη. Από τα υψηλά επίπεδα 16-20 δισ. δρχ. ετησίως της διετίας '85-'86, επανέρχονται στα «συνήθη» για την Ο.Α. μονοψήφια νούμερα των προηγούμενων ετών. Η διατήρηση όμως των αθροιστικών ζημιών και των υποχρεώσεων της εταιρείας στα ύψη (σήμερα εκτιμώνται πάνω από 80 και 170 δισ. δρχ. αντίστοιχα), πιέζει για μια συνολική επανεκτίμηση, αναδιάρθρωση και εκσυγχρονισμό του εθνικού αερομεταφορέα.

● Η όποια ανάκαμψη των οικονομικών μεγεθών κατά το 1987 δεν οφείλεται δυστυχώς σε βελτίωση της οργάνωσης και της διαχείρισης της Ο.Α. αλλά σε εξωγενείς μεταβολές και διεθνείς συγκυρίες, αφού —σε σύγκριση με το 1985— οι αυξήσεις των τιμών των εισιτηρίων μόνο από τις γραμμές εσωτερικού έβαλαν στα ταμεία της Ο.Α. 9 δισ. δρχ. παραπάνω, παρά τη μείωση της επιβατικής κίνησης κατά 16%:

— Η μείωση (σε δολάρια) της τιμής καυσίμων διεθνώς και η σταθεροποίηση της ισοτιμίας δραχμής - δολαρίου, εμφανίζουν τις αντίστοιχες δαπάνες της Ο.Α. μειωμένες κατά 7 δισ. ετήσια.

— Στην ύπαρξη προστίμων 10 δισ. δρχ.

περίπου από μη έγκαιρη καταβολή τοκοχρεωλύσιων, που επιβάρυναν τις χρήσεις των ετών 1985 και 1986.

— Η μείωση επιβατών και φορτίου, που οδήγησε στη λήξη της ενοικίασης δυο α/φων Α 300, «εξοικονόμησε» περί το 1

δισ. δρχ. επιπλέον.

Είναι φανερό λοιπόν ότι και η οικονομική ανάκαμψη μεταξύ 1985 και 1987 οφείλεται σε εξωγενείς παράγοντες, που έφεραν απρόσμενα 20 δισ. δρχ. περίπου στα ταμεία της Ο.Α. το 1987.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

ΤΑΚΤΙΚΑ ΟΡΟΛΟΓΙΑ	1984	1985	1986	1987
1. ΔΙΑΝΥΒΕΝΤΑ ΧΙΛΙΟΜΕΤΡΑ (000)	47.661	52.918	48.584	51.600
α) αέθλια μεταβολή (%)	+ 14,3	+ 11,0	- 8,0	+ 6,2
2. ΑΝΑΙΩΡΗΣΕΙΣ ΑΕΡΟΣΚΑΦΩΝ	72.062	77.005	75.849	79.000
α) αέθλια μεταβολή (%)	+ 14,0	+ 6,9	- 1,0	+ 4,2
3. ΩΡΕΣ ΠΤΗΣΕΩΝ (000)	91.871	99.798	95.798	101.000
α) αέθλια μεταβολή (%)	+ 13,5	+ 8,6	- 4,0	+ 5,4
4. ΜΕΤΑΦΕΡΒΕΤΕΣ ΕΠΙΒΑΤΕΣ:	6.878.098	7.457.159	6.479.319	6.588.000
α) αέθλια μεταβολή (%)	+ 18,3	+ 8,4	- 13,0	+ 1,7
4α ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ	1.973.293	2.121.692	1.761.516	2.085.000
α) αέθλια μεταβολή (%)	+ 15,5	+ 7,5	- 17,0	+ 18,4
4β ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ	4.904.805	5.335.467	4.718.003	4.503.000
α) αέθλια μεταβολή (%)	+ 19,5	+ 8,8	- 12,0	- 4,6
5. ΜΕΤΑΦΕΡΒΕΝ ΦΟΡΤΙΟ (ΤΟΝΝΟΙ)	52.169	60.849	57.031	62.792
α) αέθλια μεταβολή (%)	+ 12,9	+ 16,6	- 6,0	+ 10
6. ΜΕΤΑΦ. ΧΙΛ/ΚΩΙ ΕΠΙΒΑΤΕΣ (000)	6.311.774	7.468.306	6.385.448	7.134.000
α) αέθλια μεταβολή (%)	+ 18,6	+ 18,3	- 14,0	+ 11,7
7. ΠΡΟΣΦ. ΧΙΛ/ΚΩΙ ΘΕΣΕΙΣ (000)	9.418.980	11.316.909	10.334.732	10.992.000
α) αέθλια μεταβολή (%)	+ 14,9	+ 20,2	- 9,0	+ 6,4
8. ΕΠΙΒΑΤΙΚΗ ΚΑΛΥΨΗ %	67,0	66,0	61,8	65,0
9. ΜΕΤΑΦ. ΧΙΛ/ΚΩΙ ΤΟΝΝΟΙ (000)	652.317	787.137	675.755	762.000
α) αέθλια μεταβολή (%)	+ 17,9	+ 20,7	- 14,0	+ 12,8
9α ΕΠΙΒΑΤΩΝ (+ ΑΠΟΣΚΕΥΕΣ) (000)	568.060	672.147	574.409	643.000
α) αέθλια μεταβολή (%)	+ 18,6	+ 18,3	- 14,5	+ 11,9
9β ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΩΝ (000)	73.767	103.246	91.718	108.000
α) αέθλια μεταβολή (%)	+ 12,7	+ 40,0	- 11,0	+ 17,8
9γ ΤΑΧΥΦΟΡΜΕΙΟ (000)	10.490	11.744	9.628	11.000
α) αέθλια μεταβολή (%)	+ 23,6	+ 12,0	- 18,0	+ 14,2
10 ΠΡΟΣΦ. ΧΙΛ/ΚΩΙ ΤΟΝΝΟΙ (000)	1.118.861	1.571.549	1.423.511	1.530.000
α) αέθλια μεταβολή (%)	+ 12,5	+ 40,5	- 9,0	+ 7,5
11 ΟΛΙΚΗ ΚΑΛΥΨΗ %	58,3	50,1	47,5	49,8
12 ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ	10.796	12.130	12.034	12.262

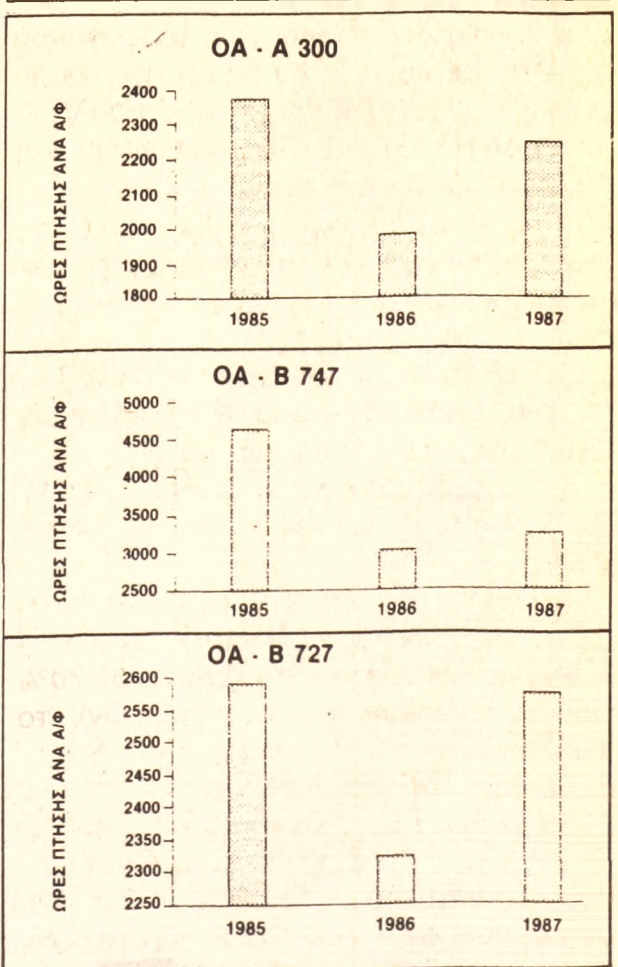
ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ "ΟΛΥΜΠΙΑΚΗΣ" ΓΙΑ ΤΟ 1984 - 1987

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

ΤΥΠΟΣ Α/ΦΟΥ & ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΩΡΕΣ ΠΤΗΣΗΣ ΑΝΑ Α/Φ 1985	1986	1987	ΔΙΑΝΥΒΕΝΤΑ ΑΝΑ Α/Φ 1985	1986
1. B 747					
α) ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ (μεταβολή)	4.641	3.007	3.250	5.288	4.664
		-35 %	+8 %		-12 %
β) ΑΛΛΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ (μεταβολή)	4.144	4.153	4.500	4.191	4.287
		+0 %	+8 %		+2 %
2. A 300					
α) ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ (μεταβολή)	2.372	1.984	2.250	998	997
		-16 %	+13 %		-0 %
β) ΑΛΛΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ (μεταβολή)	2.750	2.803	2.600	1.317	1.342
		+2 %	-7 %		+2 %
3. B 707					
α) ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ (μεταβολή)	1.278	1.214	?	632	731
		-5 %			+16 %
β) ΑΛΛΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ (μεταβολή)	1.701	1.795	?	1.952	2.171
		+6 %			+11 %
4. B 727					
α) ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ (μεταβολή)	2.593	2.324	2.575	935	947
		-10 %	+11 %		+1 %
β) ΑΛΛΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ (μεταβολή)	2.525	2.598	2.550	930	943
		+3 %	-2 %		+1 %
5. B 737					
α) ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ (μεταβολή)	2.540	2.500	2.600	549	565
		-2 %	+4 %		+3 %
β) ΑΛΛΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ (μεταβολή)	2.639	2.668	2.750	824	794
		+1 %	+3 %		-4 %
6. B 707 F (Cargo)					
α) ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ (μεταβολή)	236	36	?	3.286	1.438
		-85 %			-56 %
β) ΑΛΛΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ (μεταβολή)	1.576	1.283	?	2.475	2.002
		-19 %			-19 %

Στοιχεία ΑΕΑ / 13.5.87 - ΕΡ

Τα στοιχεία που δημοσιεύουμε σήμερα αποδεικνύουν ότι με δεδομένη την «ελεύθερη πτώση» των οικονομικών μεγεθών της Ο.Α. η αγορά των νέων αεροσκαφών —στην οποία το ΑΝΤΙ έχει αναφερθεί επανειλημμένα— θα αποτελέσει μια

περιττή πολυτέλεια, αν δεν προηγηθούν η εξυγίανση, η αναδιοργάνωση και ο εκσυγχρονισμός της εταιρείας.

Επειδή η αγορά των τριών αεροσκαφών θα επιβαρύνει την Ο.Α. με άλλα 25 δισ. που θα γίνουν 40 αν αγοραστούν

πέντε, χωρίς να αναφερθούμε στους τόκους.

Πιστεύουμε λοιπόν ότι οι αρμόδιοι, θα πρέπει να σκεφθούν δυο φορές πριν προχωρήσουν στην αγορά.

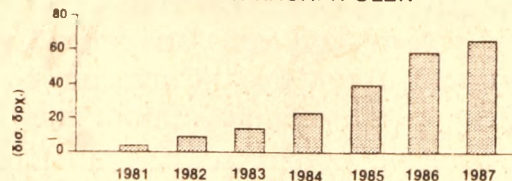
ΠΙΝΑΚΑΣ 3

	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987
1. ΕΣΟΔΑ (δισ. δρχ.)	28,1	32,3	43,7	56,0	74,2	76,5	98
μεταβολή %		+ 15	+ 35	+ 28	+ 33	+ 3	+ 28
2. ΔΑΠΑΝΕΣ (δισ. δρχ.)	33,0	38,9	48,7	65,0	90,2	96,4	105
μεταβολή %		+ 18	+ 25	+ 34	+ 38	+ 7	+ 9
3. ΖΗΜΙΕΣ (δισ. δρχ.)	4,9	6,6	5,0	9,0	16,0	19,9	7
μεταβολή %		+ 35	- 24	+ 80	+ 79	+ 24	- 65
4. ΑΒΡΟΙΣ ΖΗΜΙΕΣ (δισ. δρχ.)	8,45	15,1	20,1	29,1	45,1	65	72
μεταβολή %		+ 79	+ 33	+ 45	+ 55	+ 18	+ 11
5. ΜΑΚΡΟΠΡ. ΥΠΟΧΡ. (δισ. δρχ.)	17,55	37,46	48,24	61,85	80,54	92,79	116
μεταβολή %		+ 113	+ 29	+ 28	+ 30	+ 15	+ 25
6. ΣΤΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜ (δισ. δρχ.)	4,43	5,02	5,97	8,23	10,88	15,22	20
μεταβολή %		+ 13	+ 19	+ 38	+ 32	+ 40	+ 35
7. ΒΡΑΧΥΠΡ. ΥΠΟΧΡ. (δισ. δρχ.)	13,7	8,98	11,75	21,76	37,37	36,66	44
μεταβολή %		- 34	+ 31	+ 85	+ 72	- 2	+ 20
8. ΣΥΝΟΛ. ΥΠΟΧΡ. (δισ. δρχ.)	35,68	51,46	65,96	91,84	128,79	144,67	180,4
μεταβολή %		+ 44	+ 28	+ 39	+ 40	+ 12	+ 24
9. ΑΡΝΗΤ. ΚΑΘ. ΘΕΣΗ (δισ. δρχ.)	3,79	9,45	14,44	23,40	39,42	59,29	66,29
μεταβολή %		+ 150	+ 53	+ 62	+ 69	+ 50	+ 12
10. ΔΑΠΑΝ. ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ (δισ. δρχ.)	11,47	14,23	17,03	22,34	30,43	34	39
μεταβολή %		+ 24	+ 20	+ 31	+ 36	+ 12	+ 15
11. ΔΥΝΑΜΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	9.833	9.997	9.904	10.800	12.130	12.034	12.262
μεταβολή %		- 2,4	+ 3,2	+ 9	+ 12,3	- 0	+ 2 %
12. ΔΑΠΑΝ. ΚΑΥΣΙΜΩΝ (δισ. δρχ.)	7,36	7,70	9,51	12,97	16,81	11,83	12,0
μεταβολή %		+ 4,6	+ 23,5	+ 36,4	+ 29,6	- 29,6	+ 1,4

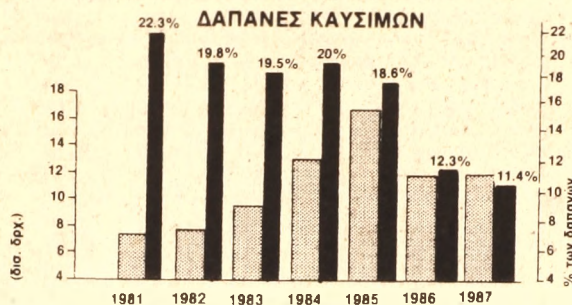
ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟ ΕΤΗΣΙΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥΣ "ΔΑΥΜΠΙΑΚΗΣ"

(1) Τα στοιχεία α/α 5, 6, 7 και 8 για το 1987 είναι κατά προσέγγιση!

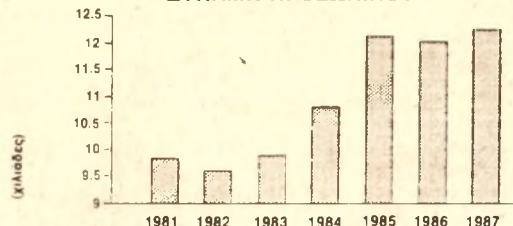
ΑΡΝΗΤΙΚΗ ΚΑΘΑΡΗ ΘΕΣΗ

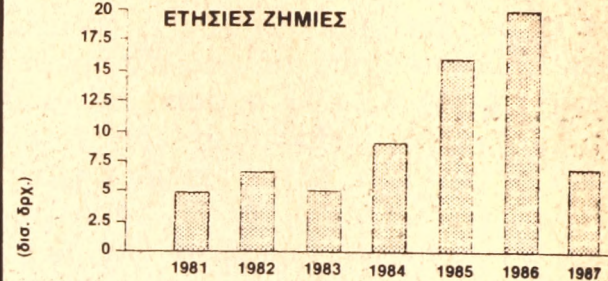
ΔΑΠΑΝΕΣ ΚΑΥΣΙΜΩΝ

ΔΥΝΑΜΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ

ΕΤΗΣΙΕΣ ΖΗΜΙΕΣ

ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΕΣ ΖΗΜΙΕΣ

ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ

το καλοκαίρι της ... «γνώσης» και της απόλαυσης.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΓΝΩΣΗ»
Βιβλία που ξεχωρίζουν

ΖΑΝ ΠΙΑΖΕ
ΣΟΦΙΑ

ΚΑΙ ΨΕΥΔΑΙΣΘΗΣΕΙΣ
ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

ΛΕΒ ΒΥΓΚΟΤΣΚΙ
ΣΚΕΨΗ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΑ

ΖΑΝ - ΦΡΑΝΣΟΥΑ ΛΥΟΤΑΡ
Η ΜΕΤΑΜΟΝΤΕΡΝΑ
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΝΕΓΡΕΠΟΝΤΗΣ
ΤΑ ΚΟΜΜΑΤΙΚΑ

ΘΩΜΑΣ ΣΚΑΣΣΗΣ
ΣΥΛΛΕΚΤΗΣ ΑΠΟΚΟΜΜΑΤΩΝ

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΝΤΕΛΟΠΟΥΛΟΣ
Ο ΑΚΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΛΛΟΙ

ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ
ΤΡΙΛΟΓΙΑ

το φύλλο, το πηγάδι,
τ' αγγέλιασμα

ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ
Η ΑΣΠΡΗ ΑΡΚΟΥΔΑ

ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ
Ζ

ΝΑΠΟΛΕΩΝ ΛΑΖΑΝΗΣ
ΔΙΑΔΡΟΜΗ

ΟΥΜΠΕΡΤΟ ΕΚΟ
ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ ΡΟΔΟΥ

ΕΝΤΕΝ ΦΟΝ ΧΟΡΒΑΤ
ΕΝΑ ΠΑΙΔΙ ΤΟΥ ΚΑΙΡΟΥ ΜΑΣ

ΑΝΑΤΟΛΙ ΡΙΜΠΑΚΟΦ
ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΑΡΜΠΑΤ
(Α' ΚΑΙ Β' ΤΟΜΟΣ)

ΜΕΣΑ ΣΕΛΙΜΟΒΙΤΣ
Ο ΔΕΡΒΙΣΗΣ ΚΑΙ Ο ΘΑΝΑΤΟΣ

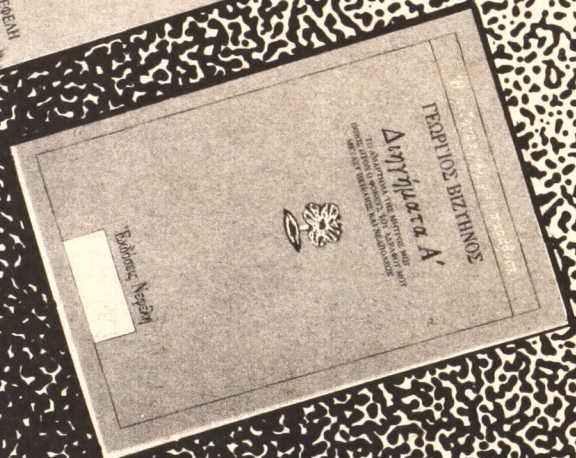
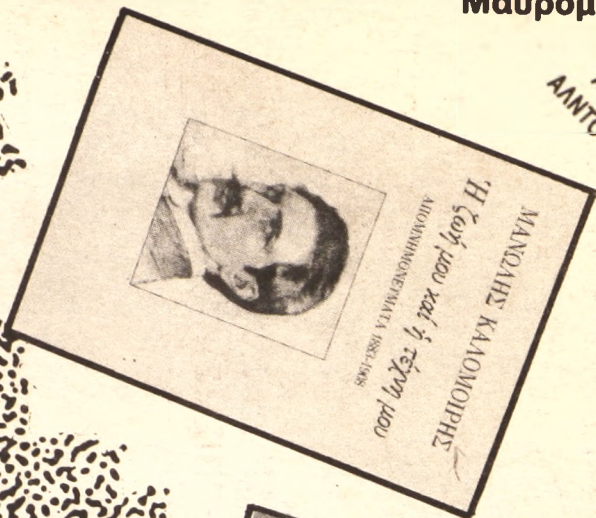
εκδόσεις «γνώση»

Ζωοδόχου Πηγής 29, 106 81 Αθήνα, τηλ.: 3620941 - 3621194 Γρηγ. Αυξεντίου 26, 157 71 Ζωγράφου, τηλ.: 7794879 - 7786441

Μαυρομιχάλη 9, Αθήνα, Τηλ.: 360.77.44

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΓΚΡΑΧΑΜ ΓΚΡΗΝ: Ένα όπλο για πούλημα
 ΖΥΛΙΕΝ ΓΟΥΕΜΠ: Το ακριβό φαρμάκι
 ΜΑΙΡΗ ΓΟΥΕΜΠ: Σιντάρτα
 ΕΡΜΑΝ ΕΣΣΕ: Βροχοποιός
 ΕΡΜΑΝ ΕΣΣΕ: Σκέψεις
 ΕΡΜΑΝ ΕΣΣΕ: Θα φτύσω στον πατέρα
 ΕΡΜΑΝ ΕΣΣΕ: Χιουρρέμ
 ΜΠΟΡΙΣ ΚΑΦΚΑ: Ο κυνηγός μου είναι πιο όμορφος απ' τις μέρες σας
 ΦΡΑΝΤΣ ΚΑΦΚΑ: Ο νύχτες από τη γλύκα των πραγμάτων
 ΚΑΤΡΙΝ ΚΛΕΜΑΝ: Οι φυλάξου από τη γλύκα των πραγμάτων
 ΚΑΤΡΙΝ ΚΛΕΜΑΝ: Φυλάξου από τη γλύκα των πραγμάτων
 ΧΑΟΥΑΡΝΤ ΜΠΙΓΕΝΤΟΥ: Αδέσποτα παιδιά
 ΡΑΦΑΕΛ ΜΠΙΓΕΝΤΟΥ: Αδέσποτα παιδιά
 ΤΖΟΪΣ ΚΑΡΟΛ ΟΟΥΤΣ: Αδέσποτα παιδιά
 ΑΛΑΝΤΟΥΣ ΧΑΞΛΕΥ: Κίτρινο Κρόουμ

**ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ
 ΜΕ ΤΗ ΝΕΦΕΛΗ**

Η ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΚΗ ΜΑΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗ

Κ. ΧΡΗΣΤΟΜΑΝΟΣ: Το βιβλίο της αυτοκρατορίας Έλισαβετ
 Κ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ: Φθινόπωρο
 Κ. ΚΑΛΜΙΔΑΣ: Θάνατος Βλέκας
 Π. ΚΑΛΑΪΤΙΔΗΣ: Το ταξίδι μου
 ΨΥΧΑΡΗΣ: Όταν ήμουν δάσκαλος
 Α. ΜΩΡΑΪΤΙΔΗΣ: Πρώτη αγάπη
 Ι. ΚΟΝΔΥΛΑΚΗΣ: Το βυσσι τριαντάφυλλο
 Ι. ΚΟΝΔΥΛΑΚΗΣ: Διηγήματα Β'
 Π. ΡΟΔΟΚΑΝΑΚΗΣ: Διηγήματα Α'
 Γ. Μ. ΒΙΖΥΗΝΟΣ: Πεζογραφήματα
 Γ. Μ. ΒΙΖΥΗΝΟΣ: Το πέρασμα του Θεού
 Μ. ΜΗΤΣΑΚΗΣ: Οι νεκροί της ζωής
 Π. ΝΙΡΒΑΝΑΣ: Οι νεκροί της ζωής
 Κ. ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ: Οι νεκροί της ζωής

Επισημαίνουμε

Οι απολιθωμένες κόρες των Ελγινείων

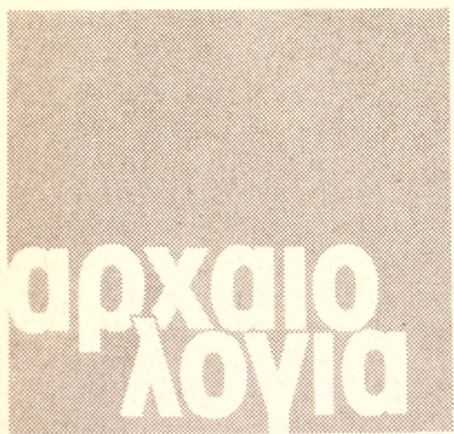
Στο στοιχείο της βρισκόταν η Μελίνα Μερκούρη την προηγούμενη Δευτέρα, όταν στη θερινή σύνοδο του Συμβουλίου της Ευρώπης στη Βουλιαγμένη, υπερασπιζόταν τον επαναπατρισμό των μνημείων της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, που υπάρχουν στο εξωτερικό, ενώ πρέπει να αισθανόταν ικανοποίηση όταν αναγγέλθηκε η κύρωση από την πλευρά του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικής συνθήκης.

Έκανε διάννα, μια που επανέφερε με το αζημίωτο το σήριαλ των Ελγινείων, που συνδυάζει για την εκλογική πελατεία, τον εντυπωσιασμό του μεγάλου θέματος, την πιστοποίηση της θέλησης για την αποκατάσταση της «εθνικής υπερηφάνειας» και την ελπίδα της δικαίωσης...

Για μια ακόμη φορά θα διαπιστώσουμε ότι όλα όσα διά στόματος υπουργού ακούστηκαν δίνουν μια εικόνα στρεβλή, τέτοια που ο πολιτικός λόγος της κυβέρνησης ευνοεί. Η πραγματικότητα όμως δείχνει ότι τα πράγματα δεν είναι έτσι. Και δεν είναι μόνο ό,τι αφορά την πολιτιστική κληρονομιά, ένας τομέας όπου το κρατικό ενδιαφέρον εμφανίζεται ανεπαρκές όπως όλοι οι αρμόδιοι φορείς επισημαίνουν, από το σύλλογο των αρχαιολόγων μέχρι το σύλλογο των αρχαιοφυλάκων.

Η αδιαφορία για τον πολιτισμό έχει πάρει ενδημικό χαρακτήρα, κανένα θεσμικό πρόβλημα δεν προωθείται, τα σχετικά κονδύλια όσο πάνε και λιγοστεύουν, η πολιτιστική μας ταυτότητα επαφίεται στους ημέτερους, δημοσιοσχεσίτες και τους... συνδικαλιστές.

Αντί για μια δυναμική πολιτική προς μια κατεύθυνση δημιουργική, το υπουργείο επιδεικνύει στους ιθαγενείς χάντρες χρωματιστές που γυαλίζουν τα Ελγίνεια και τους Ολυμπιακούς αγώνες.

Αρχαιολογικές φιλίες και αρχαιολογικές ιδεολογίες

Είναι ολίγον και για γέλια τούτη η ιστορία που μας προέκυψε με την όψιμα μετα-

νοούσα Μαγδαληνή Αρχαιολογική Εταιρεία. Αφορμή μας δίνεται με τις πρώτες δηλώσεις προς τον Τύπο (22/6) του νέου Γενικού Γραμματέα της κ. Β. Πετράκου. Λοιπόν, ο γνωστός εκ πάλαι για τις ακραία συντηρητικές πεποιθήσεις του Έφορος Αρχαιοτήτων του ΥΠ.ΠΟ., δηλώνει πως μολονότι τα μέλη του νέου Δ.Σ. «εκπροσωπούν όλο το πολιτικό φάσμα» (αχ αυτός ο πλουραλισμός), εντούτοις «οι περισσότεροι αρχαιολόγοι συνδέονται με φιλία» και ότι «είναι ισχυρότερη η αρχαιολογική ιδεολογία που τους συνδέει». Αρχαιολογικές φιλίες και αρχαιολογικές ιδεολογίες λοιπόν υπεράνω πολιτικών φρονημάτων... Μπαί-

νουμε σε πειρασμό να ερωτήσουμε τον «αθώο» κ. Πετράκο για κάποια από εκείνα τα παλαιά γνωστά τσιτάτα περί «ουδετέρας επιστήμης» και για άλλα ηχηρά παρόμοια, αλλά γιατί βρε αδελφέ να χάσουμε ό,τι απομένει από το χιούμορ μας;

Έτσι, για την πλάκα του πράγματος, μόνο δυο λογάκια για εκείνες τις «αρχαιολογικές φιλίες» και τούτη την «αρχαιολογική ιδεολογία»: λοιπόν, φίλοι αναγνώστες, αυτές οι δυο μαγικές φρασούλες, που ηχούν τόσο αθώα σε ανυποψίαστα αυτιά, είναι φράσεις - κλειδιά που κρύβουν αναρίθμητες παλαιές και τρέχουσες αμαρτίες της αγίας μας αρχαιολογικής οικογένειας —αυτής της από

τριακονταετίας αριθμητικά και ποιοτικά δεδομένης οικογένειας, που στεγάζεται στα στεγανά αλλά και συγκοινωνούντα δοχεία της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας του ΥΠ.ΠΟ., στα Α.Ε.Ι. και στην Αρχαιολογική Εταιρεία. Ας αποκρυπτογραφήσουμε τις φράσεις συνοπτικά. Σε επίπεδο αρχαιολογικής επιστήμης: τρόμος απέναντι σε κάθε νεωτεριστική και ανανεωτική τάση. Σε επίπεδο αρχαιολογικού - επιστημονικού δυναμικού: πανάθλιος συντεχνιασμός, με ενίοτε μαύρες πρακτικές.

Συμπερασματικά ως προς το νέο Δ.Σ. της Αρχαιολογικής Εταιρείας: ούτε η παρουσία σε αυτό ορισμένων δεδηλωμένων «αριστερών», μήτε εκείνη των δεδηλωμένων «καλών και αγαθών ανθρώπων»,

αποτελεί εγγύηση για το «νέο ξεκίνημα» της Εταιρείας, αυτό που ευαγγελίζονται οι νεοεκλεγέντες. Δεν υπάρχει παρθενογένεια σε τούτες τις σάπιες καταστάσεις.

Ωστόσο, σε αντιστάθμισμα, υπάρχει μια άλλη πραγματικότητα, ένα μικρό φως για το μέλλον: υπάρχει μια νέα γενιά αρχαιολόγων, έστω διάσπαρτη και ολιγάριθμη, που διαμορφώνει σιγά - σιγά μια νέα δυναμική, τόσο σε επίπεδο επιστημονικής παραγωγής όσο και σε επίπεδο κοινωνικής πρακτικής, που δεν αναπαράγει τα παραπάνω ζοφερά ιδεολογήματα. Οι διαδικασίες είναι αργές, οι διαδρομές κάποτε υποβρύχιες. Έστω ότι υπάρχουν. Αυτός ο τόπος έχει ανάγκη από αρχαιολόγους άλλου τύπου, άλλου επιστημονικού ήθους. Και αυτού του τύπου οι νέοι Έλληνες αρχαιολόγοι δεν έχουν απολύτως καμιά ανάγκη από την αμαρτωλή και ξεπερασμένη Αρχαιολογική Εταιρεία για να εκφραστούν όπως πρέπει, τώρα στα τέλη του 20ού αιώνα. Αλλά και για να βρουν τη θέση που τους αξίζει στη διεθνή αρχαιολογική κοινότητα.

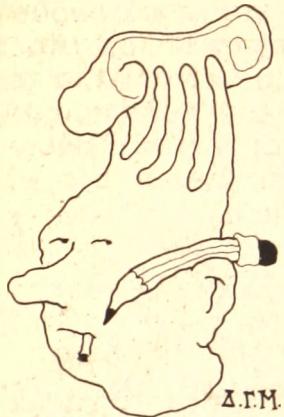
Σ.Ε.Χ.

Απόψε αυτοσχεδιάζουμε

Πρόκειται για τις δηλώσεις προς τον Τύπο (21/6) της Υπουργού Πολιτισμού, σχετικά με τις προτάσεις του ΥΠ.ΠΟ. για την ελληνική Προεδρία στη Σύνοδο Υπουργών της ΕΟΚ. Πρώτη - πρώτη: η πρόταση για την δημιουργία στο κτίριο των φυλακών της Αίγινας ενός «Ευρωπαϊκού Αρχείου Τεκμηρίωσης» και ενός «Κέντρου Μελετών για όλα τα Μνημεία Πολιτισμού της Ευρώπης». Ναι, έτσι όπως το διαβάζετε: η Ελλάδα αποτολμά να προτείνει στους Γάλλους, τους Ιταλούς, τους Γερμανούς και τους λοιπούς κουτόφραγκους την απογραφή, την αρχειοθέτηση και την τεκμηρίωση των μνημείων τους, ενώ η ίδια δεν διαθέτει μητρώο μνημείων, μήτε αρχαιολογικό χάρτη, πράγματα στοιχειώδη, αλλά και επιβεβλημένα από το Συμβούλιο της Ευρώπης και την Σύμβαση της Χάγης.

Η φαιδρή αυτή πρόταση αποτελεί ατυχώς την επανάληψη παρομοίας που διατυπώθηκε στο άτυπο Συμβούλιο των Υπουργών Πολιτισμού της ΕΟΚ, το οποίο συνήλθε στην Κοπεγχάγη τον περασμένο Δεκέμβριο. Έγκυροι

κύκλοι των Βρυξελλών μας πληροφορούν ότι τότε εγγέλασε τ' αχείλι του κάθε πικραμένου. Διότι, ως γνωστόν στους και γράμματα γνωρίζοντας, εθνικά αρχεία, κέντρα τεκμηρίωσης και αρχαιολογικούς χάρτες για τα μνημεία διαθέτουν οι ευρωπαίοι εταίροι μας ήδη από τις αρχές του αιώνα, έχουν δε προχωρήσει στη μηχανογράφηση των δεδομένων εδώ και πολλά χρόνια. Είναι πέραν κάθε φαντασίας το καλαμπούρι που έγινε στις εδω ξένες αρχαιολογικές σχολές, που γνωρίζουν άριστα την θλιβερή κατάσταση ως προς τα ακατάγραφα ελληνικά μνημεία, τους «άγνωστους» —γνωστούς στην αρχαιοκαπηλία— αρχαιολογικούς χώρους, την ανυπαρξία συστηματικής ευρετηρίασης των μουσειακών αντικειμένων. Άστε πάλι εκείνη τη φαινή ιδέα περί Αιγίνης, με το απερίγραπτο δίκτυο τηλεπικοινωνιών μόνο για on-line με τα ευρωπαϊκά Υπουργεία

Πολιτισμού είμαστε, τρομάρα μας...

Αλήθεια, σε περίπτωση ενστάσεων γνωρίζει η Υπουργός πως θα τεκμηριώσει την πρότασή της; Διότι είναι ολοφάνερο ότι δεν συμβουλευτήκε ούτε έστω τυπικά τους αρμοδίους ως προς το θέμα αρχαιολόγους του ΥΠ.ΠΟ. Αλλά ποιούς συμβουλευθήκε αλήθεια; Πληροφορούμεθα πως πρόκειται για κάποιο διοικητικό υπάλληλο του Υπουργείου και κάποια, εντελώς άσχετη προς τα αρχαιολογικά, μετακλητή υπάλληλο της Κομισιόν, οι οποίοι είναι οι —πράσινοι— σύμβουλοι της και πρόκειται να εκπροσωπήσουν το ΥΠ.ΠΟ. στη διάρκεια της Προεδρίας μας!

Μήπως οι ίδιοι αυτοί «σύμβουλοι» έχουν πείσει την Υπουργό Πολιτισμού ότι η Ελλάδα θα... εκπονήσει τα αρχεία μνημείων των κρατών μελών της ΕΟΚ;

Αφήστε ελεύθερο το πνεύμα σας να συλλάβει το αποτέλεσμα. Και καθώς γράφει ο Βεργίλιος: horresco referens. Τρέμω και μόνο να το διηγούμαι.

Δ.Γ.

χορος

Μωρίς Μπεζάρ: Η κίνηση που αφηγείται

Ο Μωρίς Μπεζάρ ανήκει στους πρωτοπόρους του μοντέρνου χορού.

Είναι εκείνος που με τη χορογραφία του «άνοιξε τις πύλες» του κλασικού μπαλέτου στο πλατύ κοινό, επιτυγχάνοντας μια σύνθεση θεάτρου και χορού, διαλέγοντας θέματα γνωστά στα οποία προσέδιδε ξανά τη χαμένη τους επικαιρότητα (βλ. π.χ. «Μαγεμένος Αυλός» του Μότσαρτ) ντύνοντάς τα με ρούχα καθημερινά (όπως άλλωστε και τους χορευτές του).

Ο Μωρίς Μπεζάρ τόλμησε να μετατρέψει ένα σχεδόν μουσικό είδος τέχνης, όπως το κλασικό μπαλέτο σ' ένα ζωντανό μέσο αφ' ενός μεν μετάδοσης ιδεών, για τους νέους χορογράφους αφ' ετέρου δε έκφραση για τους χορευτές.

Αυτόματα έτσι τα έργα του άρχισαν να προσελκύουν και μια ξεχασμένη μέχρι εκείνη τη στιγμή στον κλασικό χορό, μερίδα του κοινού, τη νεολαία.

Το όνομα του Γάλλου Μπε-

ζάρ συνδέθηκε επί 28 χρόνια —από το 1959 μέχρι το 1987— με το «Μπαλέτο του 20ού αιώνα» και την έδρα του τις Βρυξέλλες.

Η μεταφορά των περισσότερων χορευτών και σολίστ τον περασμένο χρόνο στη Λωζάνη και ακολούθως η μετονομασία του συγκροτήματος σε «Μπαλέτο της Λωζάνης» σήμαινε για τον ίδιο το χορογράφο, και την έναρξη μιας νέας περιόδου, στη δημιουργία του.

Στη συνέντευξη Τύπου που έδωσε πριν από λίγες ημέρες στην Αθήνα ο Μπεζάρ δήλωσε:

«Στη Λωζάνη έχουμε περισσότερες δυνατότητες».

Η φράση αυτή έγινε αισθητή από την πρώτη κιόλας παράσταση του «Μπαλέτου της Λωζάνης», «*Μαρλώ ή η μεταμόρφωση των θεών*» που εγκαινίασε τις φετινές εκδηλώσεις του Φεστιβάλ Αθηνών στο Ηρώδειο.

Πρόκειται για μια συγκλονιστική προσπάθεια γραφής του πορτραίτου του Αντρέ Μαλρώ, ποιητή, πολιτικού και ανθρώπου με έντονες ματαφυσικές ανησυχίες, μέσα από μια νέα σύνθεση λόγου και χορευτικής κίνησης.

Συγκρίνοντάς την με τις προηγούμενες «φανταστικές βιογραφίες» του διάσημου χορογράφου όπως του «Baudelaire» διακρίνει κανείς έντονο το ιστορικοπολιτικό στοιχείο (εμφύλιος πόλεμος στην Ισπανία, πάλη μεταξύ κομμουνιστών και αστών στη Γαλλία κτλ.) που διαμόρφωσε την εποχή αλλά και τα ιδεολογικά πιστεύω του Μαλρώ.

Θα 'λεγε κανείς ότι ο Μωρίς Μπεζάρ αποκτά στην όψιμη φάση της δημιουργίας του, έναν επαναστατικό χαρακτήρα που δεν περιορίζεται μό-

νον στο «σπάσιμο» των φραγμών του χορού, αλλά διαπνέεται από μια αφαιρικότητα.

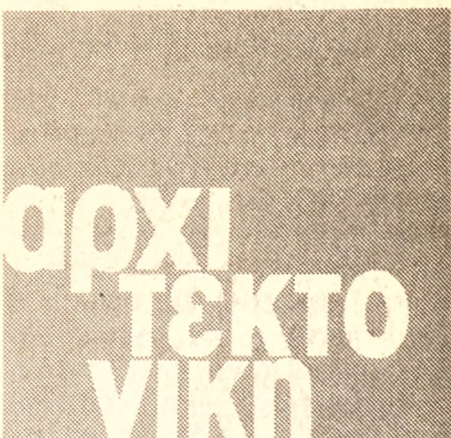
Ο λόγος κατέχει στη χορογραφία αυτή μian ιδιαίτερη βαρύτητα, δρα επεξηγηματικά και φυσικά προσεγγιστικά στο κοινό.

Έτσι, το τελευταίο, έχει τη δυνατότητα να αφεθεί ελεύθερο στη δύναμη και τη μαγεία της κίνησης που «αφηγείται» διατηρώντας την κύρια σημασία της, μέσα σε μια τέλεια οργανωμένη χορογραφία, και παρά τα παραπατήματα κάποιων χορευτών, όλα όσα οι λέξεις δεν μπορούν να εκφράσουν.

Η μουσική υπόκρουση στοιχειοθετημένη πάνω σε έργα του Μπετόβεν, του Μπαρ και κομμάτια της παραδοσιακής μουσικής μαζί με τα κοστούμια του Τζιάνι Βερσάτζε τονίζουν το συμβολισμό και την τελετουργικότητα της χορογραφίας, καθώς και τη συνειδητή συγγένειά της με έργα του Μαλρώ όπως π.χ. «η Ανθρώπινη Κατάσταση».

Όλα μιλούν για έναν ώριμο Μπεζάρ που έχει ξεφύγει από τα κάθε είδους πλαίσια και αποσκοπεί σ' ένα πολυσύνθετο έργο.

Λήδα Καζαντζάκη

Διαγνωστική Συνεδρίου

Το ένατο Συνέδριο Αρχιτεκτόνων, όπως λένε, ανήκει πια στο παρελθόν. Με το κλείσιμό του στις 18 Ιουνίου ολοκληρώθηκε μια μακρόχρονη προπαρασκευαστική περίοδος, ίσως η πιο κουραστική, από οποτεδήποτε άλλοτε, για την οργανωτική επιτροπή. Γιατί είχε αποφασιστεί να προηγηθούν έξι προσυνεδριακές «συναντήσεις», κυρίως σε επαρχιακά κέντρα (με εξαίρεση εκείνη της Δυτικής Αθήνας) που κράτησαν από το Φεβρουάριο ως το Μάη του '88. Η καινοτομία μοιάζει να είχε ενδιαφέρον στις περισσότερες περιπτώσεις. Συναντήσεις σε περιφερειακές

Ο εμφύλιος πόλεμος στην Ισπανία έτσι όπως τον έπλασε ο Μ. Μπεζάρ στη «Βιογραφία» Α. Μαλρώ: Ηρώδειο, Σάββατο 18.6. Φωτογραφία: Ζ. Βαλαωρίτη.

πόλεις, με τοπική οργάνωση πάνω σε συγκεκριμένα θέματα και με προσκαλεσμένους εισηγητές - να μια δοκιμασμένη συνταγή που σχεδόν πάντα πετυχαίνει. Έτυχα σε δυο από αυτές (Χανιά, Θεσσαλονίκη), τελείως διαφορετικές μεταξύ τους, αλλά και σε μίαν «άτυπη» εκτός προγράμματος, στη Σητεία, οργανωμένη από τον τοπικό σύλλογο (που κάποτε θα πρέπει να της αφιερωθεί χωριστό σημείωμα). Άραγε χρειάζεται να πω ότι όσο μικρότερο το μέρος, τόσο μεγαλύτερη η συνοχή και αμεσότητα υπήρχε ανάμεσα στους συμμετέχοντες, τόσο πιο έντονο το πάρε δώσε, είτε σε «επίσημο» είτε σε «ανεπίσημο» επίπεδο; Σύμπτωση η νομοτέλεια το ότι, αντίστροφα, η πέμπτη και έκτη συνάντηση (Θεσσαλονίκη, Νέα Λιόσια) και το ίδιο το «μεγάλο» συνέδριο, στο Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας, είχαν χαμηλή συμμετοχή;

Πριν βιαστούμε να απαντήσουμε, αξίζει να σκεφτούμε τον πιθανό ρόλο που έπαιξε η θεματική κάθε συνάντησης και επίσης, ο τρόπος οργάνωσής τους. Όπου η τοπική επιτροπή προσκάλεσε ομιλητές να συμπληρώσουν ένα πρόγραμμα με ελεύθερες συμμετοχές, το αποτέλεσμα ήταν πιο ικανοποιητικό από π.χ. τις δυο εκδηλώσεις στην Αθήνα, όπου δεν έγινε κάτι ανάλογο (με μοναδική εξαίρεση την πρόσκληση του Α. Προβελέγγιου). Κάποιο ρόλο, συμπληρωματικό αν όχι καίριο, έπαιξε η επιλογή του θέματος. Όπως και να το κάνουμε, οι πέντε «ενότητες» που κρύβονταν πίσω από τον τίτλο του «μεγά-

λου» συνεδρίου (κεντρικό θέμα: «Η αξιοποίηση της αρχιτεκτονικής και πολεοδομίας στην ανάπτυξη του τόπου») δύσκολα σχετιζόταν μεταξύ τους.

Με δεδομένο ότι κάθε συνέδριο παρουσιάζει πάντα «κοιλίες», ίσως εδώ παραήταν αισιόδοξοι όσοι επέλεξαν μια τόσο εκτεταμένη γκάμα θεμάτων (ακόμα και αν το έκαναν πειραματικά) και δεν πρόσεξαν ότι ήταν αντικειμενικά αδύνατο να αναπτυχθούν ικανοποιητικά αυτές οι επιμέρους ενότητες —ιδίως όταν το πρόγραμμα βασίζεται, όπως είπαμε, αποκλειστικά στην «ελεύθερη αγορά» εισηγητών (το τι «δούλεψε» ή δεν «δούλεψε» ανάμεσα στις πέντε ενότητες αφορά μια άλλη συζήτηση, όπως και ποια δείχνουν πως είναι τα «καυτά» σημερινά θέματα, που μπορούν να τραβήξουν κόσμο).

Αλλά υπάρχουν, ίσως, και άλλες αιτίες. Ας πούμε, η επιλογή του κάπως «απομακρυσμένου» Σταδίου στον Πειραιά, η σύμπτωση συνεδρίου και αναστάτωσης λόγω Οζάλ, η καθυστέρηση δημοσίευσης του προγράμματος του συνεδρίου που άφησε όλους τους «εκτός Αθηνών» αρχιτέκτονες ανενημέρωτους, η άρνηση των δημοσίων υπηρεσιών να χορηγήσουν άδειες στους υπαλλήλους τους για να συμμετάσχουν, κάποιες παραλείψεις στις προσκλήσεις κομμάτων κτλ. κτλ. Ασφαλώς θα μπορούσε κανείς να βρει πολλά ελαφρυντικά, αλλά εδώ σκοπός μας είναι άλλος: επειδή πρόκειται πολύ σύντομα, όπως λέγεται, να ξαναμπεί μπροστά η διαδικασία για την επόμενη (ή τις επόμενες) ανάλογες εκδηλώσεις, καλό θα ήταν να προσέξει η επόμενη επιτροπή οργάνωσης να αποφύγει μερικές κακοτοπιές. Το ζήτημα χρειάζεται μεγάλη προσοχή, γιατί ο θεσμός είναι ο μοναδικός μηχανισμός άμεσης επικοινωνίας ανάμεσα στους Έλληνες αρχιτέκτονες.

Τα πρώτα συνέδρια της δεκαετίας του '60 φαίνεται ότι το πετύχαιναν αυτό: ύστερα από τη μεταπολίτευση, το αποτέλεσμα ήταν διφορούμενο, άσχετα με τον όγκο της συμμετοχής. Ζητούμενο δεν είναι βέβαια η «επιστροφή» στις παλιές καλές μέρες, με τους 500 αρχιτέκτονες και την «οικογενειακή» ατμόσφαιρα (που σίγουρα είχε τα δικά της προβλήματα), αλλά η σωστή σφυγμομέτρηση της σημερινής κατάστασης, που ασφαλώς είναι πιο σύνθετη και

απαιτητική. Οι εμπειρίες όλων των εκδηλώσεων του '88 νομίζω πως μπορούν να συμβάλλουν γόνιμα προς αυτή την κατεύθυνση.

Δ. Φιλίππιδης

Η ευρωπαϊκή προοπτική των οπτικοακουστικών τεχνών

Η ανακήρυξη του 1988 ως έτους κινηματογράφου και τηλεόρασης από την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα δεν είναι απλώς μια συμβολική πράξη. Αντίθετα, κάνει φανερό ότι έφτασε ο καιρός να αναζωπυρωθεί το ενδιαφέρον, στο πλαίσιο της Ενωμένης Ευρώπης, για τους τομείς της οπτικοακουστικής βιομηχανίας, που είναι ανάγκη και η πολύπλευρη ανάπτυξή της, αλλά και η ανταγωνιστικότητά της.

Βλέποντας ωστόσο το δέντρο, οι επιτροπές της ΕΟΚ, ελπίζουμε ότι δεν θα χάσουν το δάσος: το γεγονός της πολυπλοκότητας στην έκφραση, το γεγονός του προσωπικού ύφους, το γεγονός ότι πάνω απ' όλα μιλάμε για τέχνη, για την ανάγκη να μην ισοπεδωθούν τα πάντα μπρος στο στόχο για ανταγωνιστικότητα. Η πολυμορφία, η ελευθερία στην έκφραση, αλλά και οι πολιτισμικές καταβολές των λαών, η γλώσσα τους, η ταυτότητά τους είναι αναγκαίο να μην ενσωματωθούν σε μια προοπτική ισοπέδωσης.

Επισημάνσεις, που, σαφώς οικειοποιείται το ευρωπαϊκό πρόγραμμα «MEDIA», που αφορά την ανάπτυξη των οπτικοακουστικών τεχνών στην ενωμένη Ευρώπη και, αν και «εντάσσεται στο πλαίσιο της υλοποίησης της Μεγάλης Αγοράς», διακηρύσσεται ότι στις προθέσεις του είναι η διαφύλαξη αυτής της πολλαπλότητας. Το πρόγραμμα «MEDIA» έχει ως στόχο την ενίσχυση και αναθέρμανση της παραγωγής στην τηλεόραση

και τον κινηματογράφο, μέσα από την αξιοποίησή τους, σε κοινοτική κλίμακα. Στόχος, βέβαια, η διευρυμένη αγορά, η ανταγωνιστικότητα του ευρωπαϊκού οπτικοακουστικού τομέα στην παγκόσμια αγορά. Προϋποθέσεις για να γίνει αυτό κατορθωτό, είναι η ενίσχυση της παραγωγής και διανομής κινηματογραφικών ταινιών και τηλεοπτικών προγραμμάτων, με μια πολιτική που θα προκύψει από τη διακρατική συνεργασία.

Τρεις είναι οι τομείς ενδιαφέροντος για το πρόγραμμα «MEDIA»: Παραγωγή, Διανομή και Χρηματοδότηση. Προϋποτίθεται, βέβαια, ο σχεδιασμός του. Στο πλαίσιο αυτού του σχεδιασμού διοργανώνονται συζητήσεις ειδικών, διατυπώνονται και συζητούνται σχετικά προγράμματα (πρόσφατα μάλιστα οργανώθηκε φόρουμ για ταινίες χαμηλού κόστους με τη συμμετοχή και Ελλήνων εκπροσώπων των κινηματογραφιστών και του Ελληνικού Κέντρου Κινηματογράφου) ενώ έχουν ήδη τεθεί και οι αρχές που θα διέπουν τα προς εφαρμογήν προγράμματα: ξεκάθαροι αντικειμενικοί στόχοι, δυναμική διαχείριση, προσπάθεια αρμονικής συνεργασίας όλων των μερών.

Ας δούμε, σε κάθε τομέα χωριστά, τι έχει γίνει ως τώρα:

Παραγωγή: Εντοπίζεται η αλληλεπίδραση μεταξύ των τομέων παραγωγής και διανομής. Ένας από τους παράγοντες - κλειδιά για την ανταγωνιστικότητα θεωρείται η εισαγωγή των νέων τεχνολογιών στην παραγωγή. Προβλέπονται πρότυπες πειραματικές εφαρμογές (έρευνα, ανάπτυξη της παραγωγής με τη βοήθεια ηλεκτρονικού υπολογιστή κ.τ.λ.). Οργάνωση εργαστηρίων παραγωγής. Ενθάρρυνση συνεργασιών από διάφορες χώρες για τη συγγραφή σεναρίων. Ειδική κατεύθυνση για παραγωγή ταινιών χαμηλού κόστους, που θα κυμαίνεται γύρω στα 2,5 εκατ. ECU (σημερινές τιμές) και, βέβαια, θα λαμβάνονται υπόψη οι συνθήκες κάθε χώρας. Ειδικά σ' αυτό τον τομέα δίνεται ιδιαίτερο βάρος, μια που πιστεύεται πως ό,τι πιο προωθημένο αισθητικά, ό,τι καινούργιο, ό,τι δυναμικό θα προέλθει μέσα από την προβληματική που θέτει ο κινηματογράφος ως μορφή καλλιτεχνικής έκφρασης.

Διανομή: Κατ' αρχήν πρέπει να επισημανθεί ότι για να υλοποιηθεί οποιαδήποτε κοινή πολιτική στον τομέα της

διανομής πρέπει να υπάρξει η πολιτική βούληση από τα ενδιαφερόμενα κράτη - μέλη. Μ' αυτή την προϋπόθεση ήδη έχουν εκπονηθεί δύο προγράμματα που αφορούν τη διανομή και αναμένονται κάποιες χρηματοδοτήσεις για να αρχίσουν να υλοποιούνται. Το πρώτο αφορά σ' έναν ευρωπαϊκό συνεταιρισμό για τη διανομή ταινιών χαμηλού κόστους, μια πρώτη προσπάθεια για τη δημιουργία ενός οργανικού συστήματος διανομής ταινιών στην Ευρώπη.

Οι μεγάλες γραμμές του προγράμματος αυτού, οι οποίες καθορίζονται σε συνεργασία με τους επαγγελματίες και τους εκπροσώπους οργανισμών των δώδεκα χωρών, προβλέπουν τη δημιουργία «ευρωπαϊκού συνεταιρισμού» στον οποίο μπορεί να συμμετέχουν όλοι οι διανομείς κοινοτικής καταγωγής και ο οποίος καλείται να διαχειριστεί έναν προϋπολογισμό προκαταβολών (που μπορούν να ανακτηθούν) βάσει εσόδων, ο οποίος τροφοδοτείται στην αρχή από ετήσια κεφάλαια της Επιτροπής (το 1988, 2 εκατ. ECU, ήτοι περίπου το 50% του κόστους) και στη συνέχεια, από συνεισφορές εθνικών οργανισμών, καθώς και από τις επιστροφές προκαταβολών. Οι ταινίες κοινοτικής καταγωγής (τουλάχιστον τρεις διανομείς διαφορετικών χωρών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, συμπεριλαμβανομένης και της χώρας καταγωγής της ταινίας) είναι επιλέξιμοι με το σύστημα προκαταβολών, υπό την προϋπόθεση ότι παρουσιάζουν ένα συνεκτικό πρόγραμμα προβολών (στην αρχή σε αίθουσα, βίντεο και τηλεόραση στη συνέχεια). Οι διανομείς αναλαμβάνουν την υποχρέωση να επενδύσουν τουλάχιστον το 50% των εσόδων διανομής, ενώ το υπόλοιπο 50% προκαταβάλλεται από τον «ευρωπαϊκό συνεταιρισμό».

Το δεύτερο πρόγραμμα αφορά στην πολυγλωσσία, που χαρακτηρίζει την ταυτότητα της Ενιαίας Ευρώπης. Έχει να κάνει με την ικανότητα να προβάλλεται το ίδιο πρόγραμμα σε πολλές γλώσσες, προκειμένου βέβαια για τηλεοπτικές δορυφορικές λήψεις. Αποσκοπεί να λύσει ζητήματα όπως η μεταγλώττιση, ο υποτιτλισμός ή το γύρισμα σε διάφορες γλώσσες.

Χρηματοδότηση: Ένα ζωτικό θέμα για τους κινηματογραφιστές και, γενικότερα, μ' όσους ασχολούνται με τα οπτικοακουστικά μέσα είναι η

εξεύρεση πηγών χρηματοδότησης. Οι σκέψεις που γίνονται έχουν να κάνουν με την πρόβλεψη για νέες πιστωτικές δομές, όσο και με την αναζήτηση χρηματοδοτικών πηγών είτε σε κοινοτικό επίπεδο είτε σε εθνικό. Παράλληλα μελετώνται οι προοπτικές για φορολογικές απαλλαγές κ.τ.λ.

★ ★ ★

Διαπιστώνεται λοιπόν ένα πραγματικό ενδιαφέρον για τις οπτικοακουστικές τέχνες, που, αν και ξεκινάει από το οικονομικό - εμπορικό κριτήριο, προεκτείνεται και αφορά ούτως ή άλλως την καλλιτεχνική δημιουργία και τις αισθητικές και πολιτιστικές διαστάσεις της. Αν μάλιστα συνυπολογισθεί ότι ήδη προωθούνται δύο ακόμη προγράμματα (δημιουργία Ευρωπαϊκής Ακαδημίας Κινηματογράφου και Οπτικοακουστικών Τεχνών, δημιουργία «Χάρτου για τα οπτικοακουστικά μέσα» που αφορά στα πνευματικά δικαιώματα των δημιουργών), βλέπουμε ότι έχουμε να κάνουμε με μια άκρως ενδιαφέρουσα πρόκληση — που μάλιστα είναι και πρόκληση ξεπεράσματος ενός αδιέξοδου παρόντος.

Βεβαίως και δεν υπερασπιζόμαστε την άκριτη συμπίεση με όσα η ΕΟΚ προγραμματίζει για το μέλλον των ευρωπαϊκών οπτικοακουστικών μέσων. Επειδή όμως το μέλλον αυτό θα είναι κοινό, έχουμε υποχρέωση να συμμετέχουμε σ' ό,τι δημιουργικό συντελεστεί. Κάνοντας κριτική, διαφοροποιούμενοι, αντιπροτείνοντας... Ενεργά. Πρόκειται για μια πρόκληση που αφορά εξίσου — ως υπεύθυνους — και τον τομέα κινηματογραφίας του ΥΠΠΟ και τους κινηματογραφιστές και τους μαζικούς φορείς τους.

Αλλά όλοι αυτοί περί άλλα τυρβάζουν. Φαίνεται ότι προς το παρόν μεγαλύτερη σημασία γι' αυτούς έχει η συμμετοχή τους ή μη στις διάφορες επιτροπές (υπουργείου, Ελληνικού Κέντρου Κινηματογράφου, Φεστιβάλ κ.λπ. — στο «λουφέ»). Για την υποδομή — σου λέει — ασ αφήσουμε τους κουτόφραγκους. Στο κάτω κάτω πώς θα μπορούμε να τους κατηγορούμε αργότερα για... πολιτιστικό ιμπεριαλισμό, αν συνδράμουμε ενεργά σ' ό,τι προσπαθούν;

Ηλίας Κανέλλης

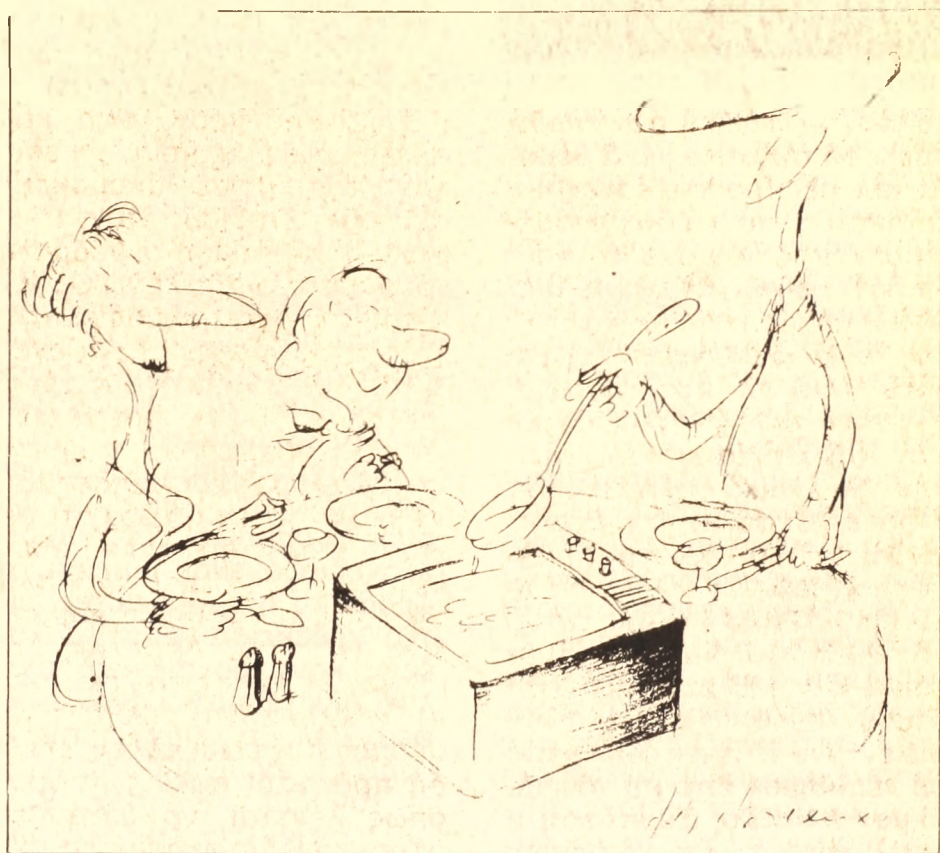

«Κουφώματα», στρουθοκάμηλοι και τηλεκριτικοί

Τα τηλεοπτικά μας πράγματα είναι αφημένα κατά πως φαίνεται στη σιγουριά της με-

ποιούν για την κοινωνική τους προβολή και για τη δημοσιότητα. Συντηρείται έτσι ένα τρίγωνο φαυλότητας: ανάθεση, παραγωγή, κριτική, που κάθε σκέλος δίνει την εντύπωση ότι για την κακοδαιμονία φταίνει τα υπόλοιπα.

Με αφορμή την τηλεοπτική εκπομπή «Κουφώματα» της ET-2, που σκηνοθέτησε ο Νίκος Ζερβός, ξέσπασε ένας δημόσιος καβγάς με πολλούς γύρους. Η εκπομπή επικρίθηκε από «τηλεκριτικούς» (τα εισαγωγικά έχουν νόημα, που θα εξηγηθεί στη συνέχεια), ο Ζερβός κατά πάγια τακτική άρχισε τις οργισμένες απαντήσεις τονίζοντας για μια ακόμη φορά την φυσιογνωμία που έχει... κατακτήσει στην αγορά της δημοσιότητας, η διοίκηση της τηλεόρασης «ε-

τριότητας και στην απαρασάλευτη πίστη ότι το μέσο είναι το μήνυμα, υποθήκη που άφησε στους περί την τηλεόραση τυρβάζοντας ο Μακ Λούαν. Όσοι προγραμματίζουν για τα τηλεοπτικά μας κανάλια φαίνεται ότι βιώνουν μιαν αβάσταχτη ρουτίνα. Το ίδιο πρέπει να αισθάνονται όσοι αναλαμβάνουν κάποιες εκπομπές. Στο κάτω κάτω τα χρήματα των αναθέσεων, κατά κανόνα, είναι λίγα, μ' αποτέλεσμα το κέφι να μη βρίσκει υλικά ερείσματα να πατήσει.

Έτσι, όπως φαίνεται, η τηλεόραση είναι μια ακόμη επαγγελματική ενασχόληση που γίνεται άκεφα και, επειδή αυτό δεν ακυρώνει τη δυναμική της, τη δυναμική του μέσου, εκτός από την επίδρασή της στη «μάζα», εκτός απ' τον δυναμικό της ρόλο στην πολιτική, πολλοί τη χρησιμο-

κοψε» την εκπομπή και, στην πορεία, βγήκαν ορισμένοι που άρχισαν να την υπερασπίζονται για την... ανατρεπτική της οπτική, το... χιούμορ της, τις... κρυφές αρετές της.

Μη γελιόμαστε. Το χιούμορ του Ζερβού διοχετεύεται σε μια χοντροκομμένη μπαλαφάρα, στους στόχους της οποίας είναι η πρόκληση. Γνωστή η εκφραστική του γκάμα κι από τις κινηματογραφικές του ταινίες. Γνωστό είναι επίσης ότι τα έργα του σκηνοθέτη δεν είναι τίποτα πολυβασανισμένα καλλιτεχνήματα. Πιο πολύ στηρίζεται στην εικόνα των συνεργατών του, έτσι όπως έχει επιβληθεί μέσα από τη σχέση τους με τους μηχανισμούς δημοσιότητας. Κοινό μυστικό είναι ότι ο Ζερβός δεν διευθύνει καν ηθοποιούς! Ο λόγος του στηριζε-

ται στην μεταφορά στην οθόνη ενός λόγου καθημερινού, που στα ακροτελεύτιά του όρια μπορεί να σοκάρει, λόγου διανθισμένου με την επίφαση της φιλοσοφίας της γενιάς του ροκ εν ρολ. Ένας δήθεν αντικομφορμισμός, το στίγμα του.

Ταυτότητα συγγνωστή στους χώρους των δημοσίων θεαμάτων. Συνεπώς δεν στοιχειοθετείται άγνοια από πλευράς επιτροπής έγκρισης προγραμμάτων της ΕΤ 2. Ήταν γνωστό από την αρχή τι... ψώνιζαν. Όταν ο Στρατής Καρράς εναρμονιζόταν με το λόγο της τηλεκριτικής, αυτο-αναιρούνταν, και έδινε εντολή να κοπεί η εκπομπή, δεν έκανε τίποτα άλλο από μια δημόσια επίδειξη στρουθοκαμηλισμού.

Όσο για τις «τηλεκριτικούς» διακρίνει κανείς περισσότερο μια στάση αστυνόμευσης και προάσπισης του μέσου γούστου στη στάση τους, παρά μια προσπάθεια κατανόησης αυτού που εκτίθεται στην κοινή θέα, ανάλυσης του τηλεοπτικού προγράμματος με αναφορά σε κάποια σταθερά κριτήρια και, κατά συνέπεια, έμμεση προτροπή ή αποτροπή του κοινού που βλέπει τηλεόραση.

Η ζωή μας είναι πολύ μικρή για να την αφιερώσουμε ολοκληρωτικά στην τηλεθέαση και, αντί για κραυγές που ζητάνε την προάσπιση του καταναλωτικού μας γούστου, θα προτιμούσαμε εμπεριστατωμένες προτάσεις που να μας υπολογίζουν ως πολίτες, οι οποίοι έχουν ιδίαν βούληση και ξέρουν ότι δεν υπάρχει τίποτα πιο απλό από το να κλείσουν το κουμπί της τηλεόρασης σε περίπτωση που θεωρούν ότι προσβάλλεται η αισθητική τους ή η νοημοσύνη τους.

Ο τηλεβόας

Αυτοσχεδιάζοντας με καθυστέρηση

Το 4ο φεστιβάλ τζαζ και αυτοσχεδιαζόμενης μουσικής της

Θεσσαλονίκης αποδείχθηκε «δισεκτο». Κατ' αρχήν άργησε ένα χρόνο, ύστερα ο διευθυντής του, ο Σάκης Παπαδημητρίου, αναγκάστηκε να παραιτηθεί λίγες μόνο μέρες πριν την έναρξή του, και, τέλος, οι συνθήκες της διοργάνωσης ήταν τέτοιες που δημιούργησαν πολλά ενοχλητικά προβλήματα, με τελικό αποτέλεσμα να καταφέρουν να αναιρέσουν τις εντυπώσεις που άφησε το μουσικό μέρος.

Το μεγάλο αρνητικό της όλης υπόθεσης ήταν η αντίληψη για φεστιβάλ που είχε ο Δήμος Θεσσαλονίκης που είναι επίσημα ο διοργανωτής. Η αμηχανία σε σχέση με μια τέτοια εκδήλωση φάνηκε από τη χρονική απόσταση ανάμεσα στο 3ο με το 4ο φεστιβάλ —17 μήνες σχεδόν. Όταν τελικά έγινε, ο τρόπος αντιμετώπισής του ήταν φανερά ψηφοθηρικός και παταγωδώς λανθασμένος. Κάποιος σκέφθηκε ότι ο τίτλος «Διεθνές Φεστιβάλ» προσφέρεται για εκμετάλλευση και, αφού ο Παπαδημητρίου δεν ήταν παρών πλέον, ακολούθησε μια σειρά από λάθος κινήσεις που αρχικά προκάλεσαν το γέλιο και τον χλευασμό αλλά τελικά κατάφεραν να εκνευρίσουν θεατές και μουσικούς.

Αυτός ο κάποιος ή οι κάποιοι λοιπόν, χωρίς να ξέρουν τι σημαίνει τζαζ και αυτοσχεδιαζόμενη μουσική, έφεραν το ηχητικό συνεργείο της αρεσκείας τους, έβαλαν έναν κονφερανσιέ της σχολής Άλκη Στέα και άνοιξαν το φεστιβάλ με «κήρυξη της έναρξης», αν είναι δυνατόν, από τον ίδιο το δήμαρχο Θεσσαλονίκης. Το καπέλωμα από τον εκλογικίστικο μηχανισμό του Δήμου, το πλήρωσε ο ίδιος ο Κούβελας, ο οποίος στο λόγο του, αφού περιέγραψε τους μουσικούς του φεστιβάλ λίγο πολύ ως εκπροσώπους ενός γκέτο, προέτρεψε εμάς, το «ειδικό κοινό», να τους δείξουμε κατανόηση!

Η συνέχεια βέβαια είχε αντικτυπο σ' όλους: ο κονφερανσιέ με το ανόητο στυλ του θα μπορούσε να είχε γίνει συμπαθής, αλλά οι επεμβάσεις του στο τέλος κάθε εμφάνισης, απαγόρευαν το μπιζάρισμα και την επανεμφάνιση των μουσικών: οι χειριστές των φωτισμών ανάγκασαν σε κάποια περίπτωση ένα συγκρότημα να παίζει στο σκοτάδι με το σαξοφωνίστα να ζητά με χειρονομίες κάποιο φως για να δει τις νότες του. Ο ήχος, χωρίς να είναι κακός, ορισμένες φορές αδίκησε συγκεκριμένα όργανα: τέλος ό-

Ο Φ. Σάντερς

λες οι συναυλίες μαγνητοσκοπήθηκαν ενώ ένας, τουλάχιστο, μουσικός δεν το επιθυμούσε και αναγκάστηκε να επιβλέπει προσωπικά την αποσύνδεση της κάμερας από το μηχανήμα εγγραφής. Μέσα σ' αυτά τα πλαίσια το ότι κατάφερε να αναδειχθεί η μουσική είναι κατόρθωμα των μουσικών και του προγράμματος που είχε επιμεληθεί ο Παπαδημητρίου.

Το 4ο φεστιβάλ ήταν σύντομης διάρκειας (4 ημέρες αντί για 10-15 των προηγούμενων, με δύο συγκροτήματα τη μέρα χωρίς καμία επανεμφάνιση). Ο κινηματογράφος «Παλλάς», όπου δόθηκαν οι συναυλίες, αποδείχθηκε πολύ πιο ζεστός χώρος απ' ό,τι περιμέναμε και η έμφαση στην καθαρά αυτοσχεδιαζόμενη μουσική ήταν μικρότερη από παλιότερα. Ως στόχοι του φεστιβάλ προβλήθηκαν η επισήμανση νέων τάσεων και η παρουσίαση συγκροτημάτων Ελλήνων και ξένων μουσικών, σε συνεργασία. Άλλες, τυχαίες ίσως, εμφανίσεις υπήρξαν στο συγκρότημα μουσικών πολλών εθνικοτήτων, το σαξόφωνο και την κιθάρα. Το καινούργιο στο φεστιβάλ ήρθε από τους νεαρούς Γιουγκοσλάβους του συγκροτήματος Miladojka Youneed οι οποίοι κέρδισαν τις εντυπώσεις. Στο πρόγραμμα αναφέρονταν ως επτά αλλά τελικά εμφανίστηκαν έξι (δύο σαξόφωνα, δύο μπάσα, κιθάρα και ντραμς). Μουσική με στοιχεία από τζαζ και ροκ, ρυθμός της φανκ, ένταση της πανκ, τα ηχεία στο μάξιμουμ και τραγούδι ουρλιαχτό.

Άλλο συγκρότημα που άρεσε, το αμειγώς γερμανικό τρίο του Ulrich Lask (ο ίδιος χρησιμοποίησε και τον όρο «μεταμοντέρνο» για το στυλ του). Κι εδώ υπήρχε ποικιλία πηγών έμπνευσης, ηλεκτρονική, ροκ, φανκ ρυθμοί, μπλουζ κιθάρα. Το σύνολο δεν είχε την ένταση των Γιουγκοσλάβων και άφηνε στα μέλη του πεδίο για αυτοσχεδιασμούς.

Τα σαξόφωνα: οκτώ σαξοφωνίστες εμφανίστηκαν συνολικά στο φεστιβάλ. Το μεγάλο όνομα εδώ ήταν του Φάρω Σάντερς. Ο συνεργάτης του Καλτρέιν έχει πλέον αφήσει τον ελεύθερο αυτοσχεδιασμό, όπως και την αυστηρότητα και την ένταση που τον διέκριναν μέχρι πριν λίγα χρόνια, και στη Θεσσαλονίκη εμφανίστηκε με διάθεση για μπλουζ και τραγούδι. Από τις πιο όμορφες στιγμές ήταν το σαξόφωνο του Τζο Λοβάνο με το κουαρτέτο του Ανρί Τεξιέ. Ποικιλία ήχων και προσεγγίσεων —από λυρικά κομμάτια ως ελεύθερα που τα γέμιζε ένα ζεστό αίσθημα— ήταν ο χαρακτήρας τους. Οι υπόλοιποι σαξοφωνίστες ήταν δύο Γιουγκοσλάβοι των Youneed, ο Ούλριχ Λασκ, ο Τάκης Πατερέλης που βαδίζει στα σχετικά βατά μονοπάτια της «μοντέρνας» τζαζ και παίζει στο κουαρτέτο με τους Τρανταλίδη, Πακάτο, Βάσβαρη, ο Ρισάρ Μορίς του Evratik quartet του πιο free αλλά και πιο άτυχου συνόλου (αφού στη διάρκεια της εμφάνισής του) δεν υπήρχαν αναμμένα φώτα(!) και ο Πωλ Βάιλινγκ με το κουαρτέτο του Νίκου Τσιλογιάννη που έπαιξε ατμοσφαιρική μουσική με έντονη παρουσία ελληνικών μελωδιών.

Οι κιθάρες: τέσσερις κιθαρίστες έδωσαν όλοι σχεδόν την εντύπωση ότι η κιθάρα στην τζαζ αυτή τη στιγμή χρωματίζεται από την ροκ και μάλιστα τις πιο σκληρές της μορφές.

Τέλος, για να ολοκληρώσουμε τους μουσικούς που εμφανίστηκαν στο φεστιβάλ, ο Μηνάς Αλεξιάδης στο σόλο πιάνο, του οποίου ο αυτοσχεδιασμός σε λυρικά κομμάτια, (μάλιστα του Μπαίραχ) ήταν ιδιαίτερα πετυχημένος, ενώ συγκυριακά έπαιξε σόλο πιάνο και ο Μπέλα Λακάτος με κομμάτια «new age» που έδειξαν ένα μελωδικό σύγχρονο ρεύμα της τζαζ.

Ίσως το συνολικό αποτέλεσμα του φετινού φεστιβάλ τα θέσει σε αμφιβολία πάλι το μέλλον του. Κάτω από τις παρούσες συνθήκες, θα ήταν πολυτιμότερο τα άτομα που έχουν υπάρξει οι πραγματικοί υποκινητές του μέχρι τώρα, να ερευνήσουν τις πιθανότητες συνεργασίας με άλλους φορείς. Η εντύπωση που υπάρχει φέτος στη Θεσσαλονίκη είναι ότι ο κόσμος έχει πολλή διάθεση για καλή μουσική, επομένως δεν θα πρέπει να είναι δύσκολο να βρεθούν.

Θόδωρος Νάτσικας

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

Περιοδική έκδοση οικονομικού και κοινωνικού προβληματισμού
σε θέματα του αγροτικού χώρου.

Συντακτική Επιτροπή

Π. ΓΡΕΒΕΝΙΤΗΣ
Ν. ΘΕΟΔΩΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ
Τ. ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ
Α. ΜΟΥΣΙΔΗΣ
Μ. ΨΑΡΡΟΥ

Σύμβουλοι Σύνταξης

Δ. ΔΑΜΙΑΝΟΣ
Σ. ΘΕΟΦΑΝΙΔΗΣ
Η. ΘΕΡΜΟΣ
Ο. ΙΑΚΩΒΙΔΟΥ
Β. ΚΑΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ
Κ. ΛΑΜΠΟΣ
Θ. ΛΙΑΝΟΣ
Ν. ΜΑΡΤΙΝΟΣ
Γ. ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ
Ν. ΜΠΑΛΤΑΣ
Σ. ΜΠΑΜΠΑΝΑΣΗΣ
Δ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
Σ. ΠΑΠΑΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ
Π. ΡΕΠΠΑΣ
Μ. ΣΑΚΕΛΛΗΣ
Γ. ΣΑΜΑΡΑΣ
Α. ΣΑΡΡΗΣ
Κ. ΣΟΥΛΑΣ
Π. ΣΠΑΘΗΣ
Γ. ΧΡΗΣΤΟΥ
Δ. ΨΥΧΟΓΙΟΣ

Η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος συνεχίζοντας τη συμβολή της στην επιστημονική έρευνα, εκδίδει νέο επιστημονικό περιοδικό, αφιερωμένο στη μελέτη θεμάτων του αγροτικού χώρου από τη σκοπιά των κοινωνικών επιστημών. Στο περιοδικό, που διευθύνεται από πενταμελή Συντακτική Επιτροπή Επιστημόνων της Διεύθυνσης Μελετών και Προγραμματισμού της ΑΤΕ, δημοσιεύονται πρωτότυπες (αδημοσίευτες) επιστημονικές εργασίες Ελλήνων και ξένων συγγραφέων με τη μορφή άρθρων, σημειωμάτων κλπ., καθώς και βιβλιοκριτικές και βιβλιοπαρουσιάσεις. Η συχνότητα έκδοσης του περιοδικού είναι τριμηνιαία. Κάθε χρόνο κυκλοφορούν τρία τεύχη σε ελληνική γλώσσα, καθώς και ένα ξενόγλωσσο τεύχος με επιλεγμένα άρθρα σε μετάφραση, καθώς και περιλήψεις όλων των άρθρων της χρονιάς.

Περιεχόμενα 5ου Τεύχους

Μ. ΜΑΡΤΙΚΑ - ΒΑΚΙΡΤΖΗ, Η Παραγωγικότητα της Καπνοκαλλιέργειας στην Ελ-
Ε. ΠΑΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ, λάδα.
Α. ΨΥΧΟΥΔΑΚΗΣ

Λ. ΛΑΜΠΡΙΑΝΙΔΗΣ Προβλήματα Εκβιομηχάνισης μιας Αγροτικής Πε-
ριοχής

Α. Β. ΚΑΤΟΣ, Χ. Α. ΜΠΑ- Διάρθρωση των Εκμεταλλεύσεων και η Αθροιστική
ΤΖΙΟΣ Συνάρτηση Παραγωγής: Εφαρμογή στη Γαλακτοπα-
ραγωγό Βοοτροφία της Ελλάδας.

Θ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ...Ο Αλέξανδρος Παπαναστασίου και το Αγροτικό Ζήτημα

Π. ΣΠΑΘΗΣ Ένα Σημείωμα για τη Δανειακή Επιβάρυνση της
Κρεατοπαραγωγικής Κτηνοτροφίας.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ το 5ο ΤΕΥΧΟΣ

ΔΙΑΘΕΣΗ ΣΤΑ ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ
ΚΑΙ ΣΤΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΑΤΕ
ΤΗΛ. 322 3586
ΕΔΟΥΑΡΔΟΥ ΛΩ 19, ΑΘΗΝΑ 10564

ΔΕΛΤΙΟ ΕΓΓΡΑΦΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΗ

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ _____
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ _____
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ _____
ΠΟΛΗ _____
ΤΑΧΥΔΡΟΜ. ΤΟΜΕΑΣ _____
ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ: _____
ιδιώτες _____ 1200 Δρχ.
υπουργεία, νομικά πρόσωπα, τράπεζες _____ 3200 Δρχ.
φοιτητές, σπουδαστές _____ 800 Δρχ.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ ΤΟ 5ο ΤΕΥΧΟΣ
ΔΙΑΘΕΣΗ: ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΑΤΕ
ΤΗΛ. 322 3586, ΕΔΟΥΑΡΔΟΥ ΛΩ 19, ΑΘΗΝΑ 105 64.

Το ελληνικό
αλφάβητο και η δομή
των ελληνικών λέξεων,
ως γραφή,
επέτρεψε την εξέλιξη
της αφηρημένης σκέψης
και την ανάπτυξη
της πρόζας,
χωρίς φυσικά να
μειώνει την ποιητική της
γλώσσας

του Αριστοτέλη Νικολαΐδη

ΜΙΚΡΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΟ

ΑΣΥΝΕΙΔΗΤΟ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ

Η ψυχανάλυση δομείται με την εξερεύνηση του τόπου (topik, topisch) ή του πεδίου του ασυνειδήτου και η δυναμική της αναπτύσσεται και οργανώνεται γύρω από το οιδιπόδειο σύμπλεγμα, κυρίως, κατά την κρίσιμη ευνουχιστική στιγμή του, όταν αναβλύζει η επιθυμία που αποτελεί μια σχέση του Είναι, όχι σε αυτό που αφηρημένα συνηθίσαμε να αποκαλούμε «κοινωνικό», αλλά προς την δομή της επι-κοινωνίας που είναι η γλώσσα. Έτσι, κατά Λακάν, «το ασυνειδήτο είναι δομημένο σαν γλώσσα» μολονότι θα μπορούσα —υπό αίρεση— να μνημονεύσω τον S. Wideman (1970) που σχολιάζοντας την πρόταση αυτή λέγει ότι «το ασυνειδήτο το βρίσκουμε δομημένο σαν ένα γλωσσικό σύστημα διότι μας γίνεται κατανοητό μέσω του γλωσσικού μας συστήματος» αν και ο ίδιος σημειώνει αλλού ότι «το ασυνειδήτο δεν οφείλεται μόνο στην μεσολάβηση της γλώσσας αλλά είναι δημιούργημά της».

Στο σημείο τούτο, εντούτοις, δεν αντέχω στον πειρασμό να μην παραλείψω την εξαιρετική φράση του Μιχαήλ Μητσάκη που έγραψε προφανώς πριν από το 1896, προτού περάσει δηλαδή στα σκοτεινά

της «παραφροσύνης» του κατά την ιδιόγλωσσα της εποχής: «Η κυριότερα ίσως διαφορά μεταξύ πολλών παραφρόνων και πολλών νομιζομένων φρονίμων είναι μόνη η ανικανότης ην έχει ο παράφρων περί την χρήσιν των λέξεων, ως εκ της οποίας δεν ημπορεί να μεταδώσει και εις άλλους εκ των ομοίων του την τρέλλαν υφ' ης κατέχεται». Με την πρότασή του αυτή ο Μητσάκης έθετε ταυτοχρόνως επιστημονικά, χωρίς να το γνωρίζει ή να το αναγνωρίζει (δισυσθανόμενος τους πολλαπλούς προβληματισμούς εν αναφορά προς την κωδικοποίηση της γλώσσας) μια διαμάχη που διαλεκτικά συνεχίζεται.

Ο Φρόυντ καθόριζε πάντοτε την διαφορά μεταξύ ασυνειδήτου και προσυνειδήτου (das Vorbewusste) το οποίο θεωρεί ως ένα σύστημα του ψυχικού μηχανισμού σαφώς διαφορετικό από το ασυνειδήτο αφού το προσυνειδητό επικοινωνεί

με την συνείδηση ως γνώση και ανάμνηση μη δραστηριοποιημένη: υπό την έννοια τούτη η αναπαράσταση προβάλλεται στο προσυνειδητό με τη ρηματική γλώσσα ως «αναπαράσταση λέξεων». Κατά τη γνώμη πολλών, στο επίπεδο τούτο κυρίως του προσυνειδήτου συντελείται συνταγματικά και ο διαφορισμός μιας γλώσσας (γενικής) και γλωσσών ιδιαίτερα εφόσον η κάθε μια είναι ξεχωριστά συνδεδεμένη με τη δική της δομή και λέξεις, την λεξογένεσή της, τουτέστιν, και τα δυναμικά της που, ανεξαρτήτως μεταγενεστέρων κοινωνικών και πολιτιστικών αλληλεπιδράσεων, αποτελούν τις καταβολές τους και συνεχίζουν οπωσδήποτε την πολιτιστική τους επίδραση μέσα στην ιστορία και την καταγραφή των γλωσσών.

Μια κοινή γλώσσα είναι η προϋπόθεση για μια δεδομένη διαμόρφωση (κουλτούρα) και μια κοινή γλώσσα δομείται πάνω σε μια κοινή μνήμη και μεταφορά. Η μνήμη αυτή βρίσκει την ύπαρξή της όχι σε μια αόριστη ορδική συνείδηση αλλά εις τους ζώντες εγκεφάλους όλων των ατόμων - μελών ενός πυρηνικού είδους κοινωνίας και δομής. Η λειτουργία της προορίζεται στο να κωδικοποιεί έναν τύ-

πο συμπεριφοράς δια μέσου της στοματικής κοιλότητας και των συγχωρδίων της. Ο κώδικς έτσι προγραμματισμένος στη μνήμη μπορεί να ιδωθεί ως ένα σύνολο (σώμα) πληροφοριών ιεραρχιμένων και συγκεντρωμένων για συνεχή ή επαναληπτική χρήση.

Ο πρώτος σκοπός της ομιλίας όπως παράγεται από το στόμα (δηλαδή ο προφορικός) έγκειται στο να προωθεί την δράση και την επικοινωνία μεταξύ των μελών του είδους. Το «μιλώ στον εαυτό μου» είναι απλώς μια ταυτοποιητική μεταφορά. Η ομιλία ενισχύεται από την ανάγκη να προγραμματισθεί μια αμοιβαία δραστηριότητα η οποία είναι η ουσία της επικοινωνίας. Η πληροφορία που συγκεντρώνεται στη γλώσσα καθίσταται έτσι ένα μέσο προγραμματισμού και σηματοδότησης από μια συνεχή και ασυνεχή σειρά πράξεων συνδεδεμένων αναποφεύκτως με την γλώσσα: ο σκοπός δεν είναι μόνο πληροφορία αλλά και κατεύθυνση.

Μια μη εγγράμματη λοιπόν κοινωνική διαμόρφωση αποκτά μια βασική ταυτότητα για τον εαυτό της διατηρώντας κυρίως την σταθερότητα του λεξιλογίου της και την σύνταξη, με όλα εκείνα τα στοιχεία της λαλιάς, όπως οι συνηχήσεις, η ετυμολογική ριζικότητα και συνά-

φεια, ο ρυθμός. Κλασικό παράδειγμα μιας τέτοιας κοινωνίας με εκατονταετίες που υπερβαίνουν κατά πολύ προφανώς την χιλιετηρίδα, όπως καταδεικνύουν οι νεότερες έρευνες, είναι ο «ομηρικός άνθρωπος» πριν από την καταγραφή της εποποιίας του.

Χρησιμοποιώντας τον όρο της εναποθηκευμένης ή κατεστημένης πληροφόρησης, συμπεριλαμβάνουμε την περιγραφή και την εντολή (συνταγή): οι δυο παραλλαγές επακολουθούν και διαδέχονται συνεχώς η μια την άλλη. Το να περιγράψεις ένα δεδομένο πράγμα σημαίνει και να συντάξεις τα όριά του, να το «συνταγοποιήσεις» και όχι αναγκαστικά να το συνταγματοποιήσεις. Η αναγκαία πληροφορία σε αυτό το επίπεδο είναι αποθηκευτική ή υποθηκευτική για κάθε εγκέφαλο που είναι εξοπλισμένος να μνημονεύει μια γλωσσική συνθήκη οπωσδήποτε πολύπλοκη. Αλλά είναι αυτό αρκετό να παράσχει μια (κουλτούρα) διαμόρφωση με τον αναγκαίο βαθμό της αυτο-συνείδησης, της ενείδησης μιας ταυτότητας που της δίνει το δικαίωμα να μην αποκαλείται πρωτόγονη; Αυτό είναι δυνατόν να γίνει μόνον όταν υπερβαίνει το ασυνειδήτο πεδίο της συγχρονίας και

αναζητεί την ειδική κατάσταση της διαχρονίας που το ταυτοποιεί. Σημαίνει δηλαδή ότι κείται έξω από το πεδίο μιας κοινής λαλιάς, μιας καθομιλουμένης ή ντοπιολαλιάς, διότι το καθομιλούμενο επίπεδο μιας γλώσσας είναι εφήμερο όπως π.χ. η λαλιά ή οι εγγραφές της δημοτικής μας ποίησης αλλά και η αγκυλωτική «δημοτική» ως κατάχρηση λέξης που επιχειρήθηκε να επιβληθεί στην νεοελληνική εξέλιξη της γλώσσας μας. Το αντίθετο, φυσικά, θα μπορούσε να το δει κανένας αναλόγως στην «καθαρεύουσα» των αττικίζοντων του περασμένου αιώνα και τους επιγόνους των.

Οι ασυνείδητες πηγές του εγκεφάλου σε μια βιολογική μνημόνευση είναι αβέβαιες και αμφίβολες. Το ζητούμενο λοιπόν της δυναμικής διατήρησης και ανάπτυξης γίνεται μόνο δια μιας τεκμηρίωσης διαχρονικής με την λογοτεχνία - φιλολογία - φιλοσοφία, τους νόμους και την επιστημονική γλώσσα γενικότερα. Η διατήρηση πάντως της προφορικής παράδοσης (δημοτικά τραγούδια, κρητική ή ποντιακή διάλεκτος κ.λ.π.) σε μια διαρκή σύγκρουση και δημιουργική συνάφεια με την Γραφή είναι καρποφόρος για την δυναμική και την ανανέωση της γλώσσας: μια εξισορρόπηση δηλαδή και απαρτίωση της συγχρονίας δια της διαχρονίας της.

ΓΛΩΣΣΑΣ

Η σχάση ή η διλημματική απόρριψη του ενός ή του άλλου (όπως έγινε με το δημοτική ή καθαρεύουσα) αποτελεί μια σχιζοειδία καταστρεπτική και μια κατοπτρική πολινδρόμηση της γλώσσας η οποία μπορεί να οδηγήσει σε διάφορα επίπεδα συρρίκνωσης ή ακόμα και σε διαταραχές μιας γλωσσικής αφασίας ή παραφασίας, σε διαμαρτίες σωματογνωσικές, του «σώματος» δηλαδή της γλώσσας και της αναπαράστασής της.

Η αξία και αντίληψη της γλωσσικής εναποθήκευσης προκειμένου να εξηγηθούν τα αρχικά φαινόμενα ενός ανθρώπινου πολιτισμού έγκειται στο γεγονός ότι παρέχει μια συνέχεια με την προπολιτιστική του ιστορία της οποίας είναι «κανονική» εξέλιξη. Τα γονίδια του ανθρώπου δίδουν την δυνατότητα μιας βιολογικής εγγραφής η οποία δύναται να διαρθρωθεί ως ανθρώπινη γλώσσα, κάτι που δεν γίνεται στον πίθηκο ή σε οποιοδήποτε από τα ανώτερα θηλαστικά: «η γλώσσα τους» βρίσκεται στα πλαίσια μιας ενστικτώδους κάθεξης και σηματοδότησης κωδικοποιημένης ίσως αλλά μπλοκαρισμένης από αιώνες ή χιλιετηρίδες σε μια στατική κατάσταση.

Αυτά τα φαινόμενα γενετικώς και βιο-

λογικώς εξαρτώμενα, στον άνθρωπο δεν καθορίζονται απολύτως, αλλά είναι κυρίως το αποτέλεσμα της μάθησης και της εκπαίδευσης, ούτως ώστε σε πιο προχωρημένα στάδια το σύνολο των πληροφοριών το οποίο ο άνθρωπος φέρει και μεταφέρει εξαρτάται εκτός από τον εγκέφαλό του και από το περιβάλλον του (οικογενειακό, κοινωνικό, κ.ο.κ.) που το χαρακτηρίζει ένα ανοιχτό πρόγραμμα και όχι ένα κλειστό κύκλωμα το οποίο μπορεί να αφορά μόνο την γενετική κωδικοποίηση.

Δεν έχουμε την δυνατότητα να μιλήσουμε για την προ-βαβελική (ας την πούμε έτσι) κατάσταση της γλώσσας, μυθική εξέλλου και συμβολική, όχι πραγματική. Εδώ εντούτοις υπάρχει ένα τεράστιο κενό, μόλις και μεταφορικώς καλυπτόμενο μόνο από την προλεκτική επικοινωνία βρέφους - μητέρας με μη διαρθρώσιμες λεκτικές μονάδες, ακόμη και συλλαβές, ένα σημαντικότατο πάντως πεδίο έρευνας που τα τελευταία χρόνια βρίσκεται εν εξέλιξη. Η χρησιμοποιούμενη ορολογία είναι ακριβώς αυτή των ανθρωπολόγων για να περιγραφεί η λειτουργία της γλώσσας ως οικοδόμου του πολιτισμού: η γλώσσα είναι ένα μόρφωμα τεκμηριωμένο και κωδικοποιημένο.

Λέξεις όπως, κώδιξ, πρόγραμμα, πληροφορία, εναποθήκευση, υπαινίσσονται μια ορατή ή φυσική ύπαρξη. Αυτή εξάλλου είναι μια βαθύτατα εξερευνημένη εμπειρία από τον περασμένο ήδη αιώνα και μάλιστα ανατομικώς, φυσιολογικώς και ανατομοπαθολογικώς μέσα στον ανθρώπινο εγκέφαλο: ιδίως στο αριστερό ημισφαίριο με όλη την απειρία των παρατηρήσεων των δυσλειτουργιών της ομιλίας, των αφασικών, παρ-αφασικών και άλλων ποικιλοτάτων διαταραχών ή λειτουργιών οι οποίες σήμερα με την ηλεκτρονική και χημειοπαθολογία μας προσπορίζουν όχι πλέον ενδείξεις ή αποδείξεις, αλλά εξαιρετικές λεπτομέρειες που μας κατευθύνουν προς επαναστατικές αντιλήψεις για την λειτουργία και την εξέλιξη της ανθρώπινης ομιλίας. Εδώ, λοιπόν, η αρχική απάντηση είναι μεταβαβελική, υπό την έννοια ότι μια δεδομένη γλώσσα (ελληνική, γαλλική κλπ.) υπάρχει και αυτό σημαίνει ότι το λεξιλόγιο το οποίο συμπεριλαμβάνει καλύπτει ένα σημαντικό μέρος συμπεριφοράς της ομάδας που την χρησιμοποιεί, κάτι που διαρθρώνεται ήδη στο βιολογικό και ψυχολογικό ασυνείδητο μιας γλώσσας. Οι λέξεις που την συνιστούν και λειτουργούν σε αυτή την συγκεκριμένη γλώσσα, την ταυτοποιούν επίσης συντακτικά, δομικά, εκφραστικά και κατευθύνουν τα δυναμικά της τα οποία διαπλάσσονται, αμαλγαματοποιούνται και εξελίσσονται σε συνεχή αλληλεπίδραση με το εξωτερικό περιβάλλον και την καλλιέργεια της γλώσ-

σας σε όλα τα επίπεδα: χρήση, απλή επικοινωνία, σύνθεση δυναμική και δυναμική, αισθητική, ερωτική και πάντως ερωτηματική. Εδώ έγκειται μια θεμελιώδης λειτουργία της γλώσσας ως ενός «συντηρητικού μηχανισμού», επίσης, του πολιτισμού και των δημιουργικών του ανοιγμάτων. Εδώ υπεισέρχεται και η έννοια της διαχρονίας της γλώσσας, μια διαχρονία η οποία αρχίζει από τα πιο πρωτόγονα βιολογικά επίπεδα μέχρι τα πλέον ανώτερα της ανθρώπινης διάνοησης του περιβάλλοντος ή της τεχνολογίας.

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να αναφερθώ εντελώς ιδιαίτερα στο βιβλίο του ΗΑ-VELOCK: «Η εγγράμματη επανάσταση στην Ελλάδα και οι πολιτιστικές της συνέπειες»¹, που αφορά κυρίως στην δημιουργία του Ελληνικού Αλφαβήτου ως την πιο αποφασιστική ίσως εφεύρεση του ανθρώπινου πολιτισμού, καθώς και στην, πράγματι συνταρακτική ανάλυση του προφορικού Ομηρικού λόγου τον οποίο θεωρεί ως ένα γλωσσικό συνεχές αιώνων (εξελισσόμενο, ανανεούμενο και εμπλουτιζόμενο) που έγινε γραπτός λόγος μόνο μετά την εφεύρεση του Ελληνικού Αλφαβήτου ως νέας «τεχνολογίας» δομής και διέκτασης του αφαιρετικώς σκέπτεσθαι. Οι μη αλφαβητικές γραφές συντηρούσαν τις άλλες γλώσσες και τις περιέστειλαν σε μια ιεροτελεστική δυσκαμψία, λεκτική πτώχεια, πολυσημία και στατικότητα μη επιτρέποντάς τις να περάσουν σε μια δυναμική, σε μια δυναμική και σε μια παραγωγικότητα λέξεων, ιδίως αφηρημένων εννοιών και καταστάσεων που θα τις πλούτιζαν ποιητικά και στοχαστικά.

Οι περισσότερες σταματούσαν σε μια διάκλειση (μια *forclusion*, δηλαδή, όπως είναι στον όρο του Λακάν, που έχει το αντίστοιχό του στο «έγκλειστο γραφής» στις συμβολικές εξισώσεις της Η. Segal στις «προέννοιες» (*Preconceptions*) του Bion ή στην λειτουργική σκέψη (*Pensée Operatoire*) των Marty και M. de M' Uzen, στην έλλειψη του σημαίνοντος της έλλειψης, του G. Rosolato ή τέλος στο «αναφερόμενο αντικείμενο» του Νίκου Νικολαΐδη².

Ομιλώ εδώ κυρίως με όρους της ψυχιατρικής και ψυχαναλυτικής έρευνας της γλώσσας. Τι είναι λοιπόν αυτό που επέτρεψε την ομηρική γλώσσα να γίνει τόσο πλούσια, τόσο ευέλικτη, ποιητική και όχι ιερατική, αναδομώντας και αναπαριστώντας τις ιστορικές εμπειρίες αιώνων με ακρίβεια και συνέπεια αν όχι αυστηρώς ιστορική (ένα «αυστηρώς» που μόλις καταλαβαίνω) πάντως όχι φανταστική ή μυθολογική μονάχα: όντως μυθιστορηματική;

Όσο περίεργο κι αν φαίνεται είναι η μακροχρόνια αποδέσμευσή της από κά-

θε είδος προ-αλφαβητικής γραφής διότι καμιά από αυτές δεν την χωρούσε, δεν μπορούσε να την αποδώσει στην ποιότητά της ούτε να την αφήσει στην εξέλιξή της. Ο Νίκος Νικολαΐδης στο βιβλίο του «Η αναπαράσταση»³, το φαινόμενο της ομηρικής γλώσσας το συνδυάζει με την αφηρημένη γεωμετρικότητα της «σκοτεινής περιόδου», του λεγομένου δηλαδή «ελληνικού μεσαίωνα» μεταξύ Μυκηναϊκής - κρητικής γραφής και των αιώνων που μεσολάβησαν. Η ανεικονική αυτή περίοδος ανέπτυξε στο έπακρο μια ποιητική αντίληψη του κόσμου μη περιορισμένη από την ιερογλυφική και συλλαβική αναπααραστατικότητα.

Δεν ήταν όμως κατά την γνώμη μου μόνο ο ρυθμός ή η εξωτερική μουσικότητα των λέξεων αλλά, ένα ιδιαίτερο στοιχείο μιας εσωτερικής και αφηρημένης δυναμικότητας που αναπτύχθηκε στο ομηρικό λόγο (πράγμα που ο Havelock δεν μπορούσε ιδιαιτέρως να συλλάβει ένεκα της πρωτογενούς αγγλικής του γλώσσας) μέσω της ετυμολογικής πραγματικότητας, συνάφειας και συνεκτικότητας που δεν επέτρεπε στην Μνήμη να λειτουργεί εντροπικά ως μνήμη ή μνάμα, όχι δηλαδή ως λήθη αλλά ως αλήθεια ή έτυμον. Η ετυμολογική αυτή δύναμη ανέλιξε τη μνήμη να λειτουργεί ως ποιητικός κυρίως χρόνος παρά ως συμβολικό «διάκλειστο», να απομνημονεύει, δηλονότι, τον λόγο μέχρι τη στιγμή που συνάντησε το ελληνικό αλφάβητο και γραφή, ως μια εντελώς καινούρια δυναμική που επέτρεψε ακόμη πιο πολύ την εξέλιξη της αφηρημένης σκέψης και την ανάπτυξη της πρόζας, χωρίς φυσικά να αποκλείει την ποιητική της γλώσσας, αλλά απεναντίας να επιτρέπει συν τω χρόνω την αφηγηματική της διάσταση.

Η ελληνική γραφή κατόρθωσε λοιπόν να γίνει το κατεξοχήν Όργανο της αφηρημένης σκέψης και να επιτρέψει την γένεση της ιστορίας, της φιλοσοφίας και της επιστήμης χωρίς τις δυναστικές επιπτώσεις της Εικόνας αλλά και της απλής ακόμη εικονογραφίας που με τα σύγχρονα τηλεοπτικά μέσα επικοινωνίας και θεάματος μπορεί να συντελέσουν σε μια επικίνδυνη συρρίκνωση του στοχασμού, μολονότι προσωπικά πιστεύω στην τεράστια δυναμική του Λόγου. Έτσι, λοιπόν, η ελληνική γλώσσα και γραφή με την ετυμολογική της δημιουργικότητα, αφαιρεση και συνάφεια, κατέστη το προηγούμενο και το αναπόφευκτο πρότυπο μιας ανώτερης δομής των Ευρωπαϊκών γλωσσών δια της ετυμολογικής συμμετοχής της στην εξέλιξή τους ή στην μεταφορική - μετωνυμική και όχι απλώς μεταφραστική τους δυνατότητα.⁴

Η αποκοπή της γλώσσας μας της οποίας είμαστε ζωντανοί φορείς της από την προσυνειδητή διαχρονία της, όπου κυρίως συντελείται η λεξοποίησή με την

ποιητική - ιστορική δυναμική της και ακτινοβολεί δυναμικά στην λειτουργικότητά της, θα την επανέφερε σε μια, ούτως ειπείν, βουκολική ψευδοδημοτική καθομιλουμένη προφορικότητα. Και ιδού το ψευδοπρόβλημα μιας λαϊκιστικής και λογιοτάτης ψευδούς συνείδησης: Δημοτική ή Καθαρεύουσα;⁵

Δημοτική = «γλώσσα της μάνας, στόμα του λαού» και άλλες γραφικότητες. Καθαρεύουσα = λογία επεξεργασία και συχνά εκζήτηση (με τα αναμφισβήτητα στάδια μιας γλωσσικής διαχρονίας και πανελλήνιας εμβέλειας) συχνά δογματοποιημένη καθήλωση καθαρολόγων και προγονοπλήκτων. Μια λανθασμένη, δηλαδή και «άλυτη», εξίσωση ακριβώς λόγω της λανθασμένης της διατύπωσης. Μέσα σε αυτό το κύκλωμα ταλαιπωρήθηκε η σύγχρονή μας γλώσσα με επεμβάσεις «ειδικών» και άλλων γλωσσολογούντων, ερασιτεχνών κατά κανόνα.

Περίεργες αναστολές κάνουν πολλές φορές, αναγνωρίζοντας το μέγεθος ενός δημιουργού να το επεκτείνουμε σε κάθε του εκδήλωση και σαν πατρική απαγόρευση να φθάνουμε στον ανδριάντα μιας αδιαφοροποιητής αυθεντίας. Μολονότι ο Σολωμός με τον «Διάλογό» του μπορεί στο μεγαλύτερο μέρος να λέγει τις αλήθειες του, εντούτοις και μόνο η σχηματοποίηση του Ποιητή από τη μια μεριά και η γελοιοποίηση του Σοφολογιώτατου από την άλλη, κατήργησε στην συνείδηση πολλών Ελλήνων τον συνωνυμικό κόσμο της ελληνικής γλώσσας, απλοποιώντας τον μέχρι σημείου απορίας, υλικής και ερωτηματικής συνάμα, δημιουργώντας έτσι την ψευδή γλωσσική συνείδηση στην οποία αναφέρομαι από πολλά τώρα χρόνια. Δεν ξέρω αν ένας εγκαίρως αναγνωρισμένος Κάλβος, έγραφε τον δικό του «Διάλογο» τι θα συνέβαινε, αφού αυτός μόνον είναι το εξαίσιο ισοδύναμο του Σολωμού.

Με λίγα λόγια ο Ποιητής του σολωμικού γλωσσικού στοχασμού εκφραζόμενος με το «στόμα του λαού» και το «βυζί της μάνας» δίδει απλώς μια λαϊκιστική ερμηνεία της γλωσσικής μας κατάστασης, εφόσον γελοιοποιεί ταυτοχρόνως την μεγάλη και ανεκτίμητη Λογία παράδοσή μας (τουτέστιν την παράδοση του Λόγου), που δεν επιτρέπει σε ορισμένους να δουν τη γλωσσική μας συγχρονία σε συνάρτηση με την προσυνειδητή διαχρονία της, όπου δεν συγκεντρώνονται μόνο γεγονότα και στάδια του παρελθόντος αλλά και απωθημένες δυνατότητες του παρόντος καθώς και η όλη δυναμική και δυναμική της γλώσσας μας. Αυτό βεβαίως ερήμην της αληθινής ανέλιξης και παρουσίας της. Μέγας Θεματοφύλαξ πάντως παραμένει η γραφή και η ορθογραφία της, τα λεξικά μα κυρίως η γραφή που καταλύει επίσης τον προφορικό λόγο και τον ερεθίζει. Απλοποιή-

σεις, δήθεν, ή άλλες, μη γλωσσολογικώς καταξιωμένες και δοκιμασμένες από τον χρόνο παρεμβάσεις, θα πρέπει να γίνονται με εξαιρετική προσοχή, διότι αλλιώς με μια παρέμβαση ολοκληρωτικού κρατισμού και των μέσων επικοινωνίας τα οποία μπορεί σήμερα να εκποιούνται ή να παρεμβαίνουν καθέτως στη ζωή μας είναι δυνατόν να πληγεί ως ένα επικίνδυνο ίσως σημείο η δυναμική και η δυναμική της Ελληνικής που από την μετα-ομηρική εποχή και εντεύθεν ως μια συνέχεια και ταυτοχρόνως μοναδικό ντοκουμέντο ή τεκμήριο της ανθρωπότητας επηρεάζει πάντοτε όλες τις σύγχρονες γλώσσες δια της Επιστήμης και της Τεχνολογίας που έχουν ήδη ενσωματωμένα τα δυναμικά της και τα καλλιεργούν προς κάλυψη των εκφραστικών τους αναγκών.

Τα δυναμικά τούτα λειτουργούν σε μια διαρκή επικοινωνία με την Μνήμη της γλώσσας, τις ρίζες της, ακόμη και του απώτατου παρελθόντος, τις φάσεις δηλαδή μιας διαχρονίας που αναπτύσσεται ποικιλοτρόπως μέσα στους αιώνες με τις κύριες φλέβες της, τους ιδιωτισμούς της, τις παλινδρομήσεις ή τις ανανεώσεις, ακριβώς όπως γίνεται μέσα στον ψυχισμό του ατόμου που λειτουργεί κυρίως με τις ρηματικές του διαστρωματώσεις (οι μη ρηματικές στον άνθρωπο είναι πολύ λιγότερο σημαντικές, ατροφικές και πάντως εξαρτήσεις πλέον της ρηματικότητάς του) από το ασυνείδητο, το προσυνειδητό μέχρι τη συνείδηση: αυτά τα τρία σχηματικά έστω επίπεδα, αν και σαφώς διαφοροποιημένα, που είναι αδύνατο να λειτουργήσουν επαρκώς χωρίς την απαραίτητη επικοινωνία τους η οποία είναι άλλοτε συνεχής, άλλοτε ασυνεχής, ή κατά περιόδους λιμνάζουσα, χωρίς όμως ποτέ να περνά σε μια αποτιτανωμένη λήθη. Από την λήθη εξάλλου του ψυχισμού βγαίνει και η αλήθεια του στην αναζήτησή της, δομημένη και εκπεφρασμένη ως Γλώσσα.

1. Eric A. Havelock: The Literate Revolution in Greece and its Cultural Consequences, 1982, Princeton University Press, Princeton, New Jersey.

2. και 3. Nicos Nicolaidis: La representation, 1984 Dunod - Borda, Paris 1984. Ελλ. μετάφραση: Η αναπαράσταση, 1986, Κέδρος.

4. Claude Tchekhoff: Les formation savantes greco - latines en francais, anglais, italien, espagnol et russe, La linguistique, 1971.

5. Η μοντέρνα γλωσσολογία στον τόπο μας από τις αρχές των ετών 1960 (με το κενό βεβαίως της επταετίας) προβλημάτισε αρκετούς δημιουργικά. Δυστυχώς όμως οι γλωσσολογικές σπουδές και έρευνες στο Πανεπιστήμιο Αθηνών περνούν ακόμη την παιδική τους ηλικία.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΟΑΕΔ

ΚΥΡΙΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΟΔΗΓΟΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ, σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας (1984).

Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΤΩΝ ΝΕΩΝ, επιμέλεια Μ. Νικολινάκου (1983).

Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ, του Χρ. Τζεκίνη (1984).

ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, του Γ. Βάζου (1983).

Η ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ, του Ν. Σκουλά (1983).

Η ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1828 - 1832, του Χρ. Κωνσταντινόπουλου (1984).

ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΚΑΒΑΛΑΣ, του Γ. Πέγιου (1984).

ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΜΙΚΡΟΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ, του Χρ. Τζεκίνη (1984).

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1961 - 1983, του Γ. Χατζηπαναγιώτου (1984).

ΤΑ ΚΕΝΤΡΑ ΜΑΘΗΤΕΙΑΣ ΤΟΥ ΟΑΕΔ: ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ, ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ, ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ, των Κ. Κασιμάτη, Ζ. Πιλαφτζόγλου, Κ. Τσακίρη (κατ' ανάθεση στο ΕΚΚΕ) (1982).

Η ΕΛΛΗΝΙΔΑ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ, της Α. Καραμάνου (1984).

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΣΗΜΕΡΑ, του Θ. Θεοδώρου (1985).

ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, του Θ. Κατσάνεβα (Β' έκδ. 1986).

ΜΟΝΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΜΙΚΡΟΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, του Στ. Χαϊκάλη (1982).

Η ΖΗΤΗΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, των Κ. Ευστρατόγλου, Α. Μπουγά (1983).

ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, του Θ. Κατσάνεβα (1983).

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΟΚ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ, της Β. Σταυριανοπούλου (1983).

ΠΡΟΓΡΑΜ/ΣΜΟΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΣΕ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ, του Χρ. Τζεκίνη (1983).

Η ΜΕΡΙΚΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΕΟΚ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, του Γ. Μακρή (1983).

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, του Α. Μπουγά (1983).

ΒΑΣΙΚΟΙ ΟΡΟΙ ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑΣ, του Κ. Ευστρατόγλου (1984).

ΕΝΑΛΛΑΣΣΟΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ (ΔΥΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ) του Γ. Ιακωβίδη (1984).

ΕΡΓΑΣΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΣΕ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, των Θ. Κατσάνεβα, Μ. Ντότσικα - Παπαβασιλείου (1984).

ΘΕΜΑΤΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, του Θ. Κατσάνεβα (1984).

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ, ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΑΝΕΡΓΙΑΣ, ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΕΡΓΑΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ (1984).

ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, των Θ. Κατσάνεβα, Α. Ζησιμόπουλου (Γ' έκδ. 1985).

ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΠΛΗΡΩΣΗ ΚΕΝΩΝ ΘΕΣΕΩΝ ΑΠΟ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΟΑΕΔ, του Δ. Καραντινού (1985).

ΓΕΝΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΣΤΟ ΘΕΜΑ ΔΙΕΘΝΗΣ ΚΡΙΣΗ - ΑΝΕΡΓΙΑ: ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΣΤΟΝ ΤΟΠΟ ΜΑΣ, του Λ. Κεσίσογλου (1985).

ΠΡΟ-ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΤΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ, του Χρ. Τζεκίνη (1985).

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΜΕΡΙΚΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ, των Χρ. Τζεκίνη, Κ. Ροδόπουλου (1986).

ΠΟΣΟ ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΕΙΝΑΙ Η ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ;

της Τέτας Παπαδοπούλου

Αγαπητοί ακροατές γεια σας. Σήμερα έχουμε πολλές εκπλήξεις για σας. Όμως ακούστε πρώτα πέντε διαφημιστικά μηνύματα και αμέσως μετά θα είμαστε... πάλι μαζί.

Παρελαύνουν τα «μηνύματα», ήτοι: αγνά ελαιόλαδα, αντιηλιακά, σαλάτες, απορρυπαντικά.

Λοιπόν οι εκπλήξεις αρχίζουν. Στο στούντιο βρίσκεται ο κ. Χ. για μια αποκλειστική συνέντευξη. Αλλά ας κάνουμε πρώτα ένα μουσικό διάλειμμα και αμέσως μετά θα είμαστε... πάλι μαζί.

Μουσικό διάλειμμα. Όμως διάλειμμα από τι; Και για ποιο λόγο;

Η συνέντευξη ξεκινά. Πρώτη ερώτηση. Απάντηση. Αγαπητοί ακροατές πριν θέσουμε τη δεύτερη ερώτηση στον προσκεκλημένο μας, πρέπει να σας πούμε κάτι πολύ σημαντικό. Σήμερα έχουμε τρεις διαγωνισμούς με πολλά δώρα. Ο πρώτος θα αρχίσει σε μισή ώρα, ο δεύτερος σε μιάμιση και ο τελευταίος σε δύο ώρες από τώρα. Λοιπόν, τι λέγαμε; Α ναι, συζητάμε με τον κ. Χ.

Στο σημείο αυτό τα διαφημιστικά «μηνύματα» παρεμβάλλονται χωρίς προειδοποίηση.

Ιδού τα δείγματα, τυπικά από την περίφημη ραδιοφωνική «άνοιξη», από την «επανάσταση» στα ερτζιανά, η οποία εγκαινιάστηκε πριν ένα χρόνο με τη λειτουργία του δημοτικού ραδιοφωνικού σταθμού της Αθήνας. Σήμερα πλέον στην μπάντα των FM εκπέμπουν πολυάριθμοι σταθμοί είτε δημοτικοί είτε ιδιωτικοί που καθημερινά, περίπου, πολλαπλασιάζονται.

Η «ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ» ΤΟΥ ΑΚΡΟΑΤΗ-ΠΟΛΙΤΗ

Σχεδόν όλοι είναι περιχαρείς. Επιτέλους αποκτήσαμε «Ελεύθερη Ραδιοφωνία». Ο ακροατής - πολίτης «αναβαθμίστηκε» αφού τώρα μπορεί, γυρίζοντας το κουμπί του ραδιοφώνου του, να «επιλέξει» ανάμεσα σε πολλούς σταθμούς, το δικό «του». Σύντομα θα αναβαθμισθεί και ο τηλεθεατής - πολίτης όταν έγκλειστος στο σπίτι του με το τηλεκοντρόλ ανά χείρας θα «επιλέγει» ανάμεσα σε πέντε, δέκα, είκοσι κανάλια: ελληνικά, βαλκανικά, ευρωπαϊκά, διηπειρωτικά. Μέχρι να γίνει και αυτό το όνειρο πραγματικότητα, ας αρκεσθούμε στα αγαθά της «Ελεύθερης ραδιοφωνίας».

Η αρνητική κριτική που μέχρι στιγμής

γίνεται στην ονομαζόμενη «Ελεύθερη Ραδιοφωνία», χαρακτηρίζεται από μια άμεση ή έμμεση, πάντως κομματικής χροιάς, επιχειρηματολογία. Οι όποιες αντιρρήσεις, π.χ. για το σταθμό Αθήνα 9.84, περιορίζονται στο ότι απώτερος στόχος του είναι η προώθηση των προσωπικών πολιτικών φιλοδοξιών του κ. Έμπερτ. Τα ίδια λέγονται και για το Κανάλι 1 του Πειραιά και τον κ. Ανδριανόπουλο. Για το Δίαυλο 10 πάλι τα σχόλια επικεντρώνονται στο αν ο σταθμός ελέγχεται και σε ποιο βαθμό από το ΚΚΕ, ενώ ο ιδιωτικός TOP FM, του δημοσιογραφικού οργανισμού Λαμπράκη, έχει χαρακτηριστεί ως ο φίλα διακείμενος προς το ΠΑΣΟΚ σταθμός, ο οποίος επί του παρόντος τηρεί τα προσχήματα, αλλά στην προεκλογική περίοδο θα ξεσπαθώσει υπέρ της «Αλλαγής».

ΜΟΝΟ ΤΑ ΔΕΛΤΙΑ ΕΙΔΗΣΕΩΝ;

Γενικά οι κρίσεις και τα σχόλια, θετικά και αρνητικά, περιορίζονται στα δελτία ειδήσεων των δημοτικών και ιδιωτικών σταθμών και στον τρόπο με τον οποίο καλύπτουν την εγχώρια πολιτική επικαιρότητα. Μέχρι ενός σημείου αυτό είναι φυσικό. Όλοι γνωρίζουμε ότι τα δελτία ειδήσεων των κρατικών μέσων ενημέρωσης, ραδιοφώνου και τηλεόρασης, υμνολογούν και λιβανίζουν τον πρωθυπουργό και την κυβέρνηση, παρά πληροφορούν και ενημερώνουν, ενώ σίγουρα οι ειδήσεις π.χ. του σταθμού του δήμου της Αθήνας δεν υποτιμούν τη νοημοσύνη των ακροατών.

Όμως, εδώ εξαντλείται το θέμα; Μα οι σταθμοί της ονομαζόμενης «Ελεύθερης Ραδιοφωνίας» δεν μεταδίδουν ειδήσεις από το πρωί ως το βράδυ. Κάποιο πρόγραμμα έχουν, με κάποιες εκπομπές μη ειδησεογραφικές καλύπτουν τη σχεδόν επί 24 ώρες καθημερινή λειτουργία τους. Επιπλέον κάποιες αρχές διέπουν αυτούς τους σταθμούς: αρχές οι οποίες διαμορφώνουν τη φυσιογνωμία τους.

Η ΨΕΥΔΑΙΣΘΗΣΗ ΠΟΛΥΦΩΝΙΑΣ

Η υπόσχεση που κόμιζε η «Ελεύθερη Ραδιοφωνία», το όνειρο που είχε επενδυθεί σ' αυτήν ήταν ο πλουραλισμός, η πολυφωνία. Μόνο που ραδιοφωνικός πλουραλισμός δεν σημαίνει απλώς πολλοί σταθμοί αλλά σταθμοί με διαφορετικό πρόγραμμα ο καθένας. Αρκεί ωστόσο να παρακολουθήσει κανείς λίγες μέρες τα συμβαίνοντα στην μπάντα των FM και θα

διαπιστώσει γρήγορα ότι όλοι οι σταθμοί, δημοτικοί ή ιδιωτικοί, διέπονται λίγο ως πολύ από την ίδια λογική, τις ίδιες αντιλήψεις περί ραδιοφώνου, την ίδια αισθητική. Κάθε νέος σταθμός, που προστίθεται, επαναλαμβάνει το μοντέλο των προηγούμενων. Κατ' ουσίαν πρόκειται για το ίδιο πρόγραμμα που, απλώς, εκπέμπεται σε διαφορετικές συχνότητες, στους 98,4 στους 92,4 στους 92,8, στους 97,1 στους 90,6 megacycles κλπ., κλπ.

Τελικά, η «Ελεύθερη Ραδιοφωνία», αντί για την πολυφωνία έφερε την ομοιομορφία και μάλιστα στην πιο μονότονη και συχνά νευρωτική εκδοχή της. Αυτό φαίνεται πως το γνωρίζουν πολύ καλά οι υπεύθυνοι των σταθμών. Είναι άραγε συμπτωματικό ότι κάθε δύο λεπτά θεωρούν απαραίτητο να μας γανώνουν το κεφάλι με το σήμα του σταθμού υποδηλώνοντας «Εμάς ακούτε, όχι τους άλλους»...

Ας δούμε, όμως, ορισμένα από τα κοινά στοιχεία που χαρακτηρίζουν όλους τους σταθμούς της «Ελεύθερης Ραδιοφωνίας».

1. ΣΤΑ FM ΤΩΝ ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΩΝ

Όλο το εικοσιτετράωρο, αλλά ιδίως τις ώρες της μεγάλης ακροατικότητας, οι σταθμοί «βομβαρδίζονται» από διαφημίσεις, για τις οποίες έχει επινοηθεί ο κομψός τίτλος «διαφημιστικά μηνύματα». Όσο περισσότερο διαρκεί ο «βομβαρδισμός» τόσο περισσότερο «επιτυχημένος» είναι ο σταθμός. Αν οι διαφημίσεις έμπαιναν μετά το τέλος μιας εκπομπής και πριν αρχίσει η επόμενη, οι ακροατές θα μπορούσαν, αν το επιθυμούσαν, να τις αποφύγουν. Αλλά ακριβώς για να μην υπάρχει αυτή η δυνατότητα και για να μη χάσει το «μήνυμα» μέρος της αποτελεσματικότητάς του, οι διαφημίσεις ενσωματώνονται στις εκπομπές. Έτσι, για να παρακολουθήσει κανείς μια συνέντευξη είναι υποχρεωμένος να περιλουσθεί με κρέμες καραμελέ, γιαούρτια και άλλα συναφή, τα οποία παρεμβάλλονται μεταξύ των ερωτήσεων και των απαντήσεων.

Το επιχείρημα «η βιωσιμότητα των σταθμών εξαρτάται από τα έσοδά τους από τις διαφημίσεις» έχει κάποια όρια και, εν πάση περιπτώσει, αφορά τους σταθμούς ως επιχειρήσεις. Εξάλλου, ό,τι είναι θεμιτό για την Επιχείρηση - «Ελεύθερη Ραδιοφωνία», γιατί θα πρέπει να είναι αποδεκτό ή αυτονόητο και για τους ακροατές;

2. ΟΜΙΛΕΙΤΕ ΜΕΤΑ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Μία από τις καινοτομίες των δημοτικών σταθμών είναι η ακόλουθη: λίγα λόγια, μουσική, λίγα λόγια, ένα τραγούδι και ούτω καθεξής. Λες και κάτι μας εμποδίζει να παρακολουθήσουμε κάποιον όταν μιλάει παραπάνω από δυο ή τρία λεπτά και έχουμε ανάγκη της μουσικής για να κατανοήσουμε τι ακούσαμε προηγουμένως.

Οι παραγωγοί των σταθμών ανενδοίαστα διακόπτουν τους προσκεκλημένους τους για να βάλουν άνευ λόγου και αιτίας μουσική, τη στιγμή κατά την οποία εκείνοι απαντούν σε μια ερώτηση ή εκθέ-

τούν την άποψή τους για ένα ζήτημα. Αυτή η νέα «λογική» σαλαμοποίησης του λόγου, που τείνει να γίνει κανόνας στην «Ελεύθερη Ραδιοφωνία», βρίσκει ήδη μιμητές και στους κρατικούς ραδιοσταθμούς που θεωρούν ίσως ότι κατ' αυτόν τον τρόπο εκσυγχρονίζονται.

3. ΠΑΡΤΕ ΜΑΣ ΣΤΟ ΤΗΛΕΦΩΝΟ

Εικοσιτέσσερις ώρες πρόγραμμα κάθε μέρα δεν είναι εύκολο να καλυφθούν. Όσες «ιδέες», όση πλαστική μουσική, όσες διαφημίσεις και να υπάρχουν, πάλι μένει ένα κενό χρόνου. Αυτό το κενό καλούνται να το πληρώσουν με τη συμμετοχή τους... οι ακροατές. Κι αρχίζουν τα τηλεφωνήστε μας, να μας πείτε τη γνώμη σας για το νέφος, για την εκπομπή μας, για οτιδήποτε σας απασχολεί. Μερικές φορές οι επικλήσεις προς τους ακροατές παίρνουν... δραματικές διαστάσεις. Τηλεφωνήστε μας οπωσδήποτε· δεν έχουμε θέματα σήμερα, μπορείτε εσείς να μας υποδείξετε, τι θέλετε να συζητήσουμε. Με το άλλοθι της συμμετοχής των ακροατών στο πρόγραμμα, οι ελεύθερες ραδιοφωνίες αφ' ενός καλύπτουν τα κενά τους, αφ' ετέρου προσδίδουν στο πρόγραμμά τους επίφαση ζωντάνιας και επικοινωνίας.

4. ΕΝΑΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΜΑΣ ΣΩΖΕΙ

Για να καθηλωθούν οι ακροατές, για να παραμείνουν συντονισμένοι στη συγκεκριμένη συχνότητα, για να συνεχίσει να τους αρέσει η εκπομπή που έγινε «ειδικά για εκείνους», ώστε να μη μετακινήσουν τη βελόνα του ραδιοφώνου τους παραπέρα, δεν αρκούν μόνο οι συζητήσεις από τηλεφώνου. Η επικοινωνία πρέπει να γίνει ακόμη πιο «ζωντανή». Σειρά έχουν οι περιβόητοι διαγωνισμοί, όπου μοιράζονται δίσκοι, εισιτήρια για συναυλίες, προσκλήσεις για ντισκοτέκ, έως και χαρτονομίσματα των χιλίων και των πέντε χιλιάδων δραχμών. Καθόλου δύσκολο να κερδίσει κανείς. Φθάνει μόνο να απαντήσει, λόγου χάρη στην ερώτηση ποιας εταιρείας μαγιώ φορούσε η Μαντόνα πρόπερι η να αναφέρει όσο περισσότερα ονόματα συνεργατών του σταθμού γνωρίζει. Ε, και αν ατύχησει τη μια φορά, δεν χάθηκε ο κόσμος. Από διαγωνισμούς οι σταθμοί άλλο τίποτα. Σε μισή ώρα αρχίζει ο επόμενος...

Πολλά θα μπορούσαν ακόμα να αναφερθούν. Για εκπομπές που επί δύο ώρες δίνουν οδηγίες όχι προς τους ναυτιλομένους αλλά προς τσακωμένους ερωτευμένους· για άλλες που «πληροφορούν» καθημερινά για την επίδραση των πλανητών στα ζώδια· για τις σαπουνόπερες του τύπου «Πικρή μικρή μου αγάπη» που επανέκαμψαν σε εκδοχή 1988· για την playing list, δηλαδή τον κατάλογο τραγουδιών που σε συμφωνία με τις εταιρείες δίσκων μεταδίδουν οι σταθμοί.

Αντί επιλόγου, μια διευκρίνιση. Ένα σημείωμα κριτικό προς τους δημοτικούς και ιδιωτικούς σταθμούς δεν σημαίνει κατά κανένα τρόπο ότι υποστηρίζει άμεσα ή έμμεσα την κρατική ραδιοφωνία. Αυτά, επειδή ζούμε στη χώρα του άσπρου και του μαύρου· και των «προοδευτικών» δυνάμεων. ■

Αυτιά να 'χεις ν' ακούς

Λόγος και Μουσική. Δυο συστατικά της ραδιοφωνικής εκπομπής, τα οποία συνήθως προσφέρονται σε τέτοια δοσολογία αποσκοπώντας κυρίως στις όσο το δυνατόν περισσότερες διαφημίσεις. Κι αυτά όχι μόνο δεν άλλαξαν, αλλά απεναντίας ενισχύθηκαν με την κυριαρχία της «ελεύθερης ραδιοφωνίας». Οι ιδιωτικοί και οι δημοτικοί σταθμοί θεωρούν ότι η μουσική είναι που προσελκύει ακροατές και συνεπώς φέρνει διαφημίσεις, έχει λοιπόν τον πρώτο λόγο στη διαμόρφωση των προγραμμάτων (70 με 80%) και οι ιδύνοντες του κάθε σταθμού θέλουν να είναι το σημείο αναφοράς στο ραδιοφωνικό λόγο.

Έχοντας επικρατήσει μια εισαγόμενη ραδιοφωνική φιλοσοφία η οποία στηρίζεται στη μουσική, οι περί αυτήν κινούμενοι απέκτησαν μια μεγάλη δύναμη επιβολής στο κοινό. Οι δισκογραφικές εταιρείες βρίσκοντας ένα παρθένο πεδίο για να διεισδύσουν και να αναπτυχθούν, υιοθέτησαν και στην Ελλάδα τις κινήσεις των εταιρειών της Ευρώπης και της Αμερικής υπογράφοντας με τους περισσότερους σταθμούς συμφωνίες, για την προβολή της παραγωγής τους (π.χ. TOP FM, ANTENNA). Αποσκοπώντας οι μὲν στην αύξηση των πωλήσεων οι δε στην αύξηση της ακροαματικότητας, άρχισαν να περνούν κατά πλειοψηφία εύκολα και δημοφιλή είδη μουσικής.

Δημιουργήθηκαν play list, κεντρικά συντασσόμενες, από τις οποίες διαλέγονται τα τραγούδια που θα βγουν στον αέρα. Αλλά, ακόμα και αν δεν υπάρχουν κεντρικές συμφωνίες, οι μουσικοί επιμελητές έχουν συνάψει σχέσεις με τις εταιρείες, σε προσωπική αλλά και επαγγελματική κατά κύριο λόγο βάση, έτσι ώστε να παίζονται τα τραγούδια για τα οποία υπάρχει ενδιαφέρον για προώθηση.

Αν ακούσει κανείς όλους τους μη κρατικούς σταθμούς —δυστυχώς το φαινόμενο αρχίζει να επεκτείνεται και στους κρατικούς— θα δυσκολευτεί να τους ξεχωρίσει. Παίζουν τα ίδια κομμάτια, σε

συγκεκριμένο αριθμό την ημέρα και σε ώρες που έχουν επιλεχθεί από πριν, κυρίως στην ξένη μουσική. Ένας γρήγορος γεμάτος άγχος ρυθμός έχει κυριεύσει τα ερτζιανά. Αλλά και ως προς την ελληνική μουσική τα πράγματα δεν είναι καθόλου ευχάριστα. Μέσα σε ένα τέλμα παραγωγής ποιοτικής μουσικής, οι εταιρείες προβάλλουν και προωθούν τραγούδια δεύτερης και τρίτης διαλογής.

Υπάρχουν και είδη μουσικής που η προβολή της είναι ελάχιστη, μετρούμενη σε μερικές ώρες το μήνα, όπως η jazz, η κλασική, η country, με μόνη δικαιολογία το όχι μεγάλο κοινό τους.

Συνήθως παίζονται οι επιτυχίες του εξωτερικού, στην προσπάθεια να επιβληθούν και στην Ελλάδα. Η μη κρατική ραδιοφωνία με ελάχιστες εξαιρέσεις όχι μόνο δεν συμβάλλει στη διάδοση του ποιοτικού τραγουδιού —ελληνικού και ξένου— αλλά συντελεί και στην εξαφάνισή του. Δεν έχει καινούρια πρόταση να παρουσιάσει, δεν μπορεί να κάνει οποιαδήποτε παρέμβαση, απλώς λειτουργεί με τη λογική της αύξησης των διαφημίσεων και επαναλαμβάνει το στυλ αμερικανικών σταθμών.

Οι εραστές του ραδιοφώνου δεν πέρασαν από την ερασιτεχνική ραδιοφωνία στην μη κρατική. Για να ακούσεις καλή μουσική πρέπει πάλι να ανατρέξεις σε κάποιον ερασιτέχνη —πού να τον εντοπίσεις όμως κάτω από τις χιλιάδες των bat, όσων έχουν άδεια σταθμού;— ο οποίος εκπέμπει στα ερτζιανά για το κέφι του. Ο άκρατος επαγγελματισμός κυριεύσε το ραδιόφωνο, δημιουργώντας κακέκτυπα της κρατικής ραδιοφωνίας.

Όσο δεν δημιουργούνται σταθμοί οι οποίοι να απευθύνονται σε ειδικό κοινό, παίζοντας ο καθένας διαφορετικό είδος μουσικής, η ποιοτική μουσική, οι νέοι συνθέτες που δεν είναι τα αγαπημένα παιδιά των εταιρειών, αποκλείεται να ακουστούν από τα ραδιόφωνο εκτός ίσως από τυχαίες περιπτώσεις.

M. A.

ΔΙΑΜΟΡΦΩΘΕΙΤΕ ΣΤΑ F.M.

του Κ. Ραδιοφωνίξ

Λίγες μόνον ημέρες μετά τη γέννησή τους, οι ιδιωτικοί ραδιοσταθμοί δεν έχουν προφανώς τίποτα να πουν. Ακριβώς όπως και οι κρατικοί.

Ακούστε τους, αν δεν βαριέστε, ή δεν έχετε κάτι καλύτερο να κάνετε. Μεταδίδουν μουσική, πολλή μουσική, αγγλοσαξωνική βέβαια, κάνουν ανώδυνα παιχνιδάκια και διαγωνισμούς, βάζουν την κλάκα να τηλεφωνεί και να χειροκροτεί από το ακουστικό: «έχετε και τον πρώτο σταθμό, δικέ μας». Παίρνουν με τα μικρόφωνα τους δρόμους και κάνουν «ζωντανά» ρεπορτάζ στους νεκρωμένους και κάθε μια ώρα «κάνουμε ακρόαση» με τις ειδήσεις. Τις ίδιες πάντα, ακόμα και όταν είναι διαφορετικές. Και από λίγες κάθε φορά, μην τις ακούσουμε όλες μαζί και βαρυστομαχιάσουμε.

Δεν παίρνουν βέβαια κανένα ρίσκο, δεν τολμούν να προκαλέσουν, να προβληματίσουν τον ακροατή, να τον κάνουν να σκεφτεί λίγο, να δράσει. Ο πελάτης έχει πάντα δίκιο, αλλά μόνον ο κοιμισμένος πελάτης.

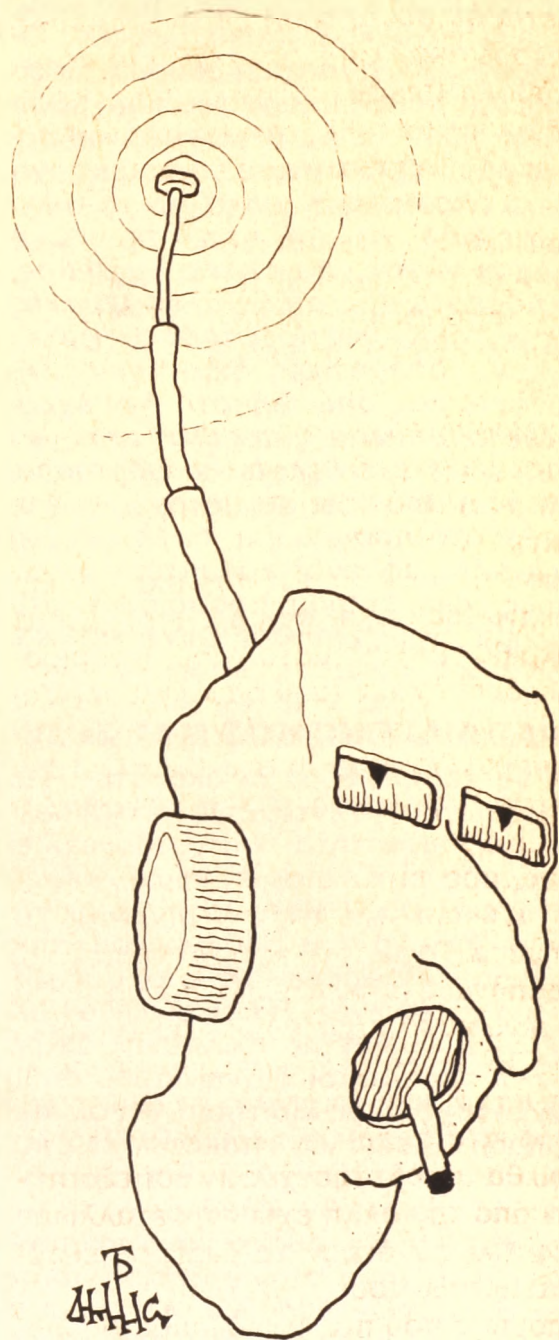
Η μπάντα των FM γέμισε από δημάρχους και κοινοτάρχες, συγκροτημάρχες και συγκεντρωσιάρχες, εφοπλιστές και σαλαμέμπορους, που βάλθηκαν να βελτιώσουν τα αγγλικά μας —του καθενός τους είναι και το «δε φερστ ρέντιο»— κάνοντας το πρόγραμμά τους όσο πιο αμερικάνικο γίνεται. Ζήτω ο αμερικάνικος τρόπος εκπομπής. Εκσυγχρονιζόμαστε επιτέλους...

Και για να μας ικανοποιήσουν —η ακουστική αυτοϊκανοποίηση, έστω και σε συχνότητα FM, αφήνει πάντα κάποιο κενό —κάθε τόσο μας προσφέρουν άλλοτε μια έγχρωμη τηλεόραση, άλλοτε ένα εισιτήριο που δεν μπορεί να πουληθεί και κάποτε και ένα κιλό σαπουνι να πλεγόμαστε.

Γι' αυτή την τιμή λοιπόν ξεπουλήθηκε η ελεύθερη ραδιοφωνία; Για ένα κιλό σαπουνι και ίσως για τέσσερα χρόνια εξουσίας ακόμα.

Τελικά, έτσι πρέπει να γίνεται πάντοτε στον τόπο αυτό; Τα λεφτά και τα μέσα έδωξαν από την μπάντα των FM τους πραγματικούς εραστές της, τους ραδιο-ερασιτέχνες και τους πειρατές.

Το άρθρο αυτό είναι αφιερωμένο σ' αυτούς τους τελευταίους. Στους ραδιοφωνιτζήδες και όχι στα τραστ, στους ερασιτέχνες και όχι στους επι-

Ραδιοφωνιτζήδες όλων των λεκανοπεδίων, ενωθείτε!

τυχημένους «επαγγελματίες». Γιατί αυτοί τελικά λεηλάτησαν την μπάντα των FM: Οι μεγαλοεφοπλιστές και οι ιδιοκτήτες των ΠΑΕ. Αφιερώνουμε το άρθρο στους εναπομείναντες εραστές της ελεύθερης ραδιοφωνίας.

Και τους λέμε ότι ο πόλεμος δεν έχει χαθεί ακόμα. Χάθηκε μόνο μια μάχη του. Οι ελεύθεροι ραδιοφωνιτζήδες ήταν πάντα πειρατές και αυτό μπορούν να συνεχίσουν να κάνουν. Οι πανίσχυροι πομποί που ευτέλισαν την «ελεύθερη ραδιοφωνία» και εγκαθιδρύουν μια ιδεολογία που αντικαθιστά την επικοινωνία με την εμπορία και την κατανάλωση, θα εξουδετερωθούν μόνο με χιλιάδες πομπούς εγκατεστημένους σε κάθε γειτονιά, σε κάθε πολυκατοικία. Κάθε ταράτσα και κεραία, κάθε πολίτης και πομπός.

Για όσους λοιπόν θέλουν να εκφραστούν και όχι να ακούν όσα τους υπαγορεύουν, δημοσιεύουμε σήμερα το πρώτο μιας σειράς απλών μαθημάτων ραδιοφωνίας.

Φτιάξε κι εσύ έναν πομπό, μπορείς...

Ας δούμε πρώτα τι είναι αυτά τα FM. Είναι τα αρχικά των λέξεων Frequency Modulation που σημαίνουν διαμόρφωση συχνότητας.

Όταν μιλάμε στο μικρόφωνο τα ηχητικά κύματα μετατρέπονται σε ηλεκτρικά αλλά το ηλεκτρικό σήμα που παράγεται έχει χαμηλή συχνότητα και δεν μπορεί να μεταδοθεί. Έτσι χρησιμοποιούμε ένα άλλο σήμα υψηλής συχνότητας, «μιξάρουμε» τα δύο σήματα, ενισχύουμε το σήμα που προκύπτει και το στέλνουμε στην κεραία.

Η παραγωγή του σήματος υψηλής συχνότητας λέγεται «ταλάντωση» και η μίξη του σήματος χαμηλής συχνότητας που προέρχεται από το μικρόφωνο με το

σήμα υψηλής συχνότητας που προέρχεται από τον ταλαντωτή λέγεται «διαμόρφωση». Πρακτικά στη διαμόρφωση συχνότητας, η συχνότητα εκπομπής μεταβάλλεται σε συνάρτηση με τη μεταβολή του ακουστικού σήματος. Αυτή ακριβώς η μεταβολή της συχνότητας σημαίνει ότι στη διαμόρφωση FM απαιτείται μεγαλύτερο εύρος συχνοτήτων με αποτέλεσμα να είναι περιορισμένος ο αριθμός των ραδιοσταθμών που μπορούν να εκπέμψουν. Από την άλλη μεριά, με αυτό τον τρόπο διαμόρφωσης υπάρχει πολύ καλύτερη ποιότητα και στερεοφωνική εκπομπή.

Η περιοχή συχνοτήτων που χρησιμοποιείται για τη ραδιοφωνία με διαμόρφωση FM είναι από τους 88 μέχρι τους 108 μεγακύκλους (MHZ).

Ο πομπός που θα σας παρουσιάσουμε παρακάτω δεν έχει καμιά σχέση με τα πανάκριβα μηχανήματα που χρησιμοποιούν όσοι έχουν τα μέσα και προορίζεται μόνο για ερασιτεχνική χρήση και πειραματισμό. Πάντως θα σας δώσει τη δυνατότητα να νιώσετε «ραδιοφωνιτζήδες».

Ο πομπός είναι μια ηλεκτρονική συσκευή και αποτελείται από διάφορα εξαρτήματα. Τα εξαρτήματα αυτά στερεώνονται πάνω στο τυπωμένο κύκλωμα. Το τυπωμένο κύκλωμα είναι κατασκευασμένο από βακελίτη ή από εποξικό υλικό. Από τη μία μεριά είναι σχεδιασμένο το τοπογραφικό διάγραμμα που δείχνει τη θέση που θα τοποθετήσετε το κάθε εξάρτημα και από την άλλη έχει τις μεταλλικές πίστες που συνδέουν τα διάφορα εξαρτήματα μεταξύ τους.

Ο πομπός που παρουσιάζουμε είναι ένα κλασικό κύκλωμα πομπού με δύο transistors από τα οποία το ένα (TR1) χρησιμοποιείται για να ενισχύσει το σήμα που προέρχεται από το μικρόφωνο ενώ το άλλο transistor (TR2) είναι η κυρίως βαθμίδα του πομπού. Το σημαντικότερο, όμως, είναι ότι όλα τα εξαρτήματά του μπορείτε να τα αγοράσετε έτοιμα σε «kit» και να τα συναρμολογήσετε μόνοι σας. Αν μη τι άλλο θα νιώσετε και πολύ «χάι» τεχνολογικά.

Η κατασκευή του πομπού γίνεται επάνω στην πλακέτα του τυπωμένου κυκλώματος και αυτό διευκολύνει πολύ τα πράγματα. Πρέπει, όμως, αν θέλετε να έχετε εξασφαλισμένη την επιτυχία της κατασκευής, να ακολουθήσετε μερικούς βασικούς κανόνες για να μην γίνουν λάθη και να μην «χαλάσετε» κανένα εξάρτημα κολλώντας το.

Κατ' αρχάς βγάλτε όλα τα εξαρτήματα από το πακέτο του KIT και αφού βεβαιωθείτε ότι τα αναγνωρίζετε όλα, ξεχωρί-

στε τα σε κατηγορίες. Πρώτα θα κολλήσετε τις αντιστάσεις επάνω στην πλακέτα, μετά τους πυκνωτές και τέλος τα transistors που είναι ευαίσθητα και μπορεί να καούν από υπερθέρμανση με το κολλητήρι.

Ας δούμε όμως πώς γίνονται οι κολλήσεις γιατί από τη σωστή συγκόλληση των εξαρτημάτων εξαρτάται άμεσα η επιτυχία και η καλή λειτουργία της κατασκευής σας. Το κολλητήρι που θα χρησιμοποιήσετε πρέπει να είναι μικρής ισχύος όχι μεγαλύτερο από 25-30 Watt με λεπτή μύτη γιατί τα εξαρτήματα βρίσκονται αρκετά κοντά το ένα στο άλλο και αν η μύτη του κολλητηρίου είναι χοντρή κολλώντας ένα εξάρτημα θα ξεκολλάτε το άλλο! Ένα βασικό λάθος που κάνουν πολλοί αρχάριοι στις ηλεκτρονικές κατασκευές είναι να λιώνουν πρώτα με το κολλητήρι την κόλληση και μετά να τη μεταφέρουν επάνω στα εξαρτήματα που θέλουν να κολλήσουν. Αυτός είναι ένας σίγουρος τρόπος να κάνετε πολύ κακές κολλήσεις και να μη δουλεύει η συσκευή σας! Μια σωστή κόλληση γίνεται ζεσταίνοντας με το κολλητήρι το ποδαράκι του εξαρτήματος λίγο πιο πάνω από την πλακέτα (από τη μεριά του χαλκού) και πλησιάζοντας την κόλληση στο σημείο που βγαίνει το ποδαράκι από την πλακέτα, σε μερικά δευτερόλεπτα η κόλληση λιώνει και απλώνεται πάνω στην πίστα του χαλκού και γίνεται ένα σώμα με τον χαλκό του τυπωμένου κυκλώματος και το ποδα-

ράκι του εξαρτήματος. Η κόλληση αρχίζει να βράζει και σε 2-3 δευτερόλεπτα η αλοιφή που έχει μέσα της βγαίνει στην επιφάνεια και τότε πια μπορείτε να απομακρύνετε το κολλητήρι και να αφήσετε την κόλληση να λιώσει. Μην τη φυσάτε και μην κουνάτε το εξάρτημα όσο η κόλληση είναι ακόμα ζεστή. Επίσης μη χρησιμοποιείτε αλοιφή πέρα από αυτήν που ήδη περιέχει η κόλλησή σας.

Τώρα που κολλήσατε τα εξαρτήματα επάνω στην πλακέτα μπορείτε να συνδέσετε στον πομπό την τροφοδοσία, την κεραία και το μικρόφωνο. Επάνω στην πλακέτα υπάρχουν τα αντίστοιχα αριθμημένα σημεία σύνδεσης. Έτσι στο σημείο 1 συνδέετε το θετικό πόλο της μπαταρίας ή του τροφοδοτικού και στο σημείο 2 τον αρνητικό. Στα σημεία 3 και 4 συνδέετε την κεραία που είναι ένα ανοιχτό δίπολο εκπομπής. Για τη σύνδεση του πομπού με την κεραία χρησιμοποιείτε καλώδιο RG58. Τέλος στα σημεία 5 και 6 συνδέετε ένα κρυσταλλικό μικρόφωνο.

Φτάσαμε έτσι στα δύσκολα. Ανοίγετε το ραδιόφωνό σας και ψάχνετε για ΑΔΕΙΑ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ. Συντονίστε τον πομπό σας από τον πυκνωτή C6 και προσπαθείστε να απολαύσετε την πρώτη σας ραδιοφωνική εμπειρία στριμωγμένοι ανάμεσα σε δημάρχους και εφοπλιστές.

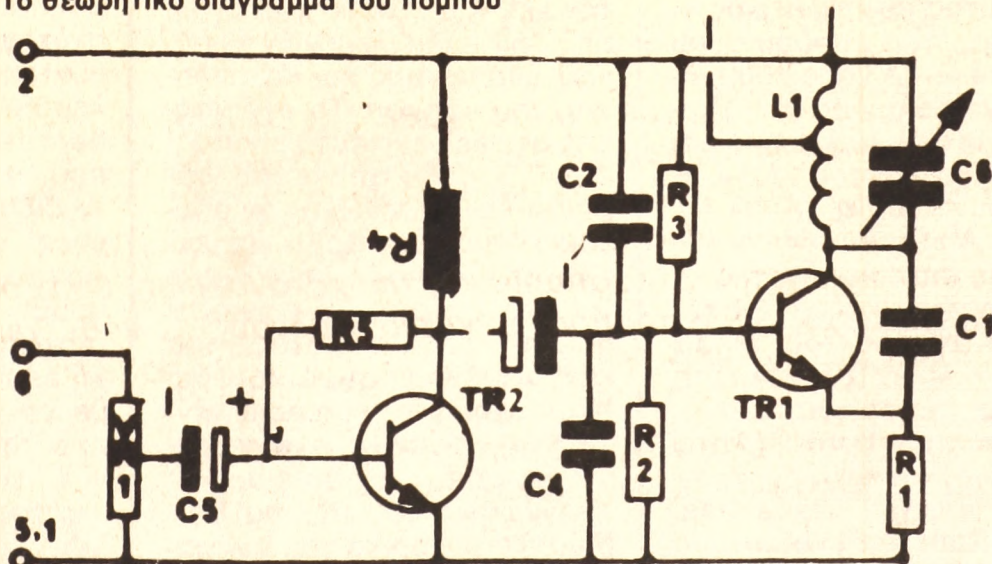
● Το «kit» του πομπού που περιγράφουμε μπορείτε να βρείτε στην τιμή των 1.000 δρχ. σε ειδικά καταστήματα. ■

ΤΑ ΥΛΙΚΑ

R1: 100 Ω (καφέ, μαύρο, καφέ)
R2, R3: 10 ΚΩ (καφέ, μαύρο, πορτοκαλί)
R4: 4,7 ΚΩ (κίτρινο, μωβ, κόκκινο)
R5: 220 ΚΩ (κόκκινο, κόκκινο, κίτρινο)
VR1: TRIMMER 22 ΚΩ
TR1: 2N2219
TR2: BC 548

C1: 3,3 pf
C2: 470 pf
C4: 470 pf
C3: 4,7 μf/50V
C5: 4,7 μf/50V
C6: 3-10 pf TRIMMER
MIC: μικρόφωνο κρυσταλλικό, Ψύκτρα, καλώδιο, κόλληση, πινς πλακέτα Νο 1009

Το θεωρητικό διάγραμμα του πομπού

Βιβλίο

Η Εκ-κεντρική Κοινωνιολογία του κ. Γιώργου Βέλτσου

Ο Σάββας Πατσαλίδης γράφει για το βιβλίο του Γ. Βέλτσου «Η Μη-κοινωνιολογία: Αναλυτική του Μετα-μοντερνισμού», Εκδόσεις Νεφέλη, Αθήνα 1988.

Ο τελευταίος «-ισμός» που φαίνεται να κερδίζει έδαφος στη χώρα μας τώρα τελευταία είναι ο αποδομισμός, μια θεωρία που πρωτοεμφανίστηκε γύρω στο 1967 με το έργο του Jacques Derrida (*Of Grammatology, Speech and Phenomena* και *Writing and Difference*) και καθιερώθηκε ως η εμπροσθοφυλακή της θεωρητικής σκέψης γύρω στα 1972, πάλι μέσα από το έργο του γάλλου μελετητή (*Positions, Margins of Philosophy* και *Dissemination*). Απ' όλες τις σύγχρονες θεωρίες είναι ίσως η μοναδική η οποία προκάλεσε, και εξακολουθεί να προκαλεί, τόσες συζητήσεις γύρω από το ποιόν, τη χρησιμότητα και τους στόχους της. Το ερώτημα που απασχολεί σήμερα τόσο τους φίλους όσο και τους πολέμιους του αποδομισμού είναι κατά πόσο η θεωρία αυτή έχει οποιοδήποτε συγκεκριμένο αντικείμενο μελέτης ή είναι απλώς ένα παιχνίδι, ένα πυροτέχνημα, εντυπωσιασμού αλλά και αποπροσανατολισμού.

Ο πρώτος συστηματικός ερευνητής του αποδομισμού στη χώρα μας είναι ο καθηγητής κοινωνιολογίας κ. Γιώργος Βέλτσος (Γ.Β.) ο οποίος, με το τελευταίο του βιβλίο *Η Μη-κοινωνιολογία: Αναλυτική του Μετα-μοντερνισμού*, καταθέτει πιστεώς την πιο ολοκληρωμένη και ενδιαφέρουσα ανάγνωσή του. Μέσα σε 215 σελίδες ο Έλληνας διανοούμενος επιχειρεί, στηριζόμενος στον Derrida, κατά κύριο λόγο, και κατά δεύτερο στους Foucault, Habermas, Adorno, Kant και Lyotard, να επαναδιαπραγματευθεί τις

βασικές τεθλασμένες της μετα-μοντέρνας εποχής μας.

Είναι εμφανές πως βασική πρόθεση του κ. Γ.Β. είναι να αντισταθεί στην ιστορικο-μεταφυσική συρρίκνωση της κοινωνιολογικής γραφής στα επίπεδα ενός εργαλείου εγκλωβισμένου σε μια ολοκληρωμένη και αυστηρώς οριοθετημένη γλώσσα. Αρνείται το οποιοδήποτε φίμωμα του παιγνιδιού, ενώ αντίθετα ευαγγελίζεται τη «διαφορά», την «αταξία». Επιδίδει να πάει πέρα από τους νομιμοποιημένους θεσμούς, πέρα από την «οντολογική - θεσμική διάκριση του τι πρέπει και τι δικαιούται να είναι ή να μην είναι αισθητικό», ηθικό, δόκιμο, κλπ. (140), δυναμιτίζοντας καθ' οδόν και τα πλέον προσφιλή μας λειτουργικά πλαίσια. Κι αυτό πολύ φοβάμαι, πως στην Ελλάδα τουλάχιστον, κάθε άλλο παρά θα βρει οπαδούς.

Σε έναν τόπο όπου η σκέψη μας, από καταβολής της, είχε την τάση να οικουμενοποιεί με βάση ένα συγκεκριμένο σύστημα επιλογής/απόρριψης, θαρρώ πως ένας αιρετικός λόγος του τύπου που προτείνει ο κ. Γ.Β. θα φαντάζει το ολιγότερο «ξένος». Ποιος αλήθεια κριτικός, πολιτικός ή κοινωνιολόγος θα ήθελε να αποποιηθεί την εξουσία του, τη φωνή του για το χατήρι ενός δύσπιστου μετὰ λόγου; Σε έναν τόπο όπου όλοι οραματιζόμαστε ένα ρόλο ταξι-θέτη και χωρο-θέτη, για να μπορούμε έτσι να επιβάλλουμε στους υπόλοιπους το δικό μας ερμηνευτικό κώδικα, τι πιθανότητες αλήθεια έχει η υπονομευτική διαλεκτική του κ. Γ.Β.; Πολύ φοβάμαι καμία. Και πάλι όμως αξίζει να διαβαστεί το βιβλίο αυτό, ίσως γιατί μέσα από αυτό αναδύεται η συνειδητή προσπάθεια του γράφοντος να μεταμορφωθεί σε ένα περι-γραφέα, ένα μετα-μοντέρνο *ricarso* που συνεχώς σκαρφίζεται στρατηγικές και τακτικές ανατροπής των καθιερωμένων τεχνικών ανάγνωσης και κατανόησης του κόσμου. Το ενδιαφέρον στο κείμενο αυτό είναι ότι ο κ. Γ.Β. φαίνεται να απολαμβάνει (και να τονίζει) την αδυναμία του να υπάρχει βολευτικά σε ένα παγιωμένο ερμηνευτικό κέντρο. Εξ ου και η άρνηση του νοήματος, του κεντρωμένου σημαίνοντος. Μια άρνηση που μοιραία γεννά ένα γαϊτανάκι αναγνώσεων, κάτι όπως τις οργασμικές αναγνώσεις του Roland Barthes. Τα ρητορικά του σχήματα διαπερνούνται από τους

σπασμούς της ερωτικής ενόρασης. Φθάνοντας στα άκρα διαπλάτυνουν το κρυπτογραφημένο σημαίνον. Ο κ. Γ.Β. ως κριτικός -υποκείμενο, αυτό διαμελίζεται, ενσαρκώνει τον κλόουν, πρωταγωνιστεί στην πιθανότητα του λάθους, στην αδυναμία της απόφασης, στη βεβαιότητα της πλάνης.

Η Μη-κοινωνιολογία, είναι, πιστεύω, καταδικασμένη, ευθύς εξαρχής, να φτάνει πάντα σε ένα αδιέξοδο, ακριβώς γιατί είναι καταδικασμένη να βρίσκει το λόγο ύπαρξής της μέσα σε ένα σύστημα που αρνείται. Και το γνωρίζει αυτό ο κ. Γ.Β. για αυτό και παραδίδει τη σκέψη του στον αποδομισμό, λες και νιώθει πιο σίγουρος μπροστά στην αβεβαιότητα οποιασδήποτε προοπτικής ενός εφησυχαστικού τέλους.

«Έγραψα και πάλι κοινωνιολογία, παρά του ότι επίμονα διαχώρισα τη θέση μου από τη συνολιστική της θεωρία...» (210), αναφέρει χαρακτηριστικά προς το τέλος του βιβλίου του ο συγγραφέας, δηλώνοντας για άλλη μια φορά τον εγκλωβισμό του μέσα στις λέξεις - σχήματα που όπως την αράχνη τρώνε τα παιδιά τους, αλλά και που χωρίς την αράχνη δεν μπορούν να υπάρξουν. Η διεσπαρμένη «Ιθάκη» του κ. Γ.Β. μας ζητά να υποσκελίσουμε το λόγο, μας υποδεικνύει τον τρόπο που φρικιάζουν οι αισθήσεις, ενώ ταυτόχρονα μας προειδοποιεί ότι δεν υπάρχει «Ιθάκη» ή κι αν υπάρχει δεν μπορεί να μας τη δώσει ο συν-γραφέας.

Χαίρομαι την αυτοκτονική ελευθερία του λόγου του κ. Γ.Β. και τη χαίρομαι ακριβώς γιατί έχει την τόλμη (και την εντιμότητα) να αγκαλιάσει τη μοιραία απορία, το αδιέξοδο της ζωής μας. Όλοι μας, λίγο πολύ, ονειρευόμαστε να πάμε πέρα από τη γλώσσα, το Σύστημα· πλην όμως ελάχιστα από μας αποτολμούμε να διαρρήξουμε τις μονο-κρατικές σχέσεις μας με τον περιβάλλοντα χώρο. Ζούμε προστατευμένοι πίσω από λογοκεντρικές ταξινομήσεις ή τελεσιδικές κυβερνητικές (cybernetic) υπερ-αναγνώσεις που αποκλείουν το άλλο και το διαφορετικό, για το χατήρι ενός αμετάθετου κέντρου. Αρνούμαστε να εκ-κεντρώσουμε τον εαυτό μας, να τον «καταδικάσουμε» σ' ένα συνεχή ερμηνευτικό αντι-διά-λογο με το χώρο, στερώντας έτσι από τον εαυτό μας την αγωγή της μετά-θεσης, της «κατα-στροφής», όπως θα έλεγε και ο Heidegger.

Ο κ. Βέλτσος - criticus δια-

βάζει και γράφει (και τ' αντιστροφή: διαβάζεται και γράφεται), συνθέτει κείμενα με άπειρα κέντρα. Επιχειρεί συζητήσεις με την ιστορία, με αυτή την «αιώνια αιώρα» όπου κι αυτή «η ίδια η σταθερότητα δεν είναι παρά μια αιώρηση πιο αδρανής» (138-39). Γράφει το μετα-κείμενο που ήδη είναι γραμμένο. Γράφει τη μετα-ιστορία μιας ιστορίας που τον αρθρώνει, και την κριτική μιας κρίσης που έχει προηγηθεί και τον κρίνει. Ζει, μέσα από τη γραφή, αυτό που ο Harold Bloom, ονομάζει *Αγωνία της Επίδρασης*. Και στην προσπάθειά του να δια-λεχθεί μαζί της, μετατρέπει το λόγο του σε ένα μέσο μεταφοράς και τρέλας. Σε ένα σώμα *car-nivalesque* (τουλάχιστον όπως θα το αντιλαμβανόταν ο Μπαχτίν) που αναζητά τα στοιχειωμένα σπίτια, την εκτροπή για να εκ-τραπεί κι αυτό.

Η πρόταση του κ. Γ.Β. είναι ενδιαφέρουσα, ακριβώς όπως ενδιαφέρουσα είναι και η θέση των «αιρετικών» και βλάσφημων αγγέλων του Μίλτονα που μέσα από τη διαφορά τους «found no end, in wandering mazes lost» (*Paradise Lost, II*). Ο Έλληνας «μεταφορέας» της σύγχρονης γαλλικής σκέψης παθιάζεται, εκ-πίπτει από το νόρμαλ και το δοκιμασμένο κι ανασυντάσσεται σε ένα χώρο όπου η κριτική μετα-μορφώνεται σε μια ειδωλολατρία της σαγηνευτικής γλώσσας, κι ο κριτικός σε μια αιωρούμενη μετα-υπόσταση.

Τι απομένει; Μα φυσικά «εμείς». Οι δέκτες που καλούμαστε με τη σειρά μας να τον εκτροχιάσουμε, να τον αποδομήσουμε. Άλλωστε, σκόπιμα κλείνει ο συγγραφέας το βιβλίο του με τα λόγια του Αριστοτέλη από τη *Ρητορική Τέχνη*: «μίλησα, ακούσατε, εξουσίαν έχετε, κρίνετε». Κι αυτό ακριβώς κάνουμε τώρα: κρίνουμε τη γλώσσα του κριτή μιας άλλης γλώσσας χωρίς να ευελπιστούμε στην πιθανότητα ενός τέλους. Απλώς προσβλέπουμε στην παραγωγή ενός νέου κειμένου με στόχο ένα νέο δέκτη με νέες δυνατότητες απόλαυσης. Ηθελήμενα ή άθελα γινόμαστε και μεις συν-γραφείς, αναγκάζοντας με τη σειρά μας τον κ. Βέλτσο να γίνει ο αποδέκτης του κειμένου του μέσω ημών, όχι όμως με την ιδιότητα του ιδιοκτήτη αλλά του φιλοξενούμενου τώρα, του ηδονοβλεψία. Δεν έχει σημασία εάν συμφωνεί ο κ. Βέλτσος με τον (συν) - γράφοντα ή όχι. Ούτως ή άλλως είναι «νεκρός» ..., υ-

πάρχει μόνο ως «ίχνος» ενός άλλου «ίχνους», άρα αθέατος. Ο μόνος «προμηθευτής» της «αλήθειας» του κειμένου του, για την ώρα τουλάχιστον, είναι ο υπο-γραφών τη συντομογραφία αυτή. Μοιραία, επαναλαμβάνοντας τα κειμενικά του στοιχεία, τα αλλάζω τα μετα-τρέπω, τα κατα-στρέφω. Η ανάγνωσή μου δεν μπορεί παρά να είναι μια μεταμόρφωση της αλήθειας, μια παραγωγή του λάθους, μια κατάσταση που υπάρχει μόνο στα άκρα ενός προηγμένου λόγου. Δεν υπάρχει «ορθή» ή «αντικειμενική» ανάγνωση. Απλώς παρερμηνεία ολιγότερο ή περισσότερο ενδιαφέρουσα, προσεκτική ή απολαυστική. Τουλάχιστον έτσι θα το ήθελε ο αποδομισμός. Κι αυτό νομίζω αποτελεί και μια μικρή απάντηση στον κ. Μαρωνίτη ο οποίος διερωτάται τι μένει από το βιβλίο του κ. Γ.Β. όταν αφαιρεθούν τα εισαγωγικά: μ' ακριβώς άλλα εισαγωγικά. Όπως οι ήρωες του Ζαν Ζενέ υπάρχουν για να δικαιολογούν τις μάσκες τους (τα δάνειά τους), έτσι και το έργο του κ. Γ.Β. υπάρχει για να δικαιολογεί τα «εισαγωγικά» του. Κι όπως οι ήρωες του Ζενέ γνωρίζουν πως πέρα από τις μάσκες υπάρχει μόνο ο θάνατος (βλ. τις Δούλες), έτσι και ο κ. Γ.Β. γνωρίζει πως έξω από τα εισαγωγικά υπάρχει μόνο ο «βαθμός μηδέν της γραφής», το τίποτα. Κι αυτό είναι προς τιμήν του.

Ο χρόνος βέβαια θα δείξει τελικά εάν ο «θανατηφόρος λόγος» του κ. Γ.Β. έχει και «θεραπευτικές» ικανότητες. Όπως λέει και ο Paul de Man, «η δυνατότητα να πληγώνεις δίνει την ευκαιρία στη θεραπευτική ικανότητα να αντέξει και να ακουστεί». Για την ώρα η *Μη κοινωνιολογία* υφίσταται ως «έργο», άρα καταναλωσιμο αγαθό, όπως θα έλεγε σε μια ανάλογη περίπτωση ο Roland Barthes, που περιμένει να παρα-βιαστεί για να αποδείξει την ανθεκτικότητά του. Εκτός κι αν αποδειχθεί απλώς ένα λεκτικό πυροτέχνημα, άλλο ένα αξεσουάρ παράστασης στη βιτρίνα του πλουραλισμού. Γιατί, αν κρίνουμε και από την τύχη του γαλλικού αποδομισμού, δεν χρειάζεται και πολύ η αίρεση να γίνει Σύστημα. Ενώ ο αποδομισμός άρχισε με το προσωπείο της πρωτοπορίας, σήμερα αποτελεί πια ένα κλισέ στην καλύτερη περίπτωση ή ένα παρελθόν στη χειρότερη. Το Σύστημα, με έναν μηχανισμό απορρόφησης σαφώς ανθεκτικότερο, έχει επανειλημμένα

αποδείξει πως είναι σε θέση να ιδιοποιηθεί ή να περιωριοποιήσει οτιδήποτε. Κι αυτό γιατί το Σύστημα είναι η πρωτοπορία, ή για να τεντώσουμε λίγο το σκεπτικό, το Σύστημα είναι ο ίδιος ο αποδομισμός. Αυτό επιλέγει τι ανήκει και τι δεν ανήκει στην πρωτοπορία (ή κάπου αλλού). Αυτό ορίζει τον κανόνα. Αυτό εν τέλει νομιμοποιεί την «εκ-κεντρικότητα» του κυρίου Βέλτσου (ή οποιουδήποτε άλλου) κι έτσι του επιτρέπει να υπάρχει στο προσκήνιο των καθημερινών δρώμενων. Χωρίς το Σύστημα δεν μπορεί να υπάρξει ο αποδομιστής θεωρητικός ή ο μετα-μοντέρνος άνθρωπος γιατί αυτό τον ορίζει και του δίνει υπόσταση. Χρειαζόμαστε τους δυνάστες για να δικαιολογούμε την ίδια την υπόστασή μας, έστω κι αν αυτή θέλουμε να πιστεύουμε ότι διαφοροποιείται από τον κανόνα. Έτσι λοιπόν και η Μη κοινωνιολογία του κ. Γ.Β.: χρειάζεται την κοινωνιολογία για να υπάρχει ως αντι-λόγος, όπως ο Ζαν χρειαζότανε την μπουρζουαζία για να υπάρχει ως Poète Maudit.

Και βέβαια κάτι τέτοιο δεν είναι «απάτη» όπως ισχυρίζεται ο κ. Φώτης Τερζάκης στο άρθρο του «Υπάρχει η Μεταμοντέρνα Συνθήκη;» αλλά μια κατ' επιλογή θέαση του κόσμου από την αντίπερα όχθη, μια θέαση εκ των έξω προς τα έξω που ενοχλεί (όσους ενοχλεί) ακριβώς γιατί είναι αφρούρητη και δύσπιστη. Γι' αυτό επιμένω: το βιβλίο του κ. Γ.Β. αξίζει να διαβαστεί και να δια-δοθεί. Είναι μια άλλη πρόταση. Έχει βηματισμό, τόλμη, άποψη, και (γιατί όχι) λίγη δόση ρομαντισμού. Είναι μια παρερμηνεία απολαυστική.

BIBLIA ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ:

Ν. ΦΑΡΑΚΛΑΣ: *Θήβα Α'. Μνημειακή τοπογραφία της αρχαίας πόλης.* Αθήνα 1988

Ν. ΦΑΡΑΚΛΑΣ: *Η μεγάλη πλαστική των γεωμετρικών χρόνων* Ρέθυμνο 1987

ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΠΟΥΛΩΤΗΣ
Η παράξενη αγάπη του αλόγου και της λεύκας
Εικονογράφηση: Niva Σταματίου
Εκδόσεις Λωτός, Αθήνα 1987

ΝΙΚΟΣ ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗΣ
Το τραίνο της Ανάπτυξης και η Ελλάδα του πέμπτου Kondratiev
Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1988

ΟΡΣΟΝ ΓΟΥΕΛΕΣ

Mr. Arkadin
Μετάφρ.: Γ. Αραμπατζής
Εκδ. Αιγόκερως, Αθήνα 1988

Το 1954 ο Orson Welles γράφει το αστυνομικό μυθιστόρημα «Mr. Arkadin», την επόμενη χρονιά γυρίζει την ομώνυμη ταινία. Δύο τυχοδιώκτες, ο βαθύπλουτος Αρκάντιν και ο φτωχοδιάβολος Βαν Στράτεν, συνεργάζονται, αλλά και συγκρούονται με αφορμή την κόρη του πρώτου. Η αφορμή που δεν είναι παρά η επιφάνεια. Στο βάθος, τα νήματα κινεί η θέληση για απόκτηση και διατήρηση της δύναμης, της κυριαρχίας, πάνω σ' έναν κόσμο που, προς το παρόν, γεμίζει πτώματα στο πέρασμά τους.

Ο Γκρέγκορι Αρκάντιν είναι ένας ακόμα υποδειγματικός ήρωας του Welles: Εγωκεντρικός και φιλόδοξος, αμοραλίστης και αυτάρκης γίνεται θύμα της ίδιας του της επιθυμίας για δύναμη και κατοχή.

ΝΤΡΑΓΚΟΣΛΑΒ ΜΙΧΑΪΛΟΒΙΤΣ

Όταν άνθιζαν τα κολοκύθια
Μετάφρ.: Λεωνίδας
Χατζηπροδρομίδης
Εκδ. Παρασκήνιο, Αθήνα 1988

Ο Λιούμπα, ο ήρωας του μυθιστορήματος, χαμίνι σε μια εργατική συνοικία του Βελιγραδίου, αργότερα πρωταθλητής της πυγμαχίας και, τελικά, μετανάστης στη Σουηδία, αφηγείται την προσωπική του ιστορία με φόντο τη σταλινική Γιουγκοσλαβία των μεταπολεμικών χρόνων.

Μια ιστορία εφηβείας στην οποία κυριαρχεί η βία, ένα μυθιστόρημα που με ρεαλιστικό τρόπο περιγράφει την αδυσώπητη μάχη ανάμεσα στο άτομο και τους απρόσωπους μηχανισμούς που στόχο έχουν τη συντριβή και κυριαρχείται από πίκρα και, συνάμα τρυφερότητα.

Το μυθιστόρημα πρωτοεκδόθηκε στη Γιουγκοσλαβία το 1968, ως τώρα έχει κάνει έξι εκδόσεις (πενήντα χιλιάδες αντίτυπα τираζ) ενώ έχει μεταφραστεί και σε πολλές γλώσσες.

HERBERT HUNGER

Βυζαντινή λογοτεχνία
Τόμος Α' (Φιλοσοφία, Ρητορική, Επιστολογραφία, Γεωγραφία).
Μετάφρ.: Α. Γ. Μπενάκης, Ι. Β. Αναστασίου, Γ. Χ. Μακρής
Εκδ. Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα 1987

Το έργο αυτό του γνωστού Γερμανού βυζαντινολόγου πρωτοεκδόθηκε το 1978 και, όπως αναφέρει ο συγγραφέας στον πρόλογό του, πρότυπό του είχε τον Karl Krumbacher και την «Ιστορία της Βυ-

Μ. ΚΟΥΚΟΥΛΕ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ

Α Θ Υ Ρ Ο Σ Τ Ο Μ Ι Α

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ
ΚΑΙ Ο 1' ΤΟΜΟΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΝΕΦΕΛΗ
ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 9
ΑΘΗΝΑ 106 79
Τηλ. 3607744-3639962

● Το όγδοο συμπόσιο ποίησης που κάθε χρόνο γίνεται στην Πάτρα φέτος θα διεξαχθεί στην Πανεπιστημιούπολη Ρίου από Παρασκευή 1 έως Κυριακή 3 Ιουλίου. Θέμα της φετινής διοργάνωσης είναι η ποίηση και η πεζογραφία και ανάμεσα σ' αυτούς που θα συμμετάσχουν είναι και οι: Γιώργος Βελουδής, Ματθαίος Μουντές, Κώστας Γεωργουσόπουλος, Αντρέας Μπελεζίνης, Μ.Γ. Μερακλής, Μ. Ζ. Κοπιδάκης, Άρης Μπερλής.

ζαντινής Λογοτεχνίας» (1897), την οποία όμως έρχεται αλλού να συμπληρώσει και αλλού να ανασκευάσει, μια που τα δεδομένα ενός σχεδόν αιώνα που έχει μεσολαβήσει, έχουν επιβάλει κάποιους άλλους όρους αντιμετώπισης των πραγμάτων, με κυρίαρχο την εγκατάλειψη της μεθόδου μιας συνολικής ιστορικής έκθεσης και την επιλογή της διαίρεσης σε φιλολογικά είδη και της αναφοράς σ' αυτά.

Στον πρώτο αυτό τόμο προτάσσεται η φιλοσοφία ως πνευματική δέσμη και εξετάζονται ο πλατωνισμός και ο αριστοτελισμός στο Βυζάντιο, η σχέση φιλοσοφίας και θεολογίας, ο χριστιανικός ανθρωπισμός, γίνονται αναφορές στις διάφορες τάσεις και τους εκπροσώπους τους. Ακολουθεί η ρητορική με την έκθεση των κανόνων που έχουν καθολική ισχύ σε όλη τη λόγια βυζαντινή λογοτεχνία. Τα ιδιαίτερα προβλήματα της επιστολιμαίας γραμματείας και ο εντυπωσιακός όγκος της κρίθηκε ότι δικαιολογούν ένα ξεχωριστό κεφάλαιο για την επιστολογραφία. Τέλος, ο πρώτος τόμος ολοκληρώνεται με κεφάλαιο αφιερωμένο στη γεωγραφία, όπου εξετάζεται η αντίληψη των βυζαντινών για τον κόσμο, η σχέση της βυζαντινής γεωγραφίας

με την αρχαία ελληνική, η ανάπτυξη της χαρτογραφίας και η συστηματική εξέταση της γεωγραφικής γραμματείας κατά τη βυζαντινή περίοδο.

Το πολύ σημαντικό αυτό έργο (σύντομα θα ολοκληρωθεί με την κυκλοφορία δύο ακόμη τόμων) περιέχει ακόμη αναλυτικό περιεχόμενο, πλήρη βιβλιογραφία και αναλυτικό ευρετήριο.

Κ.Μ. ΚΟΛΟΜΠΟΒΑ - Ε.Λ.

ΟΖΕΡΕΤΣΚΑΪΑ

Η καθημερινή ζωή στην Αρχαία Ελλάδα

Μετάφραση: Γ. Ζωΐδη

Εκδόσεις Δ.Ν. Παπαδήμα, Αθήνα 1988

Ανατρέχοντας στις γραπτές πηγές και στα μνημεία της τέχνης, οι συγγραφείς προσπαθούν να ανασυνθέσουν τη ζωή των αρχαίων Ελλήνων. Επειδή δε η αρχαία Αθήνα αποτελεί πρότυπο αναπτυγμένης δουλοκτητικής δημοκρατίας η μελέτη αφορά κυρίως την καθημερινή ζωή σε αυτήν.

Οι ασχολίες των Αθηναίων πολιτών, των γυναικών στον χώρο της εστίας τους, η εκπαίδευση των αγοριών, και κοριτσιών καθώς και, η ζωή των δούλων και μετοίκων, περνάνε από τις σελίδες του βιβλίου αναπαριστώντας ανάγλυφα τη ζωή της πόλης. Τα τελευταία κεφάλαια είναι αφιερωμένα στα αρχιτεκτονικά και γλυπτικά μνημεία της Αθήνας που αποτελούσαν αναπόσπαστο μέρος της ζωής της πόλης αλλά και αποτελούν πολιτιστική κληρονομιά όλης της ανθρωπότητας.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΤΖΕΝΟΣ

Προβατικές επιστολές και γράμματα για την εξουσία

Εκδ. Τροχαλία, Αθήνα 1988

Αρεοπαγίτης ο συγγραφέας του βιβλίου, όπως κι ο ίδιος ομολογεί, τον ενδιαφέρουν ιδιαίτερα τα παθήματα

και οι χαμένες προσδοκίες των απλών ανθρώπων αυτού του τόπου —κι αυτές επιθυμεί να εκφράσει μέσα από τα κείμενά του. Οι «προβατικές» —όπως τις ονομάζει— επιστολές του, που καταλαμβάνουν το πρώτο μέρος του βιβλίου του καταγίνονται να αποδώσουν την αίσθηση της φθοράς, της αδικίας, του φόβου, αλλά και των ελπίδων —πολλές φορές διαψευσμένων— των απλών ανθρώπων, μέσω ενός προσωπικού εξομολογητικού τόνου.

Στο δεύτερο μέρος, περιλαμβάνονται παλιότερα κείμενα: Το «γράμμα - υπόμνημα» που απευθύνεται στον αρχηγό τότε της αξιωματικής αντιπολίτευσης Ανδρέα Παπανδρέου, το Φεβρουάριο του 1980 μέσα απ' τις στήλες της «Ελευθεροτυπίας» και εμπεριέκλειε τις ελπίδες πολλών πολιτών, που είχαν εναποτεθεί στην πολιτική πρόταση του ΠΑΣΟΚ, καθώς και ένα μεταγενέστερο κείμενο που δημοσιεύθηκε τον Ιούλιο 1986 στην «Πρώτη» και χαρακτηρίζεται ως ρέκβιεμ των ελπίδων που εξέθρεψε η «Αλλαγή».

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΒΑΡΕΛΑ

Σε δυο τρελά ημιχρόνια

Εικονογράφηση:

Άρης Μικρόπουλος

Εκδ. ΑΣΕ, Θεσσαλονίκη 1988

Με το ποδόσφαιρο, τους μύθους που τροφοδοτεί, τα είδωλά του, τους ανταγωνισμούς των ομάδων και τα αίτια που τους κάνουν να ξεπερνούν τα όρια της ευγενούς άμιλλας, ασχολείται η γνωστή πεζογράφος που ειδικεύεται στο παιδικό βιβλίο. Μέσα από εφτά αφηγήματα, σατιρίζεται η επιρροή που έχει το ποδόσφαιρο στην κοινωνική ζωή, υπογραμμίζονται οι υπερβολές που τροφοδοτεί, γίνονται αναφορές στο φαινόμενο του χουλιγκανισμού με ανάλαφρο τόνο. Κάπου ίσως ο διδακτισμός και η

ηθικολογία που χαρακτηρίζουν το πνεύμα του βιβλίου ενοχλούν. Δεν νομίζουμε ότι τα παιδιά θα είναι ικανοποιημένα όταν τα ελεύθερα αναγνώσματά τους παραπέμπουν στην καθημερινά βιούμενη συμπεριφορά των δασκάλων τους στο σχολείο ή, πολλές φορές, των γονιών τους.

ΠΑΥΛΟΣ Β. ΠΕΤΡΙΔΗΣ

Η ευρωπαϊκή πολιτική του Ιωάννη Καποδίστρια.

Θέσεις και προτάσεις για μια προοδευτικότερη τάξη πραγμάτων στην Ευρώπη 1814-1821.

Εκδόσεις Αφών Τολίδη, Αθήνα 1988.

Ο Ιωάννης Καποδίστριας μετά από μια πετυχημένη δημόσια θητεία στα Επτάνησα και ελπίζοντας ότι με την επιλογή του αυτή θα βοηθήσει την πατρίδα του εισήλθε στην υπηρεσία του τσάρου στα 1809 σαν αυλικός ακόλουθος στο υπουργείο Εξωτερικών. Από το 1811 όταν διορίστηκε υπάλληλος στην πρεσβεία της Ρωσίας στη Βιέννη ξεκινά μια ανοδική πορεία που έχει σαν κατάληξη να αναλάβει υπουργός Εξωτερικών το 1815.

Στο βιβλίο αυτό ο καθηγητής Παύλος Πετρίδης αναλύει την πολιτική την οποία προσπάθησε να επιβάλει ο Καποδίστριας στην Ευρώπη έχοντας σα στόχο κυρίως τη φιλελευθεροποίησή της και τη δημιουργία μιας νέας τάξης πραγμάτων. Η δραστηριότητα του υπέρ των επτανησιακών, των γαλλικών, των ελβετικών και των γερμανικών υποθέσεων καθώς και η προσπάθεια γαι να ασκηθεί μια αυτόνομη και φιλελεύθερη ρωσική πολιτική στις αρχές του 19ου αιώνα, αναλύονται στο βιβλίο μέσα από τα πολιτικά αρχεία των χωρών της κεντρικής Ευρώπης και των συνεδρίων τα οποία διεξήχθησαν από το 1815 έως το 1821.

ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΑΝΟΙΞΙΑΤΙΚΑ

ΤΕΤΡΑΜΗΝΑ ΤΜΗΜΑΤΑ

ΔΕΛΗΒΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΓΓΛΙΚΑ - ΓΕΡΜΑΝΙΚΑ - ΓΑΛΛΙΚΑ

- Για ΑΡΧΑΡΙΟΥΣ Ύλη 3-4 τάξεων που καλύπτει τη βασική δομή της γλώσσας στα αγγλικά, γερμανικά και γαλλικά.
- Για ΠΡΟΧΩΡΗΜΕΝΟΥΣ Βελτίωση και συζήτηση
- Εντατικά LOWER για τις εξετάσεις του Ιουνίου

ΕΓΓΡΑΦΕΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ

ΚΕΝΤΡΟ: ΠΡ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ 14 ΤΗΛ. 275-566
ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΟΙ: ΘΗΣΕΩΣ 9 ΤΗΛ. 743-627

ΣΥΓΧΡΟΝΑ

ΘΕΜΑΤΑ

ΕΠΕΑ ΠΤΕΡΟΕΝΤΑ

Γράφουν οι: Θανάσης Βαλτινός, Σοφιανός Χρυσοστομίδης, Χρήστος Ροζάκης, Βύρων Θεοδωρόπουλος, Αγγελική Κωνσταντακοπούλου

δια λογος

Η ΠΑΡΑΙΤΗΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΑΡΧΟΥ ΚΑΛΑΜΑΡΙΑΣ

● Ο Ξ. Μαυραγάνης, δημοτικός σύμβουλος Καλαμαριάς μας έστειλε την ακόλουθη επιστολή. Αναφέρεται στην παραίτηση του δημάρχου κ. Λαζαρίδη.

Αγαπητό ΑΝΤΙ,

Στο τχ. 373 (20.5.88) αναφέρεσαι στην «παραίτηση» του δημάρχου Καλαμαριάς κ. Λαζαρίδη, και 14 από τους 15 συμβούλους της παράταξής του.

Επειδή, προφανώς οι πληροφορίες σου, προέρχονται από συγκεκριμένη τάση του ΠΑΣΟΚ, θα παρακαλούσα να λάβεις υπόψη και τις θέσεις της παράταξης «Ενωτική Δημοτική Κίνηση», της οποίας είμαι δημοτικός σύμβουλος, δηλαδή, της αριστερής αντιπολίτευσης.

1. Προοιμιακά, θα ήθελα να τονίσω ότι η ιδιότητά του τέως Λαμπράκη, δεν μπορεί να είναι καθοριστική για την σημερινή στάση ενός απολογητή της κυβερνητικής πολιτικής, και να εκφράσω την απορία μου, για ποιο λόγο ο κ. Λαζαρίδης θεωρείται «από τους πλέον πετυχημένους δημάρχους».

Μήπως επειδή το 1983, παρέλαβε έναν δήμο, σωστά οργανωμένο και διοικημένο, από τον μέχρι τότε δήμαρχο Μ. Αλεξιάδη, με πλεόνασμα 120.000.000 δρχ. έναν δήμο σχεδιασμένο και βασικά πλούσιο σχετικά με τους άλλους της περιοχής;

Η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, του παραχώρησε δια του ΕΟΤ, τη χρήση της κλειστής ως τότε —λόγω μόλυνσης— πλαζ του ΕΟΤ και σημαντικά κονδύλια τουλάχιστον στα χρόνια 1983 και 1984.

Με τέτοια σημαντική βοήθεια, κάθε δήμαρχος θα μπορούσε να φανεί επιτυχημένος.

Τι έκανε ακόμα ο κ. Λαζαρίδης.

Δημιούργησε γραφείο Τύπου, με αμειβόμενο επαγγελματία δημοσιογράφο, και διάφορες εορτές και πανηγύρεις όπως «Διαγωνισμό βιτρίνας»,

«Διαγωνισμό σχεδιαστών μόδας Καλαμαριάς», «Φεστιβάλ παιδικού τραγουδιού» ή «παιδοβίζιον» όπως αποκλήθηκε και επίσης διόγκωσε το υπαλληλικό προσωπικό του Δήμου οχταπλασιάζοντάς το.

Παράδειγμα: Η τεχνική υπηρεσία του Δήμου το 1982, είχε δυο (2) υπαλλήλους, και σήμερα έχει δέκα εφτά (17). Αντικείμενο απασχόλησης; Το ίδιο. Βέβαια ο κ. Λαζαρίδης δημιούργησε και δημοτικές επιχειρήσεις, μια από τις οποίες η ΔΕΤΠΑΚ (Δημοτική Επιχείρηση Τουριστικής Πολιτιστικής Ανάπτυξης Καλαμαριάς), έχοντας διευθυντή δημοτικό σύμβουλο (;) με μηνιαίο μισθό 94.000 δρχ. παρουσίασε το 1987 κέρδη 5.000.000 δρχ. χρησιμοποιώντας για όλες τις υπηρεσίες της —πλην του μπουφέ— δημοτικούς εργάτες, (καθαριστές - κηπουρούς - φύλακες) που δεν πληρώνονται από το ταμείο της επιχείρησης.

Φυσικά δέχομαι ότι στον τομέα των δημοσίων σχέσεων είναι επιτυχημένος.

2. Ο κ. Λαζαρίδης και οι 14 σύμβουλοι της παράταξής του δεν παραιτήθηκαν. Υπέβαλαν στον νομάρχη φωτοαντίγραφο του κειμένου της παραίτησής τους (δηλώσεις Νομάρχη - «Μακεδονία» 13.5.1988) που φυσικά ούτε πρωτοκολλήθηκε, ούτε λήφθηκε σοβαρά υπόψη.

Κατά συνέπεια, η άποψή μας, ότι η «παραίτηση» ήταν κίνηση για δημιουργία θορύβου και εντυπώσεων, επιβεβαιώνονται.

3. Ο κ. Λαζαρίδης, αφού κρέμασε δυο μαύρες σημαίες στο δημοτικό μέγαρο και έθεσε σε λειτουργία προσωρινό πειρα(μα)τικό ραδιοφωνικό σταθμό, αναχώρησε στην Ιταλία, όπου από τις 17 έως τις 21.5. εκπροσώπησε, λέει, τον Δήμο Καλαμαριάς και την ΚΕΔΚΕ, σε συνέδριο της ΕΟΚ, για τα ΜΟΠ. Όντας παραιτημένος; Διερωτάται βέβαια ο αμύητος. Αφού ο Δήμος Καλαμαριάς, μετέχει με ποσοστό 16% στη διαδημοτική επιχείρηση ραδιοφωνικού σταθμού, γιατί ίδρυσε δικό του; Ίσως ήθελε να γίνει κι εκεί πρόεδρος, ίσως του το υποσχέθηκε ο κ. Τσοχατζόπουλος, πάντως η οργανωτική επιτροπή του σταθμού, δεν επρόκειτο να συζητήσει τέτοιο θέμα.

Διαπορούμε όμως κι εμείς. Πώς θα τα έβγαζε πέρα ο κ. Λαζαρίδης, όντας

α) Δήμαρχος Καλαμαριάς, β) Διευθυντής του Κέντρου Υγείας Ν. Μουδιανών, όπου κατ'ά νόμο είναι υποχρεωμένος

να παρέχει τις υπηρεσίες του επί 40 ώρες την εβδομάδα.

γ) Πρόεδρος της ΤΕΔΚ, χάρη στις ψήφους του Κ.Κ.Ε.

δ) Μέλος της Διοίκησης της ΚΕΔΚΕ και επί πλέον πρόεδρος του Δ.Σ. του Ρ.Σ.

Και φυσικά πρόεδρος όλων των νομικών προσώπων του Δήμου.

4. Ο κ. Λαζαρίδης και οι 14 σύμβουλοί του «παραιτήθηκαν» στις 11 Μαΐου 1988 προβάλλοντας ως επιχειρημα ό τι κάποια προβλήματα του Δήμου δεν επιλύονται όπως για παράδειγμα:

α) Με απόφαση του Εφετείου Θεσ/νίκης, της 1.4.1988, απορρίφθηκε αγωγή του ΕΟΤ κατά του επιχειρηματία, που εδώ και χρόνια εκμεταλλεύεται το «Ρεμέντζο» της Αρετσούς (όχι της Κρήνης), με την οποία ζητούνταν το κέντρο για ιδιοχρησ. Ιδιόχρηση όμως του Δήμου Καλαμαριάς, ο οποίος στη δίκη δεν είχε παρέμβει και βεβαίως δεν μετείχε. Ζητά λοιπόν ο κ. Λαζαρίδης, από το νομάρχη να προσδιορίσει γρήγορα την αναίρεση που θα κάνει στον Άρειο Πάγο ο ΕΟΤ!

β) Το στρατόπεδο Κόδρα, μια έκταση 500 περίπου στρεμμάτων, διεκδικείται από τον Δήμο Καλαμαριάς, τουλάχιστον από το 1965, όταν με Β.Δ. της κυβέρνησης των αποστατών του «παραχωρήθηκε». Τον χώρο αυτόν, που μπορεί να γίνει ένα τεράστιο πάρκο με διάφορες λειτουργίες (αθλητικές - πολιτιστικές - ψυχαγωγικές), τον διεκδικεί παράλληλα και ο Αυτόνομος Οικοδομικός Οργανισμός Αξιοματικών που αρκετά χρόνια πριν παραχώρησε σε μέλη του, τμήμα του στρατοπέδου. Το ΠΑΣΟΚ, είχε υποσχεθεί, μαζί με όλα τα άλλα, να δώσει αυτόν το χώρο στο λαό. Και βέβαια το ίδιο υποσχέθηκε κι ο κ. Λαζαρίδης. Από το 1983 όμως που ανέλαβε τη Δημαρχία το θέμα δεν προωθήθηκε ούτε κατά μια γραμμή.

γ) Στα πλαίσια της Επιχειρήσης Πολεοδομικής Ανασυγκρότησης και άλλων σχεδίων του ΠΑΣΟΚ για λαϊκή κατανάλωση, το Δ.Σ. Καλαμαριάς δέσμευσε με αποφάσεις του πολλές και σημαντικές οικοπεδικές εκτάσεις, για πράσινο, σχολεία, αθλητικές εγκαταστάσεις κλπ. Οι εκτάσεις αυτές μαζί με τις δεσμεύσεις που είχε κάνει η προηγούμενη Δημοτική Αρχή, χρεώνουν σήμερα τον Δήμο με ποσά άνω των 3.500.000 δρχ. για αποζημιώσεις. Η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, όμως, περικόπτει αντί να επαυξάνει τις προς

Comtesse de Ségur

Οι διακοπές

ΝΕΑΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΚΑΛΕΝΤΗΣ

Στη σειρά:

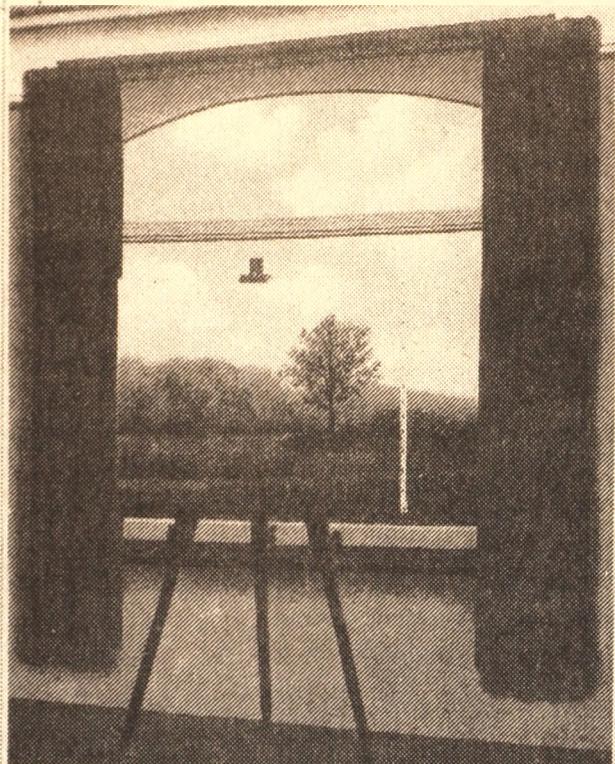
ΝΕΑΝΙΚΗ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Κυκλοφορούν:

- Ένας καλός μικρός διαβολάκος
- Τα απομνημονεύματα ενός γαϊδάρου
- Το κόκκινο σήμα
- Οι διακοπές
- Ο στρατηγός Ντουράκιν
- Τα μάτια του «Αμαριλλίς»
- Η μαγική πηγή
- Γραικοί
- Θρήνος

ΚΑΛΕΝΤΗΣ
Μαυρομιχάλη 5
(Α' όροφος)
Τηλ. 36.23.553
106 79 ΑΘΗΝΑ

ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΕΞΟΥΣΙΑ & ΜΕΣΑ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Επιμέλεια: ΜΑΡΙΑ ΚΟΜΝΗΝΟΥ-ΧΡΗΣΤΟΣ ΑΥΡΙΝΤΖΗΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ

Εκδόσεις Παπαζήση
Νικηταρά 2

ΘΑΝΑΣΗ ΧΑΤΖΗ Η ΝΙΚΗΦΟΡΑ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΠΟΥ ΧΑΘΗΚΕ

Αυτό το βιβλίο είναι μια μαρτυρία του Θανάση Χατζή που από την υπεύθυνη θέση του Γεν. Γραμματέα του ΕΑΜ απαντάει στα μεγάλα ερωτηματικά μιας μεγάλης ώρας.

Να μερικά απ' αυτά που ζητάνε την απάντησή τους:

- Πώς οργανώθηκε και από ποιους ο ένοπλος αγώνας;
- Ποιοι αντιδράσανε;
- Ποιος υπόταξε το Εθνικοαπελευθερωτικό κίνημα στους Άγγλους και την αντίδραση;
- Γιατί χάθηκε το μεγαλύτερο κίνημα της Ευρώπης;
- Μπορούσαμε ν' ακολουθήσουμε το δρόμο του Τίτο;

Καθώς οι άνθρωποι που πρωταγωνίστησαν σ' αυτόν τον αγώνα, ο ένας μετά τον άλλο φεύγουν απ' τη ζωή ο Θανάσης Χατζής καταθέτει τη μαρτυρία του και αφιερώνει αυτό το βιβλίο στους νέους. Για να μορφώσουν μια δική τους αντίληψη για τα γεγονότα εκείνης της εποχής και να βγάλουν κάποια πορίσματα και διδάγματα για τα σημερινά προβλήματα της χώρας μας και του λαϊκού κινήματος.

ΕΚΔΟΣΗ «ΔΩΡΙΚΟΣ», Μαυρομιχάλη 64 τηλ. 36.29.675 ΑΘΗΝΑ

τους δήμους επιχορηγήσεις και ο κ. Λαζαρίδης δεν διαμαρτύρεται. Εξεγείρεται όμως και «παρατείνεται» όταν η Διεύθυνση Πολεοδομίας Θεσ/νίκης, του υπενθυμίζει ότι σύμφωνα με το νόμο, οι δεσμεύσεις και οι απαλλοτριώσεις ακινήτων, ανατρέπονται αν μέσα σε συγκεκριμένο χρόνο δεν καταβληθούν οι αποζημιώσεις.

Σ' αυτό το επίπεδο κινούνται τα αιτήματα και οι αιτίες για τις οποίες «παρατείνεται» ο κ. Λαζαρίδης και η παράταξή του, πλην ενός κομματικού στελέχους.

Για την ΕΔΑΚ, η όλη ιστορία είναι μια θεατρική παράσταση, που ενάγεται στις εσωκομματικές τριβές του ΠΑΣΟΚ, σε τοπικό επίπεδο. Ίσως ο κ. Λαζαρίδης όπως λέγεται να θέλει να φθείρει το νομάρχη κ. Σαβαλάνο, ή να εξασφαλίσει θέση στη λίστα των προσεχών βουλευτικών εκλογών, αφού πάντοτε προόριζε τον εαυτό του, για ανώτερα πόστα. Είναι σίγουρο πως η Καλαμαριά δεν του φτάνει.

Αυτά όμως την παράταξή μας την αφήνουν αδιάφορη, γι' αυτό και δεν θελήσαμε να ικανοποιήσουμε την σφοδρή επιθυμία του κ. Λαζαρίδη, να «παρατηθούμε» κι εμείς.

Γι' αυτό και καταγγείλαμε ότι ναι μεν τα προβλήματα υπάρχουν, αλλά δεν λύνονται με θεατρικές παραστάσεις. Και δεν μπορούμε να αντιληφθούμε γιατί ο κ. Λαζαρίδης και οι δημοτικοί του σύμβουλοι δεν διαμαρτύρονται για τα θέματα παιδείας, όταν οι ίδιοι ομολογούν, ότι αφ' ότου ανέλαβαν τη διαχείριση των πόρων που αφορούν τα σχολεία της Καλαμαριάς, επισπράττουν από το κράτος περίπου το 1/3 των δαπανών που προϋπολογίζουν (αυτό για παράδειγμα μόνον).

Κλείνοντας πιστεύουμε ακράδαντα, ότι η παραίτηση του κ. Λαζαρίδη ουδεμία σχέση έχει με «ουσιαστικούς λόγους που αφορούν την Τοπική Αυτοδιοίκηση» και είμαστε πρόθυμοι να σας εκθέσουμε λεπτομερώς τα θέματα, αν θελήσετε να ασχοληθείτε σε κάποιο τεύχος σας με το Δήμο της Καλαμαριάς.

Φιλικώτατα
Ξενοφών Ε. Μαυραγάνης
Δημοτικός Σύμβουλος

ΗΛΕΚΤΡΟΣΟΚ

● Από τη φίλη **Μαρία Δουλή** πήραμε το ακόλουθο γράμμα:

Αγαπητό ΑΝΤΙ,

Την απορία μου θα ήθελα να εκφράσω για το σχόλιο

του τχ. 376 με τίτλο «Ηλεκτροσόκ» και να απολογηθώ γιατί αισθάνθηκα ότι προσχώρησα στο λαϊκισμό.

Ούτε λίγο, ούτε πολύ, όσοι επέκριναν τα πειράματα της κ. Χαρίτου είναι λαϊκιστές, σύμφωνα με το σχόλιό σας. Φαίνεται ότι το επιστημονικό προσωπικό του ΑΠΘ έχει πολύ προωθήσει την επιστημονική έρευνα και αναπαράγει με καινοφανείς μεθόδους πειράματα που θα οδηγήσουν στον πλήρη εκδημοκρατισμό τις Ένοπλες Δυνάμεις και ίσως εν συνεχεία, και όλη τη χώρα και μεις δεν καταλάβαμε τίποτα.

Ελπίζω δοθείσης ευκαιρίας να δεχθεί και η κ. Χαρίτου να προσφερθεί εθελοντικά σε νέα σειρά πειραμάτων με στόχο τη μέτρηση της επιστημονικής ευαισθησίας.

Θα δεχθείτε να φιλοξενησετε τα πορίσματα;

Φιλικά
Μαρία Δουλή

ΓΙΑ ΤΟ «ΥΓΕΙΑ»

● Από τον κ. Θ. Χαραμή, υπεύθυνο του νοσηλευτηρίου «ΥΓΕΙΑ», πήραμε την ακόλουθη επιστολή:

Κύριε διευθυντά,

«Να 'μαστε και πάλι εδώ» στα ίδια, όπως εύστοχα σχολιάζει το αδιέξοδο μιας ενέργειας το γνωστό σύνθημα. Αναρωτιέμαι τι εξυπηρετεί και πόσο μπορεί να απαντήσει με τον τρόπο που γίνεται τώρα μια επιστολή στα δημοσιεύματα του ανώνυμου ρεπόρτερ σας.

Και αυτό επειδή με έναν αφορισμό του τύπου «ωραία επιστολή, αλλά διαψεύδει για το θεαθήναι» ξεμπερδέψε. Άσε μετά τον αναγνώστη που θέλει να πεισθεί για την ισχύ της «θεαθήναι διάψευσης» να ψάχνει το σχετικό τεύχος που δημοσιεύθηκε το ρεπορτάζ, να παίρνει και το καινούργιο που έβαλε την επιστολή και να συγκρίνει αντιπαραβάλλοντας και μελετώντας τα στοιχεία, αν τελικά η επιστολή αναφέρεται στην «ουσία των πραγμάτων», όπως ισχυρίζεται ο Χαραμής, ή όχι, όπως επιμένει ο ρεπόρτερ.

Μόνο αναγνώστες με ειδικό ενδιαφέρον θα μεταχειρίζονταν αυτή την πρακτική και πιστεύω ότι ο αριθμός τους είναι πολύ περιορισμένος. Έτσι μια και οι πρώτες εντυπώσεις μένουν, αμφιβάλλω κατά πόσον μπορεί η οποιαδήποτε επιστολή να διαψεύσει ουσιαστικά ένα δημοσίευμα που γίνεται εδώ.

Υπάρχει όμως ένας άλλος δρόμος. Της αμφίδρομης πλη-

ροφόρησης. Νομίζω κανόνας μιας δημοσιογραφικής έρευνας είναι να διασταυρώνεται κάθε στοιχείο και από τις δύο μεριές πριν από τη δημοσίευσή του. Αυτό δεν γίνεται. Και ειλικρινά δεν βρίσκω το λόγο, κύριε διευθυντά, να τρέχω ύστερα από κάθε έκδοση του ΑΝΤΙ για μια εφ' όλης της ύλης διάψευση, αφού, όπως ανέφερα και στην προηγούμενη επιστολή, θέτω στη διάθεσή σας όλα τα στοιχεία που θέλετε να διερευνηθούν. Έτσι και ο ρεπόρτερ σας θα ξέρει συνειδητά την αλήθεια ή έστω θα έχει πληροφορηθεί την άλλη άποψη, αλλά και εγώ θα μπορέσω να μιλήσω τότε με σιγουριά για τη σκοπιμότητα της όλης υπόθεσης.

Ιδιαίτερα επειδή η επιχειρηματολογία, τα στοιχεία, αλλά και η λογική που χρησιμοποιείτε για τη διατύπωση κάποιων ονειρικών συμπερασμάτων είναι γνωστά και τα έχω συναντήσει αποσπασματικά σε δικογραφίες του αντίδικου μετόχου κ. Αποστολόπουλου. Το περίεργο βέβαια είναι ότι για τα περισσότερα από αυτά ο κ. Αποστολόπουλος έχει παραιτηθεί ακριβώς την ίδια μέρα της συζήτησης στο δικαστήριο όπου θέλησε να προσφύγει, πιθανόν γιατί στο μεταξύ είχε δημιουργηθεί η σχετική δημοσιότητα και βέβαια θα ήταν δύσκολο να αποδειχθούν όλες αυτές οι φαντασιώσεις. Τώρα όμως αυτά προβάλλονται σαν αποκλειστικότητα και ζητάτε να σας απαντήσω. Μα σε τι να απαντήσω;

Ότι το «πραγματικό αφεντικό» που αναφέρετε ο Royce Diener, έχει πάρει σύνταξη από το 1987 και βρίσκεται σπíti του χωρίς καμμία σχέση με την εταιρεία; Ή την εκπληκτική ανακάλυψη του συντάκτη σας ότι πίσω από μια θυγατρική εταιρεία βρίσκεται η μητρική της; Να απολογηθώ επειδή οι μέτοχοι γιατροί του ΥΓΕΙΑ έβαλαν σαν μια από τις εγγυήσεις για μεταβίβαση των μετοχών να μπει συνάλλαγμα, με την προοπτική να παραμείνει σαν επένδυση στη χώρα μας, γεγονός που αποτελεί σκοτεινό ερωτηματικό και βαριά υπόνοια για τον συντάκτη σας. Ή για την «αντικαπιταλιστική πράξη» της ΑΜΙ να μην διασφαλισθεί εμπορικά όταν και οι πέτρες ξέρουν ότι το 1992 θα ισχύσει ενιαίο καθεστώς λειτουργίας σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα; Ακόμα να αναφερθώ, στην πιθανή πίστη του συντάκτη σας για το πρόσωπό μου, ότι είμαι επιεικώς αφελής να δηλώνω μετά την πρόσκλησή μου στην αμε-

ρικήνικη πρεσβεία ότι ζητήσα παρέμβαση του πρωθυπουργού(!) και να διαψεύσω σε τι τον... κοριό σας όταν ισχυρίζεται ότι προφανώς καταλήξαμε στο «και οι μπανανιές έχουν τα όριά τους».

Κάπου η σοβαρότητα εξαντλείται. Άλλωστε τα σύνορα με το αστείο είναι πολύ κοντά. Δεν έχω σκοπό να δημιουργήσω σήριαλ που σαφώς εξυπηρετεί ανταγωνιστικά συμφέροντα. Νομίζω όμως ότι είναι καιρός, αν θέλετε πραγματικά να προσφέρετε στην Υγεία, να ασχοληθείτε με το δάσος. Το δένδρο, και σας διαβεβαιώ ειλικρινά, δεν έχει να σας παρουσιάσει τίποτα.

Επίσης, θα ήθελα να σας ευχαριστήσω για την καταχώρηση της επιστολής μου στο προηγούμενο τεύχος σας, παρά την έκτασή της.

Θα εξακολουθήσω να παραμένω αναγνώστης του περιοδικού σας, όπως άλλωστε είμαι εδώ και 15 χρόνια. Αλλά θα μου επιτρέψετε, με την ιδιότητα πλέον του αναγνώστη, να ζητήσω περισσότερη αντικειμενικότητα στο ρεπορτάζ και το δικαίωμα εφεξής ν' απαντήσω στο περιοδικό σας, που μέχρι τώρα δεν έχω λόγους ν' αμφιβάλλω για την αξιοπιστία του, μόνο όταν τα δημοσιευόμενα στοιχεία είναι πραγματικό αποτέλεσμα αντικειμενικής έρευνας και όχι παράγραφοι γνωστών δικογράφων.

Θέμος Χαραμής

Αθήνα, 14 Ιουνίου 1988

Σ.Σ. Η επιστολή θεωρούμε ότι είναι υπέρ το δέον προκλητική, τουλάχιστον όσον αφορά τις προαιρέσεις του περιοδικού.

Και επειδή εκτός της σοβαρότητας, κάποτε εξαντλείται και ο χώρος, θα θυμίσουμε στον κ. Θ. Χαραμή ότι πριν από τη δημοσίευση του ρεπορτάζ είχε υπόψη του το πλήρες κείμενο και δεν χρειάστηκε «να τρέχει ύστερα από την έκδοση του ΑΝΤΙ».

Οι υπαινιγμοί του περί συγγραφής αποσπασμάτων από δικόγραφα του αντιδίκου του είναι άνευ σημασίας. Και φυσικά έχουμε υπόψη μας όλα τα σχετικά στοιχεία: εντεύθεν και εκείθεν. Και αν οι υπεύθυνοι του ΥΓΕΙΑ ή του ΙΑΤΡΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ σταμάτησαν —όπως φαίνεται— να ασχολούνται με όσα προέκυψαν, εμείς θα συνεχίσουμε να παρακολουθούμε την υπόθεση υπομονετικά.

Και η ταμπакιέρα, τώρα:

● Όπως ο κ. Χαραμής μας βεβαιώνει ότι το ΥΓΕΙΑ είναι «θυγατρική της μητρικής» αλλά δεν διευκρινίζει τις διαδικασίες.

● Θα μάθουμε ποτέ, από ποιο χριστιανικό και φιλελληνικό αίσθημα κινήθηκε η ΑΜΙ και εισήγαγε στην Ελλάδα μερικά εκατομμύρια δολάρια χωρίς να έχει και το δικαίωμα να τα επ'εξαγάγει;

Ο κ. Θ. Χαραμής —ως απλός υ-

πάλληλος της ΑΜΙ— δεν είναι υποχρεωτικό να ασχολείται με τα χριστιανικά και φιλελληνικά αίσθημα των αμερικανών εργοδοτών του. Μήπως ως μανάτζερ μπορεί όμως να μας διαφωτίσει για τα διαδικαστικά. Ευχαρίστως θα του παραχωρήσουμε χώρο στο περιοδικό.

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΣΥΜΠΑΡΑΤΑΞΗΣ

● Για τη σκοπιμότητα της πολιτικής της «συμπαράταξης» ο Αριστείδης Χατζηχρήστος γράφει:

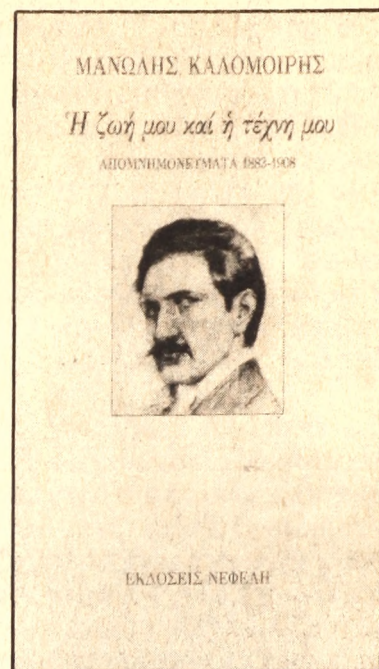
Αγαπητό μου «ΑΝΤΙ»
Αν μου επιτραπεί να εκφράσω την άποψη ότι τόσο καιρό που δουλεύουν τα ηγετικά στελέχη και τα απλά μέλη του ΚΚΕ για τη λεγόμενη «συμπαράταξη» των δυνάμεων της Αριστεράς αν δουλεύανε για να δυναμώσουν το κόμμα τους, θα είχαν τριπλασιάσει τους οπαδούς του και θα έδιναν αυτούσια τη δική του δυναμική παρουσία στην πολιτική κονίστρα του τόπου με αποτέλεσμα να χαλάσει η σούπα της δικομματικής εκλογικής συμπαιγνίας. Νομίζω πως είναι καιρός να αντιληφθούν επιτέλους τα στελέχη της κομμουνιστικής ηγεσίας πως οι οπαδοί τους κουράστηκαν να ακούνε ένα χρόνο και κάτι ύστερα από το 12ο Συνέδριο για «συμπαράταξη» και συμπαράταξη όχι απλώς να μη βλέπουν, αλλά να παρίστανται μάρτυρες ενός χωρίς προηγούμενο «συμπαράταξιακού» παζαρέματος από μέρους κομμάτων μικρών με μεγάλη ιδέα για την πολιτική τους εμβέλεια!

Η πρόσφατη συνάντηση Κύρκου - Φλωράκη αναμφισβήτητα άμβλυνη την κομματική τους αντιπαράθεση, δεν καρποφόρησε όμως —ούτε πρόκειται να καρποφορίσει— στο θέμα της συμπαράταξης αφού ο Λ. Κύρκος εξακολουθεί να θέτει σαν όρο την «ανάνωση» και κρατά «πισινή» ώστε σε περίπτωση αποτυχίας να συγκεντρώσει την Αριστερά στο χώρο της ΕΑΡ να συμπράξει με το ΠΑΣΟΚ αποσκοπώντας στην εξασφάλιση κοινοβουλευτικής παρουσίας. Με τα παραπάνω δεδομένα νομίζω πως το συμφερότερο για το ΚΚΕ θα ήταν να θέσει το θέμα της «συμπαράταξης» στο λαό, για να κερδίσει πρωταρχικά την εμπιστοσύνη του και κατόπιν ας προχωρήσει στη σύμπραξη με τα προοδευτικά κόμματα που αποδέχονται τη συνεργασία μέσα από ένα κοινό προγραμματισμό, χωρίς όμως χρονοβόρες διαδικασίες και ατέρμονες συζητήσεις.

Αριστείδης Χατζηχρήστος

ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗΣ

Ή ζωή μου
καί ή τέχνη μου
ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ
1883-1908

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ
Μαυρομιχάλη 9, Αθήνα

Τηλ. 360.77.44
— 360.47.93

ΜΕΣΟ ΟΤΗΝ ΕΝΗΜΕ ΡΩΣΗ

● Η πληροφορία είδε το φως στο Ισλαμαμπάντ από την Επιτροπή για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Πολίτη: Από τον Ιανουάριο του 1982 έως τον Απρίλιο του 1988:

—228 δημοσιογράφοι σκοτώθηκαν κατά την εκτέλεση του καθήκοντος,

—186 απήχθησαν ή εξαφανίστηκαν,

—1.023 συνελήφθησαν, και

—2.850 δέχθηκαν τις περιποιήσεις της αστυνομίας.

—Την ίδια περίοδο 110 εφημερίδες και ραδιοφωνικοί σταθμοί εμποδίστηκαν να γράφουν ή να μεταδώσουν κάποια είδηση και 27 γραφεία ειδήσεων δέχθηκαν εμπρησμό.

—Τα στοιχεία αφορούν 158 χώρες σε όλο τον κόσμο. Η κ. Ελένη Βλάχου, πρότανης του ελληνικού Τύπου, δεν ανευρέθη για να μεταφέρει την ελληνική εμπειρία —η οποία ούτως ή άλλως δεν υπάγεται σε καμιά από τις προαναφερθείσες κατηγορίες.

● Αποφάσισε να σταματήσει τις δραστηριότητές του ως Σύμβουλος Τύπου σε εκδοτικές επιχειρήσεις και στις οργανώσεις των Εκδοτών - Βιβλιοπωλών ο δημοσιογράφος Τάκης Ψαράκης. Με πλούσιο έργο τριάντα χρόνων στο «Έθνος» (1958-70) σε περιοδικά και στην ΕΡΤ (1970-88) τα τελευταία οκτώ χρόνια ασχολήθηκε παράλληλα με τη δύσκολη και επίπονη δουλειά του συμβούλου Τύπου σε ένα χώρο που απαιτεί μεράκι και έμπνευση. Οι άνθρωποι του βιβλίου αποχωρίζονται έναν πολύτιμο συνεργάτη. Όμως ο ίδιος συνεχίζει επιλεκτικά τη δημοσιογραφική του δραστηριότητα, μαζί με την επεξεργασία και έκδοση υλικού από το προσωπικό του δημοσιογραφικό αρχείο. Θα το περιμένουμε.

Οι αναγνώστες του ΑΝΤΙ θα θυμούνται ότι τη φιλία του με το περιοδικό μας, ο Τάκης Ψαράκης την πλήρωσε όταν, ο Θ. Καλούδης των «λοιπών δημοκρατικών δυνάμεων»,

τον απέλυσε σκαιώς από το ΕΝΑ όπου εργάζονταν, επειδή ο εκλεκτός συνάδελφος είχε οργανώσει μια συνέντευξη Τύπου για το ΑΝΤΙ.

● Επιτέλους. Οι απογευματινές εφημερίδες λειτούργησαν ως απογευματινές την Τρίτη 28 Ιουνίου, αν και αυτό έγινε σε δεύτερη έκδοση. Είχαν την έκρηξη που σκότωσε το πρωί στις 8.05 τον αμερικάνο ναυτικό ακόλουθο. Κατά τα άλλα ότι γίνεται μέχρι τις 12 το μεσημέρι το διαβάζουμε την άλλη μέρα ή το ακούμε από το ραδιόφωνο. Αυτό θα πει «απογευματινή» εφημερίδα. Γιατί δεν τις βγάζουν τουλάχιστον όλες στις 8 το πρωί να μην μπερδεύμαστε;

● Είναι αλήθεια ότι τον τελευταίο καιρό είχαν πληθύνει οι επισκέψεις του «νέου» υπουργού αναπληρωτή Προεδρίας, υπεύθυνου για θέματα Τύπου και Ενημέρωσης στα γραφεία διευθυντών εφημερίδων. Και για να είμαστε πιο σαφείς, εφημερίδων που εμφανίζονται ότι συγχρονίζονται στο «εναντίον του στρατόπεδο». Αφού είχε πείσει ο **Δημήτρης Μαρούδας** τον πρωθυπουργό ότι «έχει τη συναίνεση όλων πλην των ανθρώπων του Κοσκωτά» φρόντιζε τα βράδια, με ουσικάκι να εξασφαλίσει αυτή τη συναίνεση. Τελικά τα κατάφερε. Το ζητούμενο είναι πόσο θα κρατήσει αυτή η συμμαχία...

● Και κάτι που προέκυψε από τους τίτλους: Ποιος χάρηκε (;) πιο πολύ με την επιστροφή του Δ. Μαρούδα; Το «Έθνος». Ποιος νευρίασε και ανησύχησε; Οι «24 Ώρες». Όμως τα φαινόμενα μπορεί και να απατούν. Έτσι στην περίπτωση της Εταιρείας Ανάπτυξης Αιγαίου και της Τράπεζας Κρήτης του Γ. Κοσκωτά κυβερνητικός εκπρόσωπος και κρατικά μέσα ενημέρωσης αποτελούν εκδειξεις για λειτουργία ενός διδυμού Μαρούδα - Κωστόπουλου που ίσως να παίζει και το ρόλο του «στεγνοκαθαριστήριου». Ίδωμεν...

● Κι αφού ο λόγος για συγκροτήματα, να θυμίσουμε επίσης ότι έχει κάνει αίτηση για ραδιοφωνικό σταθμό ο νεαρός Μπόμπολας. Αλλά είναι σχεδόν έτοιμος και ο ραδιοσταθμός του «δρος» Γ. Κοσκωτά. Λέγεται ότι θα βγει στον αέρα το Σεπτέμβριο, ή τον Οκτώβριο. Για το επιτελείο του όμως λεπτομέρειες σε επόμενο τεύχος.

● Αν όμως τα πράγματα πάνε καλά στο ραδιο-

σταθμό δεν συμβαίνει το ίδιο και με την εφημερίδα. Ο μεγάλος Κοσκωτάς δεν μπορεί να χωνέψει ότι οι «24 Ώρες» πουλάνε σε Αθήνα - Πειραιά περί τις 30 χιλιάδες φύλλα μόνο. Είναι και κάτι μυστήριοι σύμβουλοι που του λένε «καλά τι διάολο δεν υπάρχουν 100.000 Ολυμπιακοί να συγχωνθούν και να την αγοράζουν;». Έτσι προσανατολίζεται σε αλλαγές κορυφής που αφορούν κυρίως το βασικό δίδυμο των «24 Ωρών», δίδυμο που «ευδοκίμησε» παλιότερα στο «ΕΝΑ»...

● «Και συ νομίζεις ότι με νοιάζει εμένα αν θα είναι κυβερνητικός εκπρόσωπος ο Ρουμπάτης ή ο Μαρούδας; Εγώ θα παραιτηθώ σε λίγο για να είμαι υποψήφιος βουλευτής στις άλλες εκλογές» δήλωνε κατά τον Απρίλιο, τότε που βιαζόταν να βγάλει τον **Γιάννη Ρουμπάτη** «τελειωμένο» ο **Σωτήρης Κωστόπουλος**. Είδες όμως πως έρχονται καμιά φορά τα πράγματα; Έγινε ο Μαρούδας υπουργός, έγινε και ο κ. Κωστόπουλος κυβερνητικός εκπρόσωπος στη θέση του Γιάννη Ρουμπάτη.

● Να το πούμε, τώρα έφυγε ο άνθρωπος, δεν μπορεί να θεωρηθεί «έμμεση υποστήριξη»: Ο σεμνότερος και πλέον αδύναμος λόγω έλλειψης δημοσίων σχέσεων με τους δημοσιογράφους κυβερνητικός αξιωματούχος ήταν ο υφυπουργός Προεδρίας **Θανάσης Δημητρακόπουλος**.

● Ο «**Σχολιαστής**» διέκοψε την έκδοσή του, όπως γράφει στο τελευταίο τεύχος του για το καλοκαίρι με στόχο τον «σχεδιασμό του περιοδικού από την αρχή».

● Γελοιογραφίες στο κέντρο της Καλλιθέας και στα μέσα του καλοκαιριού. Ευκαιρία να δούμε με το πένακι των γελοιογράφων διαφορετικά γεγονότα και καταστάσεις.

Ο Δήμος Καλλιθέας διοργανώνει από τις 15 μέχρι 30 Ιουλίου την **Α' Βαλκανική Έκθεση Γελοιογραφίας**. Θα πάρουν μέρος με έργα τους γελοιογράφοι από τη Γιουγκοσλαβία, Ρουμανία, Βουλγαρία, Ελλάδα και Τουρκία. Η έκθεση θα γίνει σε ειδικά διαμορφωμένο υπαίθριο χώρο στην πλατεία Δαβάκη όπου θα γίνει και συζήτηση με θέμα «**Η λογοκρισία στην τέχνη την περίοδο της Δικτατορίας**» και εκδήλωση με θέμα «**Η ελευθερία της έκφρασης στην σημερινή Τουρκία**». Ο Δήμος θα τιμήσει επίσης τον Καλλιθεάτη γελοιογράφο ΑΡΧΕΛΑΟ.

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 Αθήνα
Τηλ. 72.32.713 — 72.32.819
72.49.300 — 72.48.240

- Συντακτική επιτροπή:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΖΗΣΗΣ
ΤΑΚΗΣ ΚΑΦΕΤΖΗΣ
ΧΡ. ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΛΩΡΟΣ
- Εκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
115 21 Αθήνα
- Σύμβουλος έκδοσης:
ΔΗΜ. ΚΑΚΑΒΕΛΑΚΗΣ
- Διαφημίσεις:
ΑΛΕΚΑ ΣΗΜΑΝΤΗΡΑ
- Γραμματεία-Λογιστήριο:
ΤΑΣΙΑ ΡΟΥΜΠΟΥ
- Σελιδοποίηση, Μοντάζ:
ΤΑΣΙΑ ΛΕΒΟΝ
ΜΑΡΙΑ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ
- Φωτοστοιχειοθεσία —
Αναπαραγωγή φιλμς:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.49.300
- Εκτύπωση:
«ΝΕΟΣ ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ» Α.Ε.
Μπουμπουλίνας 16
Τηλ. 27.94.550

- Κάθε ενυπόγραφο άρθρο εκφράζει τις απόψεις του συγγραφέα του.
- Χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού

Εξαμ. 1.650 δρχ. -
Ετήσια 3.300
Ετήσια Οργανισμών,
Τραπεζών, κτλ.: 10.000 δρχ.
Φοιτητική ετήσια: 2.800

Εξωτερικού

Ευρώπη - Μεσογ. χώρες:
εξάμηνη: δολ. 25
ετήσια: δολ. 50
Η.Π.Α. - Καναδάς - Αν. Ασία -
Αυστραλία - Ωκεανία:
εξάμηνη: δολ. 28
ετήσια: δολ. 57

- Εμβάσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 150
ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: δρχ. 250

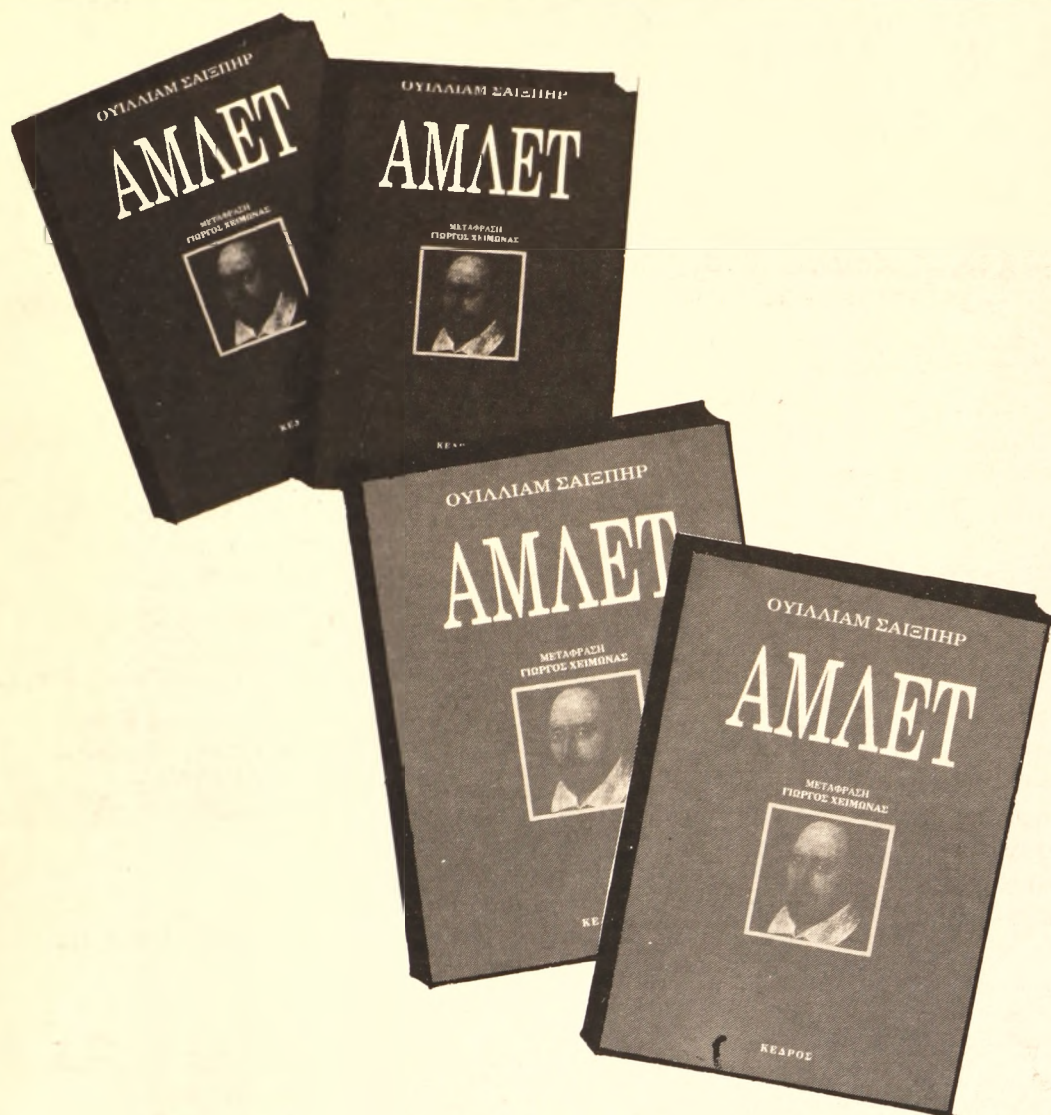
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

- Για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας:
Περιοδικό «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60
τηλ.: 72.32.713 - 72.32.819
- Για τα βιβλιοπωλεία Β. Ελλάδας:
Κέντρο του βιβλίου.
Α. Πουλουκτσή και Σια Ε.Ε.
Λασσάνη 9,
Τηλ. (031) 285.857
54 622 Θεσσαλονίκη

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

Γ. Γενναδίου 3 - τηλ. 36.02.007

ΟΥΙΛΛΙΑΜ ΣΑΙΞΠΗΡ ΑΜΛΕΤ

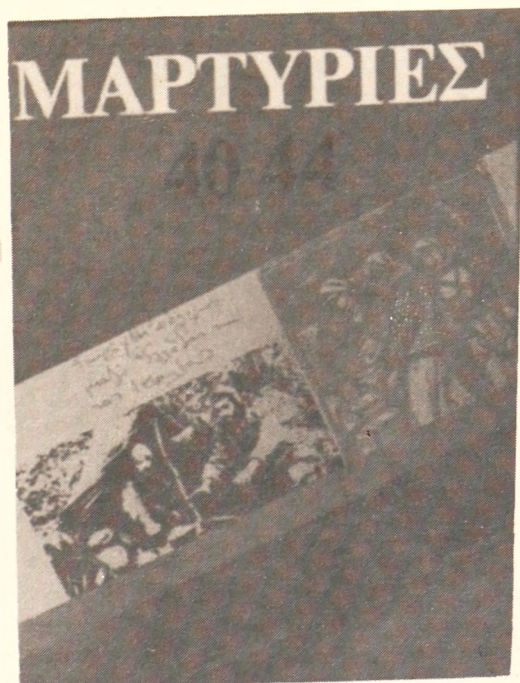
Μετάφραση
ΓΙΩΡΓΟΣ ΧΕΙΜΩΝΑΣ

ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ

40-44

Κώστας Ν. Χατζηπατέρας - Μαρία Σ. Φαφαλιού

Ο τόμος αυτός είναι, ουσιαστικά, η συνέχεια του πρώτου τόμου «Μαρτυρίες 40-41», που περιέχει ζωντανές μαρτυρίες από αγωνιστές που πήρανε μέρος στην ένδοξη εκείνη περίοδο του Ελληνοϊταλικού πολέμου, καθώς και από ανθρώπους του λαού στα μετόπισθεν. Ο δεύτερος τόμος, «Μαρτυρίες 40-44, Πόλεμος-Κατοχή» περιέχει μαρτυρίες από την περίοδο του πολέμου, αλλά και από τα χρόνια της μαύρης Κατοχής. «Από παλιά σεντούκια, ξεχασμένα συρτάρια, από υπόγεια και σοφίτες, αλλά προπάντων από τα βάθη της άγρυπνης ελληνικής ψυχής αναδύονται μνήμες αιθαιλίες που διαιωνίζουν τη μεγάλη εκείνη στιγμή της ιστορικής μας κληρονομιάς», όπως γράφουν στο σημείωμά τους οι συγγραφείς του έργου Κ. Χατζηπατέρας και Μ. Φαφαλιού.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

Γ. Γενναδίου 3 - τηλ. 36.02.007

Η ΦΥΣΗ ΕΙΝΑΙ ΖΩΗ - ΦΥΛΑΞΕ ΤΗΝ !

